

NATO AND THE BALTIC STATES QUO VADIS?

INTERNATIONAL CONFERENCE ORGANIZED BY
THE KONRAD ADENAUER FOUNDATION AND
THE LATVIAN INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

December 7, 1996 Reiterna nams, Riga

KONRĀDA ADENAUERA FONDA UN
LATVIJAS ĀRPOLITIKAS INSTITŪTA
RĪKOTĀ STARPTAUTISKĀ KONFERENCE

LĀI

NATO UN BALTIJAS VALSTIS QUO VADIS?

1996. gada 7. decembris Rīga, Reiterna nams

TABLE OF CONTENTS

GREETINGS

Mr. Atis LEJIŅŠ , Director, Latvian Institute of International Affairs	6
Mr. Paulis APINIS , Representative of the Konrad Adenauer Stiftung in the Baltic states	9

PRESENTATIONS

Dr. Valdis BIRKAVS , Minister of Foreign Affairs of the Republic of Latvia	12
Dr. Mart LAANEMÄE , Counsellor of Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia	24
Dr. Vygaudas USACKAS , Political Director in the Foreign Ministry of the Republic of Lithuania	39
Dr. Robert C. NURIK , RAND Corporation, USA	51
Dr. Dmitry V. TRENIN , Carnegie Moscow Center, Russia	65
Dr. Karl A. LAMERS , MdB. CDU/CSU Faction, Germany	70
Mr. Jacques GOLLIET , Senator, Director, Robert Schuman Foundation, France	78

COMMENTS

Mr. Romuald RATAJCZAK , Chief of Cabinet of Secretary of State Ministry of National Defence, Poland	89
Mr. Jan KNUTSSON , Deputy Assistant Under-Secretary, Ministry of Foreign Affairs, Sweden	98
Mr. Per CARLSEN , Deputy Permanent Under-secretary of State for Defence, Denmark	107

DISCUSSION	118
-------------------	-----

Redaktori: Paulis Apinis, Atis Lejiņš
Tulkotāja: Ilze Fišere
Mākslinieks: Bruno Mellis

Translation: Ilze Fišere
Cover design: Bruno Mellis

Apinis P., Lejiņš A., eds. – NATO and the Baltic states.
Quo Vadis? // NATO un Baltijas valstis. Quo Vadis? – Rīga:
Konrad Adenauer Stiftung, Latvian Institute of International
Affairs, 1997 – 283 lpp. (Conference proceedings)

ISBN 9984-9161-3-8

© Konrad Adenauer Stiftung
Latvian Institute of International Affairs

TABLE OF CONTENTS

GREETINGS

Mr. Atis LEJIŅŠ , Director, Latvian Institute of International Affairs	6
Mr. Paulis APINIS , Representative of the Konrad Adenauer Stiftung in the Baltic states	9

PRESENTATIONS

Dr. Valdis BIRKAVS , Minister of Foreign Affairs of the Republic of Latvia	12
Dr. Mart LAANEMÄE , Counsellor of Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia	24
Dr. Vygaudas USACKAS , Political Director in the Foreign Ministry of the Republic of Lithuania	39
Dr. Robert C. NURIK , RAND Corporation, USA	51
Dr. Dmitry V. TRENIN , Carnegie Moscow Center, Russia	65
Dr. Karl A. LAMERS , MdB. CDU/CSU Faction, Germany	70
Mr. Jacques GOLLIET , Senator, Director, Robert Schuman Foundation, France	78

COMMENTS

Mr. Romuald RATAJCZAK , Chief of Cabinet of Secretary of State Ministry of National Defence, Poland	89
Mr. Jan KNUTSSON , Deputy Assistant Under-Secretary, Ministry of Foreign Affairs, Sweden	98
Mr. Per CARLSEN , Deputy Permanent Under-secretary of State for Defence, Denmark	107

DISCUSSION

118

Redaktori: Paulis Apinis, Atis Lejiņš
Tulkotāja: Ilze Fišere
Mākslinieks: Bruno Mellis

Translation: Ilze Fišere
Cover design: Bruno Mellis

Apinis P., Lejiņš A., eds. – NATO and the Baltic states.
Quo Vadis? // NATO un Baltijas valstis. Quo Vadis? – Rīga:
Konrad Adenauer Stiftung, Latvian Institute of International
Affairs, 1997 – 283 lpp. (Conference proceedings)

ISBN 9984-9161-3-8

© Konrad Adenauer Stiftung
Latvian Institute of International Affairs

FOREWORD

These are the proceedings of the third international conference on Baltic security organised by the Konrad Adenauer Foundation and the Latvian Institute of International Affairs. These conferences have established a tradition in Riga whereby foreign policy makers and security analysts gather in the first week of December to assess how the major security trends in Europe during the previous year effect or may effect Baltic security.

NATO and the EU are undergoing internal reforms at the same time as they have committed themselves to admitting the Central and East European states, including the Baltics, seeking membership in them. But the "opening" of these major – and very successful – European and Transatlantic institutions has brought with it a host of problems; Russian opposition to NATO enlargement is only one of the causes challenging security building in the post – Cold War order.

European Monetary Union, the Common Foreign and Security Policy, the future role of the West European Union, and financial constraints facing NATO also contribute in complicating both enlargements and resolving how Europe will look like in the 21st Century.

These questions are of vital importance for the Baltic states since the ability to meet EU and NATO membership criteria are only part of their problem – and not always the most decisive – in their efforts to reintegrate with the West.

The three Baltic speakers – Dr. Valdis Birkavs, the

Latvian Foreign Affairs Minister, Dr. Mart Laanemae, Counsellor, Estonian Ministry of Foreign Affairs, and Dr. Vygaudas Usackas, Head of the Political Department, Lithuanian Foreign Ministry – presented the official positions of their respective countries: the readers will not be surprised to learn that all three countries see the security needs in the same light, mainly, the ultimate guarantor of Baltic security is membership in the EU and NATO.

The terrible experience of the Nazi – Soviet pact of 1939, followed by Yalta and fifty years of Soviet occupation explains why. EU and NATO mean stability, democratic development and full membership in the West; the Baltic states would cease to be a "buffer zone" between the East and the West.

The foreign speakers – Mr. Robert C. Nurick, RAND Co-operation, Dr. Dmitry V. Trenin, Carnegie Moscow Centre, Moscow, Dr. Karl A Lamers, MP, CDU/CSU faction, Bundestag and Director Jacques Golliet, Robert Schuman Foundation, France, reflected the thinking that in many aspects prevailed in their respective countries. Although everybody agreed that the Baltics will not be admitted to NATO in the first trance, the question remained unanswered how this may consequently effect Baltic security. In other words, would Poland's NATO membership increase or decrease Baltic security?

Mr. Nurick spoke of the importance of NATO sending the right political signals to all concerned that the door is, indeed, not closed. But this also means making the open door policy credible, and who and how, in fact, will walk through it.

Dr. Trenin, on the other hand, emphasised that NATO

enlargement could have serious implications both for the Baltic states and Ukraine. If the Baltics were to be admitted to NATO, this might provoke a new confrontation between Russia and NATO. He proposed instead that the new NATO, working together with Russia and having an enhanced partnership with the Baltics is the answer to regional stability and security, especially if the Baltic states were admitted to the EU.

Mr. Lamers said that the second step of NATO enlargement should begin already after the NATO summit in 1999. The problem was convincing the Russians that an enlarged NATO is in Russia's own interests – countries with stable democratic systems on its western borders would help Russia, not hurt it.

Mr. Golliet pointed out that the EU, in its present form, cannot guarantee the security of its members states. The Baltics would get only a moral guarantee of solidarity, but not an institutional response to the security needs. Nor can the WEU help in this regard either. There appears to be no credible alternative to NATO. At the same time the EU while remaining in the Alliance, must become stronger so that it can ensure its own security and Russia must be involved as a co-operative associate of NATO.

The comments by Col. Romuald Ratajczak, Chief of Cabinet of Secretary of State, Ministry of National Defence, Poland, Mr. Jan Knutsson, Deputy Assistant Under – Secretary, Ministry for Foreign Affairs, Sweden, and Mr. Per Carlsen, Deputy Permanent Under – Secretary of State for

Defence, Denmark, together with the lively debate that followed helped to contribute to a better understanding of the Baltic states, NATO and Russia – a debate that will undoubtedly continue for several years to come.

Atis Lejins
Director
Latvian Institute
of International Affairs

Paulis Apinis
Representative of the Konrad
Adenauer Stiftung
in the Baltic states

Mr. Atis LEJIŅŠ

Director, Latvian Institute of International Affairs

Minister, Excellencies, ladies and gentlemen!

Allow me to extend a most cordial welcome on behalf of the Latvian Institute of International Affairs to the third international conference on Baltic security in Riga. Together with the Konrad – Adenauer Foundation we arrange these conferences every December to measure the pulse of the security debate that has taken place in the transatlantic community during the year and assess its significance for Baltic security. Now, when NATO within a few months will decide on the who and when in the next stage of its enlargement strategy, it is only appropriate that we should devote this meeting's theme to the specific question of future NATO and Baltic relations.

The three Baltic states lie on the same East – West fault

line as does Poland, but a general consensus has emerged that Estonia, Latvia and Lithuania will not be in the first enlargement round. This gives rise to a very fundamental question: will Poland's admission to NATO increase or decrease the security of the Baltic states?

A prominent group of experts has gathered here today to address this question. Dr. Robert C. Nurick became better known to us after the groundbreaking article in *Survival* earlier this year written together with Robert Asmus on NATO enlargement and the Baltic states. He is based at the RAND Corporation in Santa Monica, California and has worked for a number of years with Baltic security issues. We are grateful that he could cross two continents and an ocean to be with us for this occasion.

Dr. Dmitry V. Trenin is affiliated with the Carnegie Endowment for International Peace in Moscow, which is a branch of the main Carnegie office in Washington. Presently he is working on a project on future Russian, Baltic and NATO relations.

Dr. Karl A. Lamers is a member of the CDU/CSU Faction in the Bundestag and co-ordinator of the newly formed CDU strategic planning Foreign Policy Group. His area of responsibility in this group is the Baltic states as well as German relations with Russia. Senator Jacques Golliet, in addition to being the director of the Robert Schuman Foundation in Paris, is also a counsellor to the French Minister of Defence. We are very pleased that he is here today – this is the first time that we will hear a French view in our conferences.

We have three distinguished guests to comment the

presentations: Col. Romuald Ratajczak, Chief of Cabinet of Secretary of State, Ministry of National Defence, Poland; Mr. Jan Knutsson, Deputy Assistant Under – Secretary, Ministry for Foreign Affairs, Sweden, and Mr. Per Carlsen, Deputy Permanent Under – Secretary of State, the Danish Ministry of Defence.

May I use this occasion to congratulate Mr. Carlsen on his appointment as the next Danish ambassador to Lithuania!

I hope very much that the discussions and ideas generated in this conference will contribute, however modestly, to enhanced security for the Baltic states in a Europe that will live at peace with itself in the next century.

I must apologise on behalf of the President of the Republic of Latvia Mr. Guntis Ulmanis for not being able to officially open this conference as planned. He fell ill yesterday but does send his best wishes for the success of our deliberations. We certainly wish him a speedy recovery!

Mr. Paulis APINIS

*Representative of the Konrad Adenauer Stiftung
in the Baltic states*

Excellencies!

Members of the Parliament and Representatives
of Ministries!

Ladies and Gentlemen!

Dear Guests!

I am glad to open this second international conference organised by The Konrad – Adenauer Foundation and the Latvian Institute of International Affairs, entitled NATO and the Baltic states. Quo vadis?

NATO is looking for a new structure: the first enlargement process will perhaps take place in 1997, and the Baltic states have shown great effort and still are hoping to be chosen in the

first group. They are looking for security and NATO is the only extant organisation that can offer this security. Nobody likes to live in a so called "grey zone." To live in freedom, peace, democracy and justice: that is what this generation of Balts and their children and grandchildren want.

Germany, which for over 50 years was a divided country, knows what it means to live in the shadow of a wall. Now the physical wall has been dismantled, yet there are people living with an internal wall. It will perhaps take at least one more generation for Germany to be rally reunited.

Ever since the reunification of Germany, the country has been confronted with new tasks in international politics. Germany is expected to do more now than before in enhancing European integration and unifying Europe, in participating in the United Nations and implementing genuine partnership in relations among countries.

To preserve peace and freedom, to strengthen democratic constitutions, to combat poverty and to preserve a natural basis for the life of future generations: these are today's global challenges. From these challenges arise numerous tasks with which the German state and society must cope in the context of international co-operation.

For more than thirty years, the Konrad – Adenauer Foundation has been co-operating with partners in many countries of the globe. The Foundation's international work aims at enhancing democracy and development, promoting mutual understanding across national and cultural boundaries, providing help to achieve self – sufficiency and to carry out peace policy on a truly global scale.

The international work of the Konrad – Adenauer Foundation is based on the Christian concept of human nature, and man as a personality forms the core of the Foundation's activities. The Foundation thus contributes towards the development of international politics and relations on a basis of Christian responsibility. The promotion of understanding and tolerance among different cultures, as well as the demand for the implementation of human rights and individual freedom, is rooted in this concept.

In international co-operation, the Foundation is following the principles underlying Konrad Adenauer's policy. In his thinking, the unification of Europe and co-operation across the North Atlantic represented the pillars on which the integration of the Federal Republic in the international community rested. Becoming thus embedded in the Western community of values provided a basis for co-operating with the states of Central and Eastern Europe, as well as those of other continents and regions. The reunification of Germany has not changed this.

Let me finish with a quote from what Konrad Adenauer wrote in 1952: "Peace and freedom – these are the foundations of humane existence. Without peace and freedom, nations cannot develop, and mankind can enjoy neither happiness nor tranquillity. Peace for a single human being is impossible without peace for the community. Peace for an individual is impossible without peace for his or her nation. But peace without freedom is not peace."

Dr. Valdis BIRKAVS

Minister of Foreign Affairs, Latvia

Mr. Chairman, Your Excellencies, ladies and gentlemen!

Thanks to the joint effort of the Konrad Adenauer Stiftung and the Latvian Institute of International Affairs we have an excellent opportunity today to address a vital question of the emerging security architecture in Europe – the question of security of the Baltic states in the context of NATO enlargement.

It is a genuine pleasure for me to participate in this conference and I praise its organisers for creating an important forum for discussing Baltic future.

You may have noticed that to illustrate the realities of today I frequently draw examples and parallels from the past. I am not going to disappoint you: I have another example.

The question “Quo vadis?” originally comes from the New Testament. It reads:

Simon Peter asked, “Quo vadis, Domine?” (“Lord, where are you going?”)

Jesus replied, “Where I am going, you cannot follow now, but you will follow later.” Peter asked, “Lord, why can’t I follow you now? I will lay down my life for you.”

Then Jesus answered, “Will you really lay down your life for me? I tell you the truth, before the rooster crows, you will disown me three times!”

(John: 13, 36 – 38)

This short conversation has certain relevance to the situation in which we find ourselves today. It bears similarities and differences to an imagined dialogue between the Baltic states and NATO nations.

Do you not find the answer ‘you cannot follow now, but you will follow later’ similar to the one of the most used formulas about Baltic NATO membership: “The answer is not no, but not yet”?

And do you doubt that the Baltic peoples as they declare their readiness to take upon themselves the full costs, the full risks and full responsibilities of membership are as sincere as Simon Peter saying: “Lord, I will lay down my life for you.”?

I would like to stress, however, that Latvians will never disown their commitment to the values, principles and solidarity of the Euro – Atlantic community.

So our answer to the question ‘quo vadis, Baltic states?’ is clear: we follow the Alliance and we hope to join at an early stage.

We strongly believe that we will become members of the Atlantic Alliance. We have been reassured in this regard by the leader of the Alliance, the United States of America. In keeping with this faith, we welcome the words of Mr. Thomas Siebert, the US Ambassador to Sweden, who said recently: “For my Government the question of NATO membership for the Baltic states is not if but when.”

Latvia’s way is the Euro – Atlantic way: of this I can assure you not only as the chairman of a political party called Latvia’s Way but also as the Foreign Minister of a country whose ultimate goal in foreign and security policy, that of integration in NATO and the EU, has been approved by the overwhelming majority of the Parliament, is shared by almost all our political parties and supported by the people.

The answer to the question: “quo vadis, Alliance?” is manifold. NATO has been engaged in the ambitious task of reforming itself, opening up for partners and establishing a framework for co-operation with Russia. I think that efforts to achieve all these goals simultaneously are the only way to make Europe secure.

We appreciate the commitment of our American friends to our security and to helping us prepare for membership. Yet we must admit that some of the European nations are somewhat more reluctant to reinforce our efforts to join NATO. We still have to help our friends and neighbours to come to a common understanding of our security situation in the context of NATO enlargement.

No consensus has been reached among the Western countries concerning the steps that have to be taken to avoid the creation of “grey zones of instability.” We are worried that if the Baltic states are left outside the first post – Cold War NATO enlargement and fail to join the EU soon we could face a destabilisation of our security environment.

We do not expect that Western countries will ‘bring us in’ just for the sake of historical justice or because of their assumed feeling of guilt. We are certainly aware that there are no free lunches and that we have to work hard to prepare ourselves for membership in NATO and the EU. Yet besides the statements that the doors of the Euro – Atlantic House remain open we need also a road to reach this house and its doors.

There is an old Iberian saying: “Traveller, there are no roads. Roads are made by walking.” We are ready to make the road by walking but we need assurances that we are welcome in the House and that our efforts to reach it are supported.

I would say that the Baltic states and NATO share a mutual responsibility for achieving their common goal: stability and security in the Baltic Sea area. Only with high hopes, clear vision, and steady purpose will we be able to fulfil this historic task.

Ladies and gentlemen, NATO is going ahead with its internal reforms. We are sure that by the time we join NATO it will be a new Alliance, one in which crisis management, peacekeeping, out – of – area missions and co-operation with former adversaries will play an increased role.

Thus, being asked whether we see an alternative for

Latvian membership in NATO, I usually answer: the only alternative to NATO for us is the New NATO. Of course we understand also that participation in new tasks should not and will not deflect the Alliance from its principal defence purposes.

We also do not see the EU as an alternative to NATO membership. The EU and NATO are two complementary and mutually reinforcing directions of our foreign and security policy. They represent two dimensions of a single process: the process of Euro – Atlantic integration. The means to achieve these two strategic goals of our policy are, to a large extent, the same: strengthening our statehood, consolidating the nation, bringing social and economic relations in order, maintaining good relations with our neighbours.

As I already said, we understand that we have to work hard to make sure that we are welcome residents of the Euro – Atlantic House. I would like to stress to my domestic audience that it is above all our own decisiveness, engagement and success in reforms, that will determine the pace of joining the Euro – Atlantic House. We try to assure our people that there is no predestination and that the crucial decisions on our future will be our own, not the ones made in Washington, Moscow or Brussels. However, to make these reassurances reliable, the government needs a clear perspective of membership in both NATO and the EU.

We believe that this perspective could be created by concluding agreement(s) between Latvia and the Atlantic Allies that would contain:

- recognition of Latvia as a country fully eligible to join NATO;

- commitment to cooperation with the aim to prepare for full membership and to hold consultations on the course of these preparations;
- definition of basic principles of relations between Latvia and the Alliance until Latvia can assume full responsibilities of the Washington Treaty.

In a nutshell, this basic security equation then would read as

Atlantic Agreement = Washington Treaty – Article 5 + New Missions + Partnership for Peace (AA = WT – Art. 5 + PFP/CJTF)

Ladies and Gentlemen:

Allow me to make a short overview of our efforts in preparation for membership. For the purpose of this presentation, they could be grouped into the following areas:

- strengthening of the country's defence capabilities;
- participation in the international co-operation programs and peace – keeping operations;
- maintaining good neighbourly relations.

The most urgent tasks in these areas are the following:

In the defence and security area:

- (1) elaboration and implementation of National NATO Compatibility Plan whose integral part will be the Force Development Plan;

- (2) establishment of national and regional Baltic air surveillance capability;
- (3) creation of an efficient crisis management system.

In the field of international security co-operation and peace – keeping:

- (1) broadening and deepening of co-operation among the Baltic states: expansion of the BALTBAT project;
- (2) co-operation within the enhanced PFP program;
- (3) participation in international NATO – led peace – enforcement operation and in UN peacekeeping;
- (4) undertaking new bilateral security and defence programs with NATO countries.

In the field of good neighbourly relations we have to complete the creation of a legal basis for sound relations with adjacent countries. It should ensure that there is no reason for any tensions emerging in these relations.

With regard to the process of NATO enlargement, we seek to be recognised as a member of the Alliance and to attain clear perspective of Latvia's accession to the Alliance, as well as to enhance practical opportunities to prepare for full membership.

Certainly, these ambitious tasks require considerable resources. I cannot but agree with Mr. Atis Lejins who recently wrote that the principal objective of Latvia's defence and security policy is to ensure growth of GDP by a few points in the coming years.

Ladies and gentlemen, I would like to characterise briefly our attitude towards one of the urgent issues of transatlantic security policy: the enhancement of the Partnership for Peace.

We hope that the enhanced PFP program will be in place by the 1997 NATO Summit. We hope that it will not be designed to offer something to the “not – yet’s” and the “have – not’s,” but form an essential part of the enlargement process. Super – PFP should ensure continuity and indivisibility of the NATO enlargement process.

Since the goal of the allies is to practically abolish any differences between an active partner and an ally, it seems appropriate that the preparation for membership in NATO of all future members should basically take place within the enhanced PFP, regardless of the number of the partners invited to join the Alliance in the first round and their geographic situation.

A possible way of doing this could be to designate certain activities within the enhanced PFP as primarily aimed at enhancement of active partners' preparation for full – fledged membership in the Alliance.

Should the enhanced PFP proceed in this way, it would reflect the self – differentiation that has already taken place while avoiding a pre – selection of any defined range of partners.

We believe that it would be useful to reinforce interested partners' co-operation with relevant regional and sub regional headquarters, to increase the role of the latter in exercise planning and execution, other military planning activities and their evaluation.

We also believe that enhanced PFP activities should increasingly take place in the partner countries thus ensuring that Program goals are achieved in the most effective way, both in terms of costs and relevance to Program's mission.

Establishment of NATO offices in interested partner countries would serve the same objectives.

Ladies and gentlemen, allow me to address the question that inevitably arises as the Baltic prospects for joining NATO are discussed: the question of Baltic – Russian relations.

There are at least three points that have to be made clear:

First, we are seeking not security against Russia but security with it. Latvia does not perceive any immediate military threat from any country. Our aspirations to join the Euro – Atlantic community are not threat – driven, but oriented toward stability. Our reasons for joining NATO are primarily of political, not military nature. With reference to a recent article by Russian Deputy Foreign Minister Igor Ivanov in *Krasnaya Zvezda* I would say that this is acknowledged even by our Russian partners themselves.

Second, we see our relations with the present Russian government as developing in a really positive direction, although the two countries hold quite different visions of the future security architecture of Europe, as well as of that of the past. We are approaching an agreement on border limitation and have established an inter – governmental commission to foster our economic co-operation. We share common interests in developing an efficient transit corridor for East – West trade and strengthening cross – border co-operation. Latvia is also considering opportunities of joint participation, together with other nations, in PFP exercises. Latvia has been doing its best to arrange high level meeting between politicians of the two countries. Traditional allegations of human rights violations in

the Baltics have proven to be an inefficient way of conducting foreign policy.

The results of presidential elections in Russia provide certain grounds for hope that reforms in Russia will continue and will be directed toward democracy, instead of restoration.

Third, I would like to strongly emphasise that we do not see our membership in NATO as a means for creating a new Iron Curtain on our eastern border or a means for strengthening our position in any possible dispute with Russia.

To summarise, I can assure you that Latvia as a fully integrated member of the Euro – Atlantic community, with its unique history and composition of society, will be as strong facilitator of the East – West dialogue.

Ladies and gentlemen, I would also like to briefly touch upon the sensitive issue of Baltic military capability vs. incapability and defensibility vs. indefensibility.

When an argument of indefensibility of the Baltic states is brought to bear against the invitation to join the Alliance we are wondering: indefensibility against whom? If, on the one hand, we are told that there is no need for our integration in NATO because there exists no threat to us but, on the other hand, the issue of our supposed military indefensibility is raised, then, I think, we are dealing with an outdated approach. It is an approach based on the traditional Cold War military calculations that do not fully reflect the realities of today. They are based upon the underlying assumption that either Russia or NATO could use armed force against the other party.

This is most unlikely even in the long term. I do not think

that such an assumption corresponds either to the Strategic Concept of the Alliance or to Russia's military doctrine.

On the contrary, both Russia and NATO have repeatedly stated that they do not perceive each other as a potential enemy. Recent history proves that their joint endeavours, like the one in Bosnia, are possible.

But even if there are some who still think in these terms, they must be reminded that during the Cold War, NATO found ways of making credible the defence of northern Norway, despite its remoteness and a shared border with the USSR. The strategy involved rapid deployment of international reinforcements and guaranteed commitment of the entire Alliance to Norway's defence, without permanent stationing of troops or nuclear weapons on Norwegian soil.

As far as our defence capability is concerned, we are well aware of the doubts as to whether the Baltic nations can meet the membership requirements in military terms. Although our defence establishments have achieved progress in their preparation for assuming responsibilities stated in Article 5, this progress is often considered insufficient.

Indeed, Estonia, Latvia and Lithuania have not inherited any armed forces from the Soviet occupation power and totalitarian rule. Instead, they have begun to assemble their military force from scratch. This is why our defence capabilities are quite modest. On the other hand, we had an excellent opportunity to ensure an efficient civilian democratic control over the military from the very beginning.

I think that the Baltic people have already shown their

commitment to ensuring international security by participating in the peace mission in the former Yugoslavia, where they serve side by side with soldiers from the NATO nations. The Baltic Peacekeeping Battalion will be operational by the end of next year and then, as a permanent unit, it will be able to participate in UN peace – keeping operations. We are also looking for opportunities to expand BALTBAT and to create a Combined Baltic Naval Unit for mine sweeping and search – and – rescue purposes.

We have continued to demonstrate our political will and determination to assume all obligation of the Washington Treaty and we believe that it is realistic to expect that the Baltic states will be ready to do so in the nearest future.

Ladies and gentlemen, you may expect me to conclude this address with a vision of the Baltic states guarding the border of the Alliance as Simon Peter was guarding the Gates of the Garden of Eden. No, I will not go as far as that.

I will rather counter the popular belief that it is easier for a camel to pass through the needle's eye than for the Baltic states to join NATO. Not everybody knows that Needle's Eye, a gate of the Holy City of Jerusalem, was not all that small. There were at least some camels that did pass through. We do not pretend to be Simon Peter. But neither are we camels. We simply believe that today's architecture offers more flexible solutions than that of the Biblical Age.

Dr. Mart LAANAMÄE

*Counsellor of Ministry of Foreign Affairs, Estonia
Deputy Under – secretary (Policy, Press and Information) of
the Estonian Ministry of Foreign Affairs*

NATO and Estonian Security Policy

1. Introduction

Mr. Chairman,
Excellencies,
Esteemed colleagues, ladies and gentlemen,

Once upon a time not very long ago there was a miller, who had a son. The son was of no use to the miller, because he was afraid of ducks who swam around on the millpond. The son was afraid of ducks because he thought he was grain of wheat and therefore thought that the ducks wanted to eat him.

The miller sent his son to the best psychiatrists of the capital city. Some months later, the doctors said he was completely cured and sent him home. As soon as the miller's son saw a duck swimming on the millpond, he ran into the forest to hide.

The miller found his son and asked, "I thought you were cured. Why do you still run away from the ducks?". The son replied, "Father, I know that I am not a grain of wheat, But do the ducks know that?".

Many of our foreign partners seem to think the Baltic states are like the miller's son. That is a misconception. The Baltic states are the ducks.

That, ladies and gentlemen, is our basic problem. We are just ducks swimming around on the millpond, trying to survive. We have to desire to attack anybody. We know that sometimes poachers might trespass on the miller's land and come to the millpond to shoot us, in other word, that instability in neighbouring countries may endanger our security. But we have no desire to destroy our neighbours. That is part of the common European values that we share. We just want to be left alone.

Really we want to be like Singapore, which had a very difficult time when it became independent: as you will recall, Singapore was a British fortress. Like Tallinn, it was designed to defend against pirates and its guns pointed out to sea. In the second world war the Japanese conquered Singapore from the Backside, from the land. This Achilles' heel remained when Singapore attained independence, which was very fragile

while its neighbours contemplated asserting their dominance. Yet Singapore survived and is now so important for the economy of the region that to attack it would be suicidal for any of its neighbours, which of course today have little tendency for military expansion. Estonia would ultimately like its security to be like Singapore's, but because we are in Europe, our situation and thus our security policy is a bit different.

Because many of our partners still do not fully understand our security needs, it is unfortunately necessary to once again explain the basics of our security policy. As the Baltic states are three different countries which try to cooperate as much as possible, what I will say will apply to all of us in many ways, but as a speaker from Estonia will mostly talk about the Estonian position.

First of all, it is abundantly clear that our stability and security has two components. These are integration with Europe and good relations with our neighbours.

This approach is pragmatic. It is also based on historical and contemporary reality as well as on the common values of today's Europe.

We are integration into Europe because we have always been part of Europe, because we share common values with Europe.

And considering that one of the common values of today's Europe is to have good relations with one's neighbours, it is only natural that we strive for good relations with our neighbours, of whom the most significant is of course the Russian Federation.

That is the essence of being on the fault line of European civilisation: we must remain European in all directions and belong to that part of Europe with which we have common values. If we can use this special position effectively, we can be a good neighbour to Russia and an interface between Russia and Europe. If we do not use it, we will become a grey zone.

II. Integration into today's Europe

First let me discuss integration into today's Europe.

Integration into Europe is based upon a simple concept, that of common values. Common values are the essence of the new post Cold War reunion of Europe. Both the European Union and NATO have made common values such as peace, freedom, democracy and welfare their watchword.

Everything the European Union does is based on common values / we share these common values, therefore it is logical for us to belong to the European Union.

The main reason why we should belong to NATO is the same, that we share common values, but the reasoning is a bit different. The common values are defined through the European Union. The role of NATO is to safeguard these common values, to defend them jointly. Joint is the most important concept here. NATO is an organisation for collective defence, where every member gives and takes his share. Estonia not only wants to be a consumer of security, Estonia wants to contribute to European security. We want to help safeguard the common values of today's Europe.

How we do this I will discuss later on.

III. Estonia's position on NATO accession

The most concise formulation of the Estonian position regarding NATO accession was outlined by our foreign minister Toomas Hendrik Ilves in his speech to the Estonian parliament on Thursday. I will present the basic concepts and then elaborate on them.

Estonia was announced to all its neighbours that it wants good neighbourly relations with them. It is clear that Estonia's neighbours are not all fully convinced that Estonia has friendly intentions. All Estonians hear the same questions: Very well, you want to join the European Union, we wish you godspeed, but why NATO?

We answer: we see many reasons to join NATO. We do not understand why we should not join NATO. Here are the reasons why Estonia should join NATO:

1. NATO is about protecting common values, which Estonia shares.
2. Estonia as a NATO member would not threaten its neighbours. By contrast, Estonia as a security vacuum would endanger its neighbours.
3. Estonia believes that Europe deserves lasting peace and that participation in NATO is how Estonia can best contribute to guarantee this.
4. As a UN member, Estonia must guarantee peace and security everywhere and can best contribute to the international peacekeeping efforts through NATO.

Allow me now to elaborate on the above.

The first point I have discussed already, but it really is the most important one and bears repeating: Estonia wants to share in the protection of our common European values.

Second, it has repeatedly been shown over the past few decades that NATO members make good neighbours. Estonia does not threaten its neighbours now, nor has it any intention to do so. We are a peace loving people who regained our independence without bloodshed. As a NATO member, Estonia would contribute to NATO to reassure its neighbours that it is stable.

If Estonia becomes a security vacuum, that would be much more dangerous. A security vacuum, like any vacuum inevitably possesses an unstable potential, which is both attractive and provocative. As long as the vacuum is sealed inside, nothing happens. But when the vessel containing the vacuum is opened, air rushes in. In reality, the term security vacuum is merely a euphemism, a simile for instability. The suction of the vacuum would inevitably carry over to Estonia's neighbours and so they should all support the elimination of the security vacuum in Estonia, in other words, Estonia as a NATO member should be welcome to all its neighbours.

The third point, that Estonia wants to contribute to lasting peace in Europe, is another one of the many common values that we share with NATO members. The history of Europe is the history of war. It took the war that followed the "war to end all wars", it took shoah, the total destruction of Europe's heartland and the death and displacement of millions of its inhabitants for

us Europeans to realise that this was not the way to proceed. The eastern half of Europe attained peace as a result of repression, the Western half of Europe attained peace through international co-operation. The enlargement of NATO really is the eastward propagation of the second, democratic approach to lasting peace, into areas which desire the same.

Europe came to realise that as long as each nation developed its army by itself, with the capability to lay waste to all its neighbours, there would always be a reason to start yet another war. The small war that started with a shot in Sarajevo escalated into a world – wide conflict only because there were so many armies ready to action. That the war which began a quarter – century later has remained the last major war in 50 years is largely because of NATO.

The historic role of NATO was to make war irrelevant for nations which had fought each other for a thousand years. NATO showed that armies whose soldiers and officers train together every day shoulder to shoulder do not fight each other. Even while France was not integrated into the NATO command structure, it participated in a common military unit with Germany. Now that France and Spain are integrating into the NATO command structure, is conclusive proof that integration of military command is a guarantor of lasting co-operation and peace. To that concept I will return later in my presentation.

The fourth point, that to fulfil its commitment as a member of the UN, Estonia ought to join NATO, is rather pragmatic. We of course want a military that can defend us and we are

developing ways for our military to make domestic contributions, for example Estonia is successfully increasing the role of the military in peacetime civil defence, such as in catastrophe relief, but even more we want to contribute to the international community as a full – fledged member. Our commitment to peacekeeping throughout the world has been realised through NATO, because we ourselves were not in a position to simultaneously develop our military and a peacekeeping unit and we are thankful to Norway and Denmark for supporting us in this important question.

These are only the reasons why Estonia says it should be a member of NATO. In addition, there is a fundamental question for us which we are trying to address as the first priority. The US Secretary of Defence, Dr. William Perry expressed this in his Copenhagen speech this fall, when he said that the Baltic states are not yet ready to take on the Article 5 responsibilities of NATO members.

We can of course ask rhetorically – who is? But it is not our nor any other non – NATO member's business to interpret what NATO says. We should rather concentrate on the real essence of the message contained in the words "not yet", in order to open a constructive path to co-operation drawing concrete timetables and defining the work that has to be done to be ready to take an Article 5 responsibilities.

What does "not yet" mean? Since it is a negation, we must first of all decide what yet means. We all know that NATO will never say NO. As long as Article 10 of the North Atlantic Treaty remains in force, NATO can only say yes or nothing. So in this

context, yes means yet. Working toward yet is working toward yes.

Secretary Perry actually explained: we all, and this means NATO as well as its Partners for Peace must all work together to prepare the Baltic states for NATO membership. This process began several years ago and it is continuing. But we see this as a bilateral process: it is good that NATO is contributing to help us, but we must also contribute to NATO. That is what all NATO members do, and it is logical that we seize any opportunity to practice the requirements of being NATO members as soon as possible.

Our efforts are directed towards ensuring that in the framework of Partnership for Peace a reliable and clear enlargement mechanism is created. Although we do not want to emulate some other non – NATO members who give NATO unsolicited advice, we still believe that based on common values, the NATO enlargement process requires contribution of all those PFP partners who are interested in joining NATO. NATO will make the decision about yet by saying yes, but until they do we must work on turning not yet into yes.

IV. Contributing to PFP

Estonia, Latvia and Lithuania have been working very hard to contribute to NATO in the framework of Partnership for Peace.

I would just like to point out some of the most recent suggestions that have been made within the framework of the intensified dialogue of partnership for peace. We have aimed towards more constructiveness and pragmatism in the process of NATO enlargement.

To contribute to NATO it is necessary to understand that the PFP partners have a distribution of profiles. There are PFP partners that will never be admitted to NATO, partners that profess no desire to join NATO, partners that want to join NATO and partners that are NATO members. Each PFP partner has slightly different aims and different ability to contribute.

This means that there is already a differentiation between PFP partners based on their individual actions and aspirations and much of it is a result of each partner's individual situation and history. By setting appropriate priorities and carrying out appropriate changes, each partner can change its profile. We call this self – differentiation. We believe that if NATO decides that certain types of profile leads to accession, then through the process of self – differentiation any partner can if it so wishes attain a profile that leads to accession. Each partner may still have a slightly different profile, but accession will be possible in each particular case.

The justification for why we can promote self – differentiation in this way is found in the NATO handbook, where in writing about the fundamental tasks of NATO, the NATO handbook says that the structures created within NATO “provide for continuous consultation and co-operation in political, economic and other non – military fields as well as the formulation of joint plans for the common defence; the establishment of the infrastructure needed to enable military forces to operate; and arrangements for joint training programmes and exercises”. If we want to join NATO, we must be able to consult and cooperate in all these areas. That is our

goal: to be so comprehensively involved in NATO activities that when we do become full members, we will be able to make a full contribution to NATO.

V. Differentiation based on Self – Differentiation

Partnership for peace is concerned only with the military and operational aspects of co-operation. It is clear that differentiation based on military and operational aspects will cause difficulties for those countries that are militarily advanced but do not wish to join NATO, for example Sweden and Finland, and also mean that partners who do want to join NATO will not necessarily be active in all the fields with which NATO concerns itself.

Hence, Estonia, Latvia and Lithuania have submitted for consideration a proposal for differentiation based on self – differentiation. The proposal is as follows:

NATO will first of all define those PFP partners that are European democracies sharing the basic values of NATO and have during the PFP Intensified Dialogue proven their determination to join NATO as “Applicant Partners”.

Note that all countries that join NATO would have to be applicant partners first. They would have to apply for the status themselves as a first step of self – differentiation.

Then NATO would invite the applicant partners to further meetings in a 16 plus 1 format to further discuss their aspirations to join NATO. The discussion would center on both political and military aspect of NATO accession and would be focused on the possibility of these countries becoming NATO members.

These talks are the second stage of self – differentiation. It is important to note that these will NOT be considered accession negotiations. They will be preparatory talks about enlargement which will focus on the readiness or the non readiness of Applicant Partners and discuss their practical preparation for membership.

When the next NATO summit comes, NATO will consider summaries of the preparatory talks. On this basis NATO would invite a first group of nations from among the Applicant Partners to join.

NATO should then sign an agreement with the remaining Atlantic partners which states that they are potential NATO members. The process of 16 plus 1 talks will continue with these countries. The whole cycle will repeat itself.

Note that any other state that wishes to join NATO but is not an Applicant Partner can always under this system become an Applicant Partner, carry out quick negotiations and still join NATO quickly if needed. This should be especially important for such obvious potential NATO candidates as Finland and Sweden, should they ever perceive a need to join the alliance.

VI. Military and operational co-operation

Another aspect for which there are several proposals is military and operational co-operation. Here our proposals are also meant to apply to all PFP partners, but they are meant to improve PFP itself, in order to start up the so – called PFP plus.

Here the main thrust is to institutionalise co-operation on a regional basis. NATO makes the decisions, but the partners are involved. The recent proposals about how to implement a special relationship with Russia talk about similar ideas, although in that case the idea is to have Russian military involved with central NATO structures. Our idea is to promote regional operational centers and have full access to them.

The Estonian idea is to replace the North Atlantic Co-operation Council by an Atlantic Partnership Council. This would be a decision-making body on political-military matters. Only those countries that are in PFP and have adopted Individual Partnership Programs will be members, others can be observers.

The emphasis here is to develop interoperability, which again refers to my minister's observation that soldiers and officers who cooperate together do not fight each other.

The Atlantic Partnership Council would concentrate on priority security issues like CFE, CSBMs, emerging crises or possible conflicts, civil emergencies, land mines, chemical weapons disposal and the like.

To promote interoperability, a number of technical steps have also been proposed.

The general idea is to deepen the consultation associated with PFP and also to possible new regional NATO substructures, assuming that NATO decides to proceed in this direction. Involvement in Common Joint Task Forces would also be possible for PFP partners.

Estonia, as well as Latvia and Lithuania, are actively

pursuing increased co-operation and consultation with NATO and are also proceeding on the road to interoperability, because this is how we can best make a contribution to the further protection of shared values. There will be more. NATO enlargement is a process and we are part of this process, which will eventually lead to full NATO membership.

VII. Concluding remarks

I must emphasise that NATO enlargement should by no means be considered as targeted against anybody it is all part of a larger integration process in a new post cold war era. NATO is also a new NATO. The success of a strong common effort to establish peace in Bosnia-Herzegovina with EFOR is the best proof of that. We should not hide our heads in the sand and pretend that there are no new lines in Europe. Seeing and recognising them we can make them lines of co-operation rather than division. Therefore I think that giving in to unjustified fears and claims of some countries not interested in NATO enlargement would only distract us from the real course of integration and bring us new confrontation. Therefore we do value intense co-operation between NATO and Russia as well as NATO and Ukraine.

But still, what is the alternative to joining NATO? There is of course one alternative construction. We will be able to achieve our goal of integration into Europe and good neighbourly relations with Russia if we become, for Russia, the "far abroad". Important milestones in that process would be membership in the EU and NATO, in other words, integration with Europe. We

want good relations with Russia, but as a European country.

Five years ago we were ugly ducklings, swimming in the millpond watching life go by. We have becoming grownups and are preparing to participate in the life around us. Unfortunately, our lives can move in one of two directions. We do not want to grow up to be sitting ducks, our lives at the mercy of an unpredictable hunter. We rather hope to be accepted as grownups, able to protect common values with our neighbours. We know that the miller's son is not a grain of wheat. And we know that some European ducklings have grown up to be swans.

Dr. Vygaudas USACKAS

Political Director in Foreign Ministry, Lithuania

When St. Peter was leaving Rome he was asked: – *Quo vadis?* – where are you going? He turned back; Christianity was saved and became the essence of European civilisation as we know it.

Today we would like to ask a similar question of NATO, the organisation that for a long time has been a firm guardian of the values so dear to us all. Will the Alliance continue to play its vital role and support the Baltic states on their way to the victory for democracy, individual freedom, and the rule of law, or will turn its back on the region where it is the most needed, though not the most convenient?

We on the shores of the Baltic sea are aware that the promise of the Alliance's provided stability has already had

a positive effect on the mood prevailing around the Baltic today. We welcome all the steps taken to bring hope to the region where the ghosts of the Cold War still linger in the abandoned Red Army barracks in eastern Germany, the Baltic countries, and in the memories of people of the formerly “closed” city of Kaliningrad. But we hope isn’t enough anymore. We have to see it happen, we have to see ghosts disappear altogether.

I think today we have the possibility to make that happen and so we ask: Where shall we go?

That NATO should and will expand is no longer a question. However, the title of this conference involves a couple of additional questions that have to be answered, namely, why NATO should enlarge in the Baltics and how the enlargement will take place.

The study on NATO enlargement stated that a clear reason behind the enlargement is to promote and enhance security and stability for the whole of Europe. The Baltic states’ aspiration for Alliance’s membership is fully in spirit with that NATO goal.

I believe that NATO will encompass the Baltic states and will prove once again, as President Clinton said, that “NATO can do for Europe’s East what it did for Europe’s West: prevent a return to local rivalries, strengthen democracy against future threats, and create the conditions for prosperity to flourish.”¹

At the same time, in the environment of new multiple

¹ Transcript; Clinton 10/22 Remarks To People of Detroit; *The Wireless File, United States Information Agency, Washington File, European edition*, Tuesday, October 22, 1996.

challenges and risks, the significance of the North Atlantic Alliance remains important for Lithuania as well as for the other two Baltic states. It is so, because to the formerly captive Baltic nations the North Atlantic Alliance continues to be the guarantor and safeguard of freedom, democracy and independence as well as a requisite for economic and social prosperity.

For more than 40 years Lithuania and the other two Baltic states, Latvia and Estonia, were outside the Alliance’s area of stability. Separated from the West by the iron curtain, the Lithuanian people have nevertheless retained their commitment to and belief in the common values of free nations. The conviction that we shall rejoin the community of like – minded nations has survived also because we have constantly felt the albeit insufficient support of the West during the years of resistance struggle in 1944 – 1950, throughout the entire period of occupation, when many of us listened to Radio Free Europe and the Voice of America, in secret, as the voice of truth and hope, as well as during the restoration of the independence of Lithuania, Latvia, and Estonia in 1990 – 1991.

To us, the Alliance is not only a safeguard against any possible threat, a ‘hard security’ guarantee, but also the recognition and consolidation of the chosen path of democratic and free market reforms.

On the other hand, our membership in the Alliance will be a historic act of European unification, making impossible all chance of turning back the clock and ever considering a repetition of the criminal acts of 1939, 1948, 1956, or 1968 in Central Europe.

Therefore, in my view, one cannot speak about the exclusive/special role of NATO for the security of the Baltic states alone. There is one common role of the Alliance in consolidating the democratic reforms, stability, security and prosperity of Central European countries, including Lithuania.

Other reasons why the Baltic states should be included into the NATO enlargement process and why Lithuania is seeking to be among the first new entrants are the benefit of participating in collective defence planning and defence arrangements, the need to consolidate good neighbourly relations, and the affirmation of the relationship between a new Russia and a new NATO.

Benefits of common defence planning and common defence arrangements.

In 1996, very much like in 1949, a widespread understanding prevails that the best, most effective and least expensive way for to function a national defence system is a country's participation in collective defence arrangements. Common defence planning in the Alliance has clearly proven its advantage over closed, purely national defence planning. This is even more relevant for a country such as Lithuania that started to build its armed forces from scratch a few years ago.

Lithuania is therefore participating in the PFP planning and review process, consistently fulfilling its obligations in the sphere of interoperability, developing its armed forces in accordance with the requirements that have been identified together with NATO, and is following NATO defence planning standards.

We are aware that further progress in creating interoperable forces is impossible without due financial commitments. With this in mind, the Government of Lithuania decided in September 1996 to double the 1997 defence budget so that Lithuanian armed forces are more ready to assume NATO obligations.

As part of an overall plan to identify priorities, improve interoperability of Lithuanian forces with NATO and to make us ready for the Article V obligations of NATO membership we will host expert consultations on interoperability of NATO and Lithuanian Forces, to be held in Vilnius in January 1997. We hope that this will further streamline Lithuanian efforts to make best use of the available resources and expertise provided in the field of interoperability.

As a small country, Lithuania will always have a small but sufficiently effective conscript army with large reserve forces. Lithuania seeks to develop effective defence forces capable of contributing to NATO collective security to the same extent as other smaller NATO countries.

Such determination on the part of Lithuania has been confirmed by Lithuania's increasing commitments to IFOR. As of October 1996, a full Lithuanian company, a total of 138 troops, a doctor and a communications officer, has been active in IFOR (Litcoy - 1). Yesterday our ambassador informed the Secretary General of NATO, Mr. Solana, that this contingent will continue peace operations in the new NATO - led Stabilisation Forces (SFOR).

The participation of nine Lithuanian policemen in the International Police Force in Eastern Slavonia is another

contribution to the implementation of the Dayton Agreement.

Lithuania's membership in NATO could consolidate good neighbourly relations and co-operation in the region.

Lithuania's move towards the West has contributed to the building of good relations between Lithuania and Russia, while the prospect of Alliance membership has been a highly important impulse for Lithuania and Poland to overcome existing suspicions and complexities of past history and to create an outstanding example of good – neighborly relations in Europe.

In the context of this fragile reconciliation, we need to continue looking for elements that unite, not separate. Similarity of geography, good neighbourly relations and need to ensure continuity of the Alliance enlargement: such is the motivation behind the imperative for Lithuania and Poland to start the NATO accession process simultaneously.

The unification of Western Europe for the sake of a common secure future has been a key stimulus for Lithuania and Poland to unite their efforts. NATO membership of both countries will further strengthen this process and will extend the Alliance of freedom and democracy into the Baltic Sea region.

The West and Central Europe alike are interested in a stable Russia; likewise, Russia should have an interest in stable and secure neighbours.

Lithuania's membership would be an extension of the zone of security and stability and a reinforcement of confidence in Lithuanian – Russian relations.

Lithuania's prospect vis – a – vis the Alliance membership has been an important factor in establishing and maintaining good neighbourly relations with the neighbouring countries and developing commercial ties with Russia and Belarus.

In this context, Lithuania's membership in NATO should be viewed as a positive factor, consolidating bilateral relations and ensuring their future progress.

In my view, our joining the Alliance would be an additional psychological guarantee, affirming Lithuania as a full fledged partners in her relations with Russia, a country with which Lithuania, over the centuries, has had an uneasy relationship. Although memories of past occupation are still alive, becoming part of the Alliance and thus gaining recognition that our nation is an inalienable part of Western democracy, Lithuania could further pursue an open and mutually beneficial economic partnership with Russia, and such a relationship is equally in the interest of Russia herself.

Lithuania's membership in NATO could contribute to the affirmation of relationship between a new NATO and a new Russia.

One may agree with a view that “independently of what kind of relationship develops between Russia and NATO, it will continue to be the cornerstone of any European security regime.”¹

Indeed, co-operation between NATO, other PFP partners

¹ Trenin D, “Russia and NATO: Road to the Future?”, Carnegie Moscow Center

and Russia in the peace implementation mission in Bosnia – Herzegovina is an outstanding example of joint actions undertaken by former adversaries.

Lithuania's accession to the North Atlantic Treaty Organisation would be demonstration and proof that relations between the Alliance and Russia are reaching an entirely new level, thereby confirming that the Alliance and Russia may not only undertake joint operations but also coexist in close proximity.

The accession of Lithuania, which maintains good relations with Russia and has created a favourable climate for the self-expression of all ethnic minorities and thus maintained internal stability, into NATO with the first new entrants may become an example of neighbourly coexistence of a new NATO and a new Russia.

Thus, there are clear reasons behind the Baltic states' drive for NATO membership. As US Ambassador to Sweden Mr. Siebert has said recently "the question of NATO membership for the Baltic states is not "if" (or, for this matter, "why") but "when".¹ As I see it, this question is closely interrelated with another question, namely "How should NATO expand?". In the case of the Baltic states this question may be even more important than that of "When?", especially since we do not yet hear similar statements from other allies, except Denmark.

Lithuania understands and supports the complex but

¹ Text: Amb. Siebert Speech in Stockholm at the Conference "The Baltic Region and the New European Security Structure", EUR208,11/26/96

necessary two – directional policy pursued by the leaders of the US and Western Europe, i.e. to open up NATO for new countries of Central and Eastern Europe, and to involve Russia in co-operation with an enlarged NATO, in order to increase security and stability in the whole of Europe.

Pursuing these two goals simultaneously is a complex challenge. We nonetheless believe that patience and wise diplomacy will help to achieve both.

Such a two – fold approach will be a success only if the applicants are reassured that Russia's enlargement with the Alliance does not in any way delay NATO enlargement and/or preclude some applicant countries' membership. Decision on membership or provision of an institutionally supported membership prospect to the aspiring countries prior to working out an arrangement with Russia would dispel doubts regarding a possible veto or *droit de regard vis – a – vis* NATO membership.

We are somewhat disappointed, however, that possessing great potential and resources for implementing its goals, NATO has not been forthcoming with the enlargement modalities that would recognise PFP realities: factual pre – selection through self – differentiation, and would continue co-operation in accordance with the political aspirations of partners with regard to NATO membership.

On our part there is a clear understanding how to proceed. Certainly, we appreciate all practical arrangements on the bilateral level generously offered to us by the US and her Allies and other neighbours. There should be no doubt that Lithuania will make the best use of them.

At this particular point, however, we lack an institutionally supported light at the end of the tunnel before reaching Evers station (those who have been to the NATO headquarters know the place well).

This could be achieved by inviting the Applicant Partners to further meeting in a "16+1" format beyond PFP framework to continue discussing their aspirations to join the Alliance, and the political and military aspects of this issue.

We are waiting for a clear membership prospect so that we can start preparing for membership together with the Alliance, immediately following the December 10th, 1996 NAC meeting. The need to diversify co-operation activities and to introduce multiple speed co-operation among NATO members and the partners is a natural outcome of East – West co-operation, where the NACC and PFP initiated by the Alliance have played a leading role.

During the five years of co-operation with NATO, the political partners' self – differentiation on the basis of free will and self – selection has become apparent. A timely recognition of this political self – differentiation is an important factor for the success of NATO enlargement.

We hope that the period between December 1996 and early spring next year will be used to answer the questions of whether the prospective members of NATO are prepared and how much prepared they are to assume the obligations of membership. Then, as expected, the 1997 NATO Summit will decide on who will become the first new members of the Alliance.

Such a course of development would recognise that the

beginning of NATO enlargement by involving all perspective members does not mean a simultaneous accession of the candidates the Alliance. However, by including our countries in the process we would avoid the tensions, uncertainties and loss of public confidence likely to occur if the aspirants' efforts and aspirations are not supported by a credible and inclusive NATO strategy.

Lithuania's pursuit of the Alliance membership proceeds from a clear vision. Maintaining good neighbourly relations, building up national armed forces in order to be ready, in the event of threat, to defend Lithuania's statehood and the community of shared values, as well as readiness to assume both the risks and responsibilities of the Alliance – such is the practical expression of this vision.

We believe that Lithuania's accession to NATO among the first new entrants will increase security and stability in Europe and will ensure the continuity of NATO enlargement.

In turn, we are waiting for clear and supportive decisions regarding our policies from the North Atlantic Council and its members.

To quote Ronald D. Asmus and Robert C. Nurick, "NATO is unlikely to be able to implement enlargement successfully without a credible and coherent strategy for dealing with the Baltic states".¹ Future decisions on the course and modalities of NATO enlargement will have key political importance for the

¹ Asmus, Ronald D. and Nurick, Robert C., "NATO Enlargement and the Baltic states", *Survival*, Vol. 38, No 2, Summer 1996.

security of the Baltic nations, their stability and the success of their reforms. Lack of clarity and ambiguity are not conducive to the elimination of the security vacuum but rather aggravate it.

A prerequisite for genuine peace and stability in Europe, and for the success of NATO enlargement, is the unconditional acceptance of Lithuania, Latvia and Estonia into the Euro – Atlantic community of like – minded nations. Refusal to do so would cause new tensions and threats on the Continent. And if these are not prevented, the political and material losses may be considerably higher than the cost of decision on Baltic membership in the Alliance.

The Baltic people are looking forward for a certain and secure existence in Europe where we can live in harmony with our neighbours, proceed with the economic reforms, and provide stability and prosperity in the region as a whole.

Robert C. NURICK
RAND Corporation, USA

At the beginning of this seminar I just posed the question, will the accession of Poland to NATO improve or undermine security of the Baltic states, given the assumption that the Baltic states themselves will not be joining in the initial round. This is obviously a very important question. Unfortunately it is a question to which people have been tempted to give rather quick and easy answers, in many cases too quick and too easy.

One easy answer is: Yes, the first round of NATO enlargement to Poland and not to the Baltic states will nevertheless improve security in the region. The problem with saying this too quickly is that it lets NATO off the hook. It implies that the Alliance need not fashion a credible and coherent strategy for dealing with those countries that are not

going to be asked immediately to begin accession negotiations with the Alliance.

The other answer, too quick and too easy, is: No, this is an unmitigated disaster for the Baltic states; it would inevitably mean that the Baltic states are consigned to the grey zone of insecurity and the like. There are real issues at stake in this position, but the problem here is that it lets the Baltic states off the hook. It means that there is nothing that the Baltic states need do; it implies that if NATO takes this course, all is lost, that's the end of it, the Baltic states should look for new opportunities.

I am, of course, giving a caricature of reactions that people have to the answers to this issue, but it is a caricature that captures strains of the debate I have seen certainly in the West. You will know whether it is representative of the arguments that you hear here.

The short answer to the question, how will the accession of Poland and perhaps the other Visegrad States to NATO, in the absence of Baltic membership, affect Baltic security is: It depends. It depends on what NATO does, and it depends on what the Baltic states do. We talked this morning about what NATO might do, but obviously there is much more to this question. But I have been asked by Atis to address the question of NATO policy with respect to the Baltic region and to the Baltic states in the context of Alliance decisions on enlargement as we expect them to evolve over the course of the spring, culminating at the summit: what are the main issues for NATO policy; what are some of its key choices; what might we expect to emerge over the course of this spring and into the summit. In addressing

these, I have two disadvantages. One of them is that I am not a government official and cannot report to you on what has happened at the latest NATO meeting. There are others here who are much better prepared to talk about the current status of discussions. What I can and will try to do is to give my understanding of the issues that are being addressed and of some of the broader political forces that seem to be at play within the Alliance and especially in the United States. The second disadvantage I have is that, in light of the excellent discussions this morning, much of what I had planned to say has already been raised, particularly by Foreign Minister Birkavs in his very good address. So what I will try to do is to cover some of the same ground but perhaps from a slightly different perspective, to repackage it not so much from the point of view of Baltic policy but of issues and choices for the Alliance.

In thinking about NATO policy in this area, the first question to ask is – what is it that this policy ought to do and what are the requirements for NATO policy to succeed? It seems to me that there are three. The first thing it needs to do, to use the language from this morning, is to send the right political signals, to convey to the Baltic states and their public, to NATO and its publics, and also to Russia, a number of important messages. It needs to make clear to all these audiences that if it is the case that NATO decides to enlarge, as I believe it will, and that the Baltic states are not included in this initial round, as I believe they will not be, this does not imply that the door is closed to the future. Moreover, that this does not imply that the West is in any sense any less committed to the Baltic states' ultimate integration in

Western institutions, including NATO. In other words, there is a political requirement to avoid a harmful domestic political reaction in the Baltic countries, a reaction that might discourage the Baltic countries from continuing to make the kinds of sacrifices and hard political choices they need to make at home to stay on the course of integration with the West. These are not easy, they are not easy politically, they are not cheap, there are problems for democratically elected politicians to explain to their publics why they are doing what they are doing and why there are real prospects for these policies to succeed. The Alliance needs to be sensitive to those requirements and make sure that they do not make things more difficult than they need to be for democratically elected politicians in the region.

The second requirement that NATO policy needs to meet is to command consensus among the membership. Any one of us could sit down and fashion a policy statement; for NATO, the question is getting sixteen countries to agree to it. That's not going to be easy because there are real differences among NATO members on the question of where this process should end up. There is no denying that. These differences have been submerged and, I think, to some extent will continue to be submerged, but these differences do exist and they probably cannot be papered over. The big questions cannot be resolved between now and June or July when the summit is held. So the problem for NATO officials will be coming up with a statement of policy and a set of activities and plans that can command the support of NATO members and meet the requirements of the Baltic states. I will get back to that in a moment.

The third requirement, and it is related to the second, is that whatever NATO says it intends to do, and whatever NATO embarks on doing, must be consistent with the position that NATO takes and any agreements that NATO makes with Russia. This is also going to be a challenge, and I will talk more about this in a moment, but the only observation I'd make now is to say that the worst thing, the worst outcome would be NATO saying one thing to the Baltic states and something else to Moscow. It must say the same thing to both, and everyone has to understand what it means.

So those, I think, are the three main requirements for successful policy. What might be the content?

Again, it was already much discussed this morning, and I do not have a whole lot to add to it, but I would like to put it in a somewhat different packaging. One thing that I do not much doubt is that NATO will commit itself to an open door, that it will continue to say formally that the door remains open for future membership, that the first will not be the last, and the like. That, I think, is not in question. The problem, of course, is making this credible: how do you make the open door credible; in particular, how do you make it clear not only that the door is open, but that NATO actually has some hopes that other people will work through it and has some ideas about how this might be accomplished.

There has been much thought given to these questions, there has been work in NATO governments, some colleagues of mine have been thinking about this as have many others in private capacity. Some of you who read foreign policy will see

that there is a recent piece by two colleagues of mine, Ron Astmus and Steve Laraby, in the recent issue of *Foreign Affairs*, in which they indicate some of the elements that they see as important, and I will be speaking about some of them.

It seems to me that, again, there are three elements of NATO policy that need to be addressed. One is declaratory policy, i.e., what NATO says about what it's up to. The key issue here is clarifying the objectives of policy: not just that the door is open, but what, if anything, NATO hopes to see walk through it, and how. Second is clarifying the process, i.e., if the door really is open, how do the countries aspiring to membership know if they are on the right track? How does NATO acknowledge that they are on the right track? The third element has to do with practical collaboration and joint activity: What is actually the contents of, in this case, NATO – Baltic interactions after June of July? How does NATO propose to prepare these countries for membership or the likelihood that they will become members later in the future if NATO is unprepared for them now?

Let me say a few words about each of those.

First with respect to declaratory policy. You have heard very good statements this morning about what the Baltic states would like NATO to be ready to say about it. From a practical point of view, I would like to see NATO commit itself to a statement that the goal is to bring the Baltic states into NATO at some point in the future. NATO is not going to commit itself to future Baltic membership: if it could commit itself firmly, it would do it today. What I hope it can do, is to say what US

officials, in their private capacity, have increasingly been saying: that the point of this is to make it possible for the Baltic states to join. You have heard references to Ambassador Siebert's comments to this effect, John Kornblum said something very similar to this and so did Secretary Perry, although his remarks to that effect were ground out unfortunately by the reaction to the other things he said. It is all very important. Again, this is not US policy in any formal sense yet, much less is it NATO policy, but it does reflect where US thinking in the high reaches of the Administration is going. This is one element of NATO strategy that, I hope, will be reflected in and after the summit.

The second element has to do with the process. Here too the Baltic representatives this morning have been very clear about what they would like to see happen. The gist of it is, as I understand it, an institutional recognition of their aspiration for membership: they do not expect NATO to formally commit itself to membership now and they do not expect NATO to abandon the principle of self – differentiation, but the idea would be for NATO to recognise the self – differentiation, which has already occurred, and give it an institutional form. This is what I understand to be the basic idea behind the proposals for Atlantic partnerships and the like. The importance of these is, I think, primarily political, through the messages they send about NATO's intentions about the objectives of the process.

Now the third element: enhancing practical collaboration that has also been discussed this morning. There are a couple of components to it. One of them – and it has got the most attention both within the Alliance and outside – has to do with the

evolution of PFP, Enhanced PFP, as it's called: how to make it more intensive; how to make it more visible; how to link its activities with the requirements for NATO membership; how to use it in a more self-conscious way to improve the prospects for the Baltic states and others of becoming members by virtue of interacting more effectively with NATO on a wider range of activities. This is one area where there is no shortage of ideas; NATO has been considering them, as have the individual governments and outside analysts. I think there will be a lot of movement here. The kinds of things that could and, I hope, will be done include increased participation in decision making by all the PFP states; an increased involvement in planning and implementing of a full range of so-called non-Article 5 contingencies. What it really means is moving beyond the current focus of the PFP, which is oriented very much towards peacekeeping, search-and-rescue, humanitarian activities and the like, to a much broader range of activities involving more robust military requirements, from peacekeeping to peace-making and peace-enforcing, other crisis management activities undertaken by NATO and even to other issues on the broader NATO security agenda including such matters as proliferation and the like. There are many things on NATO's plate and there is no obvious reason why PFP cannot be used to enhance the PFP countries' participation in those activities as well.

Related are many ideas to enhance the military significance of PFP exercises and, on the political level, to look to ways to broaden the range of the partners' consultations with

NATO. This may involve some institutional changes, it will certainly include broadening of the agenda of issues that NATO and partner countries regularly consult about. So there is a large number of possible initiatives that NATO could take, many that NATO is considering – I don't know at the moment how many and which ones of these will finally become policy, but I am fairly confident that this is one area where an interesting and credible range of enhancements will be agreed on and that they will be useful.

There is, however, another promising aspect of collaboration, which was referred to only briefly, and about which I am much less certain. It has to do with supplementing the work that is being done at NATO Headquarters, between NATO institutions and NATO commands in Brussels and in Mons, i.e., the central NATO institutions with partner countries, with one start at the regions and the subordinate commands. We at RAND have been thinking about – as the Danes have been thinking about – using this idea to create what, for want of a better term, would be building strategic homes for the Baltic countries and also for other partner countries. The basic idea is to take advantage of the fact that NATO, besides enlarging, is also in the midst of a major command reform. That is another thing that is going to be announced at the summit this coming year: the command reform, which among other things, is going to devolve many of the operational responsibilities onto regional commands for planning, for example, CGTF activities and the like.

The basic notion here is to take advantage of these upcoming command reforms, not only to get countries involved

in activities in Brussels and in Mons but to give them homes in regional commands and get them directly involved in planning for CGTF and other non – Article 5 activities in the regions. This has a couple of advantages.

In addition to the obvious, that it's another way to collaborate and would deepen the general way of NATO – Baltic interactions, one important advantage is that it would increase the range of activities and collaboration between the Baltic states and some of their natural partners in the region, under a NATO umbrella. As I am sure many of the people in this room understand, there is, on the one hand, much outside interest in enhancing Nordic – Baltic co-operation and, on the other hand, much nervousness in the region that it would be seen as a substitute for NATO involvement in the area. It is a nervousness I can understand, and this is intended to account for that: encouraging regional co-operation on the one hand but making sure it is done under a NATO aegis and with the involvement of major NATO powers, including the United States.

The second advantage is that it would be another way to involve Russia. If strategic homes in the new enhanced Northern command, for example, could be found for the Baltic states, this would be another place to encourage Russian interactions not only with NATO but also with the Baltic countries. Baltic – Russian military co-operation is something that I expect to be resisted by people both in Moscow and perhaps in this region too, and for reasons that I understand. From the West's point of view, however, it is very much in NATO's interest over time not to ram this down anybody's throat but to encourage it, to find

venues and avenues for encouraging productive collaboration, where possible, between the Baltic states and Russia on security issues. I know of no other way to do that except, at the moment, under a NATO umbrella.

So that is the basic menu as I see it. But where do things stand? As I say, there is no problem with a lack of ideas, particularly where the PFP is concerned, the problem might be that there are too many ideas. Indeed, the danger for PFP is that it is becoming overburdened, both in an operational and in a political sense. Operationally, because resources are limited: the Baltic states, I think, are already feeling stressed by the range of activities that they are being asked to participate in, are worried about declining anything that they are invited to participate in, lest that be understood by NATO as signalling a decline in the Baltic commitment to an interest in NATO. Yet they cannot do everything. The Baltic states are being asked to do a lot, resources are constrained, and NATO and the Baltic states together need to sit down and think about where the priorities of PFP really ought to lie and, in particular, how much in these activities should be focused towards enhancing interoperability, which is obviously a very important requirement and will continue to be that, and how much should be focused at the national defence needs of the Baltic states. It is not an either/or question, but it is a question of where the right balance should be struck. I do not pretend to know the answer to it, but it is becoming an issue, and it's one that NATO will need to address.

The more important way that, I think, PFP may be in danger of becoming overburdened, though, is politically: it may

be being asked to do too much. The danger is that it will be asked not only to carry the weight of helping to prepare the Baltic states for membership in NATO in an operational sense, but also to carry all the political signals and messages that the Baltic states need and require from NATO. If NATO is not willing, ready and able to do the other things that I mentioned, i.e., to be much clearer about its declaratory policy and its intentions, to be much clearer about the process, then the burden will fall on PFP to carry all that political weight. I am not sure that PFP is robust enough to do it. So that is another concern that I have, and one that, I think, NATO will have to be careful to avoid.

Let me conclude with two political observations. The first is that in the current situation where there are many ideas and much movement in NATO but no decisions yet, I increasingly sense a real political dilemma for the Baltic states. The dilemma is this: When and at what point do Baltic governments, which are democratically elected and accountable to their publics, publicly and formally appear to acquiesce in the fact that they are not going to be brought into NATO in the first round of enlargement and try to strike a deal. This is a hard problem because, on the one hand, the governments may feel that their leverage with NATO is not great and that the best way of maximising it would be by taking a very tough position because of the fear that if they are seen as acquiescing too readily they will have to pay very severe political costs at home. The other side of the equation, of course, is that if they cut a deal too late, if they do not prepare their publics for what may come in June, then they will pay political costs as well.

It is very easy for me as an outsider to lecture Latvian or Lithuanian, or Estonian politicians about how they should handle their political problem. I will try not to do that, except to note it and to note two other things. One, I think it is very important that the political ground be prepared at home for what is likely to happen in June. Second, there is an obligation for NATO as well, because I don't know how any Baltic government can prepare its public and parliament for the outcome of the June summit without a better idea of what the outcome is going to be – prepare for what? NATO does need to prevent a very difficult political problem at home for the Baltic governments; NATO does need to be much more forthcoming, much clearer about what it thinks is going to come out of the June summit and in particular, how to answer these three questions that I posed at the outset: What is the objective, what does NATO see as the purpose of all this? What is the process going to look like? What is the substantive content going to be?

My final remark is to say that there is an analogous tactical problem, a tactical dilemma, for the Russian government, and for quite similar reasons. The tactical dilemma for them is: When do they acquiesce in the fact that NATO enlargement is going to occur at all and try to strike a deal? On the one hand, striking a deal looks as if they were giving in to something that they clearly prefer not to accept. On the other hand, waiting too long means that a compromise that Russia can live with may not be possible by June – and that's in nobody's interest. One of the things that NATO has to do is to understand that these are not just matters of strategic analysis, these are matters of real political import and

weight at home both in the Baltic case and in Russia. In the Baltic region, these are now democratic countries, they are responsible to their publics, and that affects what they can do and it ought to affect how NATO behaves as well.

Dr. Dmitry V. TRENIN
Carnegie Moscow Center, Russia

The Baltic states, Russia and European security

The forthcoming NATO enlargement to include several states of Central Europe could have serious implications for at least two geopolitically very sensitive areas. One is Ukraine. The other one is the Baltic states. Whereas the inclusion of Poland in NATO is seen as highly undesirable by the bulk of the Russian foreign and defence policy elite, and has largely contributed to the serious worsening of Moscow's relations with the West, any attempt to include the Baltic states into Alliance will probably provoke a new confrontation between Russia and NATO. Thus, the relative "success story" of the Baltic states restoration of independence and reintegration into the wider Europe could be threatened.

It is increasingly likely that once the first tranche of the prospective members will have been invited to join the Alliance, a debate will start on the follow – on tranches. Top of the list will probably come the three Baltic states. Due to the difficult and at times tragic history of the Baltic states' relations with the Soviet Union, and their proximity to Russia, whose transformation is fraught with serious problems, Latvia, Lithuania and Estonia will have a seemingly convincing case to ask for admission. Doubtless, many of official and unofficial arguments used for Poland et al can be applied to Latvia and two of her neighbours.

Much will depend on how Russia and NATO countries handle the issue of Central European membership in the Alliance. An open rupture through a failure to work out an agreement addressing Russian security concerns and laying the foundation for a solid and lasting relationship between Moscow and NATO will raise fears in the Baltic states, but also Russian suspicions of what the West is up to in that region come close to Russia. Should the government in Moscow come to the conclusion that the West proceeds to “encircle” Russia, it will lose interest in improving relations with the Baltic states. Rather, it will be interested in preserving and even widening the areas of conflict, such as the border issue with Estonia and Latvia, transit rights through Lithuania, and, above all, the situation of Russian – speaking minorities in the Baltics. In this way, Moscow will signal to the west that enlargement of NATO east of the Polish border can be a truly dangerous proposition.

On the other hand, an agreement which is more than papering over the existing differences will lead to more stability

and open prospects for creative and credible solutions of the security problem involving the Baltic states.

Thus, there is a clear need to act pre – emptively, and learn from the unfortunate – for the Russian – Western relations, that is – experience of including Central Europe into NATO. In the case of the Baltic states, the power of psychology among the Russian elites will be much stronger. Neglecting this apparently immaterial aspect will have a heavy price. As to Russia, it may finally realise that talking over its smaller neighbours' heads is not a constructive approach.

A good start could be made with inter – elite dialogue, unofficial in nature, but with some official input. Cutting through the barrage of mutual recrimination, participants would go for the real thing. The structure of the proposed dialogue should include security, humanitarian and economic issues. Round tables organised by non – governmental organisations and more balanced coverage by the media would be helpful in rekindling the spirit of openness.

The structure of the dialogue could have at least three main agenda blocks. In the field of traditional security, the problem is firmly anchoring the Baltic states in the European security structures while not provoking Russia. In the humanitarian sphere, it is embracing the ethnic Russian residents of the Baltic states into new citizenship – based communities (“civic nations“) which is the main task.

In economic matters, successful post – Communist transformation and progressive cross – border involvement leading to economic growth appear to be the shared goals.

Actually, in each of the three dimensions listed there appears to be a fair amount of mutual interest in confidence and security; growth and development; completion of nation building. The dangers rooted in the past are still formidable, but so are the opportunities. A vision of a common future along the Baltic Rim points toward increases co-operation.

The Baltic littoral can well become one of several major points of attraction for regional cooperation across the emerging Greater Europe.

In this vision, the Baltic states could be evolving into a version of a Benelux next to Russia. Their geographic position makes them a natural trading zone, an important transportation and communications link between Russia and the expanding European Union. Before the fruits of close interaction could be enjoyed, the current problems which could become intractable in the future, have to be successfully managed.

The strategies for conflict prevention would need to identify security as the priority area. A NATO enlargement to include the Baltic states would be a disaster both in terms of Russian – Baltic, Russian – Western relations, and in terms of the domestic political situation in Russia.

In contrast to that, the Alliance's progressive transformation away from its Cold War original model, would, in conjunction with a permanent relationship with Russia and an enhanced partnership with the Baltic states, be a genuinely stabilising factor. It is the enlargement of the European Union, however, which can have the most important long – term effect. A firm commitment by the EU to admit the Baltic states

by a certain date and work out a schedule of admission would boost confidence in the Baltic capitals and have a soothing effect on Moscow.

Within the EU, Sweden and Finland could well act as sherpas for the Baltic states in their integrationist efforts. While the idea of a separate “Nordic security system” appears unworkable, regional arrangements, such as the Baltic Sea co-operation council, which brings together the Baltic states, Russia and the West, can have a most useful role.

Bilateral contacts between Russia and the Baltic states need a solid foundation. Moscow has to recognise that its policies toward Riga, Tallinn and Vilnius suffer from a conceptual void which still persists. The Baltic capitals would benefit from balancing their western orientation with a version of an Ostpolitik.

In Russia, there is a regional dimension which is growing in importance. When St. Petersburg or Kaliningrad, Novgorod or Pskov become seriously interested in Baltic Rim co-operation prospects, this will have a bearing on Baltic and Russian foreign policies, and add a distinctly European note to the Russian domestic context. At the micro – regional level, focal areas for co-operation can include Narva/Ivangorod, Daugavpils/Belarus, Kaliningrad/Lithuania.

In sum, while “the Baltics in NATO” could be a false and dangerous prospect, thinking through this proposition clears the mind and helps identify the very real problems which need urgent and sustained attention.

Dr. Karl A. LAMERS
*Member of the Bundestag,
CDU/CSU Faction, Germany*

Ladies and gentlemen:

NATO regards the opening of the Alliance to new members as an opportunity to increase the long – term security of all member states and the other European countries as well, by extending stability in the European – Atlantic Region.

But admitting new (full) members into NATO is not the only way to “export stability”: in the future, integration processes will also take place on other levels, such as by an enhanced PFP Program to become a kind of PFP II, enabling other countries to practice far – reaching political and military co-operation with NATO while remaining below the threshold of full membership.

I personally envisage an enhanced associated status for those countries that have prospects of joining and which, under these conditions, participate in the extended military integration of the Alliance – for instance, within the scope of NATO’s early warning system or in jointly implemented air control activities or measures to secure the 12 – mile offshore zone.

I also see possibilities for greater integration offered by the EU and the WEU.

It is our stated goal to increase security and stability throughout the entire European – Atlantic Region.

Ladies and gentlemen, I am sure we all agree that there is no NATO opening or enlargement without Poland. In the public discussion other states, Hungary and the Czech Republic are mentioned as is, especially in the United States of America, Slovenia. Perhaps they will enter in the first round of negotiations on later accession to the Alliance. They could then join before the year 2000.

In addition, by intensifying co-operation with other Central and Eastern European states that have prospects of future NATO membership, we want to send a signal to them that they will belong to NATO in the not too remote future as well. It must be a clear and strong signal, it must be the right message.

Parallel to this, NATO must also formalise its relationship with Russia by concluding an agreement on basic issues of relevance.

The Baltic peoples rightly feel that their region has been shaped by the culture of Western Europe.

Over the course of history, the cultural ties linking the

Baltic states with Central Europe were quite close. For this reason as well, I personally consider it necessary to integrate the Baltic states into NATO, although in all probability they cannot be admitted at the earliest possible date.

Since retaining their sovereignty in 1991, the Baltic states have weathered a storm characterised by shifting winds. Western offers, conditions, and objections have alternated with Baltic replies, reform endeavours and wishes to join various Western organisations.

It is clear and understandable to the world, that the Baltic states and peoples, against the background of the bitter experience of 1940, would like to see their sovereignty enduringly secured and, if at all possible, backed by international guarantees. This should be achieved by their successful integration into the Western political, military and economic alliances.

On the other hand, problems also exist which would have to be solved before such integration. The central difficulty has to do with the historical Russian fears of being encircled. Although the tiny Baltic states do not threaten enormous Russia, "NATO's advance on Russia's western border," as it is formulated in Russia, is indeed viewed as a threat and perceived as unacceptable.

What is our goal, what is our aim?

The goal of NATO's policy is greater stability in Europe:

1. Enlargement by admitting Central and Eastern European states (I am assuming here that negotiations with the first

candidates for accession will begin after the NATO summit meeting in July 1997. These negotiations could then be completed by 1998. After all present members have gone through the ratification process, these could then be admitted in time for the 50th anniversary of the founding of NATO in April 1999.)

2. In my view, the NATO summit in July 1997 must and will make clear to those states which have prospects of joining the Alliance in the future that NATO will remain open to new members!

The door remains open in the future – turning to you, Your Excellency, Minister of Foreign Affairs of Latvia: in my view, you are very, very welcome. I think the second step of NATO enlargement could begin after the NATO summit in 1999, which means in a not too remote future. That is a good and, I hope, a realistic perspective for every state wanting to join NATO.

3. Stability in Europe cannot be achieved in opposition to Russia, but only with it.

To elaborate:

Regarding the issue of future NATO memberships for Central and Eastern European states, the aim is not to extend or expand NATO in opposition to Russia. It is essential for us to take seriously Russian apprehensions and still extant fears of being encircled. We must continue to conduct a dialogue with the Russians and to persuade them that an enlarged NATO is in Russia's own best interest to have stable partners with well –

established democratic systems on its western frontier.

The opening of NATO signifies the extension of liberty, peace, social welfare and economic prosperity. It is NOT an act against Russia!

The responsible bodies of the North Atlantic Alliance are actually aware of the need to prevent the drawing of new borders or the formation of a new bloc as a consequence of extending the zone of stability in Europe by admitting new members to NATO. Because of this, the Alliance has paid particularly close attention to its relationship with Russia; within the scope of the PFP Program, for instance, special importance has been assigned to co-operation with Russia. It was agreed that all measures should be transparent and not directed against the interests of third countries. Co-operation between NATO and Russia is to help overcome the mistrust that still lingers from the Cold War era and ensure that Europe will never again split up into mutually hostile camps. Relationships between the two should be based on reciprocity, mutual respects and trust, and preclude "surprise decisions" by either side that could be detrimental to the interests of the other. The aim is to conclude a special agreement, a charter, to document a special relationship between NATO and Russia and specify instruments for implementing this special partnership.

This could be done at the NATO summit in July 1997. The principal task of our future co-operation could be joint crisis management in and for Europe. In my view, however, it should also extend to arms control, disarmament and co-operation in the field of weaponry.

However, NATO resolutions cannot be subject to any rights of objection, supervision or monitoring on the part of any state that is not a member. Russia need not fear any surprise, but one thing is also clear: we cannot and will not accept a Russian veto.

Ladies and gentlemen, I am convinced that securing the sovereignty of the Baltic republics is integral to the new European security architecture. There can be no doubt that the most reliable way of achieving this goal is to politically and economically integrate them into the Western communities. As I already explained, diverse possibilities exist for their military integration into the European – Atlantic security zone, most of which do not require them to formally join NATO. Here I am thinking in particular of continuing and intensifying the PFP activities on the basis of an associated status, which remains to be defined in greater detail. The goal is to enable those countries that were not among the first new members to join NATO after the epochal transfiguration of Europe to "gradually grow into" the Atlantic structures.

As far as possible, the Baltic states should also take steps of their own to intensify their common military co-operation so that they can sensibly structure their own defence activities, for instance, where air defence is concerned. The joint Baltic – UN battalion is just such an approach as well, pointing the way into the future. In the field of air space control, the Regional Air Control Initiative of the United States possesses particular significance because it initially addresses civilian goals (namely a unified Europe – wide air traffic control system) and also

military goals (integrated airspace control). All of these ongoing activities could lead next to the establishment of a “standing naval force” or a “Hanseatic Corps” embracing states which adjoin the Baltic Sea: Denmark, Germany, Poland, the Baltic countries, and possibly the other Scandinavian countries as well. Which of these activities is implemented within the context of NATO’s PFP program or under the leadership of the WEU or in multilateral co-operation will depend on future decisions. These approaches will also give rise to a zone of stability within which the ties linking the various states to one another will grow denser over the course of time, with the possibility and chance of full membership in NATO, the WEU and the EU.

Let me say something, regarding the EU:

We are all familiar with the discussion about the possibility of admitting the three Baltic states to the EU besides granting them prospects for attaining membership in NATO.

Of course, only membership in NATO offers military protection and security. But membership in the EU will not only have political and economic effects, but also significant security effects.

It is essential to keep in mind, however, that no state may be admitted to the EU unless it meets the criteria for accession defined at the 1993 EU summit in Copenhagen. Those countries that fulfil these criteria have the right, the opportunity and the outlook of entering into negotiations on accession. The Common Foreign and Security Policy (CFSP) means that joining the EU possesses greater security policy significance for new members, and will have a stabilising effect on countries that are motivated

to join it especially by security considerations, among other things. It could also be in Russia’s own interest to have EU members as neighbours.

This means that the Baltic states should speed up their efforts to modernise their economies and align their legal systems with those of Western Europe. The first talks on accession could be held with interested states as early as 1998, I see a chance of achieving genuine membership around the year 2001 – 2002. The states now belonging to the EU must first do their homework (Maastricht II, Currency Union).

I would now like to summarise:

1. NATO will open itself to the Central and Eastern European states.
2. Parallel to this we will conclude a special agreement, a charter, to document a special relationship between NATO and Russia.
3. NATO will remain open to new members. Those states that cannot become members of NATO in the first round will get a chance of joining NATO in a not too remote future. I could imagine that the negotiations with those states will begin after the NATO summit in 1999.
4. I hope that all members of NATO today and those states which want to join NATO and fulfil the preconditions are soon, and in a not too remote future, content residents of the Euro – Atlantic House.

Jacques GOLLIET

Director, Robert Schuman Foundation, France

Ladies and gentlemen! The organisers of this meeting have asked me to give an account of the French approach to the problem at issue, which is the security of the Baltic states and the enlargement of NATO. I must begin by pointing out that I do not represent in any way the French government and have not been entitled to speak in the name of France. I only speak in my own name as an observer of international life with an inside view of the trends of French politics, and I will try to analyse the question under consideration from an independent point of view.

This question may seem to be a simple one, but the answer is certainly not. I would like to expand it to a more general question: How can the Baltic states best guarantee their security, stability, independence, and the integrity of their borders?

Can the European Union provide the answer?

It is obvious that the European Union, in its present form, cannot guarantee the security of its member states. For the time being, it remains an economic union. In accordance with the Maastricht Treaty, it aims at acquiring the capacity to act on the international scene and develop a common foreign and security policy, but its capacity still awaits development. This issue depends on the outcome of the current Intergovernmental Conference and the measures that will have to be taken to supplement its decisions. I am optimistic about this development, but it may well take a few more years to be achieved.

In the present state of the Union, the rapprochement between the Baltic states and the European Union can provide them only with a kind of moral guarantee of solidarity but not an immediate institutional response to the problem of their security and stability.

Can the Western European Union provide at least a partial answer to the problem?

So long as the WEU remains what it is at present, the answer to this second question is equally no. The painful experience of the conflict in the former Yugoslavia shows that the WEU does not yet possess either the decision making structures or the military resources appropriate for a peacekeeping mission, and to an even lesser extent, for a mission aimed at restoring and enforcing peace. As became perfectly clear, quite apart from the weaknesses inherent in its structure, the WEU was wholly dependent on NATO at least for two

elements that are essential to any military intervention: first, air and satellite surveillance of the area of conflict enabling the threat to be evaluated and rapid and appropriate action to be taken to counter it and, second, the capability for backing up any military action on the ground by independent air power. The land forces sent by France, Britain, Canada and others under the United Nations flag only received the necessary air support when the United States allowed NATO planes to intervene.

Having answered no to those two questions and taking into account the unfortunate events in the former Yugoslavia, I readily admit that the Baltic states may feel that they have no credible alternative to putting their trust in the military organisation of NATO. In terms of security, I am convinced that France is generally sympathetic to this view, but she has expressed two parallel requirements: the first concerns Russia, the second, the internal organisation of NATO and its relationship with Europe. My impression is that France sticks to the principle that the Baltic states have an absolute right to join NATO but insists that NATO opening should not alienate Russia to re-creating a Cold War situation. There is no easy way of reconciling these requirements, although some elements of an answer may be considered:

- the timetable for enlargement should be devised so as to take into account the basic concerns of all the parties involved, including Russia;
- parallel to enlargement, the Alliance should adopt measures that would indicate clearly to Russia that she is

as a threat, but as a co-operative associate of NATO in the Partnership for Peace;

- the OSCE should become an institution such as to allow Russia to be fully involved in European security, so that it can also be involved, with the Baltic states, in a process of regional economic and social development, as was stressed by Mr. Trenin.

On the other hand, the French have always insisted that the European Union should, in the near future, procure the means of ensuring its own security, while remaining in the Atlantic Alliance. France takes the view that such security calls for two developments.

First, a strong and united European Union. "Strong" means that its common foreign and security policy should be extended to encompass common defence. "United" implies a defence commitment that binds the members of the Union together, so that ultimately membership in the European Union should be the same as that in the WEU with a capability for military action and an industrial defence base in the countries of the Union; this may be a problem for member countries that consider themselves neutral, however. This development should be paralleled by the emergence of a European approach to defence; at the very least, this will mean sustaining a capability for military action and an industrial defence base in the countries of the Union linked to the development of concrete co-operative ventures involving the most determined of these countries along the lines of the European Corps and the Franko-German Defence Agency.

Second, the French government constantly insists on the necessity for a renewed and balanced Atlantic Alliance. Renewing the Alliance means developing a military organisation that is sufficiently flexible to meet two sets of requirements: first, the capability to conduct collective defence missions and operations that do not come under Article 5 of the North Atlantic Treaty; second, the possibility for NATO to act as an Alliance with the United States or to provide the Europeans with the means of military action they consider necessary for the purposes of their own common foreign and security policy.

This is the “European pillar” approach in the Alliance: it does not mean separating the Americans from the Europeans but rather identifying, within the NATO structure, dual – purpose elements, European and Atlantic, fully prepared for their missions within the Alliance but available to the Europeans, as appropriate, with no nullifying conditions.

The Intergovernmental Conference, which began in Turin in April, is of seminal importance, and should allow progress to be made in two directions:

- as far as the WEU and the European Union are concerned, the latter is expected to provide the political impetus. The competence of the European Council for defining a European common defence policy will have to be affirmed. The WEU must be placed more effectively and more directly in the service of the European Union;
- the insertion of a political solidarity clause in the European Union Treaty should give form to the growing solidarity now

bringing the member states of the European Union closer together on questions of security.

These matters of principle will have to be supplemented by a series of more practical measures:

- the WEU will need to strengthen its operational capabilities in order to carry out effectively the operations it might be asked to carry out;
- ways and means of funding European operations must be found; they should reflect the joint commitment of European countries aimed at their common security.

Peace and stability have a price: who is going to pay that price in Europe? As the French saying goes, “*Les conseillers ne sont pas toujours les payers*”: Those who are always ready to give advice are not so quick in putting money on the table.

As far as France is concerned, European security also falls quite naturally in the transatlantic framework. The aspirations towards a European security and defence policy is inseparable – and I insist on this point because the French position is often misunderstood – from a desire to see the Atlantic Alliance both strengthened and renewed.

It is in this European perspective that France’s rapprochement with NATO must be seen.

For France, as for all her allies, the Alliance remains an indispensable guarantee for Europe’s equilibrium and security. The French have always acknowledged the United States’ commitment in Europe as shown by the continued American military presence on our continent, even if they questioned the

form it took. The French, however, want the Alliance to renew its structures to adapt them to the new strategic pattern. The process of enlargement must delay this renewal no more than the renewal should be an obstacle to enlargement.

In France's view, the basic objective of this undertaking is the affirmation within the Alliance of a credible European identity from the operational standpoint that should also be visible politically. It must be possible for the Europeans to decide upon and conduct operations on their own responsibility using the resources of the Alliance. This would also be in the interest of the United States who, in the future perhaps, will not want to be called upon systematically for operations that the Europeans are unable to carry out alone today, but which they should be in a position to decide upon and carry out themselves in the future.

The experience of two World Wars and of world events over the last fifty years shows that the major democracies, of which the United States is the leader, have too often been prevented by their own public opinion, more or less formed by the media, from intervening in time to avoid the worst. Although this is practically never said publicly, the majority of French people, at the back of their minds, fear that no treaty, not even the Washington Treaty and its Article 5, can bind whatever country, and particularly the United States, to an automatic and timely intervention in Europe. It is this notion of automaticity of an American response that is in question.

At this point I may sound over critical of NATO and our American allies, but may I say that some of the declarations I heard this morning sounded a little overconfident and

overoptimistic. I heard, for example, that peace had been maintained among NATO members due to their belonging to that organisation. But what about Greece and Turkey? They have been at war, are still maintaining a state of cold war between themselves, and have had to resort to calling in UN troops to keep them apart. NATO does not seem to have really changed the scene in Cyprus. This causes the French to consider that security in Europe cannot depend upon discussions that may be taking place in the United States Congress, or upon the trends in the American public opinion. Therefore, France requests that coherent planning, command, headquarters, and combat capabilities that can be deployed rapidly for use in European operations, according to European decisions, should be identified within NATO's military structures.

The Baltic states are, indeed, well placed to know that their security can only be fully guaranteed so long as any potential enemy, whether internal or external, is convinced that there would be a definite, effective, and immediate European response.

In order to be capable of such rapid reaction, Europe would need the following military resources:

- independent intelligence, observation, and interpretation capabilities enabling it to objectively analyse the possible risks of any potential threat. In particular, this would require that Europe have access to satellite surveillance of military movement in all countries within its security zone, without involving any intermediary whatsoever, even an ally such as

the United States. This capability already exists in an embryonic state and should be extended;

- an intervention force capable of taking action as from the first alert and possessing all the necessary resources, notably means of transportation and support.

It is for this reason that France supported the creation of multinational forces in application of the innovative principle of “separable but non – separate forces” placed under European command.

These French requirements do not run contrary to the solidarity defined in the North Atlantic Treaty. In the French view, the Atlantic Alliance remains the central pillar of European defence: it merely requires renewal so as to adapt to the realities of the post – Cold War period and the development of European identity and solidarity. It is in this spirit that France has resumed its place on NATO’s Military Committee and its subsidiary organs, and France intends to take a full part in the multilateral bodies of the Alliance involving representatives of member states. For the moment she only stands outside the military organisation itself, i.e., the joint commands, while developing the ways and means of co-operating closely with them, requesting that these commands should be shared between the US and its Atlantic Partners on a regional basis. France does not, however, consider these requirements as prerequisites for the Baltic states to be admitted into NATO. Contrary to what has been said this morning, I personally do not see why the current discussions on this point should in any way delay or postpone

Baltic accession, provided that the discussions are carried on at a reasonable pace. The admission of the Baltic states is a matter to be decided on within NATO in the light of one basic principle: the absolute right of the Baltic states to enter whatever alliance they choose to join as independent countries. Their admission is not a matter to be discussed by France: it must be decided by the North Atlantic Treaty Organisation itself.

To my knowledge, the majority of French political leaders consider that it will only be in a renewed Atlantic Alliance that the Baltic states, like other European countries, will effectively find the guarantee they need for security and stability, which the Alliance cannot yet offer to the extent necessary.

I, for one, would insist on the lessons that those Frenchmen of my generation who experienced the Second World War, as was unfortunately my own case, learned from that period.

First of all, treaties of the Alliance are mere pieces of paper if they are only the product of the governments and do not express the will of the people. From this point of view, the Baltic states are in a much more favourable situation than countries such as Poland and Czechoslovakia were on the eve of the war. I am convinced that today, should there be some threat to the Baltic states, European public opinion would react very strongly and, if I may say so, would be much more interested and concerned than the American public opinion.

Second, there can only be real peace and stability when nations have learned to trust one another and to regard one another as partners rather than enemies. It took three wars and nearly a century before the French and the Germans learned to

leave aside their prejudices and rancour and consider themselves as partners and even, bit by bit, as friends.

As was clearly stated by their representatives, the Baltic states are quite aware that their security requires a minimum of trust between them and their Russian neighbour. Insofar as this depends on the European Union and the Atlantic Alliance, we must avoid creating, to any extent, another Cold War situation. At the same time, we must stand firm on the principle that the Baltic states are entitled, like any other country, to seek and obtain the guarantees of security and stability they need. They will obtain them within the framework of a renewed Atlantic Alliance and a Europe capable of taking responsibility for its own survival and harmonious development. It is my strong and sincere personal conviction that generally corresponds to the policy line followed by my country.

Romuald RATAJCZAK

*Chief of Cabinet of Secretary of State,
Ministry of National Defence, Poland*

Mr. Chairman, ladies and gentlemen, I am grateful for the opportunity to address such a distinguished audience. It is a privilege, a great pleasure and, at the same time, a challenge. First, I would like to remark that I am going to present here my personal opinions that do not necessarily reflect any official views held by the government or the ministry of defence.

Let me start from something that is not directly related to our conference: it has to do with the title of the conference, and especially, the last part of that title: Quo vadis? In Poland, thinking about Quo vadis? would probably proceed in the following way: Quo vadis? is the title of a famous book by Polish writer Henryk Sienkiewicz, a Nobel Prize winner, and

since recently we have another Nobel Prize winner in literature, Madame Wislawa Szymborska. So goes Polish thinking about Quo vadis? these days.

Coming back to the original utterance of this question, it was mentioned here by two people and first by Minister Birkavys who noted that when this question was posed to Jesus, the answer was: "You cannot follow now, but you will follow later". Our Lithuanian colleague did not refer to Jesus answer at all, and what Jesus meant was not explained: Because you lost your faith in me, I am coming back to Rome to die again for you. So it all has to do with losing one's faith.

Now I would like to say a few words about something more directly related to our conference. When you take a look at the map of this part of Europe, the unique character of the region is clearly visible. We can regard the Baltic region as an entity. The semi – open Baltic Sea creates a kind of common environment for nine states, including the Kaliningrad enclave that is a part of the Russian Federation. It is obvious that when instability or tension, or crisis emerges in such an environment, it always has security implications for the entire region. Because of that the Baltic Sea region is very important for Polish security. This importance results from Poland's national interest in that part of Europe.

Conversely, co-operation has a positive influence on stabilisation and security of each individual state. Therefore, Poland is taking an active part in every organisation and every initiative that gives an opportunity to promote and develop mutual trust and understanding among the states around the Baltic Sea.

We are fully aware that if good co-operation in the Baltic Sea region is not achieved, the Baltic Sea, instead of being a uniting factor, could become a place of confrontation and potential conflicts. Changes that have taken place in Central and Eastern Europe since 1989 have particularly affected the situation in this region. The geopolitical structure of the region is still being evaluated. Disintegration of the Soviet Union created the conditions for the Baltic states to regain independence after having been Soviet Republics for five decades. Estonian, Latvian and Lithuanian independence has caused radical changes in the map of this part of Europe. The new pattern of this crucial area of Europe became much more visible when the three countries decided against joining the Russian led Commonwealth of Independent States.

Another important event that changed the picture of the Baltic region was the reunification of Germany. In this process we witnessed the first instance of a new division line arising in contemporary Europe. We can now say that the newly reunited Germany is more Baltic – oriented than was the former Federal Republic of Germany.

Taking into account the economic power, growing potential and, of course, the political importance of Germany, that country is predestined to play the leading role in the Baltic, yet, because of its historical burden, it still seems unwilling or hesitant to take the lead. We – I mean, Poland, or we in Poland – support the German attitude towards and their way of thinking about the Baltic states that was expressed also here. We can say that changes in that part of Europe have significantly contributed

to the stabilisation of the Baltic Sea region. The danger of a massive, devastating confrontation is over, yet paradoxically, those changes have also created potential sources of international tensions, instabilities or even conflicts, and one of them is the issue of NATO enlargement.

I will now come back to the NATO issue and to the question *Quo vadis?* that serves as the motto of our conference. And there immediately arises – at least for me – the question: what is more important, the goal or the means? Being a part of NATO or trying to join NATO? It is not an irrelevant question. As a military man, I remember what von Mortke, senior said about planning: “Plans are nothing, planning is everything.” I think, however, that it is not relevant on our way to NATO. It is not important to be on the way to NATO, it is important to be in NATO. It means, that the goal is what is important. We can also say that the prospects for security of the Baltic Sea region to a large extent depend on how the Baltic issue is handled during the NATO enlargement process. Let me quote here a few sentences from an article “NATO Enlargement and the Baltic states” written by Mr. Nurick: “If mishandled, the Baltic issue has the potential to develop into the proverbial train wreck that could potentially derail NATO enlargement, redraw the security map in Northern Europe, as well as poison the West’s attempt to develop co-operative relations with Russia. If one is looking for possible stumbling blocks on the road to NATO enlargement, then the Baltic issue is a prime candidate for crisis between the West and Russia.”

In Poland’s opinion, NATO enlargement should be beneficial for the Baltic states and beneficial for expanded Baltic

co-operation. At the beginning of this conference, the first question raised was one raised by Mr. Lejins: would Polish membership in NATO increase or decrease the security of the Baltic states? It is not necessary for me to go into this, since Mr. Nurick has already answered that question. Let me simply add that Poland becoming a member of NATO will pave the way towards the Baltic states, it will pave the way for further and closer co-operation with the Baltics.

I will turn now to NATO enlargement and to Baltic states’ striving towards NATO membership. Let me say a few words about my presentation. Anticipating certain things, a certain direction of our discussion and its content, I prepared a framework for my presentation so as to not start from scratch. After a few of presentations I realised, however, that it does not fit, that I have to redraw it. That means that one should not stick to one’s own ideas at all costs: one must take into account the situation as it develops and make the necessary adjustments. Because, if you simply stick to your main thesis you may find yourself in trouble, in a *cul – de – sac*. It seems to me that even as we discuss here the NATO enlargement process, there are questions that remain unanswered and many others that can be raised.

In the Polish opinion, NATO enlargement is an open, multi – stage process, a process that must be transparent to all countries including Russia and others as well. This process must include a strategic partnership with Russia, and, in our opinion, also a strategic partnership with Ukraine. We see Ukraine as a crucial country for security and stability in this part of Europe.

Let me quote here our famous marshal Piłsudski who said in the twenties: "if Kiev is free, Warsaw is safe." This is a good expression of our attitude towards the independent Ukraine and its independent policy. We have been discussing here NATO enlargement vis – à – vis the Baltic states, but we must keep in mind that it is only a part of the process of NATO enlargement. There are other countries that have expressed their will to join NATO but are not supposed to be included in the first round of the enlargement: Romania, Slovakia, Slovenia are still aspiring to and waiting for membership in NATO.

When we talk about the enlargement of NATO as a process, an open process, we must keep in mind a certain idea underlying certain NATO principles. One of them is territorial continuity of the Alliance. We should also remember that NATO is a military alliance, whereas we have been discussing primarily the political aspects of NATO. We have been talking about common values, about promoting stability, but have paid little attention to NATO as a military alliance. Here I would like to remind you of what President Kennedy said during his presidential campaign: "Ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country." We can now rephrase this question: "Don't only ask what NATO can do for you, ask what you can do for NATO." We in Poland constantly ask ourselves what we can do for the stability of the region, what we can do for expanding co-operation in the region and we are trying to do our best. Mr. Trenin mentioned that Polish relations with Russia are very good and are still developing. We, in Poland, share this assessment. Any problem is open for

discussion with Russia, except one: our membership in NATO.

Here we are discussing NATO enlargement and the Baltic states, and the first group of countries that will be invited to join NATO – I assume everybody here knows that countries are invited to join in accordance with Article 10 of the Treaty. There is information – or, perhaps, a better word would be certain rumours or leaks – that three countries will be invited to join. So what about the others? How should the NATO enlargement process proceed from there? Here we have not devoted any attention to the problem of possible or potential membership in this organisation of two other countries: Sweden and Finland. Since Sweden and Finland have become members of the European Union, all Scandinavian countries belong to the same economic organisation and any existing divisions, already hardly visible, are fading away. It also seems that both these new EU members face the issue of determining their place in the new security arrangements in Europe. As EU members, both countries are eligible to apply for membership in the Western European Union. On the other hand, NATO has adopted a policy that WEU members should also join the Alliance to avoid any so – called "back door" commitments. It therefore seems that this issue should also be discussed as a part of the NATO enlargement process.

Off the record, it seems to me that the NATO enlargement process, especially the second round, should consist of two phases. The first phase would include, for example, Sweden, Finland and Austria. After that the framework for the second phase, including the Baltic states, Romania, Slovakia and

Slovenia, could be established. We should look upon NATO enlargement as a process and adjust this process to reality depending on how it is developing.

If you want to catch a train, it is wise to wait at the station instead of running after it: otherwise you could be run over by the next train. And trains usually stop at the station. So it is better to be prepared and pressure the people responsible for trains to make one available. It is important not to limit oneself for just one scenario for the development of the situation. Membership in NATO should be viewed – as is the case in Poland – as part of an overall strategy for integration with Western European structures. Our joining NATO is only a part of this strategy. If you have developed a plan, you should allow for best and second best alternatives. If you don't achieve the best, you can then try to go for second best. As I said – if you stick to just one thing you may find yourself a loser.

There was also some discussion here about terminology. We tend to use the term “NATO enlargement”, but there are some who prefer “NATO opening” or “NATO expansion”. Let me finish with something that may sound to you as a joke, but it is a true story. Two years ago there was a meeting at the Garmischpartenkirchen Center with some people from NATO and we, of course, were discussing NATO enlargement. I was talking to a captain from the British Navy and used the word “enlargement”, whereas he used “expansion”. I tried to convince him that “enlargement” is better, for “expansion” sounds uncomfortable. I said, when you have your trousers expanded you feel discomfort, when you have them enlarged you feel so

much better. He did not agree, however, and said I should not try to teach English to an Englishman. But then, after his second or maybe third beer he suddenly said: “Yes, I get your point: when a man takes a deep breath it is an expansion but when a woman does, it is certainly an enlargement.”

Mr. Jan KNUTSON

Deputy Assistant Under – Secretary, Ministry of Foreign Affairs, Sweden

Mr. Chairman, Ladies and Gentlemen,

A lot of thought – provoking things have been said here today about the Baltic states and NATO. Let me try to approach this subject by making a few brief comments about the Swedish perspective on security in the Baltic Sea Region in general, with specific emphasis on NATO's enlargement and the Baltic states.

The collapse of the old order in Europe led, among other things, to the re – establishment of the independence of the three Baltic states. Since then, one of the principal aims of Swedish policy with regard to the Baltic Sea region has been to contribute to the consolidation of this independence, in parallel with the development of co-operative relations in the region overall.

This policy is based on two fundamental premises. The first one is our conviction that European security must be based on an order in which all states cooperate on an equal basis. Therefore, the Baltic states should be reintegrated into the network of European co-operation. Also, both in the region and in Europe as a whole, we should find new patterns of co-operation in which Russia participates.

The second premise is our self interest. The sovereignty and prosperity of the Baltic states ultimately benefits Sweden. We have never denied that the independence of the Baltic states has improved the Swedish position, and that there exists a potentially positive cycle of development, if things evolve in the right direction.

Before I describe Swedish policy in some greater detail, let me just say a few words about the significance of the history of our region. No observer who does not take into account the profoundly differing experiences of the various states in the Nordic and Baltic area during the Second World War can fully understand the dynamics of today's discussion. For the citizens of a country which managed to escape aggression during the war, security may at times seem to be something taken for granted. For the Baltic states, this is not the case.

Having said this, let me go over some points of Swedish policy. In concrete terms, it is essentially structured around five main areas, as presented by Prime Minister Persson in his talks with President Clinton in August – that is, bilateral co-operation, regional co-operation, EU and its enlargement, PFP and NATO enlargement, and relations with Russia. Let me briefly expand on each one of them.

First, the bilateral component. Ever since the independence of the Baltic states was re-established in 1991, Sweden has made great efforts, both politically and materially, to consolidate their sovereignty and support their reform processes. Continued assistance has been given in a broad range of areas, including the control of borders and national territories and the build-up of armed forces, albeit from a modest level. BALTBAT is one example, and there are others.

The second point concerns regional co-operation. The opportunities have widened enormously. Our aim is to create a tightly knit fabric of regional ties in areas such as building democracy, rule of law, trade, industry, environmental protection, people-to-people contacts, combating cross border crime, etc., and thereby to promote the development of a democratic, stable and prosperous region. Considerable amounts of energy and resources have been devoted to this end.

Following a Swedish initiative, in the month of May a summit of Heads of Government of the Baltic Sea States was held in Visby, on the Swedish island of Gotland, in the presence of the Presidents of the European Council and the European Commission. This meeting successfully focused on a number of the crucial issues mentioned above. We hope that the next summit will take place in Riga.

Another facet of regional co-operation is the Barents Euro-Arctic Council. Sweden has succeeded Russia as chairman this year.

This brings me to the third point, the European Union and its enlargement. This, we believe, is one of the single most

important elements in the evolution of European security architecture.

For Sweden, membership in the European Union, a basically political alliance with all that this entails, represents a fundamental choice. We do not look upon it as an isolated, permanent choice, but rather as a continuous process of choice. Not least the ongoing Intergovernmental Conference illustrates this fact.

As a project for peace and security, the European Union has been a singular success. It is against this background that enlargement of the EU is so important. Ten countries in East and Central Europe have applied for membership. In our view, it is crucial that negotiations with all candidate countries start at the same time and as soon as possible.

There is a strong argument in security and stability terms that tells in favour of launching negotiations at the same time with all countries. Starting negotiations simultaneously does not mean, however, that membership for all countries will come at the same time. Differentiation will take place along the way, according to the state of readiness of the candidate country in question.

Membership for Estonia, Latvia, Lithuania and Poland would not only enhance their security and prosperity, it would also be of benefit to the entire region. Sweden tries to assist the Baltic countries in their preparations for membership in various ways. Clearly, membership of the Union for these countries would also be in Russia's interest, and the Visby declaration says as much.

This brings me to the fourth point, NATO enlargement and PFP. Much has already been said about it today. NATO seems set

to invite new members in the near future. Sweden is not a member of NATO, nor does she intend to seek membership.

And so, we have no intention of trying to tell NATO how to conduct the business of its enlargement. However, to the extent that enlargement will affect us, we want to make our views known. In particular, we take note of NATO's declared intention that enlargement will take place in a way that enhances stability and security in Europe for all, without recreating dividing lines, and that it will be part of a broad European security architecture. It is important that no doors are closed.

Also, we respect the fundamental right of all countries to choose their own security policy. In fact, this principle is enshrined in the Paris Charter of 1990. We do not accept any country's pretension of a *droit de regard* over other countries' choice of security policy.

NATO has stated its intent to further deepen its relationship with Russia. Close, constructive and transparent links between NATO and Russia are an essential part of the new European security order.

This brings me to the PFP, which will acquire increased importance in the years to come. PFP will function as an instrument of co-operation between NATO members and countries outside of the alliance, as well as a means to strengthen our common capacity for peace support operations. Sweden welcomes the work under way between NATO and partner states on the enhancement of PFP, and we also believe that the PFP can play a useful role in the Baltic Sea region.

We particularly support the idea of giving partners

increased opportunities to establish direct links with NATO structures and to participate in planning and decision making in peace support operations to which they contribute.

It is, furthermore, our view that a bilateral component must remain in the PFP, and the principle of self-differentiation be retained. Also, we should not have a PFP with different partner categories. However, if NATO decides to give special recognition to candidates for NATO membership, this could be done by way of a political recognition of these aspirations.

Sweden is open to discussions of concrete and practical PFP activities on a regional basis. We have, however, objections to an institutionalised regional PFP format. Regional measures should have a strong link to central PFP and NATO structures, as well as to NATO member states outside the immediate region. In principle, it should be open to participation by all interested partners, even though a degree of flexibility should be retained, for example in the form of arrangements "in the spirit of PFP".

Along those lines several areas for practical regional co-operation can be envisaged, and Sweden presently intends to try to make the PFP more visible in the Baltic Sea region. In general, it is our intention to pursue two tracks: the first one would be to develop PFP exercises and training, both in quality and quantity. The second would be to give specific support to the Baltic countries, in order to strengthen their capacity for participation in the PFP.

As regards 1997, we shall mainly build on those exercises which are already scheduled. Sweden will be hosting three of them. We are looking into the possibilities of arranging

preparatory exercises for some of these PFP exercises.

The opening of a regional PFP centre in 1997, as proposed by Sweden, will lead to an increased output of PFP training and courses. The training offered by the centre could also focus on specific areas which have turned out to be a "bottleneck", preventing full participation in PFP by all countries in the region. Sweden is willing to provide facilities for the centre to get a quick start.

Also, in 1997, Sweden will be expanding its programme of minesweeping operations in Baltic territorial waters. These operations, which include training in minesweeping for contingents from the Baltic countries, will be carried out in the spirit of PFP.

These are some of the preliminary ideas we have for the enhancement of the PFP in our part of Europe. I would here like to emphasise the need for broad international participation, including Russia and the US in regional PFP activities. We are encouraged by the Russian intention to participate in Baltic Eye – a search and rescue exercise Sweden will be hosting in 1997. And, of course, American involvement in the region is of crucial importance. We value the close working relationship we have with the US in this context.

Russia is my fifth point. I have already stressed the importance that we attach to Russian participation in European co-operation in general, and in regional Baltic Sea co-operation in particular. Within the EU, Sweden is actively promoting a broadening and deepening of the EU's relations with Russia. The EU recently adopted a wide – ranging plan of action aimed at intensifying these relations.

For Sweden as well as for our European partners it is of fundamental importance that Russia is engaged in as broad a spectrum of European co-operation as possible. As mentioned, we also hope that the PFP can play a constructive part in this context.

Good relations between Russia and the Baltic countries are, and this has been said many times, a crucial component for stability and security in the region. The ultimate determinant of the state of these relations is the policies that Russia and also the Baltic countries themselves pursue. We note in this context the determined and pragmatic efforts of Estonia to regulate its bilateral border with Russia. For Russia's part, Prime Minister Chernomyrdin gave an equally positive evaluation of the prospects of solving the border issue during the Swedish Prime Minister, Mr Göran Persson's recent visit to Moscow. We hope that a similar positive development will soon take place between Latvia and Russia.

To sum up, Russian policy towards the Baltic countries is a good indicator of the sincerity and extent of Russians co-operative commitment to the West.

To conclude, today the Nordic area and the Baltic Sea region are characterised by an evolving pattern of region co-operation – in short, we are in the midst of a positive cycle of development.

This pattern of co-operation in the area has considerable potential in various ways, not least in a regional context. Sweden will certainly be one of the first countries to reap the benefits of a continued positive development, and, inversely, we shall be

one of the first to feel the consequences of a negative turn of events. And yet, it is not only in the regional but also in the much broader European and transatlantic interest that the situation continues to develop in the right direction.

What is ultimately at stake is the broader question of relations between Russia and the West at large, as well as our joint efforts to build a pan – European security order, manifested in such a promising way by IFOR in Bosnia. Continued success will require wise and future – oriented policies by all in the years to come.

Per CARLSEN

*Deputy Permanent Under – secretary of State
for Defence, Denmark*

Thank you very much and thank you for inviting me back to Riga in December. It's a good tradition. I would only like to make one complaint in connection with the tradition and that is it that I am always the last speaker. Half of the audience will have left the room and the other half is sleeping. But, anyway, I am happy to be back. I share with my Polish colleague the trouble of being a commentator, because you start up at ten o'clock in the morning making comments to the first speaker, in between the next speaker will make comments and there will be questions, so I have a lot of interesting papers here which I have stricken out in between and I will probably be making comments to the questioners questioning speakers making comments to the other ones.

I have to apologise that I am coming from a country that is still working within NATO for the sake that the Balts should to be among the first to join NATO. Yes, there is such a country, and I think it's only fair since France has recently stated that Romania should be among the first ones. That shows there is a competition going on. If France can do its job we can probably do our job. Then I have to make a comment on a comment, which was the question raised – I think, to Bob Nurick – about when to back down, when to go back to your people and to your parliament and say that you can not do what you want to do. We have the same situation in Denmark. The Danish Prime Minister has said to his parliament that he is working towards the goal of the Balts being among the first to join the NATO. So we also have to prepare our parliament and our people that we have not been able to convince the other fifteen at NATO, that the Balts should be among the first and that's why, at the moment, we are working on what we believe is the second best solution: namely, to see to it that the door to NATO is kept open and that we are making practical steps to see that the door is kept open. I will come to that in just a moment.

I will then start to comment on the speech by Mr. Birkavs, even if he has left, because he was talking about some of the regional co-operation already going on. He was touching upon the Baltic peacekeeping battalion, the Baltic naval co-operation – we have had a conference to start up this co-operation already next week in Lithuania – and he was talking about the Regional Air Initiative that was started by the Americans and will be supported by countries in the region including Germany – I am

very happy about that, and we will come back to you, Minister, in due time and count on this German support.

We believe that those ideas, like the Baltic battalion, are good for many reasons. One of them is that it makes the Baltic states work together. There has not been very much said on that issue today, but I think it is important, seen from outside, that the free Baltic states work together. That was not in the cards from very beginning and from time to time you still see ideas that one Baltic state could work in one direction and another one in a different direction. Seen from outside, from the West, I think it is very important, that Baltic states are working together on these issues. I can also tell you that it is very important that the Baltic states are seen not only as consumers, but also as producers of security. It is very important at NATO when we argue with the other countries that the Baltic states are with us in IFOR. I can give you a good example. Three weeks ago I was with my Minister in Bosnia and we were driving around in the landscape, and there you have those different OPs as they are called in peace keeping actions, and some of them were Danes, some of them were Lithuanians – because we are together with the Lithuanians – and we were looking from afar, and I said to the Minister: “You can see this is a Lithuanian post over there.” And he said: “How can you tell?” And really you can't, because we have the same uniforms, and only when you are very close can you see the Lithuanian insignia. And I said: “It's easy – you can see there are six NATO flags over there. So it must be the Lithuanian camp.”

Mr. Birkavs also mentioned that the so called intensified dialogues should go on. I know that our friends and partners

sometimes call it the “intensified monologue,” because at the moment, not all sixteen countries agree and therefore its partner countries who are speaking and NATO listening, but still it’s important, that the “intensified monologue” is going on. And I think that one of the things we should do is to actually see to it that there is a review process also taking place; so, say, two years from taking in the first group of countries we have to review all the developments and make a decision as to whether we could take in the next group without having to wait five, ten or whatever number of years.

My next remark, goes to Mr. Usackas, who mentioned the idea of the new NATO and also the new Russia. Yesterday we had in Copenhagen a long and very good discussion with Russian parliamentarians Mr. Lukin, Mr. Gromov and ten others. And they were saying to us: when you look at Russia, it is a new Russia, it is not the old Russia, and you should not treat us as a threat but as a partner. That is certainly true, we have to do that. There is a lot of people in the West, also in NATO, who are still thinking in the old terms, but we have to turn it all around and show the Russian people that we are working towards a new NATO which is a different animal from the old one. I am not saying that we have finished working out the new NATO, but I think we are in the process of doing so.

Then I have some comments to some of the first questions coming from the German representatives before the first coffee break. There was a mention of giving Russia satisfaction. It may be the word that I did not like, satisfaction. I think that we should secure Russian involvement in whatever we do, but satisfaction

to me sounds wrong. The East Germans voluntarily decided to become a part of Germany. Poland wants to be an independent state and become a member of NATO and EU, the same goes for the Baltic states; and Russians should not be given satisfaction because of that – they should be involved in the process which should be open to everyone.

The next German question I would like to come back to, was the question of what should we do. Should we have a declaration? Should we have a US – Baltic Charter? What could Germany do? Is there some German hesitation? I would say that there has not been any German hesitation. We have a very close Danish – German – Polish co-operation and we have invited the three Baltic ministers to come to our next Danish – German – Polish defence ministers’ meeting in Skagen, and there is full German support. There is full German support behind BALTBAT, Germany has been participating from the very first. I have heard here that we will have full German participation in the air surveillance system and also in the Baltic Naval co-operation, so let us take in the full German support and count on it as we look for a full British co-operation, a full co-operation on the part of the Americans, the French, the Dutch etc., so that it would not just be the Nordic countries working with our Baltic friends, but all Western countries doing this normal job.

Now to Mr. Nurick who mentioned that in NATO we have to work with consensus. That is certainly what we are working at and with, but it takes time for sixteen countries to find a common agreement. He mentioned that we are working with is an

extension of the Partnership for Peace: the PFP – Plus, the Strategic Home, as the Rein guys were calling it – there are many names for it. We call it the regionalisation or the decentralisation of the Partnership for Peace. The idea is that when we have constructed the new NATO with the new command structures, we take in the partner countries, integrate them into the PFP – not only in the PFP operations, but also in the PFP training and exercises. What we are doing today, for example, in Bosnia with the IFOR and post – IFOR SFOR operation is actually CDHEF, that is what we are doing at the moment. So, why should not we take in the partner countries, who are with us already in Bosnia and train and plan together for future post – IFOR type operations. It is not only something for the Baltic states, but for all the partner countries, also Sweden and Finland. Recently, during our Nordic meetings, the Swedes and the Finns are asking us: what is going on concerning the post IFOR operation? What are you planning at NATO? – Because they are not taking part in the direct planning. Why shouldn't we open up and why shouldn't we all take part in the planning? Our latest proposal in that respect is that we should work out a strategy for these types of joint operations, and that would really include the partner nations in decision making. We want to involve partners as permanent representatives. There are countries at NATO, who only want to create liaison arrangements, coming and going. We want to have the partner nations present at our headquarters; of course, they would be excluded from Article 5 activities, because those are for full members only.

Another project that we are working towards is

establishing NATO offices here in your countries. You can call them NATO offices, or PFP offices, that is not so very important to us. The important thing is what goes on there. They are not indented as information offices where we would give out booklets about what is happening at NATO – they should be offices staffed by NATO officers, representatives from NATO countries working with you on issues concerning planning etc. of your own forces. Let me be frank and tell you that we haven't convinced all the other fifteen yet, but we are expecting pressure from the outside, in the next phase before the summit that, I hope, will take place in July – even if the partners do not care if I have my vacation in August or not.

Then to Mr. Trenin. You did not like the term 'security vacuum', and it probably is not a perfect term. On the other hand, I come from a very small country that for a long time has been in close geographic proximity to a very large country, Germany. So we have that experience. After the Second World War, after just five years under an occupation, we decided to leave our usual course. Denmark had had the same long tradition of neutrality as Sweden, but after that experience we wanted to integrate in NATO and later in the EU. And one of the reasons why we wanted to integrate was, in fact, to deal with our big neighbour, Germany. Ten years later Germany also joined NATO and that made for a bit of a problem for the Danes, but we came over it and now we are actually working closely together with Germany in the same command structure and nobody really remembers who the current commander of the Baltic command is, a German or a Dane, because we have simply integrated and working together, as part

of the sixteen, at NATO and as part of the fifteen in the EU. So our German problem has disappeared. Why should we tell our Baltic friends that they should not do the same concerning integrating into Europe, when they too have a big neighbour and have a long history of problems with their neighbour?

You mentioned also the regions. I very much share your opinion that we should work with the Russian regions. We are trying in whatever we do, to work together with the Leningrad military district, the St. Petersburg region, and the Kalinigrad region. And I can tell you from visits and talks to the command of the Baltic fleet and the command of the Leningrad military region, that they would very much like to work with us. If this regional co-operation is still problematic, the source of the problem is Moscow because it wants to control everything that happens in Russia.

Then I have a couple of comments to Mr. Lamers – I went into one of them already. I heard the statement “you are very welcome,” and I think you should write it down. It is the first time I have heard it from a German parliamentarian, and since it is coming from a representative of the biggest German party it will soon be the German position – and we’d like to cash in on it. That’s very good. I like it.

You also mentioned the arms control issue and Bob Nurick also took it up. I would like to raise the question of arms control with our Baltic friends as well. At the moment the Baltic states are not member parties to the CFE. I think they should think about joining the CFE or the post – CFE regime. Not only because of Russia, but because of themselves. I think, and I think

our Baltic friends know, that it is not so nice, not to be a member of a treaty and suddenly you have a flank agreement coming on you, and you are simply told how many tanks are allowed to be in Pskov and how many are not allowed. It would be very important in terms of the future. There exists a strange saying among NATO countries that the Baltic states are not defensible; on the other hand, nobody is ready to give weapons to them. We spent a whole year working in the Baltic Steering Committee just towards getting western weapons for the Baltic peacekeeping battalion that could not be a threat to anyone. And if you had some levels or holdings for weapons available also for the Baltic states, it would be natural to fill out those levels. So, I think there is a good reason for the Baltic states to rethink the idea of joining the future Arms control agreement.

I now turn to Mr. Golliet. I could talk for a long time about the Danish – French differences concerning the European defence identity, but I will not, because that is not an issue for today. I will, however, mention – I think it was a slip of the tongue – that you said: first we have to have French and Spanish integration, then the Russian Charter and – this is my own addition – then the enlargement and then the extension of PFP. Sometimes working at NATO one gets the feeling that this is the way it works. First the French and the Spanish would like to get back into the structures. I can understand it but because of that we now have to wait for the end of the French – American discussion on the command structure, and so on. Then you have to have a Russian Charter, so that Russia will be less concerned about the enlargement issue. Then you would have the

enlargement and, finally, something that would be a consolation prize for the ones who are not joining. I think it's the wrong order. We should start the other way around. I think Russia will never sign the Charter before we have had the enlargement. First we have to enlarge and show them that this was a NATO decision, then we can have a good Charter with Russia. Because that is the reality: we'll have the three additional countries, or however many there are, in, and then we can work out a good co-operation Charter with Russia. That however may be just my personal opinion, it's not official Danish policy, I am afraid.

Talking about internal adaptation – that's where I totally agree with you, Mr. Gollet: we haven't finalised the internal adaptation. And one of the things that we haven't finalised is the strategy for NATO. I think our Russian friends are absolutely right to point to us and ask: What is your strategy? Where is Russia in your strategy? Are we a threat or a partner to NATO? That is why we have to work with the strategy again, and I think we have to do it between this summer's summit and the summit of 1999, to devise strategy that would fit the new situation. We make new command structures, but we still have an old strategy, as I see it.

Then there was a question about Russian military co-operation and that certainly is an issue on which we are working: we have been inviting Russians, within the PFP, to participate in exercises, training and so on. Unfortunately, we very often get the response that because of a lack of resources they cannot join us. I think we have to work and try harder. But we also have to make sure that we can work together with our Baltic friends also in that regard. As I said, it was not easy for the

Danes in 1955, when the first German soldiers came back on Danish soil. I remember it, there were demonstrations in the streets. I can understand the Baltic problem with this issue. I would like to share a little story with you, which happens to be true. Three weeks ago I was in Uzbekistan. They are in the process of forming what they call the CENTRASBAT. They have taken the Baltic Peacekeeping Battalion idea and applying it for the Kirghizs, the Uzbeks and the Kazakhs, and they want to co-operate with BALTBAT. We were out there to tell them how we went about establishing the Baltic Peacekeeping battalion. They told us that they'd be having an exercise next September, that they are actually inviting the BALTBAT to come and train with them and that the first phase would be an American – Russian parachuting exercise, and thereafter a BALTBAT – CENTRASBAT peacekeeping exercise. That sounded very interesting to me. The only thing I said to the Uzbek Minister of Defence was: "No live ammunition for the BALTBAT when the parachuters start coming down."

Let me finish by saying that to me NATO enlargement is a purely political decision. You cannot buy NATO enlargement by purchasing F-16's, or anything else, or being – and now comes some terrible word – inter – blahblahblah with NATO. This is going to be a political decision, and I think that it is actually a moral decision we have to take. After the First World War we did not make it right, after the Second World War, with the Marshall Plan, we made it right for half of Europe, now we have to make it right for all of Europe.

DISCUSSION

Marcus Berger (CDU/CSU, German Bundestag): I would like to make two general remarks, short remarks. First: I propose to speak not about NATO enlargement, but about NATO opening. This is not only a semantic difference but a very basic one, because it is indicative of the fact that the issue of the future membership of the Baltic states and other Central and Eastern European states is not, in the end, decided in Washington, London, Paris or Bonn; it is also not decided in Moscow: rather it is decided in Vilnius, Riga and Tallinn and is an outcome of the full right of self-determination of these peoples.

And the second remark: I am convinced that Russia, the great and large neighbour of these small states in Central and Eastern Europe, needs satisfaction. We have to give it some satisfaction by sending it a signal that to accept this policy of NATO, and the policy of the small states that are its neighbours, would not mean to admit weakness on the part of Russian leadership: rather it would be in line with its own interest. What Russia needs most of all at present, and will need in the future, is the common peaceful order for Europe that we are creating and will build up in the next few years. Russia needs stability in the West; it needs a co-operative partnership with the West, with the European Union, and with NATO. If we intend to give Russia this satisfaction, we must take it seriously if, for example, Russia demands a charter for this co-operation as it did at the beginning of the Lisbon meeting and as President Yeltsin did a few months ago. I am saying this because I fear that if we are not ready to

come to terms with Russia on this point, all our strengthening will not create a common peaceful order in Europe and may instead generate a new division in Europe. Therefore, I propose that we should think about ways of giving Russia a full partnership in this new peaceful order in Europe. Thank you!

Unidentified speaker: Nearly every one among the speakers mentioned that NATO will be a new NATO, but none mentioned the Western European pillar that is being built up in NATO. I would like to ask you whether you could elaborate on the Baltic views on this European pillar and your contribution to it.

Dr. Usackas: It is an easy question to answer, because the Lithuanian foreign policy is proceeding in accordance with the Maastricht Treaty, which suggests that the WEU is a double arrangement in the sense it is NATO's European pillar and, at the same time, a defence policy element within the EU. So, I think, in this respect our talk about NATO is very much compatible with our aspirations towards the WEU and the EU.

Dr. Birkavs: I suppose that the question about links between EU, NATO, and WEU is a question of how to consolidate the process of opening and not generate additional problems. I suppose that a strengthening of security aspects or the security pillar of EU in some way could slow down the enlargement of EU.

Dr. Laanemäe: Actually this a very fundamental question, considering how much talk there is of moving targets, a new NATO, and changes within the EU. Since I have the floor, I would like to thank Mr. Berger for a very interesting suggestion regarding terminology. I would like to point out that it is always interesting

to hear the idea that Russia needs satisfaction, that Russia needs to be given something in return for actions that, Russia says, are against its interests. I think it might be worthwhile to consider that perhaps an attempt should be made not only to explain to the Russian Federation that NATO does not threaten it; not only to demythologise NATO from some sort of a totally separate organisation, a thing onto itself; not only to explain to Russia what NATO really is and what NATO has to do but also to explain that it is to Russia's advantage to have its neighbours as NATO members. That is something the new NATO should also take account when it is discussing how to reassure Russia that NATO opening is not against Russia's interests. Thank you!

Mr. Hans – Joachim Falenski (Chief of Staff Foreign Policy Section CDU/CSU Parliamentary Group German Bundestag): I believe it is a common understanding that the Baltic states cannot be in the first round of NATO enlargement. So the question is: What should, from your point of view, constitute the signal from NATO to your countries, and also to Russia, that the Baltic states are not a grey zone, that they will have a chance to become NATO members some time in the future? Would it be enough if NATO declared that it would keep the door open for further enlargement or should there be a clear cut American – Baltic co-operation policy? And a related question: What, in your opinion, should Germany do to underscore that NATO will be open for the Baltic states? As I arrived yesterday, I talked to some people in this country and got the impression that you have the feeling that there is a lot of hesitation in Germany about NATO and EU enlargement.

Dr. Birkavs: First of all, I cannot agree with you that there is such a common understanding. At recent meetings in Copenhagen, at the five – plus – three prime minister meetings, several prime ministers raised the question of why we could not be in the first round. Second, speaking about enlargement and opening and signals – I suppose it is not just a matter of wording: perhaps it is an attempt to try to soften reality, to try to find some common understanding, some common solution. But speaking about signals – what does a signal mean? Baltic – US charter, Super – PFP, Atlantic Partnership – what do they all mean? I am not sure, but they may be a kind of signal that finally may lead to a clear and common understanding that the Baltic states will be secure and a part of the new, open NATO. It means to send signals, not troops to protect us. It means to have an understanding about the whole process. Security is not the final result, security is a permanent process.

Mr. Usackas: Very much in line with what Minister Birkavs said, I don't know whether you can call it a common understanding because, it seems, there is no common understanding at this stage on who is going to be in the first round. It is our task to increase common awareness that the Baltic states should be among the first to join. As I mentioned in my presentation, we try to suggest some of the ideas that could be included as modalities of NATO enlargement. I hope we will get a good result out of this in the end, but first we are now waiting for the next week's meeting of ministers, and then we will have to review the road that lies ahead.

Concerning the role of Germany – indeed, for Lithuania,

Germany is a very important country, it is an engine of European integration, a European engine of EU and NATO, and I would like to see us embraced in the German efforts of bringing about an open and united Europe. I must say that we have good, functional bilateral relations with Bonn in several fields: economic, social and political, and we would like to increase our co-operation. Two months ago it was my honour to host a meeting in Vilnius and to invite my colleagues from Germany and Poland. It was the first meeting of the five – plus – three – plus – two format, including Germany and Poland. Poland and Germany are key countries for us. We are very much looking forward to even more intensified relations as confirmed by foreign minister Kinkel in his meeting with the three Baltic ministers in Munich.

Mr. Laanamae As far as relations with Germany are concerned, I believe that Germany is most important for all three Baltic states because of the very broad range of common values and common heritage that we actually share. That gives a very good basis for very intense co-operation. We in Estonia, of course, have a situation where, at least the foreign ministry is, in a physical sense, closest to Denmark and Germany because both embassies are located in our building. Now, when the Danes move out, I believe, at the end of the year, we will just have close relations with Germany. Of course, one of these days they will build their own Embassy, and then we will have to see what happens, but for the time being we will enjoy good relations. We occasionally see the German Ambassador running around looking for his people in the building. So these are the Estonian – German relations, and

they are very good. As for signs, if you take a red light, a yellow light, and a green light and connect them up with some kind of mechanism you have a sign, a traffic light, and that is one signal. If you take lots of them you have a discotheque, and this is the effect that we sometimes get. There are so many signals all over the place that it is very hard figure out which one is right. And, of course, being a bureaucrat I have to remind the people who are taping this that at the top of page 7 of my presentation you can find the Estonian, Latvian, Lithuanian proposal for the case if some of the countries that are PFP members and want to join NATO are not accepted in the first round. This proposal applies to all PFP countries, not just the Baltic states, and it states that after carrying out the differentiation based on self – differentiation, NATO should then sign an agreement with the remaining Atlantic partners to the effect that these countries are potential NATO members and then continue the sixteen – plus – one talks. In other words, it's to NATO's advantage: if they don't want to talk any more, then they better make us full members and get us involved in the whole process – this is the idea. And this is the kind of signal that NATO should give to all countries that want to join NATO and who are not asked to accede as the first in the first new opening since the 1980's. Thank you!

Mr. Burkhard von Groll (German Defence Chargé d'Affaires to Latvia and Lithuania) I fully agree with your statement, Your Excellency Mr. Birkavs, that the priority should be the parliamentary and then the military issues. On the other hand, it is my opinion that the military, in a democracy, can serve as quite a good instrument for the politicians to integrate, to

co-operate, through the interoperability and compatibility of the armed forces, with other nations both politically and militarily. I would like to ask what, in the view of the politicians, is the position of the national armed forces in the integration and co-operation with other partners in the Partnership for Peace, in NATO and perhaps also in WEU?

Mr. Birkavs: Thank you very much for this question! As we have so many questions from German representatives, I would like to thank all of you for such activity and emphasise that we have excellent relations with Germany despite these very tough questions. Speaking about national armed forces co-operating with other forces in the process of PFP, I suppose a situation should come about where we can use all the opportunities given by NATO and PFP for participation and co-operation, where there is an opening of NATO and PFP and we can take part in the planning process, logistics, etc. This would be a real opening, and this process has already begun as we are co-operating on a deeper and deeper level. Yet it is not enough, and we are probably not even ready for all the forms and modalities of participation, but this is the only way that we have for speeding up our preparation and gradually merging with the others. That is how I see it and certainly from my point of view, the fundamental accent, the fundamental investment for increasing such co-operation, would be investment in the brains of the military.

Mr. Usackas: If I may have just a few words on bilateral and regional co-operation and also on interoperability to which you have referred – on our part, we are keen to proceed with

everything that has been suggested: here I mean US bilateral efforts, Baltic action plan, doctor Skinkelis' twelve point plan for our integration into Europe and NATO, Swedish Prime Minister Göran Persson's three point plan. We appreciate all that very much, but at the same time I want to make it very clear that it is very important not to be misled and for there to be no misperception that there exists an alternative to the enlargement or to our membership in the Alliance. We try to work with our public, but you should also be forthcoming and very open, generous, and frank in terms of formulation and articulation. Another aspect of interoperability that is viewed from a rather political angle: When we hear some arguments from very distinguished experts and politicians that this is why the Baltic states cannot be brought into NATO – sorry, I will be blunt and say to you that Winston Churchill called on Americans not because of interoperability of command and control, or communication systems, but because there was a common mission then. Now the mission has changed. In 1948, after the Second World War, there was a threat to the free democratic nations, Czechoslovak threat to Norway. Now we have another common mission: it is to consolidate and to help the states that have escaped the Soviet regime to consolidate their democratic efforts and their free market reforms. I think that is the mission and the goal of NATO enlargement. Thank you!

Unidentified Speaker: I would like to turn back to Dr. Nurick's presentation and pose the following question. You said that the question is when and at what point will Russia acquiesce in NATO's enlargement and then strike a deal. The

question for me is: What reason does Russia have to acquiesce? It is not losing anything by not acquiescing and has every reason to wait as long as possible. If there is an argument against that, I would like to hear it. Also, I would like to point out that from the point of view of the Baltic governments, the situation is very similar. This is not a kind of television game show where you have the car and now you can choose if you either win a holiday or lose everything. I mean, the situation is so complex right now that it is worthwhile for all sides to continue this process as long as possible. We still do not know – maybe NATO will decide to postpone the summit until two months later and things will have changed by that time. This is the kind of situation where there are many options and it seems that all sides have reasons to continue doing exactly what they are doing. If there is an argument against this, I would like to hear that too.

Also, since I have the floor, I would like to point out something very interesting from Mr. Golliet's presentation that is tied to what Dr. Trenin said as well: that the question of ethnicity and citizenship is often something that plays a very important role in all our relations. History of Cyprus is a good example. The representation of Northern Cyprus that, as we all know, is the part north of the UN dividing line, is recognised as a country only by Turkey. Yet this government holds the position that at one time, when Cyprus was formed as an independent state, there was an agreement between the part of the population that is now to the south of the dividing line and the part to the north that they would rule Cyprus jointly together. They see the creation of South Cyprus as a violation of this original agreement and therefore say

that they are right although the rest of the world, except for Turkey, says that they are wrong. On the other hand, the southern part used to speak of *enosis* or joining Greece, supposedly the ethnic mother land, although Cyprus has had very little political contact with Greece over the years. So if we have the effect that nothing has happened in this situation, it may be because Greece and Turkey are NATO members and to actually take steps based on mere wishes would not be in the best interest of anyone. It is unfortunate that Cyprus still has the UN forces there, but let us assume that it didn't – then there is a large number of other possibilities for how the situation may have been resolved. Cyprus right now is not a matter of a direct conflict between Greece and Turkey, it is an issue on which they take opposite sides and have other countries supporting either side. It is a very different situation from what we speak about in the rest of Europe. So if anybody has arguments or comments on any of these points, I would very much like to hear them. Thank you!

Mr. Nurick: First of all, before I respond to the question I should clarify something of which your introduction reminded me: I am not a doctor. I appreciate the promotion but I should make that clear. My professors at Columbia would be surprised to hear this. The question was why shouldn't the Russians hang tough, what do they have to lose. What do they have to lose? An agreement with NATO. There are some people in Russia who probably don't care about that, because they don't care about negotiating a soft landing on the problem of NATO enlargement, but I am speaking about that portion of Russian public opinion that does care about the potential costs of this issue to the

Russian – Western relations and correspondingly perhaps to Russian domestic reform, and these are people we ought to care about. For those people, for that part of the Russian public opinion, the agreement is an important thing to work out. So that is what they have to lose. Well, you could say it all assumes that NATO will go ahead and make its decision to enlarge even if no agreement is reached with Russia. And that may be an issue that some people in Moscow are confused and uncertain about – i.e., there still might be people who believe that if they stall on this question NATO will put off these decisions. Personally I would not be religious about whether the summit is in July or August if there were serious negotiation in place with Russia that looked as if it was really making progress and would just need a little bit more time to nail down some elements of it. Then I wouldn't say – okay, let's take July at all costs, not August. The fact of the matter is, as far as I can tell, we are not in a serious negotiation with Russia about this issue now. There is much talk about it and much public discussion, but, as far as I can tell, we have not got to that point yet, and that is the concern. So that is what I think Russia has to lose. The problem for them, of course, is – and that is the point I was trying to make – that entering into serious negotiations looks as if it is acquiescing in NATO enlargement and that is politically difficult. My hope is that we will find a way through that so that we can get into a serious discussion with them in time to work something out by July or August, or whatever.

Well, what do the Baltics have to lose? I think that what the Baltics have to lose, is domestic support. I say this not because I

have dreamed it up, but because Baltic officials have been telling me this for months: that the problem they worry about – and I believe them – is a set of signals, from NATO coming out of the summit, which will be so discouraging to public opinion and to parliamentary opinion in the Baltic countries, that there will be a bad political backlash of the sort that would make it difficult to keep these countries on track. And I think that is a problem. As I mentioned before, these are democratic countries, and I am not persuaded that public opinion is prepared for the outcome that, I think, is likely to emerge from NATO meetings through the summit. I am not worried about Latvia, Lithuania, or Estonia suddenly giving up on its Western orientation – that's silly. I am worried about the loss of momentum and about what would happen if people believed that the outcome of the NATO summit represented a major diplomatic failure and a setback for Baltic foreign policy. I am worried about that. Again – it's not for me to tell Baltic politicians how to handle their own domestic politics on this issue. I can only speak as a sympathetic observer from the outside and say that this seems to me an important thing to keep in mind. It's a difficult tactical problem, but I do think it is important that public and parliamentary opinion be prepared for likely outcomes that you are going to have to deal with. It's really as simple as that.

Mr. Lejins: No comments about Cyprus and NATO? No? Okay, Mr. Celle, please.

Mr. Celle: I have a question for Mr. Nurick too. This past week there were significant changes in the government of the United States. There is a new Secretary of State, a new Secretary

of Defence, some other key positions have been changed, new personalities are appearing on the scene. How do you evaluate these changes in the context that we are discussing today?

Mr. Nurick: I learned about the new appointments sitting in the Copenhagen airport, as I was telling Per Carlsen, so I have no particular information about them beyond what I've read in the papers. My reaction to how this may affect US policy concerning Baltic issues – let me just say two things very quickly: number one, I really don't have even an instinct what Senator Cohen's position is on these questions. He has been someone who has been supportive, as far as I am aware, of the general policy of NATO enlargement. I've never heard him address the question of the Baltic states in particular or the wider question of what NATO policy regarding all those countries that aspire to membership but will not be asked to join immediately should be. Concerning Madeleine Albright, there I think I have a better sense of what her instincts will be. She has been a very strong supporter of the policy in general. Again, I don't know precisely what her views on the Baltic issue are but I would be astonished if her views were any different from what you've heard Ambassador Siebert say, or what you've heard first secretary Perry say, or what you've heard John Kornblum say: namely, that the goal of US policy should be to expedite this process. But let me make one final observation that I think is the main one: what people do not understand or do not appreciate to the extent that perhaps they should – not just people of the Baltic region, but people in United States too – is that what really changed US policy, administration policy on this whole question

of NATO enlargement was not just the fact that Richard Holbrooke came back from Bonn to the US and all the array of other personalities who are very importantly involved, but that the President changed, that this is the President's policy. What you are hearing increasingly from administration figures reflects not just their own personal view, it reflects their sense of where the administration as a whole is going. I don't think any one of them would have said it if they thought that the President was going to disagree with them. The President has not made an official statement of policy, but I would be very surprised if, when he does do so, what he said were markedly different. It obviously does matter who the Secretary of Defence is, it does matter who the Secretary of State is, but most of all it matters who the President is. And the President is the same President, and I think I have a pretty good sense of where he wants to go.

Mr. Lejins: There are several questions – Mr. Druva from the Defence Committee of Latvian Parliament.

Mr. Druva: This is a question for Dr. Trenin. You talked about crises that might arise in Russia if expansion took place and in particular if it involved the Baltics. I would like to ask you to define what crises you envision. Second: Why more is not done in order to prepare the Russian public for such an eventuality? And the third one is a side question that you did not address but that is present in the Baltics both for Latvia and Estonia and concerns the border issue. I would like you to talk about that issue: in particular because in a way you have an opportunity to forestall our entry into the European Union and NATO because of the border issue.

Dr. Trenin: Thank you. There are so many people who start out with doomsday scenarios of what might happen if there is a crisis, so I decided to skip that knowing that you all read statements from General Rodionov and the like. My personal feeling is that many of the things Russian officials mention as the likely consequences of NATO enlargement to include Central Europe, or to include the Baltic states, will not be implemented, Russia is a weak country. Russia does not have all the resources that the Soviet Union used to have. Russia has rather important interests in the West to completely isolate itself, so Russia will do something that may also hurt her but not quite to that extent. First of all, I do not believe that the Baltic states will be in NATO against Russia's vehement opposition. This is a private view not shared by many people but it seems to me at least realistic. However, the debate itself would have the result of Russian military doctrine being revised in such a way as to recreate a Western front. At this time we do not have a Western front, we have – well, problems along the southern periphery that are there to stay for decades. We have problems, pretty serious ones, waiting for us along the Far Eastern flank, so with this geostrategy, you would not wish to have a Western front. However, Russian political leaders and military leaders will be under tremendous pressure to respond, and they will respond, I think, in the traditional way of recreating the Western front, and that will be a bad thing for Russia. But it will also have consequences in Russian domestic politics. We have already seen Russian domestic political debate taking an increasingly nationalistic tone as opposed to the internationalist tone of a few

years ago. To me, this indicates the disappointment of the Russian elite over this whole business of co-operation and partnership with the West. If you hear today someone like Mr. Luzhkov railroading through the Council of the Federation a decision to call Sevastopol a Russian city, the message is not that Russia is about to go to war with Ukraine over Sevastopol, the message is that Mr. Luzhkov is seriously thinking about Russian presidency in the year 2000, and he senses that the right way to do that is to present himself as a patriotic candidate. That means that the mood of the nation is becoming more nationalistic, and that is not being helped by the way the relations between Russia and the West are developing. So, to me, that would be a crisis: alienation, reorientation of the military doctrine, serious problems, if not partial collapse, of arms control. Those are pretty serious things, and if one talks about a conventionally weak country, and Russia has never been so weak conventionally, that means that more emphasis will be placed in the military doctrine on nukes. So that's pretty bad.

Russia indeed lost the Cold War, and the West is sort of moving forward to collect the booty – that may not be the way you see things or necessarily the way I see them, but this is the way a lot of people in the elite see things. There is precious little disagreement over that. There may some political scientists who offer different views, but political scientists do not make policy, which may be a good thing. So preparing the Russian public, I believe, is not possible or necessary. The fact that the Russian public does not have a view on NATO means that it can be manipulated under certain circumstances, and that's serious. As

for the border issue – again, if you are weak, if you are in a position of being cornered or at least have a mental picture of being cornered, you will use whatever means available to advance your interests. I think that the fact that Estonia and Latvia have voiced, and even presented, claims on territory that used to be a part of those states in the inter-war period gives an opportunity to Russia to turn to the wider international community and say – hey, they have problems; do you want to have members who have problems with us? So I think that some people – and it happens very often – are playing other people's games without noticing it.

Mr. Lejins: There seem to be a lot of questions. We'll take them in order. Your name, please?

Mr. Markienas: My name is Markienas, I am from the Lithuanian Foreign Ministry planning staff. So I will speak semi-officially as planners do. I would like to make just a few short remarks to Mr. Nurick's and Mr. Trenin's presentations. Mr. Nurick noted that the Baltic countries need to establish military contacts with Russia and that they would be very beneficial for the situation. I should say, however – I cannot speak for all three Baltic countries, but as for Lithuania, I must observe that in terms of economic ties and relations with Russia, it really is in a good position. Also, on some points, there seems to be a mutual military understanding: military transit through Lithuania is one such instance. We have rules for Russian military transit, which Russia obeys, and the situation is normal – that was not quite the case two years ago. So, in terms of Lithuanian – Russian relations, we are in a favourable situation. Opening to the West we have to deal with

the Kaliningrad region, we have Russia as our western neighbour. I should mention that residents of Kaliningrad have opportunities for visa free travel to Lithuania. So we are doing our best to be open. We have some collaboration with not just military personnel but also with border officials, and this is a trilateral collaboration, Polish – Lithuanian – Russian, dealing with all kinds of problems including drug trafficking and so on. So the situation is really not so bad, I should even say that Lithuania and Russia have good relations.

Now I'll turn to Mr. Trenin who told us that the process of Baltic countries approaching NATO is spoiling relations with Russia, but it is not the case with Lithuania: we expressed our wish to enter NATO almost three years ago and, despite this, relations with Russia have proceeded quite normally. There are more examples of this: I don't have the figures for Estonia or Latvia, but at least in Lithuania, the number of Russian tourists is on the increase. So perhaps it is safe to say that there is some progress in our relations and mutual understanding. I'm sorry, perhaps I'm taking too long... These are remarks rather than questions, so I'll limit myself to just these two.

Mr. Lejins: Thank you! I see we will have to leave a lot of the questions for the afternoon session. But we still have fifteen minutes left. Would you like to respond to this, or can we pass on to other questions? Okay, Mr. Vinkelis from the Latvian Foreign Ministry. He has a question.

Mr. Vinkelis: I would like to give the floor to Mr. Napper because he has been waiting longer than me.

Mr. Napper (US Ambassador to Latvia): Thank you

very much. I just wanted to make a brief intervention here to support what Bob Nurick has been saying about the overall thrust of US policy – in fact, he is dead right about that. The question that we ask ourselves increasingly is not so much if or when, but how. How do we work together with the Baltic states to help them move forward towards their objective that is eventual membership in the Alliance? And here we are concerned – I share your concern about the burden, if you will – the political burden that the Partnership for Peace is increasingly carrying. How is it that we can find other ways and means of moving forward? This is, for instance, why we are pushing very hard at the NATO ministerial that is upcoming to get the Alliance agreement on the creation of the Atlantic Partnership Council, a new forum where partners and the allies could accelerate the process forward. It is also the reason we have tabled the Baltic – American action plan in a bilateral way to focus the energy of the US government on moving forward in every area of the relationship: the political, the economic, the military. We are hoping that this will be an impetus for all the other countries that are so interested in supporting the Baltic cause, to continue their own efforts in that way. So we are hopeful that this will take some of the political burden off the Partnership for Peace that you have elucidated. Thank you!

Mr. Lejins: Thank you. Yes, Mr. Vinkelis.

Mr. Vinkelis: My question will be very much in line with what Mr. Ambassador said, and I would like to direct it at our Western European participants. Since the reform in the inner workings of NATO in some quarters has been made a

precondition for going ahead with enhanced PFP, we sometimes feel worried about the success of both these undertakings. I would like to ask our Western European participants whether they see it possible to go simultaneously ahead with internal adaptation and launching an enhanced PFP? And may I ask one more question to our Transatlantic participants Mr. Trenin and Mr. Nurick? There have been suggestions recently, and not so recently, that in order to save arms control and, more generally, the US – Russian relations from deterioration, after the first round of enlargement any consideration of a second round should be put on ice for, say, five or ten years – I'm referring, among other things, to the article recently published in *Frankfurter Allgemeine*. Would you say that such an approach is going to fly and reach the aims the proponents have put forth?

Mr. Lamers: You asked about PFP and about enhanced PFP. My suggestion is that after the first step of NATO opening or enlargement we will begin with the first step, with opening for other states, and that is combined with enhancing PFP, i.e., PFP II.

Mr. Nurick: Let me just add a few words on this question of the relationship of NATO reform to enhanced PFP and then move on to the questions directed specifically at me. I think that NATO's own deliberations about its internal reform in general have two quite contradictory potential implications for the way Baltic issues are handled. On the one hand, and this is the point that I tried to develop this morning, I think the direction in which NATO reform is likely to be going presents some real opportunities, and I tried to indicate what they were. In particular, they are using this notion of devolving responsibilities

increasingly to regional commands, accelerating that process and exploiting it to create the strategic homes both for the Baltic countries and for Russia as a way of introducing another element, another form of real, practical collaboration and joint activity with the Alliance. So that's good news. I think there are possibilities there – I don't know what NATO will decide, but this is certainly a set of proposals that I hope will continue to get serious consideration in the Alliance. The other side of the coin, the short term one, is that NATO really consists of individual people who have to make decisions and who have a lot on their plate. And when there are wrangles about command reform, they may have nothing whatsoever to do with Baltic issues or the general question of what NATO policy should be towards those countries who are not going to be invited to join this summer, but they delay consideration. That's one of the things that do worry me. For example, the recent Franco – American wrangle about the southern command has nothing whatsoever to do with the issues on our agenda today, but they do divert people's attention from those issues. I would like to see some of these things get settled, so that people can turn their attention to some of these other questions. On the question of the arms control regime and the proposal for pause – this is an idea that has been brewing for a while and it has a kind of surface appeal to it. On the one hand, it is clearly something that I think people believe would be useful in negotiations with Russia about coming up with the formula and a set of agreements between now and June. And it is certainly true, just as a practical matter, that – without beginning to predict at all how long a pause is a pause – NATO will take some time to

sort of digest this first round and to see how it goes and what has to be done. I don't know what that means, I don't think it takes ten years or even five years, but NATO will need to assess what it's done. People say, well, look: that is a practical matter – NATO is going to pause anyway, so why not say that to the Russians? I think that would be a mistake, in spite of the superficial appeal of doing so. It would be a mistake not only because of the signals that it would send to the Baltic states; over the longer run it would be a mistake in the way we deal with Russia – it would be certainly send the wrong signal about what we think we are up to when we embark on the process of enlargement. And also I think it's the wrong way to handle arms control issues. I worry as Mr. Trenin does – for a lot of reasons, some of which have nothing to do with NATO enlargement – I am concerned about the full range of strategic arms control agreements with Russia ranging from SFE to START, Open Skies, a whole list of them. But I do not think that NATO's negotiations with Russia about the terms of Russian – NATO relations are the place to resolve these issues. I think there is a very strong argument for saying that SFE really needs to be renewed, to adapt to the new strategic situation in Europe. I don't think that those issues should be part of the Russian – NATO Agreement – Russian – NATO Agreement should be about Russian – NATO relations. I do think a separate negotiation should be undertaken with respect to the SFE issues, but it should be a separate negotiation.

Mr. Lejins: One more question, and it is from Ms. Vita Matisa from the Soros Foundation.

Ms. Matisa: I will be very brief and I'd like to go back to

one comment Mr. Golliet raised. This was not, Mr. Golliet, the central argument of your presentation but I will, with your permission, make it the central argument of mine. You mentioned the centrality of Article 5 to the NATO Treaty and the automaticity of American response. Well, the automaticity of American response has never been assured, because the terms of Article 5 of the NATO Treaty are actually much looser than is commonly assumed. True, it is written that an attack on one will be an attack on all, but what is often forgotten is the last sentence of Article 5 that reads: "each party will take the means it deems necessary." All right, the automatic response was assured because Cold War deterrence measures required this automatic response, or, to phrase it in another way – the old realities defined one interpretation of the Treaty. I think the post – Cold War realities require, not only require but are already seeing, a new interpretation of Article 5 that is – and I'll use Bertram's term – "flexible coalitions," "flexible integration." What does all that necessarily lead to? It leads to flexible commitment. A term that is perhaps not very acceptable to the Balts, but I think it needs to be repeated nonetheless, because many Balts are under the illusion that belonging to NATO – and this is why everybody wants to join NATO – NATO membership will imply automatic security in the case of an attack. It does not imply automatic security or defence in the case of an attack. I think that in the Baltic case this really needs to be underlined: this new reality will also imply a new interpretation of Article 5. Thank you!

Ms. Ivanova (Newspaper *Biznes i Baltija*): I would like to address my question to Mr. Trenin. Could you give us your

opinion on what Mr. Nurick mentioned in his presentation and, I think, Mr. Carlsen also touched upon, namely, about the possible military co-operation between Russia and the Baltic states within the enhanced Partnership for Peace program? Because up to now, there has been no interaction, as they say in NATO, even within the present PFP program. Is there a chance that Russia might agree to such a co-operation and, if yes, what could be the forms of it? And also you mentioned that some of your Baltic colleagues ask if they are considered to be "the far" or "the near" abroad. You yourself mentioned that term, "the near abroad," in your introduction, so, is this term still used in Russia towards the Baltic states? I am asking this question not from a lack of confidence, as you put it, but out of pure curiosity about the Russian position. Thank you.

Dr. Trenin: Thank you for the questions. With all due respect – I served for quite some time in the military, and I think that there is a value in mil – to – mil contacts – but why should we overplay that? Soldiers are very disciplined people. When they are told to be friends they are friends, when they are told otherwise, they do otherwise, so this could be symbolic, but not much beyond that. I think that what could be really of use – and here I very much support what was said by Mr. Carlsen – is the Baltic states joining the FE (that would go some way to accommodate Russian concerns), and the Baltic states and Russia agreeing on a set of confidence or security building measures, which, I think, would accommodate some of the Baltic states' concerns. Now, as to "the far" and "the near" abroad – I think that it is really not much of an issue in Russia

these days. It is a term that was acquired at a certain period of time, when the Soviet Union collapsed, and, in fact, it collapsed almost – not almost, five years ago today, ladies and gentlemen. Those who need to be congratulated, I congratulate them. So, I think the emphasis was very much on “abroad.” Abroad is abroad, and the Baltic states are very much a part of this abroad. I don’t think that we need to go further into that.

I would also like to use this opportunity to comment very briefly on Mr. Carlsen’s comment as to the security vacuum. I think it was a good thing that Danish membership in NATO was followed by German membership in NATO, because we all know that the successful alliances are those that are inclusive. And then there are not very inclusive alliances that are not very successful, for example, the little Entente. So when you, sir, concluded your, I must admit, very brilliant presentation with “making it right for all of Europe,” I hope this “all of Europe” eventually includes Russia. Thank you.

Gundars Zalkalns (Secretary of the Latvian National Security Council): Well, I just wanted to ask a purely theoretical question. We know that Russia is politically opposed to NATO expansion, but let’s assume, just as a theoretical possibility, that NATO expansion goes ahead – what under those circumstances would be acceptable to Russia, to compensate for this expansion and maintain good relations with the West?

Dr. Trenin: I don’t think that it is right to talk about compensation. First, I believe that a NATO – Russia relationship has a meaning of its own. It was very bad luck – to be quite frank, through a lack of statesmanship virtually on all sides – that

Russia was not subsumed within NATO enlargement. I would suggest a troika formula, in fact, with three mutually supporting directions of advance. That would be NATO’s internal transformation, NATO’s enlargement and NATO’s links with Russia. I don’t think that you should have a certain order of priorities, because that is where we disagree. But I think we all agree, that these three directions are of prime importance. Now, what can be done, I think... First of all, I am not someone who says it is all or nothing. I think that there are many responsible politicians in Russia, although they may sound very negative. And, frankly, they will sound very negative until the time when the deal can be cut. I think that it would be a good thing for NATO, as a good – will gesture, to offer the Russians a way that takes into account Russian security concerns which have a bearing on NATO enlargement. So NATO enlargement has, as does any enlargement of any collective defence organisation, implications for Russian national defence. It would be very much in the spirit of partnership, for the West to say: come on now, we are enlarging, we know that this has implications – like nukes, like foreign forces’ stationing – and we are prepared to sit down and discuss the formula under which your concerns will be duly met. This is one thing. Another thing would be to offer Russia not simply a charter – in other words, not simply a wrapping – but the meat. The meat would be, what sort of consultations, what sort of institutionalised dialogue NATO has in mind; and to impress on the Russians – I think that they are not completely impressed – that NATO means something more than compensation. When you treat that as compensation, it is

not taken very seriously. When you say, this is not compensation for NATO enlargement, you are important per se; Russians would say, this is our relationship with NATO, and it is important. If that approach prevails, we could have some sort of an arrangement before the NATO summit or to be formalised at the NATO summit. That is not unachievable.

Dr. Laanemäe: I would just like to, perhaps dare to, disagree with Dr. Trenin on one little aspect. Okay, I will first say that yes, I did use the term “the far abroad” this morning, but neither I, nor anyone else I know in Estonia, who says anything about these kinds of things, uses the other word anymore, the “n – word.” And I will not use it today either, because it is true: that word is totally irrelevant today. But it is only irrelevant because it was associated with something called the Karaganov Doctrine which, I believe, came out in 1993, not five years ago. And the Karaganov doctrine – I mean, doctor Karaganov is alive and well, as we all know – but, I think, his doctrine is somewhere in wastebasket of history, at least in that form, and no, we are not afraid of it. But the concern is that the other word, the “n – word,” refers to a mindset or to a state of mind in Russia, and that is one of the causes, one of the potential causes of instability. In the sense that there is no indication that, in Russia, anything is being done by anyone to change the perception of the Baltic states, whatever that is. And this is why this other word was of major concern for a long time. As we say, now it is irrelevant, as a word, or as a symbol of anything. Yet the mindset is still there, and we can try to have good relations with Russia as much as we want, it will be very difficult under such

conditions. Russia’s attitude towards the Baltic states develops at a slower pace than the Baltic states have changed their policy towards Russia to be more in tune with the needs of the present.

Since I have the floor again, I will bring up a related topic. I have been listening to these presentations here today, trying to find some sort of a unifying motif that could be used to create a discussion with the aim of coming to some sort of result that we could take home from here and use. It is very difficult, but I think one way to look at it from a slightly different perspective is to realise that there is one country, a neighbour of Russia’s, where, if I am not mistaken, sociological studies have shown that the relationship with Russia is perceived as very important, yet, at the same time, there is this undercurrent of very deep concern about the possible influence of Russia. This country is not a member of the CFE; this country does not allow anybody to monitor its armaments and while it has modern armaments it does not have any nuclear weapons. It is capable, apparently, of putting up, within a very short period of time, a standing army that is about the same size as the Russian armies in the region. Now, this country I am talking about is Finland. For some reason, nobody is concerned about what would happen, what would Russia say if Finland joined NATO. Yes, we know that Finland has said that it is not joining NATO, but it is hard to believe that Finland has not been making plans. Finland is an interesting country in the sense that it has a very tight connection between public opinion and what the Government does, it always has had this large consensus. And for some reason, researchers of Finnish public opinion have, in the past few years,

started to ask people what they think about joining NATO. The answers go up and down, but there is always a significant percentage of the Finnish population that does support joining NATO. It increases and decreases. Again, we all know that Finland has said that it does not want to join NATO; right now, it sees no reason to join the CFE, for example, for many of the same reasons why the Baltic states should probably consider the CFE very seriously – in the sense that there may be disadvantages as well as advantages. On the other hand, the Finland is a country that could potentially tomorrow decide that it does want to join NATO. And what would happen then? What would Russia say? What would the West say? There are no reasons not to take Finland in NATO: they have common values; they have the military capability; they have everything else. And yet, from the Russian point of view, taking Finland into NATO should be a much bigger concern than taking the Baltic states. No, I have no question to anyone about this topic, but I would very much be interested in hearing comments about this concept that may lead us somewhere in our discussion.

Mr. Lejins: Mr. Laanamäe, that was brilliant. We have half an hour. Who would like to comment on this? Well, have you thought about Finland?

Mr. Nurick: I'll just hazard a few remarks about the question of Finland. First of all, I think you are absolutely right, there is a kind of subterranean debate going on there. The question of Finnish orientation towards NATO is an issue that is brewing. I think it is interesting to think about the reasons why it is brewing, though. My impression is that it has very little to do

with NATO enlargement and a great deal to do with France and EU, and France's re – entry into NATO; because I think what happened is that Finland made what it thought was a strategic decision to engage in European security debate and European security institutions. It thought it was doing that through the European Union. And, to the simplify matters, it suddenly discovered that one of the hosts of the party had moved next door, and so it is wondering whether it was joining the right place. I am oversimplifying a very large debate, but I think that was one of the major impulses – the desire, on the one hand, to engage and remain engaged in European security, in European security institutions, and, on the other hand, an increasing questioning about whether the approach that they had taken to realise that objective still held in the current circumstances. Now, if over time they were to decide that they wanted to join NATO – I think Dima is much better prepared to talk to the question of what the Russian response would be in that case. I will just give my answer: on the one hand, I think it would be a major issue in Russia, because it would again dramatise what I think is the central geopolitical issue for Russia and has to do with Russia's place in the broader European security arrangements. The more the Russian political elite sees NATO as the core institution bringing in more and more countries; as the core institution for European security, the more the question of Russia's role and Russia's relations with NATO becomes a critical one. So this not a new issue, it is the same issue that NATO enlargement raises, but I think Finland would dramatise it. There is one respect in which I suspect that Finnish membership would be less neuralgic

than the question of Baltic membership, and that is the set of issues that we all know about, which was referred to this morning and has to do with the bilateral issues and, in particular, the question of the status of the Russian community: the irritation in the bilateral relationship, which affects Russia's reactions to the question of Baltic membership, with the West's readiness to embrace the Baltic states while this issue is still on the table. It is just not there, in the Finnish case, but the other issue is.

Dr. Trenin: I would broadly agree with what Bob has just said. This will clearly make a lot of Russians think it terms of encirclement. For many Russians the historical opportunity to come closer to Europe will have been lost, at least temporarily. I think it will set the Russian political mentality along a very erroneous course. It is interesting that when a lot of other peoples' elites are looking towards the 21st century after the 20th century, the Russian elite is being pushed, by a combination of domestic and international factors, back into the 19th century. You see a revival of traditional geopolitics in Russia. The internationalist approach of Gorbachev and then of Jelcin/Kozirev is being gradually replaced by a very traditional approach that is one hundred years old or so. Czar Aleksander III said that Russia had only two friends in the world – one was the Russian army, the other one was the Russian navy. And, you know, if one were to push Russia along that course... I am not good at painting doomsday scenarios, but that would certainly be topical, that would be a diversion that would cost Russia some resources and would not be very helpful in terms of the European

situation. So I think that Finnish membership would be a bad thing, in terms of the Russian political elite. It would lead to bad consequences in Russia, but would still be preferable to an Estonian membership, I must tell you – for the reasons Bob has outlined.

Mr. Lozenicins (Baltic Center for Strategic Studies at the Latvian Development Agency): The question is, how do Western economic interests in Russia's markets affect NATO expansion?

Mr. Lejins: Who would like to respond? Anybody? Nobody? You have nobody to respond to that. Any more questions?

Can I raise the question about what, I think, Mr. Carlsen said about the economic development and buying your way in NATO. Something to think about, because Mr. Usackas said this morning that Lithuania is doubling its defence expenditures, and I know that in Estonia the increase is about 48 to 49 percent. In Latvia there is no such increase. Isn't this also something worth discussing? If you overextend yourself in the military area, at the cost of economic and social development – and we all know that situation in the Baltic states is grim, despite progress – then, in the end, this might hurt the security of the Baltic states. It would be a good thing if we talked about this, because here, I think, we can see differences among the Baltic states in that some states will increase their military expenditures and others will not. Isn't it perhaps a wiser policy to build up foundations of democracy and social – economic development than to buy more guns – especially if you can get the guns free now from the West? Well,

I'll just put this one on the table. I see that Lithuanian delegate Mr. Usackas is ready to respond.

Dr. Usackas: I agree with you that the social – economic situation is an important element for the overall security and civility of the state. I don't have the numbers in my head right now, but I as far as I remember, the Lithuanian defence expenditures were the least among the three Baltic States. It is rather understandable why decision was made, by Lithuanian government, to increase the defence budget. My second comment is on Per Carlsen's and Mr. Trenin's remarks on the CFE. Some of our Nordic friends and the Americans know that we have been raising this issue for almost a year, in order to have a more transparent process of CFE negotiations for the post – CFE arrangement. Unfortunately we have not been successful so far – you may perhaps remember, for instance, the issue of flank changes. However, as we know, last Tuesday in Lisbon, the CFE member states agreed on the modalities of the post – CFE arrangement and our President, speaking in Lisbon, congratulated these modalities and, in fact, emphasised our interest to be involved. First of all, he expressed our interest that the post – CFE arrangement be open for other OC member states, not just members of the CFE treaty, and also called upon a more open negotiation process so that our countries that have an interest in the subject would be able to participate in the post – CFE negotiations.

Mr. Bieran (German Ministry of Defence): I was missing one aspect, which is also not in the title *NATO and the Baltic states*. I would have said "NATO, the EU and the Baltic

states." I think that both of these processes are very neatly interrelated. In our discussion, the aspect of EU enlargement was missing, whereas there certainly is going to be a co-ordination between both processes. It has already begun, NATO and the European Commission are beginning to discuss this subject – and they have to, I think. In Germany we are discussing what we call the *Gleichstrategie* which is supposed to be published at the June or July 1997 summit meeting. This strategy, which concerns those who are not going to take part in the first round, does not only imply a signal concerning keeping NATO, as well as PFP – Plus or PFP – Super open. By the way, we don't call them that, because we don't want to have the self – differentiation that implies, immediately in the first round, who is going to be the next candidate – at this point, we want to leave it open. Those two aspects, however, are co-ordinated with a third, the co-ordination between EU and NATO enlargement. So, I was wondering, could Mr. Carlsen perhaps say something on this topic and also maybe one of the Lithuanian or Estonian partners here? Do you see a possibility of co-ordinating both processes: one concerning the time table, the other concerning the memberships? There are several models, but I don't want to go into the detail here.

Mr. Carlsen: Let me address a couple of the questions and remarks, first, a remark or question by Mr. Trenin, concerning Russia and NATO. My personal view, and also the view of the Danish government, is that NATO should not exclude taking in Russia, at some stage. When we joined NATO in 1949, we wouldn't have thought, as I said, about Germany joining six

years later. And therefore, probably our Baltic friends, joining or wanting to join NATO, would not want to think about Russia joining NATO five, ten years from now or at a later stage. I think that NATO Charter states that it is for European states that are democratic states, and that's it. We are probably not going to invite Uzbekistan or Tajikistan to join NATO at any stage. The problem is, as I see today, to find out what kind of animal it is when we are talking about Russia. In some ways we are inviting Russia to join the PFP, to come to exercise, to come to training, as every other European state. In other ways, we are treating Russia as a special animal, because of nuclear weapons and so on, and as a European – Asian power, and therefore we want to make a special charter. But it is not only a question of NATO trying to find out what kind of animal we are dealing with. It is also a question for Russia to find out which kind of animal it would like to be. Would they like to integrate in Europe, in our structures or would they like to be a special kind of animal, a former superpower and nuclear power and so on, that would not like to get into our structures, that would not like to do PFP operations the way we are doing, but have its own strategy, its own way of doing it. We have to find out how Russia would like to be treated, as well. So there are two sides to that question, I believe.

Concerning the Western economic interests: Certainly, there are Western economic interests. Western economic interests come into play in the Central and Eastern European States: when the West is talking about taking in new members and interoperability it certainly hopes to sell some weapons

systems to those states. It is natural. Those interests are present when we are talking about co-operation with Russia. There will be a big market out there when Russia gets over the crisis and so on. And, among the issues for the NATO – Russian charter, could be some co-operation also in the arms production field. It is not very easy to do, because arms production is very heavily in trouble at the moment and that goes for West European, American and Russian arms production. But this an issue that we could start working on through easy things, like transport aircraft, big transport aircraft needed by everybody during UN peacekeeping. Russia has a tradition, we have a tradition, Europeans and the Americans – so there are lot of issues where we could start to work together. The economic interests, certainly, also lie behind what I was saying about the Regional Air Initiative. There is some scepticism from some of the big European countries about the American Regional Air Initiative, because they think that the Americans simply want to promote their radar stations to the Baltic states. And therefore we have to work together to see to it that we can take in also the German, and the French and the British, because you don't have to have the same radar stations everywhere. In a small country like Denmark we have a French Tompson radar station, American stations and so on. It is only the software that has to fit together. But there is a lot of scepticism there.

And finally to the strategy of NATO and the EU. Unfortunately, we do not have the same membership in NATO and the EU. And it gives rise to some differences, because when the American friends come to the EU and say – well, we cannot,

unfortunately, take in those countries, could you be so nice to take them in? – there is always somebody in the EU saying, well, the US should not tell EU what to do; they can do what they want to do in the family where they are working with us. But there are a few countries – some of the Nordic countries, Germany – that are working in the same direction. And the direction is that what we should avoid double negation. The EU enlargement process may take a while longer, but it should be avoided that you have a no from both our organisations.

Dr. Lange: I want to raise a very specific question. We have been talking here about the strategic concerns, it was especially Dmitry Trenin who brought them into this discussion. And we have very special picture here concerning the Baltic area. It has been said that on the one hand, it is Russia's interest to have no nukes here and no new installations in this area. On the other hand, very characteristically, the minority question, the nationality question was mentioned. This does not fit together. We really need to know what the strategic concerns of Russia are and what is the reason why Russia is saying, well, everybody can be in NATO, but not the Baltic states. Well, this is a question that needs to be clarified before we can really discuss these things. Partnership, the strategic partnership negotiations would not touch much on these things, they could be overburdened with other things, with the nuclear issue, for example. So if we have to talk about very specific feelings concerning the Baltics, wouldn't we then actually need regional negotiations? Those could be carried out under the terms of confidence building measures. I was very glad to hear from Dmitry Trenin that this

could be an important point. And I would suggest that this is really an important point for the years to come, or for the months to come: to go on discussing these things, the very specific strategic concerns, in a given regional framework. We in Germany have tried to enhance these attitudes. There is some reluctance in one or the other country, but we should work on it. Thank you.

Mr. Lejins: Mr. Usackas would like to answer and then Dr. Trenin.

Mr. Usackas: The question was about the attitude of all the Baltic States vis – à – vis the modality set time table of NATO and EU memberships. Lithuanian foreign policy is that both memberships are priorities. So we don't want to trade in either of them. The official position is that we want to be among the first states to join the Alliance and also to start negotiations with the EU six months after the end of IGC and be among the first ones there as well. If fate will give us one earlier than the other, well, that will be just fate, and I think we will work on getting both memberships. But neither of them would be seen by Vilnius as a kind of substitute for the other.

Dr. Trenin: I really did not want to monopolise the discussion, I try to behave as a good person, modest and all that, but I really appreciate the question by Mr. Lange. I do not believe that it would be fair to characterise Russia's position in terms of "everybody can be in except the Balts." I mean, if you want to stretch it a little bit, you could have said: nobody can be in NATO except the 16 that are already members. Because the official position, vis – à – vis the Central European membership,

is very much negative. But if one is to be a bit more serious, I think that the business of strategic concerns is one thing. There will be people telling you how many strategic installations will be covered by aircraft based in Latvia, Estonia and Lithuania, what contribution the naval facilities in the three Baltic states could make to enhance the potential of the NATO naval forces, and all that. But this whole discussion is slightly absurd, because we are not dealing with real things. But, next to the reality of facts, which no longer recognises such a thing as the traditional security problem for Europe – it simply does not exist; major war? there is no such thing – there is a reality of perceptions, and this reality of perceptions, unfortunately, is very real. So, this is a parallel reality and you have to deal with it. I think that to a large extent, the Russian opposition, very vehement opposition, to the very thought of the Baltic States to joining in, is psychologically based. This used to be a part of the Empire for two hundred and plus years. So there is a clear difference between, say, Poland, which, to all intents and purposes, was an independent state since 1918, or Finland, for that matter, which was an independent state since 1917 – 1918, and the Baltic states, which were part of the Empire, with some exception, for two hundred years. Second, it is a bit vicious to say, but a lot of Russians feel that the Balts are... that there is a lot of ingratitude *vis-à-vis* the Russians. We celebrate the bloodlessness of the regaining of independence by the Baltic states – although there was some blood spilled, we know, but it was not on a massive scale. But the fact that it was bloodless, I think, had more to do with the particular state of the Soviet Union at that time, with

particular decisions taken in Moscow and less to do with, say, some very clever strategy. So I think that the Russian political elite – again, the issue is not whether this is right or wrong – is of the opinion that we set them free and in return we are getting “discrimination,” we are getting “territorial claims,” we are getting “a desire to be members of NATO.” This does not create a very good atmosphere. And last, let me tell you one thing that, again, is a bit vicious and nasty. When the public opinion poll was held in Russia earlier this year as to which country was considered to be the prime adversary of Russia today, it was Estonia.

Mr. Lejins: I suggest the following: we gather in the questions and then follow the remarks. You have the first question.

Mr. Ratajczak: It is not a question, just a comment on the issue raised by dr. Lange, the strategic partnership of NATO with Russia. I would like to clarify our Polish position towards this partnership. As I already mentioned, Poland supports NATO’s strategic partnership with Russia. If Russia is to be a strategic partner to NATO, it should also be a regional partner to all NATO members and NATO partners as well. It should not be viewed just global terms, that partnership with NATO as an organisation: it will be a partnership with every individual NATO state and every individual NATO partner state. And for Poland such a bond between NATO and Russia will help to overcome the historical dilemma, how to live between the Germany and Russia not endangering security on either side. It looks like for the first time in history Poland aspiring to rejoin a Western Europe where

Germany is one of the friendly allied countries, may build also friendly and equally profitable ties or relations with Russia. However, it is worth mentioning here that while striving for such agreement with Russia, agreement on this strategic partnership charter, it would be profitable for NATO and especially for all future members of the Alliance, to work out this agreement together. We, the aspiring states, should be given an opportunity to work positively to prove our good will towards Russia, rather than to be obliged to subscribe to documents prepared by others. If the strategic partnership with Russia is prepared without participation of the aspiring states, there will be this feeling that there is something being done over our heads and that in this agreement between NATO and Russia, Russia will be given a non-voting say in many NATO matters, including NATO enlargement. It means that there will be a discussion on NATO enlargement over our heads, a discussion between Russia and NATO.

Mr. Lejins: I have three questions here and then we will conclude and give the final word to the presentators and commentators, if they wish to make a final remark. So, we have Mr. Markienas from Lithuania.

Mr. Markienas: I have a very short remark concerning history. I am absolutely sure that Mr. Trenin knows Lithuanian history, but what he just said about the differences of Lithuanian and Polish history... Perhaps he does not consider Lithuania a Baltic country? I can assure him that Lithuania was not "Pribaltika" in the 16th – 17th century. Or is he simply doing a propaganda instead of being an analyst?

Ms. Ivanova: I have a couple of questions to Mr. Nurick.

NATO has stated that it is seeking a special agreement with Ukraine, as well as with Russia. But when asked, what the differences between the situation Ukraine and the Baltic states find themselves in today, well, NATO officials usually say that the Baltic states have announced their wish to be in NATO, while Ukraine has not yet announced it. But, besides these announcements, what exactly are the differences between Ukraine and the Baltic states? And the second question is, what could be the consequences of the recent developments in Belarus in terms of European security and what would be the fate of those remaining Soviet missiles? What are the chances of Russia using this issue of the still being there?

Mr. Lannamäe: I would like to thank Dr. Trenin for expressing the very common perception of the Baltics, and of Estonia in Russia, and, that is exactly the question I was referring to before. Once these misconceptions disappear, we will be the far abroad. And just to remind us once again of some of the ironies of history – although there may be a perception that decisions made in Moscow prevented bloodshed in Estonia, actually bloodshed was prevented, in part, by military commanders on the spot who made a decisions as well. We must not forget that these were not decisions made by Moscow, but rather by these people, and, of course the great irony is that one of these people was a gentleman by the name of Dzokhar Dudayev.

Mr. Lejins: I would like to give the floor to the presenters and commentators, if they feel they have something to say in response, and then conclude the seminar. I think that Bob is looking very closely at his response. Would you like to respond,

because you had a question addressed specifically to you?

Mr. Nurick: Actually, what I was looking at was a copy of a text Mr. Usackas gave me, of some remarks of Mr. Lukashenko in Lisbon, which are (*laughs*) ... you can imagine. These are two enormous questions, I wouldn't pretend to try to give even incomplete answers to them. Let me just say, very quickly, on the question of Ukraine – I don't know, I have not seen much thinking about what a nature of a NATO – Ukraine agreement would be. NATO officials have said that they want one, we all know the reasons, I think it is important to have one, but I have no good sense of what the content would be. It's a very complicated question, because the fact that Ukraine has not expressed a desire for NATO membership makes an enormous difference in the following sense, that the politics of security issues in Ukraine are very complicated. And that is not, in my view, in NATO's interest – and this is important aspect of NATO's policy in general with respect to the whole question of enlargement – to force Ukraine into a decision about security orientation before it is prepared to make one. It is not in NATO's interest to put Ukraine in a position now, where it feels it needs to choose, to declare its intentions with respect to NATO, because it is simply domestically unprepared – even putting aside the problem of Russia's reactions to that – to make a decision of that sort. As I said, I think it is important for NATO not to force the decision that Ukraine is unprepared to make. What that will imply for the nature of a NATO – Ukraine agreement, frankly I haven't thought through, so I won't try to answer, but, I think, it is a fundamental political requirement for

NATO strategy in dealing with Ukraine. It has every interest in making clear to Ukraine that productive interactions with NATO in general and with Western security institutions are a real option for Ukraine. This is not a matter of smoke in mirrors even though there is a perception Ukraine that is not a real option, that the West does not mean it. So I think it is important to dispel that misunderstanding in Ukraine, but it is not the West's interest to force a declaration that Ukraine is not prepared to give.

Mr. Carlsen: Let me just follow on that one. I was talking about Russia and the need to define its role, which kind of animal it would like to be. I think that in Ukraine at the moment, there is a lot of problems, but I think that the Ukrainians are about to define themselves. One and a half year ago, when I was in the Kiev, I was told that we shouldn't enlarge NATO, because that would bring NATO up to its borders and that would create problems of the Russian sphere of influence, and things like that. This year, when I talked to the Ukrainian Deputy Minister of Defence, he said that he was not against NATO enlargement, it was up to every country to decide, and that Ukraine would not like to apply for NATO membership for the time being. And by the way, a month ago, the Baltic Peacekeeping battalion received ammunition from Ukraine for the training of the Baltic peacekeeping battalion. So Ukraine is now a supporter of the Baltic peacekeeping battalion.

Konferences dalībnieku reģistrācija
Before the conference

Konferences prezidijs
The presidium

Pers Karlsens diskusijā ar konferences dalībniekiem
Per Carlsen exchanging opinions with participants of the conference

Konferences auditorija
The audience

SATURS

UZRUNAS	
Paulis APINIS , Konrada Adenauera fonda Baltijas nodaļas vadītājs	171
Atis LEJINŠ , Latvijas Ārpolitikas institūta direktors	174
REFERĀTI	
Dr. Valdis BIRKAVS , Latvijas republikas Ārlietu ministrs	177
Dr. Marts LĀNEMĒ , Igaunijas Ārlietu ministrijas padomnieks	190
Dr. Vīgandas UŠACKAS , Lietuvas Ārlietu ministrijas politiskās nodaļas vadītājs	205
Dr. Roberts C. NURIKS , RAND Corporation, ASV	216
Dr. Dmitrijs V. TRENINS , Maskavas Karnegi centrs, Krievija	229
Dr. Karls A.LAMERS , CDU/CSU frakcija, Vācijas Bundestāgs	234
Žaks GOLJĒ , Roberta Šūmaņa fonda direktors, Francija	242
KOMENTĀRI	
Romualds RATAJČAKS , Polijas Aizsardzības ministrija	250
Jans KNUTSONS , Zviedrijas Ārlietu ministrija	258
Pers KARLSENS , Dānijas Aizsardzības ministrija	266
DEBATES	277

PRIEKŠVĀRDS

Šī ir trešā starptautiskā konference, kas veltīta Baltijas drošības jautājumiem un kuru organizē Konrāda Adenauera fonds un Latvijā Ārpolitikas institūts. Šāda veida konferences Rīgā ir kļuvušas par tradīciju. Tās risinās pirmajā decembra nedēļā, kad ārlietu politikas veidotāji un drošības analītiķi pulcējas kopā, lai novērtētu iepriekšējo gadu galveno Eiropas drošības tendenču ietekmi vai to iespējamo ietekmi uz Baltijas drošību.

NATO un Eiropas Savienībā (ES) patlaban norisinās iekšējās reformas un tajā pašā laikā šīs organizācijas ir nolēmušas neliegt iestāšanos Centrālās un Austrumeiropas valstīm, tajā skaitā Baltijai, kuras vēlas kļūt par pilntiesīgām dalībvalstīm. Tomēr šo veiksmīgi izveidoto un plašo Eiropas un Transatlantijas institūciju atvēršana ir radījusi daudz problēmu; Krievijas noraidošā attieksme pret NATO paplašināšanos ir tikai viens no cēloņiem, kas rada draudus drošībai šajā laika posmā, kas seko aukstajam karam.

Paplašināšanos sarežģī arī vienotā Eiropas valūta, kopīgā ārpolitika un drošības politika, Rietumeiropas Savienības loma nākotnē un finansiālie ierobežojumi, ar kuriem NATO nākas saskarties; tas arī apgrūtina lēmuma pieņemšanu par to, kāda būs Eiropa 21.gadsimtā.

Šie jautājumi Baltijas valstīm ir ārkārtīgi svarīgi jo, ceļā uz integrāciju Rietumeiropā, to atbilstība ES un NATO dalības kritērijiem ir tikai daļa no šo valstu problēmas, kas nebūt nav pati izšķirošākā.

Visi trīs runātāji, kas pārstāvēja Baltijas valstis: Dr. Valdis Birkavs, Latvijas Ārlietu ministrs, Dr. Marts Lānemē, Igaunijas Ārlietu ministrijas padomnieks un Dr. Vīgaudas Ušackas, Lietuvas Ārlietu ministrijas politiskās nodaļas vadītājs izklāstīja oficiālo savu valstu nostāju; lasītājiem tas nebūs pārsteigums, ka visas trīs valstis aplūko savas drošības problēmas vienā un tajā pašā gaismā, un uzskata dalību ES un NATO par visdrošāko garantu Baltijas drošībai.

Baismā pieredze, kas sekoja 1939.gada noslēgtajam nacistu – padomju paktam, kuru pavadīja Jaltas konference un piecdesmit padomju okupācijas gadi, sniedz atbildi uz jautājumu – kāpēc tas ir tā. ES un NATO nozīmē drošību, demokrātisku attīstību un pilnu integrāciju Rietumos; Baltijas valstis pārstās būt “bufēra zona” starp Austrumiem un Rietumiem.

Ārvalstu runātāji – Roberts C. Nuriks, RAND Copperation, Dmitrijs V. Trenins, Maskavas Karnegi centrs, Dr. Karls Lamers, Vācijas Bundestāga CDU/CSU frakcija, Žaks Goljē, Roberta Šūmaņa fonds, izklāstīja viedokli, kāds daudzos aspektos dominē viņu pārstāvētajās valstīs. Lai gan visi piekrīt tam, ka Baltijas valstis netiks uzņemtas NATO pirmajā paplašināšanās kārtā, jautājums par to – kā šī situācija varētu ietekmēt Baltijas valstu drošību palika atklāts. Citiem vārdiem sakot, vai Polijas dalība NATO palielinās vai samazinās Baltijas drošību?

Dr. Nuriks uzsvēra, ka ir svarīgi, lai NATO nosūtītu pareizos politiskos signālus, vēstot visiem, kam tas patiešām

rūp, ka durvis nav slēgtas. Taču tas nozīmē, ka šai atvērto durvju politikai ir jābūt ticamai, un jāzin, kas un kādā veidā runās caur šīm durvīm.

Dr. Trenins, savukāt, uzsvēra, ka NATO paplašināšana varētu nopietni ietekmēt Baltijas valstis un Ukrainu. Ja Baltijas valstis tiktu uzņemtas NATO, attiecības starp Krieviju un NATO varētu saasināties no jauna. Viņaprāt, jaunais NATO, kas sadarbotos ar Krieviju un uzturētu ciešas partnerattiecības ar Baltijas valstīm, būtu garants stabilitātei un drošībai šajā reģionā, it īpaši tad, ja Baltijas valstis tiktu uzņemtas ES.

Karls Lamers norādīja, ka NATO paplašināšanās otrajai kārtai vajadzētu sākties jau tūlīt pēc galotņu tikšanās 1999., taču problēmas rada Krievija, kura jāpārlicina, ka NATO paplašināšana ir tās interesēs – valstis ar stabilu demokrātisku sistēmu, kas atrodas uz Krievijas rietumu robežas, palīdzētu Krievijai, nevis apdraudētu to.

Žaks Goljē norādīja, ka ES savā pašreizējā formā nespēj garantēt tās dalībvalstu drošību. Baltijas valstis saņemtu tikai morālu solidaritātes garantu, taču tās nevar rēķināties ar institucionālu atbalstu savai drošībai. Šajā aspektā nevar cerēt arī uz Rietumeiropas Savienības atbalstu. Šķiet, ka NATO nav nopietnas alternatīvas. Tajā pašā laikā ES paliekot Alianses sastāvā noteiktī jāklūst spēcīgākai, lai tā varētu nodrošināt pati savu drošību, un Krievija jāiesaista notiekošajā kā NATO sadarbības locekle.

Komentāri, ko sniedza Pulkv. Romualds Ratajčaks, Polijas Aizsardzības ministrija, Jans Knutsons, Zviedrijas

Ārlietu ministrija, un Pers Karlsens, Dānijas Aizsardzības ministrija, un tiem sekojošās spraigās debates palīdzēja labāk izprast Baltijas valstis, NATO un Krieviju. Šīs debates neapšaubāmi turpināsies vēl vairākus gadus.

Atis Lejiņš
Latvijas Ārpolitikas
institūta direktors

Paulis Apinis
Konrāda Adenauera fonda
Baltijas valstu nodaļas vadītājs

Atis LEJIŅŠ

Latvijas Ārpolitikas institūta direktors

Ministri, ekscelences, dāmas kungi

Atļaujiet man Latvijas Ārpolitikas institūta vārdā izteikt savus vissirsnīgākos novēlējumus trešajai starptautiskajai konferencē par Baltijas drošības jautājumiem Rīgā. Kopā ar Konrāda Adenauera fondu mēs rīkojam šādas konferences katru decembri, lai uzzinātu, kā gada laikā Transatlantijas kopienā ir risinājušās debates par drošības jautājumiem, un novērtētu to nozīmi Baltijas drošībā. Tagad, kad dažu mēnešu laikā NATO izlems KURAS valstis un KAD tiks uzņemtas nākošajā paplašināšanās stratēģijas kārtā, ir tieši īstā reize veltīt šīs tikšanās tēmu specifiskajam jautājumam par turpmākajām NATO un Baltijas attiecībām.

Trijas Baltijas valstis atrodas uz tās pašas austrumu –

rietumu līnijas kā Polija, taču ir parādīties vispārējs uzskats, ka Igaunija, Latvija un Lietuva nebūs to valstu skaitā, kas tiks uzņemtas pirmajā paplašināšanās kārtā. Tādējādi rodas ļoti būtisks jautājums: vai Polijas uzņemšana NATO palielinās vai samazinās Baltijas valstu drošību?

Šodien šeit ir sapulcējušies ievērojama speciālistu grupa, lai mēģinātu rast atbildi uz šo jautājumu. Dr. Robertu Nuriku mēs iepazīnām no satricinošā raksta Survival par NATO paplašināšanos un Baltijas valstīm šī gada sākumā, kas bija uzrakstīts kopā ar Robertu Asmusu. Viņš pārstāv RAND korporāciju Santa Monikā, Kalifornijā un daudzus gadus ir strādājis pie Baltijas drošības jautājumiem. Mēs esam pateicīgi, ka viņš ir šķērsojis divus kontinentus un okeānu, lai būtu kopā ar mums.

Dr. Dmitrijs Trenins pārstāv Karnegi Starptautiskā miera fondu Maskavā, tas ir Vašingtonas Karnegi biroja filiāle. Patlaban viņš strādā pie projekta par turpmākajām Krievijas, Baltijas un NATO attiecībām.

Dr. Karls A. Lamers ir CDU/CSU Bundestāga frakcijas loceklis, un nesen izveidotās CDU Ārlietu stratēģiskās plānošanas koordinators. Viņa atbildības sfērā ietilpst Baltijas valstis un Vācijas attiecības ar Krieviju.

Senators Žaks Goljē, bez tā, ka viņš ir Roberta Šūmaņa fonda direktors Parīzē, ir Francijas Aizsardzības Ministra padomnieks. Mēs patiešām priecājamies, ka šodien viņš ir šeit – šī būs pirmā reize, kad savā konferencē dzirdēsim francūžu viedokli.

Mūsu vidū ir trīs īpaši viesi, kas komentēs uzstāšanās:

Pulkv. Romualds Ratajčaks, Polijas nacionālās aizsardzības ministrijas Valsts sekretāra ministru kabineta vadītājs, Jans Knutsons, Zviedrijas Ārlietu ministrijas un Pers Karlsens Dānijas Aizsardzības Ministrija

Es vēlētos izmantot šo gadījumu, lai apsveiktu Karlseņa kungu ar iecelšanu Dānijas sūtņa Lietuvā amatā.

Es ļoti ceru, ka diskusijas un ierosmes, kuras radīsies šajā konferencē, dos savu, kaut vai nelielu ieguldījumu Baltijas valstu drošības palielināšanā Eiropā, kura nākošajā gadsimtā dzīvos mierā un saskaņā ar sevi.

Man jāatvainojas Latvijas Republikas prezidenta Gunta Ulmaņa vārdā, ka viņš nav klāt, lai oficiāli atklātu šo konferenci, kā tas bija plānots. Vakar prezidents saslima, taču sūta savus labākos novēlējumus mūsu centienu īstenošanai. Mēs savukārt novēlam viņam ātru izveseļošanos!

Tagad es ar prieku dodu vārdu Paulim Apiņa kungam, Adenauera fonda pārstāvim Baltijas valstīs.

Paulis APINIS

Konrāda Adenauera fonda Baltijas valstu nodaļas vadītājs

Prezidenta kungs!
Ekselences!
Parlamenta un ministriju locekļi!
Dāmas un kungi!
Dārgie viesi!

Man ir liels prieks atklāt šo trešo starptautisko Konrāda Adenauera fonda un Latvijas Ārpolitikas institūta organizēto konferenci, kuras nosaukums ir "NATO un Baltijas valstis. Quo Vadis?"

NATO meklē jaunu struktūru. Pirmais paplašināšanās process visdrīzākais notiks 1997. gadā. Baltijas valstis ir ļoti centušās, un cer, ka tiks izvēlētas kā vienas no pirmajām. Tās meklē drošību un NATO ir vienīgā no patlaban esošajām

organizācijām, kas spēj sniegt šādu drošību. Neviena nevēlas dzīvot tā saucamajā "pelēkajā zonā". Šī un nākamās paaudzes – šo valstu bērni – vēlas dzīvot brīvībā, mierā, demokrātijā un taisnībā.

Vācija, kas vairāk nekā 50 gadus bija dalīta, zina, ko nozīmē dzīvot, pastāvēt šādai sienai. Tagad redzamā siena ir iznīcināta, taču daudzos cilvēkos tā ir saglabājusies vēl joprojām. Iespējams būs vajadzīga vēl viena paaudze, kamēr Vācija no jauna apvienosies šī vārda patiesajā nozīmē.

Visu laiku kopš Vācijas atkalapvienošanās, valstij nācies saskarties ar jauniem starptautiskās politikas uzdevumiem. No Vācijas sagaida, ka Eiropas integrācijas, un apvienošanās labā tā tagad darīs vairāk nekā pirms tam, kā arī iesaistīsies Apvienoto Nāciju darbībā un patiesu miera attiecību veidošanā starp valstīm.

Globālākie mūsdienu uzdevumi ir – saglabāt mieru un brīvību, lai stiprinātu demokrātiskās konstitūcijas, lai uzvarētu nabadzību un saglabātu nākamajām paaudzēm dabīgu dzīves pamatu. No tiem izriet vairāki uzdevumi, kuri Vācijas valstij un sabiedrībai jāveic starptautiskās sadarbības jomā.

Vairāk nekā 30 gadu Konrāda Adenauera fonds sadarbojas ar partneriem daudzās pasaules valstīs. Fonda starptautiskā darbība ir vērsta uz demokrātijas un atūstības stimulēšanu, savstarpējās sapratnes veicināšanu tautisko un kulturālo robežu ietvaros, palīdzības sniegšanu, kas orientēta uz pašpalīdzību un aktīvu patiesi globāla mēroga miera politiku.

Konrāda Adenauera fonda starptautiskā darbība balstās uz kristietības atzinumu par cilvēka dabu, un fonda darbības centrā

vienmēr ir cilvēks kā personība. Tādējādi fonds dod savu ieguldījumu starptautiskās politikas un uz patiesas kristietības pamatiem veidotas atbildības attīstībā. Sapratnes un iecietības attīstīšana starp dažādām kultūrām, kā arī nepieciešamība pēc cilvēktiesībām un individuālās brīvības sakņojas šajā uzskatā.

Starptautiskajā sadarbībā fonds seko Konrāda Adenauera politikas principiem. Viņa izpratnē Eiropas apvienošana un sadarbība ar Ziemeļatlantijas Aliansi pārstāvēja tos pīlārus, uz kuriem balstījās Federatīvās Republikas integrācija starptautiskajā kopienā. Tādējādi iekļaušana Rietumu kopienas vērtībās bija pamats sadarbībai ar Centrālās un Austrumeiropas, kā arī citu kontinentu un reģionu valstīm. Vācijā atkalapvienošanās nav izraisījusi neko, kas mainītu šo nostāju.

“Miers un brīvība ir cilvēka eksistences pamats. Bez miera un brīvības tautas nevar attīstīties, un cilvēce nespēj ne patiesi priecāties ne izjust stabilitāti. Nevar garantēt mieru atsevišķam cilvēkam, ja to negarantē visai sabiedrībai. Nevar garantēt mieru atsevišķam cilvēkam, ja netiek garantēts miers visai tautai. Taču miers bez brīvības nav miers.”

Konrads Adenauers, 1952

Dr. Valdis BIRKAVS

Latvijas Republikas Ārlietu ministrs

Priekšsēdētāja kungs, jūsu ekselences, dāmas un kungi!

Paldies par kopīgajām Konrāda Adenauera fonda un Latvijas Ārpolitikas institūta pūlēm, kuru rezultātā mums šodien ir lieliska iespēja pievērsties svarīgam jautājumam, kas skar nesen radušos Eiropas drošības struktūru – jautājumam par Baltijas valstu drošību NATO paplašināšanās kontekstā.

Man ir patīss prieks piedalīties šajā konferencē, un es izsaku atzinību tās organizatoriem, kuri sasauca kopā šo nozīmīgo forumu, lai apspriestu Baltijas nākotni.

Jūs droši vien būsiat pamanījuši, ka, lai ilustrētu šodienas realitātes, es bieži vien atsaucos uz pagātnes piemēriem un paralēlēm. Es negribu jūs sarūgtināt – arī šoreiz man ir kāds piemērs.

Jautājums "Quo vadis?" ir meklējams Jaunajā Derībā. Te lasāms:

Sīmanis Pēteris viņam saka: Kungs kurp tu eji? Jēzus viņam atbild: "Kur es eimu, turp tu tagad nevari man sekot, bet vēlāk sekosi."

Pēteris saka: "Kungs, kāpēc es tev tagad nevaru sekot? Savu dzīvību es par tevi atdošu!"

Jēzus atbild: "Savu dzīvību tu par mani atdosi? Patiesi, patiesi es tev saku: Vēl gailis nebūs dziedājis, kad tu mani jau trīskārt būsi aizliedzis".

(Jāņa evaņģēlijs, 13. 36 – 38)

Šai īsajai sarunai ir noteikta saistība ar situāciju, kādā mēs atrodamies šodien. Te atrodamas līdzības un atšķirības iedomātajam dialogam starp Baltijas valstīm un NATO tautām.

Vai jums nešķiet, ka atbilde "tu tagad nevari man sekot, bet vēlāk sekosi", ir līdzīga vienai no visbiežāk lietotajām formulām attiecībā uz dalību NATO – "atbilde ir nevis NĒ, bet VĒL NĒ"?

Es vēlētos, lai jūs būtu pārliecināti, ka Baltijas tautas, tad, kad tās apgalvo, ka ir gatavas maksāt pilnu maksu, uzņemties pilnu risku un pilnu atbildību par dalību NATO, ir tikpat patiesas kā Sīmanis Pēteris, kad viņš teica: "Kungs, savu dzīvību es par tevi atdošu."

Tomēr, es gribētu uzsvērt, ka latvieši nekad neatteiksies no savām saistībām pret Eiro – Atlantijas kopienas vērtībām, principiem un solidaritātes.

Tātad atbilde uz mūsu jautājumu "*Kurp ejat, Baltijas*

valstis?" ir skaidra – mēs sekosim Aliansei, un ceram tai pievienoties pirmajā kārtā.

Mēs cieši ticam, ka kļūsim Atlantijas Alianses dalībnieki. Alianses vadītāji – Amerikas Savienotās valstis, šajā sakarā to mums ir vairākas reizes apliecinājušas. Šajā ticībā mēs apsveicam Mr. Thomas Siebert, Savienoto valstu sūtņa Zviedrijā nesēn teikto:

"manai valdībai jautājums par Baltijas Valstu dalību NATO it nevis JA, bet KAD".

Latvijas ceļš ir Eiro – Atlantijas ceļš. To es varu apgalvot ne tikai kā politiskās partijas "Latvijas ceļš" priekšsēdētājs, bet arī tādas valsts Ārlietu ministrs, kuras galīgo ārpolitikas un drošības politikas mērķi – integrāciju NATO un EU – ir apstiprinājis absolūts vairākums Parlamenta locekļu, kuru atbalsta gandrīz visas politiskās partijas un tauta.

Atbilde uz jautājumu "*Kurp ej, Alianse?"* ir daudzpusējs. NATO ir uzstādījis ambiciozo uzdevumu sevi pārveidot, būt atvērtam pret partneriem un izveidot ietvarus sadarbībai ar Krieviju. Es domāju, ka pūles sasniegt visus šos mērķus vienlaicīgi, ir vienīgais ceļš kā panākt Eiropas drošību.

Mēs patiesi novērtējam mūsu amerikāņu draugu ieguldījumu mūsu drošības labā un palīdzību, kas sniegta, lai mēs sagatavotos kļūt par NATO dalībvalsti. Taču mums jāpiezīmē, ka dažas no Eiropas tautām ir nedaudz negatīvi noskaņotas pret mūsu pūlēm iestāties NATO. Mums jāprojām ir jāpalīdz mūsu draugiem un kaimiņiem nonākt pie kopīgas

izpratnes par mūsu drošības situāciju NATO paplašināšanās kontekstā.

Rietumvalstu starpā nav panākta vienotība attiecībā uz tiem soļiem, kas sperami, lai izvairītos no “pelēko nestabilitātes zonu” veidošanās. Mēs esam norūpējušies par to, ka, ja Baltijas valsts tiks atstātas ārpusē tad, kad notiks pirmā NATO paplašināšanās pēc aukstā kara perioda, un tuvākajā nākotnē tām neizdosies iestāties EU, mūsu drošībai var draudēt destabilizācija.

Mēs negaidām, ka Rietumvalstis mūs ievēdīs šajās organizācijās tikai vēsturiskās taisnības vārdā vai vainas sajūtas dēļ. Protams, mēs apzināmies, ka nekas netiek dots par velti, un ka mums cītīgi jāstrādā, lai sevi sagatavotu dalībai NATO un EU. Taču bez apgalvojumiem, ka Eiro – Atlantijas ēkas durvis joprojām ir atvērtas, mums ir nepieciešams ceļš, lai sasniegtu šo ēku un tās durvis.

Kāds sens ibēriešu sakāmvārds saka “Ceļotāj, šeit nav ceļu. Tie rodas ejot”. Mēs esam gatavi radīt šo ceļu ejot, bet mums jābūt pārliecinātiem, ka mēs šajā mājā esam gaidīti, un ka mūsu pūliņiem to sasniegt, ir atbalsts.

Es teiktu, ka Baltijas valstīm un NATO ir kopīga atbildība par sava kopīgā mērķa sasniegšanu – stabilitāte un drošība Baltijas jūras rajonā. Tikai stipri ticot, skaidri redzot ceļu un stingri turoties pie mērķa, mēs varēsim izpildīt šo vēsturisko uzdevumu.

Dāmas un kungļi,

NATO dodas uz priekšu savu reformu jomā. Mēs esam

pārliecināti, ka līdz tam laikam, kad mēs iestāsimies NATO, tā būs jauna veida Alianse, Alianse, kurā krīzes vadībai, miera uzturēšanai, Ārpus zonas uzdevumiem un sadarbībai ar iepriekšējiem pretiniekiem būs aizvien pieaugoša loma.

Tādējādi, tad, kad man vaicā, vai es redzu alternatīvu Latvijas dalībai NATO, es parasti atbildu – mūsu vienīgā NATO alternatīva ir jauns NATO. Protams, mēs arī saprotam, ka iesaistīšanās jaunu uzdevumu veikšanā nedrīkst un novirzīt Aliansi no tās galvenajiem aizsardzības mērķiem un to arī nedarīs.

Mēs neredzam EU kā alternatīvu dalībai NATO. EU un NATO ir divi viens otru papildinoši un savstarpēji stiprinoši mūsu ārpolitikas un drošības politikas virzieni. Viena procesa divas dimensijas – Eiro – Atlantijas integrācijas process. Līdzekļi, lai sasniegtu šos divus stratēģiskos mūsu politikas mērķus lielākoties ir tādi paši – mūsu valsts stiprināšana, tautas vienotība, sociālo un ekonomisko attiecību noregulēšana, labu kaimiņattiecību saglabāšana.

Kā es jau minēju, mēs saprotam, ka mums jāstrādā cītīgi, lai pierādītu, ka esam gaidīti Eiro – Atlantijas ēkas iedzīvotāji. Un es gribu uzsvērt pašmāju auditorijai, ka pirmkārt tieši mūsu izlēmība, pienākumi un veiksmē reformu gaitā noteiks tempu, kādā mēs sasniegsim Eiro – Atlantijas ēku. Mēs mēģināsim pārliecināt savus ļaudis, ka nekas nav izlemts iepriekš, un ka būtiskākie lēmumi, kas skar nākotni, būs tie, kurus pieņemsim mēs paši, nevis Vašingtona, Maskava vai Brisele. Tomēr, lai uz šiem apgalvojumiem varētu paļauties, valdībai ir nepieciešama skaidra perspektīva attiecībā uz Latvijas dalību gan NATO gan EU.

Mēs ticam, ka šo perspektīvu varētu radīt līgums(i) starp Latviju un Atlantijas sabiedrotajiem, kurš ietvertu:

- Latvijas atzīšanu par valsti, kurai ir pilnas tiesības iestāties NATO,
- saistības sadarboties ar mērķi sagatavoties pilnīgai dalībai un noturēt konsultācijas par šo sagatavošanās darbu gaitu,
- pamatprincipu noteikšana Latvijas un Alianses attiecībām, līdz Latvija uzņemas pilnu atbildību par Vašingtonas līgumu.

Īsumā šis pamata drošības līgums varētu būt lasāms šādi:

Atlantijas Līgums = (ir vienāds ar) Vašingtonas Līgums mīnus 5. pants plus Jauni uzdevumi plus PFP (AA = WT – Art.5+PFP/CJTF)

Dāmas un kungi,

atļaujiet man sniegt nelielu pārskatu par tām pūlēm, kuras esam pielikuši, lai sagatavotos dalībai NATO. Tās varētu sagrupēt šādās sfērās:

- valsts aizsardzības spēju stiprināšana,
- piedalīšanās starptautiskajās sadarbības programmās un miera uzturēšanas operācijās; un –
- pēdējais, bet ne mazāk svarīgs – labu kaimiņattiecību uzturēšana.

Vissteidzamākie uzdevumi minētajās sfērās ir šādi:

- aizsardzības un drošības sfērā:
  - (1) *Nacionālā NATO sadarbības plāna izstrādāšana un ieviešana, kura neatņemama sastāvdaļa būtu bruņoto spēku attīstības plāns;*
  - (2) *nacionālā un reģionālā Baltijas gaisa aizsardzības spēju izveidošana;*
  - (3) *efektīga krīzes vadības sistēmas radīšana.*
- starptautiskās sadarbības drošības un miera uzturēšanas jomā:
  - (1) *sadarbības paplašināšana un padziļināšana starp Baltijas valstīm – BALTBAT projekta paplašināšana,*
  - (2) *sadarbība paplašinātās PFP programmas ietvaros,*
  - (3) *piedalīšanās starptautiskajās NATO vadītajās miera uzturēšanas aktivitātēs un ANO miera uzturēšanas darbībās,*
  - (4) *jaunu divpusēju drošības un aizsardzības programmu ar NATO valstīm uzsākšana.*

Labu kaimiņattiecību jomā mums jāpabeidz juridiskās bāzes izveidošana drošām attiecībām ar blakus esošajām valstīm. Tam būtu jānodrošina pārlicība, ka attiecībās ar šīm valstīm nav atrodamas iemesls spriedzei.

Attiecībā uz NATO paplašināšanas procesu, mēs ilgojamies, lai mūs atzīst par potenciālajiem alianses dalībniekiem, uz lai mums būtu skaidra perspektīva jautājumā par Latvijas pievienošanu aliansei, kā arī uzlabot praktiskās iespējas, lai sagatavotos pilnīgai dalībai NATO.

Neapšaubāmi, šie ambiciozie uzdevumi prasa ievērojamus līdzekļus. Es pilnīgi piekritu Atim Lejiņa kungam, kurš nesen rakstīja, ka viens no galvenajiem Latvijas aizsardzības un drošības politikas uzdevumiem ir par dažiem punktiem nodrošināt GDP pieaugumu nākamajos gados.

Dāmas un kungi,

es gribētu īsumā raksturot mūsu attieksmi pret vienu no vissvarīgākajiem Trans – Atlantijas drošības politikas jautājumiem – Partnerattiecību mieram attīstīšanu.

Mēs ceram, ka mēs uzlabotā PFP programma sāks darboties līdz 1997. gada NATO virsotņu tikšanās reizei. Mēs domājam, ka tā netiks izveidota, lai piedāvātu kaut ko VĒL – NE un NĒ valstīm, bet būs būtiska paplašināšanās sastāvdaļa. Super – PFP jānodrošina NATO paplašināšanas procesa nepārtrauktība un nedalāmība.

Tā kā sabiedroto mērķis ir padarīt atšķirību starp aktīvu dalībnieku un sabiedroto praktiski nemanāmu, šķiet ir pareizi, ka visu nākotnes dalībnieku sagatavošanās dalībai NATO, pamatā notiek uzlabotās PFP ietvaros, – neatkarīgi no pirmo Aliansei pievienoties uzaicināto partneru skaita un ģeogrāfiskā stāvokļa.

To varētu panākt, izstrādājot noteiktu taktiku uzlabotās PFP ietvaros, kā to sākotnēji paredzēja aktīvo dalībnieku sagatavošana pilntiesīgai dalībai Aliansē.

Šādi turpinot, uzlabotais PFP atspoguļos pašdiferenciāciju, kura jau notikusi bez iepriekšējas kādu noteiktu partneru izvēles.

Mēs ticam, ka būtu derīgi pastiprināt ieinteresēto partneru sadarbību, veidojot attiecīgus reģionālos un apakšreģionālos

stābus, lai palielinātu pēdējo lomu, veicot plānošanu un izpildi, kā arī citas militārās plānošanas darbības un novērtējumu.

Mēs ticam, ka uzlabotās PFP darbībai aizvien vairāk jānotiek partnervalstīs, tādējādi nodrošinot to, lai programmā noteiktie mērķi tiktu sasniegti visefektīvākajā veidā – gan attiecībā uz izmaksām un saistībā ar Programmas uzdevumu. NATO biroju izveidošana ieinteresētajās partnervalstīs kalpotu tiem pašiem mērķiem.

Dāmas un kungi,

atļaujiet man pieskarties jautājumam, kas ir neizbēgams, ja apspriežam Baltijas un NATO perspektīvas: Baltijas – Krievijas attiecības.

Ir jānoskaidro vismaz trīs punkti.

Pirmais. mēs meklējam nevis drošību pret Krieviju, bet drošību kopā ar to. Latvija nav manījusi nekādus tūlītējus militārus draudus ne no vienas valsts puses. Mūsu centieni pievienoties Eiro – Atlantijas kopienai nav orientēti uz draudiem, bet gan uz stabilitāti. Mūsu mērķis iestājam NATO ir pirmkārt politiska nevis militāra rakstu. Atsaucoties uz neseno Arlietu ministra Krievijas deputāta Igora Ivanova rakstu Krasnaja Zvezda, es gribu teikt, ka šo nostāju atzīst pat mūsu Krievijas partneri.

Otrkārt. mēs redzam, ka mūsu attiecības ar patreizējo Krievijas valdību attīstās patiešām pozitīvā virzienā – par spīti faktam, ka abām valstīm ir pilnīgi pretējs skatījums uz Eiropas nākotnes drošības struktūru. Mēs tuvojamies līgumam par robežu ierobežošanu un esam nodibinājuši starpvaldību

komisiju, kuras uzdevums ir veicināt ekonomisko sadarbību. Mēs atbalstām kopīgās intereses attīstīt efektīvu tranzīta koridoru austrumu – rietumu tirdzniecībai, kā arī centienus stiprināt sadarbību pāri robežām. Latvija arī apsver kopīgas dalības iespējas – kopā ar citām tautām – PFP uzdevumu ietvaros. Latvija dara visu iespējamo, lai noorganizētu augsta līmeņa sanāksmes abu valstu politiķu starpā. Tradicionālie apgalvojumi par cilvēktiesību pārkāpumiem Baltijā ir izrādījušies neefektīgs ārpolitikas vadīšanas veids.

Prezidenta vēlēšanu rezultāti Krievijā ir devuši noteiktu pamatu cerībām, ka reformas Krievijā turpināsies, un ka tās nenozīmēs *atjaunošanu*, bet demokrātiju.

Trešais, es vēlētos īpaši uzsvērt, ka mēs neredzam savu dalību NATO kā līdzekli, lai uz mūsu austrumu robežas radītu jaunu dzelzs priekškaru, un mēs to neuzskatām kā līdzekli, lai stiprinātu savas pozīcijas jebkāda veida iespējamos strīdos ar Krieviju.

Summējot iepriekš teikto, es varu apgalvot, ka Latvija kā pilnībā integrēta Eiro – Atlantijas kopienas locekle ar savu neatkarīgo vēsturi un sabiedrības uzbūvi, būs spēcīga austrumu – rietumu dialoga veicinātāja.

Dāmas un kungļi,

tāpat es īsumā gribētu pieskarties sāpīgajam jautājumam: Baltijas militārais spēks pret nespēju un aizstāvāmību pret neaizstāvāmību.

Kad jautājums par Baltijas valstu neaizstāvāmību tiek likts pret uzaicinājumu pievienoties Aliansei, mēs brīnamies –

neaizstāvāmība pret KO? Ja no vienas puses mums saka, ka nav vajadzīga mūsu iestāšanās NATO, jo mums nekas nedraud, no otras puses tiek pacelts jautājums par mūsu militāro neaizstāvību, tad tā ir vecmodīga pieeja, kas balstās uz tradicionālajiem aukstā kara militārajiem aprēķiniem, kuri pilnībā neatspoguļo šodienas realitāti. Tas kategoriski apgalvo, ka vai nu Krievija, vai NATO varētu izmantot bruņotos spēkus pret otru pusi.

Šī ir maz ticama iespēja, pat ja raugāties tālākā perspektīvā. Un es domāju, ka šāds pieņēmums neatbilst ne Alianses stratēģiskajai koncepcijai, ne Krievijas militārajai doktrīnai.

No otras puses, Krievija un NATO ir vairākas reizes apgalvojušas, ka tās viena otru neuzskata par potenciāliem ienaidniekiem. Nesenā vēsture rāda, ka viņu kopīgās pūles ir pilnīgi iespējamās, tā, kā tas notika Bosnijā.

Tomēr, pat ja domājam šādās kategorijās, tad ir saprotams, ka aukstā kara laikā, NATO piemēram, par spīti tās attālamajam ģeogrāfiskajam stāvoklim un robežai ar PSRS, vienmēr atrada iespēju aizsargāt Ziemeļnorvēģiju. Stratēģija ietvēra sevī strauju starptautisko spēku mobilizāciju un garantētu visas Alianses ieguldījumu Norvēģijas aizsardzībā, bez iepriekšējas karaspēka un kodolieroču novietošanas uz Norvēģu zemes.

Attiecībā uz mūsu aizsardzības spējām jāsaka, ka mēs visi ļoti labi apzināties, ka pastāv šaubas, vai Baltijas valstis atbilst dalībvalstu militāro prasību kritērijiem. Lai gan mūsu aizsardzības institūcijas ievērojami progresē, sagatavojoties uzņemties 5. panta prasības, joprojām tiek uzskatīts, ka ar to vēl ir par maz.

Patiešām, Igaunija, Latvija un Lietuva nav saņēmusi mantojumā no Krievijas okupācijas varas un totalitārās kundzības nekādus militāros spēkus. Tā vietā mēs esam sākuši veidot savus militāros spēkus no paša sākuma. Tādēļ mūsu aizsardzības spējas ir tik pieticīgas. No otras puses, mums bija lieliska iespēja no paša sākuma nodrošināt efektīvu civilu demokrātisku kontroli pār šiem spēkiem.

Es domāju, ka Baltijas tautas jau ir apliecinājušas savu sniegumu, lai nodrošinātu starptautisko drošību, piedaloties miera aktivitātēs bijušajā Dienvidslāvijā. Te tās dien plecu pie pleca ar NATO tautu kareivjiem. Baltijas miera uzturēšanas bataljons darbosies līdz nākošā gada beigām. Pēc tam tas kā pastāvīga vienība varēs piedalīties ANO miera uzturēšanas operācijās. Mēs meklējam BALTBAT paplašināšanas iespējas un vēlētos izveidot apvienotu Baltijas jūras vienību, kas palīdzētu veikt atmīnēšanas, meklēšanas un glābšanas darbus.

Mēs paužam savu politisko gribu un centienus pildīt visas Vašingtonas līguma saistības, un mēs ticam, ka var pilnīgi droši sagaidīt, ka jau visdrīzākajā nākotnē Baltijas valstis būs pilnīgi gatavas uzņemties šīs saistības.

Dāmas un kungi,

varbūt jūs gaidāt, ka es beigšu savu uzstāšanos ar tēlojumu, kurā Baltijas valstis sargā Alianses robežas gluži tāpat kā Sīmanis Pēteris sargā Paradīzes dārza vārtus. Nē, mans nodoms nav iet tik tālu.

Tā vietā, es labāk pieskaršos populārajam ticējumam, ka karnielim ir vieglāk izlīst caur adatas aci nekā Baltijas valstīm

iestāties NATO. Katrs jau nemaz nezina, ka adatas acs – svētās pilsētas Jeruzalemes vārti – nemaz nebija tik mazi. Vismaz dažiem karnieļiem izdevās izspraukties tiem cauri. Mēs negrasāmies būt ne Sīmanis Pēteris, ne karnielis. Mēs vienkārši domājam, ka šodien drošības struktūra piedāvā daudz elastīgākus risinājumus nekā Bībeles laikmetā.

Dr. Marts LĀNEMĒ

Igaunijas Ārlietu ministrijas padomnieks (Politika, prese un informācija)

NATO un Igaunijas drošības politika

1. Ievads.

Priekšsēdētāja kungs, ekselence, godātie kolēģi, dāmas un kungi!

Reiz, ne visai tālā senatnē dzīvoja kāds dzirnavnieks, kam bija dēls. Dzirnavniekam no dēla nebija nekāda labuma, jo tas baidījās no pīlēm, kas peldēja dzirnavu dīķī. Dēls baidījās no pīlēm, jo viņš bija iedomājies, ka ir miežu grauds, un domāja, ka pīles grib viņu apēst.

Dzirnavnieks sūtīja savu dēlu uz galvaspilsētu pie vislabākajiem ārstiem. Pēc dažiem mēnešiem ārsti apgalvoja, ka

dēls ir pilnīgi izārstēts un sūtīja viņu mājās. Tiklīdz dzirnavnieka dēls ieraudzīja dīķī peldošu pīli, viņš no bailēm ieskrēja mežā.

Dzirnavnieks uzmeklēja dēlu un teica: “Es domāju, ka tu esi izārstēts. Kādēļ tu joprojām slēpies no pīlēm? Dēls atbildēja: “Tēt, es zinu, ka neesmu miežu grauds, bet vai pīles to zina?”

Šķiet, ka daudzi no mūsu ārvalstu partneriem domā, ka Baltijas valstis ir kā dzirnavnieka dēls. Tas ir nepareizs priekšstats. Baltijas valstis ir pīles.

Šī, dāmas un kungi, ir mūsu galvenā problēma. Mēs esam pīles, kas peld dzirnavu dīķī un mēģina izdzīvot. Mums nav nodoma kādam uzbrukt. Mēs zinām, ka dažreiz malu mednieki var pielavīties dzirnavu dīķim un nošaut mūs, citiem vārdiem sakot, nestabilitāte kaimiņvalstīs var apdraudēt mūsu drošību. Taču mums nav nodoma iznīcināt savus kaimiņus. Viņi ir daļa no kopīgajām Eiropas vērtībām, kurās mēs visi dalāmies. Mēs vienkārši vēlamies, lai mūs liek mierā.

Mēs patiešām gribam būt kā Singapūra, kurai klājās ļoti prūti, kad tā ieguva neatkarību: jūs droši vien atceraties, ka Singapūra bija Lielbritānijas cietoksnis. Tāpat kā Tallinu, to izveidoja, lai aizsargātos no pirātiem, un uzstādīto liелgabalu stobri bija vērsti pret jūru. Otrā pasaules kara laikā Japāna iekaroja Singapūru, uzbrūkot no aizmugures, no zemes. Šis Ahilleja papēdis saglabājās vēl pēc neatkarības iegūšanas, kas bija ļoti trausla laikā, kad kaimiņi cerēja aizstāvēt savu kundzību. Tomēr Singapūra izdzīvoja, un patlaban tās vieta sava reģiona ekonomikā ir tik svarīga, ka jebkurš uzbrukums tai būtu uzbrucēja pašnāvība, lai gan šodien Singapūras kaimiņi neizrāda nevienas noslieci uz militāru ekspansiju. Igaunija vēlētos, lai galu

galā tās drošība būtu tāda pati ka Singapūrai, bet tā kā mēs atrodamies Eiropā, tad mūsu situācija un tādā veidā arī drošības politika ir nedaudz atšķirīga.

Tā kā liela daļa mūsu partneru vēl joprojām pilnībā neizprot mūsu drošības prasības, diemžēl ir nepieciešams vēlreiz izskaidrot tās pamatus. Tā kā Baltijas republikas ir trīs dažādas valstis, kas cenšas pēc iespējas vairāk sadarboties, tad tas, ko es teikšu, daudzos aspektos attiecas uz mums visiem, bet kā runātājs, kas pārstāv Igauniju, es šeit atspoguļošu Igaunijas viedokli:

- Pirmkārt, ir pilnīgi skaidrs, ka mūsu stabilitāte un drošība sastāv no divām daļām: integrācijas Eiropā un labām kaimiņattiecībām.
- Šī pieeja ir pragmatiska. Tā balstās uz vēsturisko un patlabanējo realitāti, kā arī uz kopīgajām mūsdienu Eiropas vērtībām.
- Mēs integrējamies Eiropā, tādēļ, ka vienmēr esam bijuši tās daļa un mums ir kopīgas vērtības. Ņemot vērā, ka viena no mūsdienu Eiropas kopīgām vērtībām ir labas kaimiņattiecības, ir pilnīgi dabīgi, ka mēs cenšamies panākt labas attiecības ar saviem kaimiņiem, kuru vidū protams, Krievijas Federācija ir vissvarīgākā.

Te izpaužas Eiropas civilizācijas būtība: mums jā saglabā eiropēiskums visos virzienos, un jābūt piederīgiem tai Eiropas daļai, ar kuru mums ir kopīgas vērtības. Ja mēs spēsim efektīgi izmantot šo īpašo stāvokli, mēs varam būt labs kaimiņš Krievijai

un saikne starp Krieviju un Eiropu. Ja mēs to neizmantosim, tad kļūsim par pelēko zonu.

II. Integrācija mūsdienu Eiropā.

Vispirms atļaujiet man pievērsties integrācijai mūsdienu Eiropā.

Integrācija Eiropā balstās uz vienkāršas kopīgo vērtību koncepcijas. Kopīgās vērtības ir aukstā kara perioda beigām sekojošās Eiropas jaunās atkalapvienošanās būtība. Gan Eiropas Savienība gan NATO ir radījušas kopīgas vērtības, piemēram, mieru, brīvību, demokrātiju, labklājību un cieši turas pie šī lozunga.

Eiropas Savienības rīcība balstās uz kopīgām vērtībām absolūti visā – mēs dalāmies tajās, tādēļ mūsu piederība Eiropas Savienībai ir pilnīgi loģiska.

Arī iemesls, kādēļ mums vajadzētu piederēt NATO ir tāds pats – tās ir mūsu kopīgās vērtības, taču pamatojums ir nedaudz atšķirīgs. Kopīgās vērtības tiek nosauktas caur Eiropas Savienību. NATO loma ir sargāt šīs kopīgās vērtības, un apvienotiem spēkiem tās aizsargāt. Šī vienotība ir vissvarīgākais aspekts. NATO ir kolektīvās aizsardzības organizācija, kurā katrs dalībnieks dod savu ieguldījumu un saņem savu daļu. Igaunija nevēlas būt tikai drošības patērētāja vien, tā vēlas dot savu ieguldījumu Eiropas drošībā. Mēs velamies palīdzēt nosargāt kopīgās mūsdienu Eiropas vērtības.

Nedaudz vēlāk es pastāstīšu, kā mēs to darām.

III. Igaunijas nostāja NATO paplašināšanās jautājumā.

Visprecīzāk Igaunijas nostāju NATO paplašināšanās jautājumā formulēja mūsu ārlietu ministrs Toomas Hendrik Ilves

ceturtdien savā runā Igaunijas parlamentam. Es šeit minēšu galvenos aspektus, un pēc tam pakavēšos pie tiem.

Igaunija ir darījusi zināmu visiem saviem kaimiņiem, ka tā vēlas draudzīgas kaimiņattiecības. Ir skaidrs, ka Igaunijas kaimiņi tomēr nav pilnībā pārliecināti par Igaunijas miermīlīgajiem nodomiem. Igaunijai tiek uzdoti vieni un tie paši jautājumi: ļoti labi, jūs vēlaties iestāties Eiropas Savienībā, mēs vēlam jums veiksmi, bet kādēļ tieši NATO?

Mēs atbildam: mēs redzam daudz iemeslu, lai iestātos NATO. Mēs nesaprotam, kādēļ mēs nevarētu iestāties NATO? Šeit ir iemesli, kādēļ Igaunijai vajadzētu iestāties NATO:

1. NATO aizsargā kopīgās vērtības, kuras ir arī Igaunijas daļa.
2. Igaunija kā NATO locekle neapdraudēs savus kaimiņus. Tieši otrādi, Igaunija tos apdraudēs kā drošības vakuums.
3. Igaunija tic, ka Eiropa ir pelnījusi ilgstošu mieru un ka dalība NATO ir veids, kā Igaunija var dod vislabāko ieguldījumu, lai to garantētu.
4. Kā apvienoto Nāciju loceklei Igaunijai jāgarantē miers un drošība visur, un tā vislabāk var dot savu ieguldījumu starptautiskajos miera uzturēšanas centienos tieši caur NATO.

Tagad atļaujiet man pakavēties pie iepriekš teiktā nedaudz sīkāk.

Pirmo punktu es jau esmu apskatījis, bet tas patiešām ir pats svarīgākais un tam vajadzētu pieskarties vēlreiz: Igaunija vēlas piedalīties mūsu kopīgo Eiropas vērtību aizsardzībā.

Otrkārt, dažu pēdējo dekāžu laikā tas ir vairākkārtīgi

pierādīts, ka NATO dalībvalstīm ir labas kaimiņattiecības. Igaunija neapdraud savus kaimiņus, un tai nav arī ne mazākā nodoma to darīt. Mēs esam mieru mīloša tauta, kas atguva savu neatkarību bez asins izliešanas. Kā NATO locekle Igaunija dos savu ieguldījumu NATO, lai apliecinātu kaimiņiem savu stabilitāti.

Ja Igaunija kļūs par drošības vakuumu, tas būs daudz bīstamāk. Drošības vakuums kā jebkurš vakuums neglābjami ietver sevī nestabilu potenciālu, kas ir gan pievilcīgs, gan provocējošs. Kamēr šis vakuums ir atvērts, tajā ieplūst gaiss. Faktiski, termins drošības vakuums ir tikai eifemisms – salīdzinājums nestabilitātei. Vakuuma radītais spiediens nenovēršami tiks pārnest uz Igaunijas kaimiņiem un tādejādi viņiem visiem vajadzētu atbalstīt drošības vakuuma Igaunijā ierobežošanu, citiem vārdiem sakot, Igaunijai kā NATO loceklei vajadzētu būt tīkamai visiem NATO locekļiem.

Trešais punkts, Igaunija vēlas dot savu ieguldījumu ilgstoša miera radīšanai Eiropā, jo tā ir viena no kopējā, vērtībām, kuras mēs dalām ar NATO dalībvalstīm. Eiropas vēsture ir kara vēsture. Tā cita karā, kas sekoja “karam, lai izbeigtu visus karus”, tā saņēma grautiņus. Eiropas sirds tika pilnīgi sagrauta un tika deportēti, kā arī gāja bojā miljoniem iedzīvotāju. Tas lika mums, eiropiešiem saprast, kas šis nav tas ceļš, pa kādu doties uz priekšu. Eiropas rietumu daļa ieguva mieru represiju rezultātā, bet rietumu daļa pie tā nonāca starptautiskās sadarbības rezultātā. NATO paplašināšanās patiešām ir otrās, demokrātiskās pieejas izplatīšana, kas vērsta uz ilgstošu mieru tajos rajonos, kas tos patiesi vēlas.

Eiropa saprata, ka tik ilgi, kamēr katra tauta veidos pati savu armiju, tādējādi apdraudot visus savus kaimiņus, vienmēr būs iemesls uzsākt jaunu karu. Nelielais karš, kurš sākās Sarajevā ar vienu vienīgu šāvieni izvērtās pasaules mēroga konfliktā vienīgi tādēļ, ka darbībai bija gatavas tik daudzas armijas. Karš, kas sākās pēc gadsimta ceturkšņa, ir pēdējais lielais karš 50 gadu laikā tieši pateicoties NATO.

NATO vēsturiskā loma bija padarīt karu par nepieņemamu tautām, kas viena ar otru bija karojušas tūkstoš gadu. NATO pierādīja, ka armijas, kuru kareivji un virsnieki ik dienas trenējas plecu pie pleca, nekaro viena ar otru. Pat tad, kad Francija vēl nebija integrējusies NATO pavēlniecības struktūrās, tā bija vienā karaspēka daļā kopā ar Vāciju. Tagad, kad Francija un Spānija integrējas NATO pavēlniecības struktūrā, ir uzskatāmi redzams, ka militārās pavēlniecības integrācija ir ilgstošas sadarbības un miera garants. Pie šī aspekta es atgriezīšos vēlāk savas uzstāšanās gaitā.

Ceturtais punkts, kas apgalvo, ka, lai pildītu savas Apvienoto Nāciju locekles saistības, Igaunijai jāiestājas NATO, ir diezgan pragmatisks. Mēs protams vēlamies karaspēku, kas spēj mūs aizstāvēt, un mēs strādājam pie tā, lai mūsu valsts karaspēks aizsargātu mūsu valsti. Piemēram, Igaunija veiksmīgi palielina karaspēka lomu miera laika civilajā aizsardzībā, piemēram, palīdzības sniegšanā katastrofu gadījumos, taču mēs vēlamies ziedot starptautiskajai sabiedrībai vēl vairāk, un to mēs varam izdarīt kā pilntiesīga dalībvalsts. Mēs dodam savu ieguldījumu miera uzturēšanai pasaulē caur NATO, jo mēs paši nespējam vienlaicīgi attīstīt savus militāros un miera uzturēšanas

spēkus, un mēs esam pateicīgi Norvēģijai un Dānijai, ka tās sniedza mums atbalstu šajā svarīgajā jautājumā.

Dāmas un kungi,

tie ir tikai tie iemesli, kurus Igaunija min, sakot, ka tai vajadzētu būt NATO dalībvalstij. Piedevām, mums rūp kāds fundamentāls jautājums, kuru mēs vēlētos risināt pirmām kārtām. ASV Aizsardzības sekretārs Dr. William Perry savā runā Kopenhāgenā šoruden izteicās, ka Baltijas Valstis vēl nav gatavas uzņemties atbildību, kādu 5. punkts nosaka NATO dalībvalstīm.

Protams, mēs varam retoriski vaicāt – kuras valstis ir tam gatavas? Taču ne mums, ne citām NATO neiekļautajām valstīm, nevajadzētu būt tām, kas skaidro NATO teikto. Mums drīzāk vajadzētu koncentrēt uzmanību tam īstajam vēstījumam, kas slēpjas vārdos “vēl ne”, un tādējādi atvērtu konstruktīvu ceļu kooperācijai, nosakot konkrētus grafikus un darbu, kas jāveic, lai uzņemtos 5. punktā noteikto atbildību.

Ko nozīmē “vēl ne”? Tā kā tā ir negācija, mums vispirms jānoskaidro, ko nozīmē “vēl”. Mēs visi zinām, ka NATO nekad neieiks NĒ. Kamēr vien ir spēkā Ziemeļatlantijas līguma 10. punkts, NATO var teikt vienīgi “jā”. Tātad, šajā kontekstā “jā” nozīmē “vēl”. Darbs pie “vēl” nozīmē darbu pie “jā”.

Sekretārs Perijs faktiski paskaidroja: mēs visi, un tas nozīmē NATO un tā Partneriem mieram jāstrādā visiem kopā, lai sagatavotu Baltijas Valstis dalībai NATO. Šis process sākās pirms vairākiem gadiem un turpinās. Bet mēs to redzam kā abpusēju procesu: ir labi, ka NATO dod savu ieguldījumu, lai

mums palīdzētu, taču arī mums jādod savs ieguldījums NATO. To dara visas NATO dalībvalstis, un ir pilnīgi saprotams, ka mēs izmantojam katru iespēju, lai vingrinātos NATO prasību izpildē un iespējami drīz kļūtu par tā dalībvalsti.

Mūsu pūles ir vērstas uz to, lai Partenrattiecību mieram ietvaros tiktu izveidots drošs un skaidrs paplašināšanās mehānisms. Lai gan mēs nevēlamies sacensties ar dažām citām valstīm, kuras nav NATO locekles, bet sniedz NATO nelūgtus padomus, mēs joprojām ticam, ka balstoties uz kopīgām vērtībām, NATO paplašināšanās procesam būs nepieciešams visu to PFP partneru ieguldījums, kurus interesē dalība NATO. NATO pieņems lēmumu par "vēl", sakot "jā", bet kamēr tas notiks, mums jāstrādā, pārvēršot "vēl ne" par "jā".

IV. Ieguldījums PFP

Igaunija, Latvija un Lietuva ļoti cītīgi strādā, lai partnerattiecības mieram ietvaros, dotu savu ieguldījumu NATO.

Es vēlētos pieminēt tikai dažus visjaunākos ierosinājumus, kas izteikti intensificēta partnerattiecības mieram dialoga ietvaros. Mēs tiecamies uz lielāku konstruktivitāti un pragmatismu NATO paplašināšanās procesā.

Lai dotu savu ieguldījumu NATO, ir jāsaprot, ka starp PFP partneriem pastāv profilu dalīšana. Daži PFP partneri nekad netiks uzņemti NATO, daži apgalvo, ka nemaz nevēlas iestāties NATO, daži ir partneri, kuri vēlas iestāties, un ir arī tādi, kuri ir

NATO locekļi. Katram PFP partnerim ir nedaudz atšķirīgi mērķi un dažādas iespējas dot savu ieguldījumu.

Tas nozīmē, ka pastāv diferenciacija starp tiem PFP partneriem, kuri balstās uz savu individuālo darbību un centieniem, un tā pamatā lielākoties ir katra individuālā partnera situācija un vēsture. Katrs partneris var mainīt šo profilu, uzstādot noteiktas prioritātes un veicot noteiktas izmaiņas. Mēs to saucam par pašdiferenciaciju. Mēs ticam, ka, ja NATO nolems, ka noteikti profila veidi var novest pie paplašināšanās, tad caur pašdiferenciacijas procesu katrs partneris pēc saviem ieskatiem var sasniegt tādu profilu, kurš noved pie paplašināšanās. Katra partnera profils varbūt nedaudz atšķirīgs, bet paplašināšanās būs iespējama katrā noteiktā gadījumā.

Pierādījums tam, kādēļ mēs varam virzīt pašdiferenciaciju šādā veidā, ir atrodams NATO rokasgrāmatā. Rakstot par fundamentālajiem NATO uzdevumiem, šī rokasgrāmata saka, ka struktūras, kas izveidotas NATO "nodrošina nepārtrauktas konsultācijas un sadarbību politiskajā, ekonomiskajā un citās nemilitārajās sfērās, tāpat kā nosaka kopīgus aizsardzības plānus; militāro spēku darbībai nepieciešamās infrastruktūras izveidošanu; un nosacījumus kopīgu treniņu un vingrinājumu programmām. Ja mēs vēlamies iestāties NATO, mums jābūt spējīgiem sniegt konsultācijas un sadarboties visās šajās jomās. Tas ir mūsu mērķis: maksimāli iesaistīties NATO darbībā, lai tad, kad mēs patiešām kļūsim pilntiesīgas NATO locekles, mēs visā pilnībā spētu sniegt NATO nepieciešamo ieguldījumu.

V. Diferenciācija, kas balstīta uz pašdiferenciāciju.

Partnerattiecības mieram ir saistītas tikai ar sadarbības militārajiem un operatīvajiem aspektiem. Ir skaidrs, ka diferenciācija, kas balstīta uz šiem principiem radīs grūtības tām valstīm, kuras militārā ziņā ir attīstītas, tomēr nevēlas iestāties NATO, piemēram Somija un Zviedrija, tas nozīmē arī to, ka tie partneri, kas nevēlas iestāties NATO nebūt nebūs aktīvi visās tajās sfērās, kuras attiecas tieši uz NATO.

Tādēļ Igaunija, Latvija un Lietuva ir iesniegušas apstiprināšanai diferenciācijas priekšlikumu, kas balstīts uz pašdiferenciāciju. Priekšlikums ir šāds:

Vispirms NATO nosauks tos PfP partnerus, kuras ir Eiropas demokrātiskās valstis, un kurām ir kopīgas pamatvērtības ar NATO, un kuras PfP intensīvā dialoga ietvaros ir pierādījušas savu nodomu iestāties NATO kā "kandidātpartneres".

Jāņem vērā, ka visām valstīm, kas pievienosies NATO, vispirms jābūt kandidātpartnerēm.

Tām būs pašām būs jāpretendē uz šo statusu, un tas būs pirmais solis uz pašdiferenciāciju.

Pēc tam NATO uzaicinās kandidātvalstis uz 16 plus 1 sanāksmēm, lai tālāk pārrunātu to centienus iestāties NATO. Diskusija tiks virzīta gan uz politisko gan militāro NATO paplašināšanās aspektu, un galvenokārt būs koncentrēta uz šo valstu iespēju kļūt par NATO dalībniecēm.

Šīs sarunas ir pašdiferenciācijas otrā stadija. Ir svarīgi atzīmēt, ka tās netiks uzskatītas par paplašināšanās sarunām. Tās būs sagatavošanās sarunas, kas skars paplašināšanos un būs vērstas uz to, lai noskaidrotu, cik gatavas ir šīs kandidātvalstis,

un pārrunātu to praktisko sagatavošanos dalībai NATO.

Kad pienāks nākošā NATO vadītāju tikšanās reize, NATO apsvērs sagatavošanās sarunu kopsavilkumu, kas būs pamats uzaicināt no kandidātvalstīm pirmo valstu grupu iestāties NATO.

Pēc tam NATO vajadzētu parakstīt līgumu ar atlikušajām Atlantijas partnervalstīm, kas nosaka, ka šīs valstis ir potenciālas NATO locekles. Turpināsies 16 plus 1 sarunas ar šīm valstīm, un cikls sāksies no sākuma.

Jāpiezīmē, ka jebkura cita valsts, kas vēlas iestāties NATO, bet, kura nav kandidātvalsts, šajā sistēmā vienmēr var par tādu kļūt, iesaistīties īslaicīgās sarunās, un, ja nepieciešams, ātri iestāties NATO. Tam vajadzētu būt īpaši svarīgi tādām potenciālajām NATO kandidātēm kā Somijai un Zviedrijai, ja tās kādreiz izjutīs nepieciešamību pievienoties alijansei.

VI. Militārā un operatīvā sadarbība.

Vēl viens aspekts, kuram ir vairāki priekšlikumi, ir militārā un operatīvā sadarbība. Arī šeit mūsu priekšlikumi attiecas uz PfP partneriem, taču tie ir domāti, lai uzlabotu pašu PfP un lai uzsāktu tā saucamo PfP plus.

Šeit galvenā uzmanība tiek veltīta kooperācijai, kas balstīta uz reģionālajiem pamatiem. NATO pieņem lēmumus, bet partneri tiek iesaistīti. Nesenie priekšlikumi par to, kā veidot īpašas attiecības ar Krieviju, liecina par līdzīgām domām, lai gan šajā gadījumā, nolūks ir Krievijas karaspēku iesaistīt centrālajās NATO struktūrās. Mēs vēlamies attīstīt reģionālos darbības centrus un nodrošināt tiem pilnīgu pieeju.

Igaunijas nolūks ir aizstāt Ziemeļatlantijas sadarbības padomi ar Atlantijas partnerattiecību padomi. Šī organizācija pieņems lēmumus politiski militāro jautājumu jomā. Par dalībniecēm varēs kļūt tikai PfP locekles, kuras pieņēmušas Individuālās partnerattiecību programmas, pārējās valstis varēs būt novērotāju statusā.

Uzsvars tiek likts uz savstarpējās operativitātes attīstību. Tas atkal sasaucas ar mana ministra novērojumiem, ka kareivji un virsnieki, kas kopīgi sadarbojas, nekaro savā starpā.

Atlantijas partnerattiecību padome koncentrētu uzmanību uz tādiem svarīgākajiem drošības jautājumiem kā CFE, CSBMs, krīžu rašanās vai iespējamie konflikti, civila rakstura avārijas, mīnas, ķīmisko ieroču izvietošana un līdzīgiem jautājumiem.

Lai veicinātu savstarpējo operativitāti, jāierosina arī virkne tehnisku pasākumu.

Vispārīgais nodoms ir padziļināt ar PfP saistītās konsultācijas un izveidot jaunas reģionālās NATO apakšstruktūras, pieņemot, ka NATO nolemj doties šajā virzienā. PfP valstīm būtu pieejama arī iesaistīšanās Apvienoto spēku uzdevumos.

Priekšdētāja kungs

Dāmas un kungļi,

Igaunija, tāpat kā Latvija un Lietuva, aktīvi tiecas uz aizvien pieaugošu sadarbību un konsultācijām ar NATO, kā arī turpina iesākto gaitu ceļā uz savstarpējo sadarbību, jo tas ir vislabākais veids, kā dot savu ieguldījumu, lai sargātu kopīgās vērtības. To būs vēl vairāk. NATO paplašināšanās ir process, kas rezultātā novedīs pie pilntiesīgas dalības tajā.

VII. Noslēguma piezīmes.

Man jāuzsver, ka nekādā gadījumā nevajadzētu uzskatīt, ka NATO paplašināšanās ir mērķēta pret kādu valsti. Tā ir daļa no plašāka integrācijas procesa periodā, kas seko aukstajam karam. NATO ir arī jaunais NATO. Vislabākais pierādījums tam ir stingrie kopīgie centieni ar IFOR palīdzību nodibināt mieru Bosnijā – Hercegovinā. Mēs nedrīkstam paslēpt galvu smiltīs un izlikties, ka Eiropā nav jaunu virzienu. Pamanot un atzīstot tos, mēs tos drīzāk varam padarīt par sadarbības nevis nodalīšanas virzieniem. Tādēļ es domāju, ka padošanās dažu valstu, kuras šobrīd ieinteresētas NATO paplašināšanā, nepamatotām bailēm un prasībām, mūs tikai novirzīs no īstā integrācijas ceļa un nostādīs mūs jaunas konfrontācijas priekšā. Tādēļ mēs novērtējam aktīvu sadarbību starp NATO un Krieviju, tāpat kā starp NATO un Ukrainu.

Tomēr – kāda būtu alternatīva iestājai NATO? Protams, viena alternatīva pastāv. Mēs spēsim sasniegt savu mērķi – integrāciju Eiropā un labas kaimiņattiecības ar Krieviju, ja mēs kļusim Krievijai "tālās ārzemes". Šajā procesā svarīgi sturakmeņi būs dalība Eiropas Savienībā un NATO, citiem vārdiem sakot, integrācija Eiropā. Mēs vēlamies labas attiecības ar Krieviju – kā Eiropas valsts.

Pirms pieciem gadiem mēs bijām neglītie pīlēni, kas peld stumavu dīķī un vēro dzīvi. Tagad mēs esam pieauguši un gatavojamies piedalīties notiekošajā. Diemžēl, mūsu dzīvei ir iespējamās divas virzības. Mēs nevēlamies izveidoties par peldošām pīlēm, kuru dzīvība ir atkarīga no neapreķināma mēģinājuma žēlastības. Mēs vēlētos, lai mūs pieņem kā pieaugušos,

kas kopā ar kaimiņiem spēj aizstāvēt savas vērtības. Mēs zinām, ka dzirnavnieka dēls nav miežu grauds, un mēs zinām, ka daži Eiropas pilēni ir izauguši par gulbjiem.

Dr. Vīgaudas UŠACKAS

Lietuvas Ārlietu ministrijas politikas direktors

Kad svētais Pēteris atstāja Romu, viņš vaicāja: – *Quo vadis* – uz kurieni tu dodies? Viņš griezās atpakaļ; kristietība bija glābta un kļuva par Eiropas civilizācijas būtību, kādu mēs to pazīstam.

Šodien mēs vēlētos uzdot līdzīgu jautājumu par NATO – organizāciju, kura ilgu laiku ir bijusi mums visiem tik dārgo vērtību stingra glabātāja. Vai Alianse turpinās spēlēt savu vitāli svarīgo lomu un atbalstīs Baltijas valstis ceļā uz demokrātijas uzvaru, individuālo brīvību un likuma spēku, vai arī novērsīsies no reģiona, kur tās klātbūtne varbūt nav visai ērta, bet ļoti nepieciešama gan?

Mēs, kas atrodamies Baltijas jūras krastos apzināmies, ka Alianses sniegtās stabilitātes solījums jau ir atstājis pozitīvu iespaidu uz noskaņojumu, kas šodien valda ap Baltijas valstīm. Mēs

apsveicam soļus, kas sperti, lai nestu cerību reģionam, kur Sarkanās armijas pamestajās barakās Austrumvācijā, Baltijas valstīs un agrāk “slēgtās” pilsētas Kaļiņingradas ļaužu atmiņās joprojām kļīst aukstā kara rēgs. Taču ar cerību vien ir par maz. Mums jāredz, ka tas notiek, mums jāredz, ka šis rēgs pazūd pavisam.

Es domāju, ka šodien mēs spējam likt tam notikt, un tādēļ mēs jautājam. Kurp mums doties?

Tas, ka NATO paplašināšanās ir nepieciešama, un tas, ka NATO paplašināsies ir neapšaubāms fakts. Tomēr šīs konferences nosaukums ietver divus papildu jautājumus, uz kuriem nepieciešamas atbildes, konkrēti – *kādēļ NATO jāpaplašinās Baltijā un kā notiks paplašināšanās.*

Mācība par NATO paplašināšanos noteica, ka aiz paplašināšanās ir saskatāms skaidrs mērķis – veicināt un attīstīt drošību un stabilitāti visā Eiropā. Baltijas valstu centieni kļūt par Alianses dalībniecēm pilnībā saskan ar šo NATO mērķi.

Es ticu, ka NATO ietvers Baltijas valstis, un vēl reizi pierādīs, ka, kā apgalvo prezidents Klintons “Eiropas austrumos NATO var paveikt to pašu, ko tas paveica Eiropas rietumos: aizkavēt atgriešanos pie vietējās konkurences, stiprināt demokrātiju pret nākotnē iespējamiem draudiem, un radīt apstākļus uzplaukumam”.

Tajā pašā laikā vidē, kura pilna pārmaiņām un riska, NATO joprojām ir ārkārtīgi svarīgs gan Lietuvai, gan pārējām divām Baltijas valstīm. Tas ir tādēļ, ka agrāk okupētajām Baltijas tautām Ziemeļatlantijas Alianse ir brīvības, demokrātijas un neatkarības sargs un garantija, kā arī ekonomiskās un sociālās labklājības daļa.

Vairāk nekā 40 gadu Lietuva un pārējās divas Baltijas valstis ir atradušās ārpus Alianses stabilitātes zonas. No Rietumiem tās atdalīja “dzelzs priekšsargs”, taču, neskatoties uz to, lietuvieši saglabāja ticību un cerību kopīgajām brīvo tautu vērtībām. Pārliecība, ka mums no jauna jāpievienojas vienādi domājošu tautu saimei izdzīvoja arī tādēļ, ka 1944 – 1950 gadu pretošanās cīņu laikā mēs jutām rietumu atbalstu, kas gan varēja būt spēcīgāks, mēs to jutām visā garajā okupācijas periodā, kad liela daļa no mums klausījās Radio brīvā Eiropa un Amerikas balsi, un darīja to slepenībā, kā patiesības un cerības balsi, kā arī neatkarības centienu laikā Lietuvā, Latvijā un Igaunijā 1990 – 1991. gadā.

Mums Alianse nav tikai sargs pret jebkuriem iespējamiem draudiem, “stingra drošības” garantija, bet arī izvēlēta demokrātijas un brīvā tirgus ceļa atzišana un nostiprināšana.

No otras puses, mūsu dalība Aliansē būs vēsturisks Eiropas apvienošanās akts, kas padarīs neiespējamu pagriezt pulksteni atpakaļ, un izslēgs kriminālo darbību, kas notika centrālajā Eiropā 1939., 1948., 1956. vai 1968. gadā, atkārtotanos.

Tādēļ, manuprāt, nav iespējams runāt par īpašo NATO lomu tikai Baltijas valstu drošībā vien. Aliansei ir viens, kopīgs uzdevums – tas ir nodrošināt centrālās Eiropas valstu, tajā skaitā Lietuvas, demokrātiskās reformas, stabilitāti, drošību un labklājību.

Citu iemeslu starpā, kādēļ Baltijas valstis vajadzētu iekļaut NATO paplašināšanas procesā, un kādēļ Lietuva tiecas būt to dalītu starpā, kas gatavojas iestāties pirmās, ir piedalīšanās kolektīvajā drošības plānošanā un kārtībā, nepieciešamība veidot

labas kaimiņattiecības un attiecību apstiprināšana starp jauno Krieviju un jauno NATO.

Pirmkārt, labums no kopīgās aizsardzības plānošanas un kopīgas aizsardzība kārtības.

1996. gadā, tieši tāpat kā 1949., pastāv plaši izplatīts uzskats, ka vislabākais, visefektīvākais un lētākais nacionālās aizsardzības sistēmas funkcionēšanas veids ir valsts piedalīšanās kolektīvajā aizsardzības sistēmā. Kopīgā aizsardzības plānošana Aliansē, ir skaidri pierādījusi savas priekšrocības salīdzinājumā ar slēgtu, tīri nacionālu aizsardzības plānošanu. Tas vēl jo vairāk ir piemērots tādai valstij kā Lietuva, kas pirms dažiem gadiem sāka veidot savus bruņotos spēkus no paša sākuma.

Tādēļ Lietuva piedalās Pfp plānošanas un pārskatīšanas procesā, veidojot savus bruņotos spēkus saskaņā ar prasībām, kādas noteiktas kopā ar NATO un atbilst NATO aizsardzības plānošanas standartiem.

Mēs apzināmies, ka turpmākais progress, radot spēkus, kas savstarpēji sadarbojas, nav iespējams bez attiecīga finanšu ieguldījuma. Paturot to prātā, 1996. gada septembrī Lietuvas valdība nolēma 1997. gadā dubultot aizsardzībai paredzēto budžetu, lai Lietuvas bruņotie spēki spētu sekmīgāk pildīt NATO saistības.

Kā daļa no vispārējā plāna, lai noteiktu prioritātes un uzlabotu Lietuvas un NATO savstarpējo operativitāti, kā arī sagatavotos 5. Pantā noteiktajām NATO dalībvalstīm piemērojamajām prasībām, mēs vadīsim speciālistu konsultācijas par savstarpējo NATO un Lietuvas spēku

sadarbību, kas notiks Viļņā 1997. gada janvārī. Mēs ceram, ka tas turpmāk virzīs Lietuvas pūles pēc iespējas sekmīgāk izmantot pieejamos resursus un savstarpējās sadarbības sērā sniegtās konsultācijas.

Kā mazai valstij Lietuvai vienmēr būs neliela, bet pietiekoši efektīga iesaucama armija, kurai ir lieli rezerves spēki. Lietuva cenšas izveidot efektīgus aizsardzības spēkus, kuri varētu dot savu ieguldījumu NATO kolektīvajai drošībai tādā pašā pakāpē, kā to dara citas mazās NATO valstis.

Šādu apņemšanos no Lietuvas puses apliecina Lietuvas pieaugošais ieguldījums IFOR. Uz 1996. gadu Lietuva pilnībā darbojās IFOR (Litcoy – 1), kurā pavisam ir 138 karaspēka daļas, ārsts un sakaru virsnieks. Ir izlemts, ka šis sastāvs turpinās miera operācijas jaunajā NATO, kuru vada Stabilizācijas spēki (SFOR).

Deviņu Lietuvas policistu piedalīšanās Starptautiskajos policijas spēkos austrumu Slovēnijā ir vēl viens ieguldījums Deitonas līguma īstenošanā.

Otrkārt, Lietuvas dalība NATO varētu nodrošināt labas kaimiņattiecības un sadarbību reģionā.

Lietuvas virzība uz rietumiem ir palīdzējusi veidot labas attiecības ar Krieviju, bet paredzamā dalība Aliansē ir svarīgs impulss Lietuvai un Polijai, lai pārvarētu vēsturiski radušās aizdomas un kompleksus, un rādītu lielisku piemēru labām kaimiņattiecībām Eiropā.

Apstākļos, kad vajadzīga neliela samierināšanās, mums ir nepieciešami elementi, kas vieno, nevis šķir. Līdzīga ģeogrāfija, labas kaimiņattiecības un nepieciešamība nodrošināt Alianses

paplašināšanās nepārtrauktību: šāda motivācija slēpjas aiz Lietuvas un Polijas neatlaidības vienlaicīgi uzsākt NATO paplašināšanās procesu.

Rietumeiropas apvienošana kopīgas drošas nākotnes vārdā ir galvenais Lietuvas un Polijas stimuls apvienot pūles. Abu valstu dalība NATO vēl vairāk stiprinās šo procesu un paplašinās brīvības un demokrātijas Alianses robežas līdz Baltijas jūras reģionam.

Attiecībā uz Krieviju, rietumu un centrālā Eiropa ir ieinteresēta, lai Krievija būtu stabila, arī Krievijai vajadzētu rūpēt tās kaimiņu stabilitātei un drošībai.

Lietuvas dalība nodrošinātu drošības, stabilitātes un pārliecības paplašināšanu Lietuvas – Krievijas attiecībās.

Lietuvas perspektīvas attiecībā uz Aliansi ir būtisks faktors, lai nodibinātu un uzturētu labas kaimiņattiecības ar kaimiņvalstīm un attīstītu tirdzniecības sakarus ar Krieviju un Baltkrieviju.

Šajā kontekstā Lietuvas dalību NATO vajadzētu uzskatīt par pozitīvu faktoru, kas konsolidē abpusējās attiecības un nodrošina to tālāko attīstību.

Manuprāt, mūsu pievienošanās Aliansei dotu papildu psiholoģiskās garantijas, apliecinot Lietuvu kā pilntiesīgu partneri tās attiecībās ar Krieviju – ar valsti, ar kuru Lietuvai pēdējo gadsimtu gaitā nav bijušas vienkāršas attiecības. Lai gan joprojām ir dzīvas pagātnes okupācijas atmiņas, iestāšanās Aliansē un šādā veidā iegūtā atziņa, ka mūsu valsts ir neatņemama rietumu demokrātijas sastāvdaļa, ļaus Lietuvai turpmāk veidot atvērtas un savstarpēji izdevīgas partnerattiecības

ar Krieviju, un šādas attiecības ir vienlīdz pašas Krievijas interesēs.

Treškārt, Lietuvas dalība NATO varētu palīdzēt apstiprināt attiecības starp jaunu NATO un jaunu Krieviju.

Var piekrist uzskatam, ka “neatkarīgi no tā, kādas veidosies attiecības starp Krieviju un NATO, tās būs stūrakmens jebkuram Eiropas drošības režīmam.”

Patiešām, sadarbība starp NATO, citiem PFP partneriem un Krieviju miera īstenošanas misijā Bosnijā – Hercegovinā ir lielisks piemērs apvienotai darbībai, kuru uzsāk bijušie pretinieki.

Lietuvas pievienošanās NATO būtu demonstrācija un pierādījums tam, ka attiecības starp Aliansi un Krieviju sasniedz pilnīgi jaunu līmeni, tādējādi apliecinot, ka Alianse un Krievija spēj ne tik vien kā uzsākt kopīgu darbību, bet arī kopīgi pastāvēt ciešā viena otras tuvumā.

Lietuvas iestāšanās NATO kā vienai no pirmajām saglabās labas attiecības ar Krieviju, un radīs labvēlīgu pašizpaušmes klimatu visām etniskajām minoritātēm, tādējādi saglabājot iekšējo stabilitāti, un kļūs par piemēru jauna NATO un jaunas Krievijas kā draudzīgu kaimiņvalstu līdzās pastāvēšanai.

Tādējādi, mēs redzam, ka Baltijas valstu centieniem iestāties NATO ir skaidri iemesli. Kā nesen minēja ASV sūtnis Zviedrijā Mr. Siebert “jautājums par Baltijas valstu dalību NATO nav “ja”, (vai šajā gadījumā – kāpēc), bet gan “kad”. Manuprāt, šis jautājums ir cieši saistīts ar kādu citu – “kādā veidā NATO būtu jāpaplašinās?” Baltijas valstu gadījumā šis jautājums pat varbūt ir vēl svarīgāks nekā “kad?”

Lietuva saprot un atbalsta sarežģīto, bet nepieciešamo divvirzienu politiku, kuru īsteno ASV un Rietumeiropas vadītāji, tas ir, atvērt NATO jaunām valstīm centrālajā un austrumu Eiropā, un iesaistīt Krieviju sadarbībā ar paplašināto NATO, lai tādējādi palielinātu drošību un stabilitāti Eiropā.

Sekot šiem diviem mērķiem vienlaicīgi, ir grūts uzdevums. Neskatoties uz to, mēs ceram, ka pacietība un gudra diplomātija palīdzēs sasniegt tos abus.

Šāda divpusēja pieeja būs veiksmīga tikai tad, ja kandidāti tiks pārliecināti par to, ka Krievijas saistīšanās ar Aliansi nekādā veidā nekavēs NATO paplašināšanos un/vai neizslēgs dažu valstu dalību Aliansē. Lēmuma pieņemšana par dalību vai institucionāli atbalstītu dalības perspektīvu noteikšana attiecībā uz valstīm, kas vēlas iestāties NATO, pirms tiek izstrādāts līgums ar Krieviju, izklādinātu šaubas par iespējamo veto vai *droit de regard* attiecībā uz dalību NATO.

Mēs esam zināmā mērā sarūgtināti, ka, lai gan NATO ir liels potenciāls un resursi savu mērķu realizēšanai, NATO nav nācis klajā ar paplašināšanās modalitātēm, kas atzītu PFP realitātes.

Mūsu nostāja ir skaidra, un mēs zinām kā turpināt. Protams, mēs novērtējam visus divpusējos praktiskos pasākumus, kurus mums piedāvā ASV, tās sabiedrotie un citi kaimiņi. Jums nevajadzētu šaubīties: Lietuva tos izmantos, cik labi vien iespējams.

Tomēr šajā konkrētajā situācijā mums trūkst konstitucionāli atbalstīta tēla tuneļa galā, pirms mēs sasniedzam *Evere* staciju (tie, kuri ir bijuši NATO štābā, lieliski pazīst šo vietu).

To varētu panākt, uzaicinot kandidātvalstis uz turpmākajām 16 plus 1 tikšanās reizēm PFP ietvaros, lai apspriestu to centienus iestāties Aliansē, kā arī šī jautājuma politiskos un militāros aspektus.

Mēs gaidām, kad tiks noteiktas skaidras dalības perspektīvas, lai mēs varam sākt gatavoties dalībai kopā ar Aliansi tūlīt pēc 1996. gada 10. decembra NAC sanāksmes. Nepieciešamība dažādot sadarbību un ieviest dažāda ātruma sadarbību starp NATO dalībvalstīm un partneriem ir dabīgs austrumu – rietumu sadarbības rezultāts, kur Alianses ierosinātie NACC un PFP spēlē vadošo lomu.

Piecu gadu sadarbības laikā ar NATO, politisko partneru pusdiferenciācija, kas balstīta uz brīvu gribu un pašizvēli, ir kļuvusi acīm redzama. Laicīga šīs politiskās pusdiferenciācijas atvēršana ir svarīgs sekmīgas NATO paplašināšanās faktors.

Mēs ceram, ka laika posmā starp 1996. gada decembri un agru pavasari tiks atrasta atbilde uz jautājumiem “vai” potenciālās NATO dalībvalstis ir sagatavojušās vai “vēl ne” un “cik lielā mērā tās ir sagatavojušās”, lai uzņemtos dalības saistības. Tad, kā paredzams, 1997. gada NATO virsoņu tikšanās izlems, kuri būs pirmie Alianses dalībnieki.

Šāda attīstības gaita atzīs, ka NATO paplašināšanās mērķums, iesaistot visus perspektīvos dalībniekus, nenozīmē vienlaicīgu kandidātu pievienošanos Aliansei. Tomēr, iesaistot mūsu valstis šajā procesā, mēs izvairītos no spriedzes, neklaidrības un sabiedrības neuzticības, kas varētu rasties, ja notāties gribētāju pūles un centienus neatbalstītu uzticama un apmierinoša NATO stratēģija.

Lietuvas centieni iestāties Aliansē ir skaidri pamatoti. To praktiskā izpausme ir: labu kaimiņattiecību saglabāšana, nacionālo bruņoto spēku izveidošana, lai draudu gadījumā tie būtu gatavi aizsardzībai, Lietuvas valstiskuma un kopīgo vērtību aizstāvēšana, kā arī gatavība uzņemties ar Aliansi saistīto risku un atbildību.

Mēs ticam, ka Lietuvas, kā vienas no pirmajām uzņemšana NATO, palielinās drošību un stabilitāti Eiropā, un nodrošinās NATO paplašināšanās nepārtrauktību.

Savukārt, mēs attiecībā uz savu politiku gaidām skaidrus un atbalstošus Ziemeļatlantijas padomes un tās locekļu lēmumus.

Citēju Ronaldu D. Astmus un Robertu C. Nuriku "maz ticams, ka NATO spēj sekmīgi īstenot paplašināšanos, ja nav izstrādāta uzticama un atbilstoša stratēģija Baltijas valstu jautājuma risināšanā." Nākotnes lēmumi attiecībā uz NATO paplašināšanās kursu un modalitātēm, būs politiski ārkārtīgi svarīgi Baltijas tautu drošībai, to stabilitātei un reformu veiksmīgai realizācijai. Skaidrības trūkums un nenoteiktība nesekmēs drošības vakuuma samazināšanu, bet gan drīzāk saasinās situāciju.

Priekšnoteikums patiesam mieram un stabilitātei Eiropā, kā arī veiksmīgam NATO paplašināšanās procesam ir Latvijas, Lietuvas un Igaunijas bezierunu uzņemšana līdzīgi domājošu tautu Eiro – Atlantijas kopienā. Attiekšanās to darīt izraisīs jaunu spriedzi un draudus kontinentam, un, ja tie netiks novērsti, tad politiskie un materiālie zudumi var būt daudz ievērojamāki nekā sekas lēmumam par Baltijas valstu dalību Aliansē.

Baltijas valstis ar nepacietību gaida noteiktu un drošu pastāvēšanu Eiropā, kur mēs varam dzīvot harmonijā ar saviem kaimiņiem, turpināt ekonomiskās reformas, un nodrošināt labklājību un mieru visā reģionā.

Roberts NURIKS*RAND korporācija, ASV*

Šī semināra sākumā es dzirdēju izskanām jautājumu – vai tajā gadījumā, ja Baltijas valstis nepievienosies Aliansei pirmajā tās paplašināšanās kārtā, Polijas pievienošanās NATO uzlabos vai pasliktinās to drošību. Šis noteikti ir ļoti svarīgs jautājums. Diemžēl parasti cilvēki mēdz uz to atbildēt diezgan ātri uz nepārdomāti, daudzos gadījumos pat pārāk ātri un nepārdomāti.

Viena no steigā sniegtajām atbildēm ir: jā, ja pirmā NATO paplašināšanās kārtā ietvers Poliju nevis Baltijas valstis, arī šajā gadījumā drošība reģionā uzlabosies. Ja šis apgalvojums ir izteikts pārāk lielā steigā, tas ļauj NATO izvairīties no situācijas. Tas liek saprast, ka Aliansei nav nepieciešams izstādāt pieņemamu un atbilstošu stratēģiju jautājuma risināšanai ar valstīm, kuras nezaicinās sākt sarunas par pievienošanos Aliansei pirmajā kārtā.

Otra atbilde – pārāk ātra un viegla ir: nē, Baltijas valstīm tā būtu milzīga katastrofā, kas neizbēgami nozīmētu, ka tām ir lemts būt pelēkajai zonai ar visām no tā izrietošajām sekām. Neapšaubāmi būs daudz jautājumu, bet problēmas var izraisīt tas, ka Baltijas valstīm šādā gadījumā ir iespējams izvairīties no situācijas. Tas nozīmē, ka nav nekā tāda, kas tām būtu darāms; ja NATO uzņem šo kursu, ar to viss beidzas, Baltijas valstīm jāmeklē jaunas iespējas.

Protams, es stipri kariķēju atbildes, kādas cilvēki mēdz sniegt uz šo jautājumu, taču šāda interpretācija ietver sevī to spriedzi, kāda, kā esmu to novērojis, šai problēmai ir rietumos. Jūs redzēsiet, vai tas atspoguļo šeit dzirdētos argumentus.

Īsa atbilde uz jautājumu, kādā veidā Polijas un, iespējams, citu Višehrādas valstu uzņemšana NATO, ietekmēs Baltijas drošību, ja Baltijas valstis netiks uzņemtas Aliansē ir: tas ir atkarīgs no daudziem faktoriem. Tas būs atkarīgs no tā, kā rīkosies NATO, kā arī no tā, kā rīkosies Baltijas valstis. Šorīt mēs runājam par to, ko šādā gadījumā varētu darīt NATO, bet ir skaidri redzams, ka jautājums ir daudz plašāks. Taču Atis mani lūdza runāt par NATO politiku attiecībā uz Baltijas reģionu un Baltijas valstīm Alianses paplašināšanās lēmumu kontekstā, kādu mēs prognozējam tās attīstību pavasarī, kulmināciju sasniedzot virsotņu tikšanās laikā: kādi ir galvenie NATO politikas jautājumi; kāda ir tās pamatizvēle; kādus notikumus mēs varam gaidīt pavasarī un vasarā. Ja man jārunā par šiem jautājumiem, tad manis sacītajam būs divas nepilnības. Pirmkārt, es neesmu valdības ierēdnis un tādēļ nevarēšu jums pavēstīt, kas tiks pārrunāts pēdējās NATO tikšanās laikā. Šeit ir citi, kas ir

daudz labāk sagatavojušies atbildēt uz jautājumu, kādā stadijā patlaban atrodas šīs diskusijas. Tas, ko es varu un mēģināšu darīt ir – paskaidrot savu izpratni par jautājumiem, kas patlaban tiek apspriesti, kā arī plašāku politisko spēku viedokli šajos jautājumos, kas pašreizējā laika posmā dominē Alianses iekšienē un it īpaši Savienotajās valstīs. Otrs apstāklis, kas manu uzstāšanos padara neizdevīgāku, ir tas, ka daudz kas no tā, ko es biju ieplānojis teikt, šodien jau tika apskatīts ārkārtīgi veiksmīgajās diskusijās no rīta, it īpaši lieliskajā Ārlietu ministra Birkava runā. Es mēģināšu pakavēties pie šiem pašiem jautājumiem, apskatot tos nedaudz citādā perspektīvā – ne tik daudz no Baltijas politikas viedokļa kā no Aliansē skarošo jautājumu un izvēles puses.

Domājot par NATO politiku šajā sfērā, pirmais jautājums, kas jāuzdod ir – kas šai politikai būtu jādara, un kādas prasības jāizpilda, lai tā būtu veiksmīga? Man šķiet, ka to ir trīs. Runājot šī rīta terminoloģijā, pirmais, kas NATO būtu darāms, ir – sūtīt pareizos politiskos signālus, sniegt Baltijas valstīm un to sabiedrībai, NATO un tā sabiedrībai, kā arī Krievijai svarīgus vēstījumus. NATO skaidri jāpasaka sabiedrībai, ka NATO paplašināšanās gadījumā, kas neizbēgami notiks, un ja Baltijas valstis netiks iekļautas pirmajā paplašināšanās kārtā, un es esmu pārliecināts, ka tā būs, tas nenorāda uz to, ka nākotnē šīs durvis būs slēgtas. Vēl vairāk, ka tas nebūt neliecina, ka rietumu ieinteresētība Baltijas valstu uzņemšanā Rietumeiropas institūcijās, tajā skaitā NATO, kaut vismazākā mērā samazināsies. Citiem vārdiem sakot, pastāv noteiktas politiskas prasības, lai izvairītos no postošas politikas reakcijas Baltijas

valstu iekšienē, reakcijas, kas varētu Baltijas valstīm atņemt drosmi turpināt nest upurus un savās mājās izdarīt sarežģītu politisku izvēli, lai saglabātu kursu uz integrāciju rietumos. Šie jautājumi nav politiski viegli un nav viegli vispār, tie nav lēti, demokrātiski ievēlētiem politiķiem ir problēmas izskaidrot savai sabiedrībai, kādēļ viņi rīkojas tā un ne citādi, un kādi ir iemesli, kuru dēļ šo politiku darbība varētu nest augļus. Alianses attieksmei pret šīm prasībām jābūt saprātīgai, un jāpārliecina par to, ka lietas netiek sarežģītas vairāk, kā tas būtu vajadzīgs demokrātiski ievēlētiem politiķiem reģionā.

Otra prasība, kas jāievēro NATO politikai ir – panākt vienotu visu dalībnieku viedokli. Jebkurš no mums varētu apsēsties un izstrādāt politisku paziņojumu, taču NATO jāpanāk, lai tam piekristu sešpadsmit valstis. Tas nebūs viegli, jo starp NATO dalībniekiem pastāv ļoti dažādi uzskati jautājumā par to, kur šim procesam būtu jābeidzas. Tas nav noliedzams. Šīm atšķirībām ir tendence saplūst, šāds process notiek, un es domāju, ka tas turpināsies, taču atšķirības joprojām pastāv un tās nevar noklusēt. Svarīgos jautājumus nav iespējams atrisināt laika posmā līdz jūlijam, kad notiks galotņu tikšanās. Līdz ar to NATO ierēdņiem nāksies strādāt pie problēmas kā sagatavot politisku paziņojumu, kā arī darbības un plānu kopumu, kas varētu vadīt NATO dalībnieku atbalstu un apmierināt Baltijas valstu prasības. Pēc brīža es pie tā atgriezīšos.

Trešā prasība, kas ir cieši saistīta ar otro ir – lai ko arī NATO apgalvotu, ka tas ir nolēmis darīt, un lai arī ko tas neuzsāktu, tam jāatbilst NATO pozīcijai un visām vienošanām, kādas pastāv starp NATO un Krieviju. Tās būs pārmaiņas, un es

par to runāšu nedaudz vēlāk, taču vienīgais, ko es patlaban vēlētos piebilst ir, tas, ka vissliktākais, kas varētu notikt, būtu, ja NATO apgalvotu Baltijas valstīm vienu, bet Maskavai kaut ko citu. NATO jāsaka viens un tas pats abām pusēm, un visiem jāsaprot, kas ar to ir domāts.

Šīs, manuprāt, ir trīs galvenās prasības sekmīgai politikai. Kāds varētu būt tās saturs?

Arī šis jautājums šorīt jau tika plaši apspriests un man nav daudz, ko piebilst, bet es to vēlētos šai tēmai dot citu ietēru. Viens, par ko es daudz nešaubos, ir tas, ka NATO atvērs savas durvis, ka oficiāli tas turpinās apgalvot, ka durvis ir atvērtas dalībai nākotnē, ka tās valstis, kas iestāsies pirmās, nebūt nav svarīgākas par tām, kas būs pēdējās, un tamlīdzīgi. Taču, manuprāt, runa nav par to. Problēma, protams ir tā, kā likt tam noticēt, kā panākt ticību, ka durvis patiešām ir atvērtas; konkrēti – kā nepārprotami norādīt uz to, ka durvis ir ne tikai atvērtas, bet, ka NATO ir cerība, ka arī citi strādās pie šī jautājuma, un dažas idejas, kā to varētu sasniegt.

Par šiem jautājumiem ir domāts daudz, NATO varas orgāni pie tiem ir strādājuši, tos ir apsvēruši daudzi mani kolēģi, tāpat arī tos apsprieda privātā kārtā. Daži no jums, kas orientējas ārpolitikā zina, ka nesen divi mani kolēģi Ron Astmus un Steve Laraby publicēja materiālu nesenajā Foreign Affairs izdevumā, kur viņi norāda dažus elementus, kurus uzskata par svarīgiem un es vēlētos nedaudz pakavēties pie dažiem no tiem.

Man šķiet, ka būtu jāapskata trīs NATO politikas elementi. Viens no tiem ir deklaratoriskā politika, tas, ko NATO saka par to, ko gatavojas darīt. Galvenais jautājums šeit ir noskaidrot

politikas mērķus: nevis tikai konstatēt faktu, ka durvis ir atvērtas, bet arī noskaidrot, ko – un vai vispār kādu – NATO labprāt redzētu pa tām ienākam, un kādā veidā tam būtu jānotiek. Otrais ir noskaidrošanas process, tas ir, vai durvis patiešām ir atvērtas, kā valstīm, kuras vēlas iestāties NATO, uzzināt, vai tās ir uz pareizā ceļa. Kā NATO atzīs faktu, ka tās atrodas uz pareizajām sliekšņiem? Trešais elements ir saistīts ar praktisku sadarbību un kopīgu darbību: kāds šajā gadījumā būs NATO – Baltijas savstarpējās sadarbības saturs pēc jūlija? Kā NATO ierosina sagatavot šīs valstis dalībai vai iespējamībai, ka tās kļūs pilntiesīgas dalībnieces tikai nākotnē, ja NATO tagad vēl nav tam gatavs?

Ļaujiet man īsumā teikt dažus vārdus par katru no šiem elementiem.

Vispirms – deklaratīvā politika. Šorīt jūs dzirdējāt ļoti veiksmīgus paziņojumus attiecībā uz to, ko Baltijas valstis vēlētos, lai NATO būtu gatavs teikt šajā jautājumā. No praktiskā viedokļa, es vēlētos redzēt NATO dodam savu ieguldījumu, lai tas varētu paziņot, ka Alianses mērķis ir kaut kad nākotnē iesaistīt Baltijas valstis. NATO negatavojas uzņemties saistības par Baltijas valstu dalību nākotnē: ja tas varētu noteikti uzņemties šādas saistības, tas darītu to šodien. Ir kāda lieta, ko, es ceru NATO spēj izdarīt, un tas ir pateikt to, ko aizvien uzsvērtāk tīri privāti apgalvo Savienoto valstu ierēdņi: šī jautājuma jēga ir padarīt Baltijas valstu iestāšanos par reālu iespējamību. Jūs esat dzirdējuši atsauksmes par vēstnieka Sieberta komentāriem šajā sakarā, John Kornblum arī izteica ļoti līdzīgu viedokli, tāpat Sekretārs Perijs, lai gan viņa komentārus šajā jautājumā diemžēl

radīja reakcija uz citiem viņa izteikumiem. Tas viss ir ļoti svarīgi. Kā jau teicu, šī nav Savieno valstu politika oficiālā izpratnē, vēl mazāk tā ir NATO politika, taču tā parāda, kur sniedzas Savienoto valstu administrācijas centieni. Šis ir viens no NATO politikas stratēģijas elementiem, un es ceru, ka tas tiks atspoguļots virsotņu tikšanās laikā un pēc tam.

Otrs elements ir saistīts ar procesu. Arī jautājumā par to, kādu notikumu attīstību viņi vēlētos redzēt, šorīt Baltijas valstu pārstāvji izteicās ļoti skaidri. Kā es to saprotu, jautājuma būtība ir šo valstu iestāšanās centienu institucionāla atzīšana: Baltijas valstis negaida, ka NATO tagad oficiāli uzņemsies saistības dalības jautājumā, tāpat tā negaida, ka NATO atteiksies no pašdiferenciācijas principa, taču NATO vajadzētu atzīt to pašdiferenciāciju, kas jau ir notikusi un piešķirt tai institucionālu formu. Es saprotu, ka šī ir pamata ideja, kas slēpjas aiz priekšlikumiem Atlantijas partnerattiecībām un tamlīdzīgi. Manuprāt, visvarīgākais šeit ir politiskais aspekts, kas tiek realizēts ar vēstījumu palīdzību, kuri informē par NATO nodomiem attiecībā uz šī procesa mērķiem.

Tagad trešais elements: praktiskās sadarbības veicināšana. Arī par to jau tika spriests no rīta. Te minami divi komponenti. Viens no tiem – un tas ir guvis visplašāko atbalsi gan Aliansē gan ārpus tās – ir cieši saistīts ar Partnerattiecībām mieram attīstību, tā saucamajām, paplašinātajām Partnerattiecībām mieram: kā aktivizēt šo procesu, kā padarīt to redzamāku, kā saistīt to praktisko darbību ar prasībām, kādas noteiktas dalībai NATO; kā to izmantot pašapzinīgākā veidā, lai uzlabotu Baltijas valstu izredzes kļūt par dalībniecēm, aktīvāk sadarbojoties ar NATO

plašākā diapazonā. Šajā jomā priekšlikumu netrūkst; NATO tos patlaban rūpīgi apsver, to pašu dara arī atsevišķie varas orgāni un analītiķi ārpusē. Es domāju, ka šeit būs vērojama sprauga kustība. Tie pasākumi, kas varētu tikt veikti, un, es ceru, tiks veikti ietver aizvien pieaugošu visu Partnerattiecības mieram valstu piedalīšanos lēmumu pieņemšanā; progresējošu iesaistīšanos pilna apjoma tā sauktā ārpus 5. panta esošā kontingenta plānošanā un realizēšanā. Tas nozīmē virzību no tās sfēras, uz kuru Partnerattiecības mieram patlaban koncentrē uzmanību un kura patlaban pamatā ir orientēta uz miera uzturēšanu, meklēšanu – un – glābšanu, humanitāras dabas darbību un tamlīdzīgi, uz daudz plašāku darbības lauku, kas ietver veselīgākas militārās prasības, no miera uzturēšanas uz mieru radošām un mieru pastiprinošām, uz citām NATO uzsāktām krīzes vadības darbībām, un pat uz citiem, plašākiem NATO dienas kārtības jautājumiem drošības jomā, iekļaujot tādas problēmas kā proliferāciju un tamlīdzīgi. Uz NATO šķīvja ir daudz lietu, un nav skaidra iemesla, kāpēc Partnerattiecības mieram nevar tikt izmantotas, lai šajās darbībās tikpat labi iesaistītu arī Partnerattiecību mieram valstis.

Ar to saistīti daudzi priekšlikumi, kas ierosina palielināt Partnerattiecību mieram vingrinājumu militāro nozīmi, un politiskā līmenī meklēt iespējas, kā paplašināt partneru konsultāciju NATO diapazonu. Var gadīties, ka tas ietver dažas institucionāla rakstura izmaiņas, tas noteikti paplašinās tos NATO dienaskārtībā esošos jautājumus, par kuriem NATO un partnervalstis regulāri apspriežas. Tātad, ir daudz ierosinājumu, kurus NATO varētu pieņemt, ir daudz tādu, kurus NATO apsver –

es šobrīd nezinu cik un kuri no tiem rezultātā kļūs par politiku, bet esmu pilnīgi pārliecināts, ka šajā sfērā tiks panākta vienošanās par interesantām un reālām progresā iespējām, kas būs visnotaļ noderīgas.

Tomēr, pastāv arī vēl cits daudzsološs sadarbības aspekts, kurš tika pieminēts pavisam īsi, un par kuru es neesmu tik pārliecināts. Tas saistīts ar to, ka NATO štābos darītais darbs, darbs, kas veikts starp NATO institūcijām un NATO pavēlniecību Briselē un Monsā – starp centrālajām NATO institūcijām un partnervalstīm, tiks papildināts ar darbu reģionos un pakļautajās pavēlniecībās. Mēs RAND, tāpat kā dāņi, esam daudz domājuši par iespēju, izmantojot šo ideju, radīt – vai, kā tas labāk skanētu – uzbūvēt Baltijas valstīm un arī citām partnervalstīm stratēģiskas mājas. Pamatdoma ir izmantot priekšrocības, kas atrodamas apstākļi, ka, bez paplašināšanās procesa, NATO ir arī galvenās pavēlniecības reformas centrā. Otra lieta, kas tiks pasludināta nākošā gada virsotņu tikšanās laikā: pavēlniecības reforma, kas, cita starpā, nodos daudzus darbības pienākumus plānošanai reģionālajās pavēlniecībās, piemēram, CTF darbību un tamlīdzīgi.

Visa šī pamatā ir izmantot gaidāmās pavēlniecības reformas ne tikai, lai iesaistītu valstis notikumos, kas risināsies Briselē un Monsā, bet piešķirt tām mītnes reģionālajās pavēlniecībās un tās tieši iesaistīt CTF un citu ārpus 5. panta esošo darbību plānošanā. Tam ir pāris priekšrocību.

Bez tā, ka ir skaidrs, ka tas ir cits sadarbības veids un tas padziļinās vispārējās NATO – Baltijas attiecības, svarīga priekšrocība ir tā, ka zem NATO lietussarga tiktu paplašināts

saskarsmes diapazons un sadarbība starp Baltijas valstīm un dažiem to raksturīgajiem partneriem reģionā. Es esmu pārliecināts, ka daudzi šajā telpā saprot, ka, no vienas puses Ziemeļvalstu – Baltijas sadarbības paplašināšana izraisa lielu interesi no ārpuses, no otras puses, tā rada nervozitāti šajā reģionā un bažas, ka to uzskatīs par NATO dalības aizstājēju šajā rajonā. Es saprotu šo nervozitāti, un ir paredzēts to ņemt vērā: no vienas puses paplašināt reģionālo sadarbību, taču pārliecināties, lai tas notiktu NATO aizgādniecībā un ietvertu galvenās NATO lielvalstis, tajā skaitā Savienotās valstis.

Otra priekšrocība ir tāda, ka tas būtu vēl viens veids, kā iesaistīt Krieviju. Ja jaunajās paplašinātajās Ziemeļvalstu pavēlniecības ietvaros būtu atrodamas stratēģiskās mītnes Baltijas valstīm, šī būtu vēl viena iespēja, kā iedrošināt Krieviju savstarpējai sadarbībai ne tikai ar NATO, bet arī ar Baltijas valstīm. Es paredzu, ka Baltijas – Krievijas militārajai sadarbībai pretosies cilvēki gan Maskavā, gan, iespējams, arī šajā reģionā. Es saprotu, kādi tam būs iemesli. Tomēr, raugoties no rietumu viedokļa, NATO interesēs ir nevis izdarīt uz kādu spiedienu, bet gan iedrošināt, kur iespējams, atrast tos punktus, kas iedvesmotu Baltijas valsti un Krievijas sadarbību drošības jautājumos. Cik man zināms, patlaban tas iespējams izdarīt vienīgi zem NATO lietussarga.

Tāda ir situācija manā skatījumā. Bet kur mēs atrodamies patlaban? Kā jau minēju, netrūkst dažādu ideju, it īpaši jautājumos, kas skar Partnerattiecības mieram, problēma drīzāk varētu būt tā, ka šo ieteikumu ir pārāk daudz. Patiešām, Partnerattiecības mieram apdraud tas, ka šī organizācija ir pārslogota gan savas darbības gan politiskajā ziņā. Darbības ziņā

tādēļ, ka tai ir ierobežoti resursi: es domāju, ka Baltijas valstis patiešām izjūt spriedzi, kas rodas darbības plašā diapazona dēļ, kur tās aicina piedalīties, tās baidās atraidīt kādu no piedāvājumiem, jo NATO to varētu uzskatīt kā signālu, kas rāda, ka Baltijas valstu interese par NATO samazinās. Tomēr Baltija nespēj piedalīties pilnīgi visur. No Baltijas valstīm prasa daudz, resursi tiek tērēti. Baltijai un NATO vajadzētu nākt kopā un apspriesties, kurām tad īsti vajadzētu būt Partnerattiecību mieram prioritātēm, cik liels uzsvars šajā darbībā liekams uz savstarpējas sadarbības paplašināšanu, kas noteikti ir ļoti svarīga prasība un turpinās tāda būt, un cik liela uzmanība veltāma Baltijas valstu nacionālās aizsardzības vajadzībām. Tas nav "vai nu – vai nu" jautājums, bet ir jānoskaidro, kādam jābūt pareizajam līdzsvaram. Es neapgalvoju, ka zinu atbildi uz šo jautājumu, taču tā būs problēma, ko NATO nāksies risināt.

Partnerattiecības mieram var tikt apdraudētas kādā vēl svarīgākā aspektā, un tas ir politiskais aspekts: var gadīties, ka no tām prasa pārāk daudz. Briesmas ir tādas, ka Partnerattiecībām mieram uzliks ne tikai grūto nastu sagatavot Baltijas valstis iestājai NATO praktiskā ziņā, bet tām būs jāpārraida arī visi tie politiskie signāli un vēstījumi, kuri ir nepieciešami Baltijas valstīm, un kurus tās pieprasa no NATO. Ja NATO nevēlas, nav gatava vai nespēj darīt to, ko es minēju, tas ir, skaidrāk noteikt savu deklaratīvo politiku un centienus, kā arī ieņemt saprotamāku nostāju jautājumā, kas skar pašu procesu, tad viss šīs politiskās nastas smagums tiks novelts uz Partnerattiecības mieram pleciem. Es neticu, ka Partnerattiecības mieram ir tik stipras, lai tiktu ar to galā. Šis jautājums mani

patiešām uztrauc, un es domāju, ka NATO būs jārikojas uzmanīgi, lai no tā izvairītos.

Nobeigumā es gribētu pakavēties pie diviem politiska rakstura novērojumiem. Pirmais ir tāds, ka patreizējā situācijā, kad NATO ir tik daudz ideju un virzības, bet vēl nav pieņemti konkrēti lēmumi, es redzu, ka Baltijas valstis veidojas īsta politiskā dilemma. Tā ir: kad un kurā brīdī Baltijas valstu valdības, kuras ir demokrātiski ievēlētas un atbildīgas sabiedrības priekšā, publiski un oficiāli paziņos, ka Baltijas valstis netiks uzņemtas NATO pirmajā paplašināšanās kārtā un mēģinās panākt vienošanos. Šī ir sarežģīta problēma, jo, no vienas puses, valdības varbūt jūt, ka to ietekme uz NATO nav liela, un, ka labākais veids kā to palielināt būtu ieņemt pēc iespējas stingrāku nostāju, bet tās baidās, ka, ja tiks ievērots, ka Baltijas valstis piekāpjas pārāk labprātīgi, tām nāksies maksāt augstu politisko maksu savās mājās. Vienādojuma otra puse ir tāda, ka, ja Baltijas valstis panāks vienošanos pārāk vēlu, ja tās nesagatavos sabiedrību tam, kas sagaidāms jūlijā, tad arī šajā gadījumā būs jāmaksā augsta politiska cena.

Man kā cilvēkam no malas ir ļoti viegli lasīt Latvijas, Lietuvas vai Igaunijas politiķiem lekciju par to, kā viņiem risināt savas politiskās problēmas. Es mēģināšu to nedarīt, tikai piebildīšu vēl divas lietas. Pirmkārt, man šķiet, ir ļoti svarīgi, lai Baltijas valstīs tiktu sagatavots politisks pamats tam, kas visdrīzāk notiks jūlijā. Otrkārt, arī NATO ir noteiktas saistības, jo es nezinu kādā veidā Baltijas valstu valdības varētu sagatavot savu sabiedrību un parlamentu iznākumam, kāds sagaidāms jūlijā virsotņu tikšanās laikā, ja tās nesaņem nekādas norādes par

to, kāds šis iznākums varētu būt – tās vienkārši nezinās, kam gatavot sabiedrību. NATO ir jāpalīdz Baltijas valstu valdībām aizkavēt sarežģītas politiskas problēmas veidošanās šajās valstīs; NATO jābūt daudz pretimnākošākai un daudz skaidrāk jāizsaka savs viedoklis par to, kāds varētu būt iznākums jūlijā notiekošajai virsotņu tikšanās, un it īpaši, kā atbildēt uz tiem trim jautājumiem, kurus es jau uzdevu: kādu mērķi NATO redz visa šī pamatā? Kāds izskatīsies šis process? Kāds gatavojas būt tā saturs?

Nobeigumā es gribētu teikt, ka pastāv arī līdzīga taktiskas dabas problēma, taktiska dilemma, ar ko jāsaskaras Krievijas valdībai, un iemesli tai ir ļoti līdzīgi. Taktiskā dilemma ir: kad Krievija atzīs faktu, ka NATO paplašināšanās ir neizbēgama un centīsies panākt vienošanos? No vienas puses, cenšanās panākt vienošanos izskatīsies tā, itkā viņi padotos kaut kam, ko, skaidri redzams, viņi labprātāk nepieņemtu. No otras puses, pārāk ilga vilcināšanās nozīmē to, ka līdz jūlijam nebūs iespējams panākt Krieviju apmierinošu kompromisu – un tas nav neviena interesēs. NATO ir jāsaprot, ka šie jautājumi neskar tikai stratēģisko analīzi vien, bet tie ir jautājumi, kas skar politisko importu un ir nozīmīgi gan Baltijas valstīm gan Krievijai. Notikumi Baltijas reģionā, kurā atrodas valstis tagad ir demokrātiskas un nes atbildību sabiedrības priekšā, ietekmē to rīcību, kā arī tiem vajadzētu ietekmēt NATO rīcību.

Dr. Dmitrijs V. TRENINS

Maskavas Karnegi centrs

Baltijas valstis, Krievija un Eiropas drošība

Gaidāmā NATO paplašināšanās, kas paredz pievienot vairākas centrālās Eiropas valstis, var radīt nopietnas sekas ģeogrāfiski ļoti jutīgos rajonos – viens no tiem ir Ukraina, otrs – Baltijas valstis. Tajā pašā laikā lielākā daļa Krievijas ārpolitikas un aizsardzības politikas elites uzskata Polijas uzņemšanu NATO par ārkārtīgi nevēlamu. Šī iemesla dēļ Maskavas attiecības ar netumiem ir nopietni pasliktinājušās; jebkurš jauns mēģinājums iesaistīt Baltijas valstis Aliansē var radīt jaunu Krievijas un NATO konfrontāciju. Tādējādi relatīvais Baltijas valstu neatkarības atjaunošanas “veiksmes stāsts” un to integrācija plašākā Eiropā varētu būt apdraudēta.

Aizvien pieaug varbūtība, ka tad, kad pirmā perspektīvo biedru grupa tiks uzaicināta iestāties Aliansē, sāksies nākošo kandidātu apspriešana. Iespējams, ka trīs Baltijas valstis atradīsies saraksta augšgalā. Tā kā Baltijas valstu un Padomju Savienības attiecību vēsture reizēm ir bijusi visnotaļ traģiska, un tās atrodas tuvu Krievijai, kuru pārveides posmā apdraud nopietnas grūtības, Latvijas, Lietuvas un Igaunijas gadījumā šo valstu lūgums uzņemt tās Aliansē šķitīs visai pārlicinošs. Bez šaubām, daudzi no oficiālajiem un neoficiālajiem argumentiem, kuri izmantoti Polijas un citu valstu sakarā, var tikt attiecināti uz Latviju un tās diviem sabiedrotajiem.

Daudz kas būs atkarīgs no tā, kāda būs Krievijas un NATO valstu attieksme jautājumā par centrālās Eiropas dalību Aliansē. Atklāti strīdi, kas radušies tāpēc, ka nav izstrādāts līgums, kurš vērstu uzmanību uz Krievijas bažām par tās drošību un ieliktu pamatus stabilām un ilgstošām attiecībām starp Maskavu un NATO, izraisīs bailes Baltijas valstīs un radīs Krievijas aizdomas attiecībā uz rietumu nodomiem šajā reģionā, kas atrodas tai tik tuvu. Ja valdība Maskavā pieņems lēmumu, ka Rietumi turpina "ieskaud" Krieviju, tā zaudēs interesi uzlabot savas attiecības ar Baltijas valstīm. Tā drīzāk vēlēšies saglabāt un pat paplašināt konflikta sfēras, piemēram, nesaskaņas ar Latviju un Igauniju robežu jautājumā, tranzīta tiesības caur Lietuvu, un – galvenokārt – krieviski runājošo minoritāšu stāvokli Baltijā. Šādā veidā Maskava darīs zināmu rietumiem, ka NATO paplašināšanās uz austrumiem no Polijas robežas var izrādīties patiesi bīstama.

No otras puses, līgums, kas ir kaut kas vairāk nekā papīrs,

kurš konstatē pastāvošās atšķirības, garantēs lielāku stabilitāti un pavērs iespējas radošiem un reāliem drošības problēmas risinājumiem, kas ietvers arī Baltijas valstis.

Pastāv skaidri redzama nepieciešamība darboties ar apdomu un mācīties no neveiksmes Krievijas – rietumu attiecībās – centrālās Eiropas iekļaušanas NATO. Baltijas valstu gadījumā Krievijas elites psiholoģiskais spēks būs daudz lielāks. Ja mēs noliegsim šo šķietami nesvarīgo aspektu, mums nāksies maksāt augstu cenu. Krievija galu galā var saprast, ka runāšana aiz muguras tās mazākajiem kaimiņiem nav uzskatāma par konstruktīvi pieeju.

Būtu lieliski uzsākt ar dialogu starp elitēm, kas pēc sava rakstura būtu neoficiāls, taču ieguldījums tajā būtu oficiālas dabas. Laužoties cauri savstarpējo apvainojumu gūzmai, dialoga dalībnieki nonāktu pie būtiskā jautājuma. Šīm sarunām vajadzētu ietvert drošības, humanitāros un ekonomiskos jautājumus. Dialoga atklātības atmosfēru palīdzētu uzturēt arī ārpus valdības organizāciju veidotie apaļie galdi un līdzsvarots notikumu atspoguļojums masu informācijas līdzekļos.

Dialoga norises struktūru varētu veidot vismaz trīs galvenie dienas kārtības bloki. Tradicionālās drošības jomā, problēma cieši iesaista Baltijas valstis Eiropas drošības struktūrās nekādā veidā neizaicinot Krieviju. Humanitārajā sfērā tā apvieno Baltijas valstu etniskos krievu iedzīvotājus jaunās uz pilsonību balstītās kopienās ("civie nations" – "pilsoņu kopas"), kas faktiski ir galvenais uzdevums. Ekonomikas jomā visus vieno kopīgi mērķi – veiksmīga pēckomunisma posma pārveidošana un progresīva sadarbība starp valstīm ekonomikas attīstības perspektīvā.

Faktiski katrā no trim uzskaitītajām dimensijām, šķiet, atrodama krietna daļa savstarpējas intereses, kuras mērķis ir panākt drošību un skaidrību; attīstību un izaugsmi; tautiskās izveides piepildījumu. Briesmas, kas sakņojas pagātnes mantojumā, joprojām ir milzīgas, bet tādas ir arī iespējas. Kopīgas nākotnes vīzija Baltijas ietvaros norāda uz pieaugošu sadarbību. Baltijas piekraste var kļūt par vienu no vairākiem galveniem pievilksanas punktiem reģionālajai sadarbībai jaunajās paplašinātās Eiropas kontekstā.

Šādā skatījumā Baltijas valstis varētu attīstīties blakus Krievijai līdzīgi Beneluksa valstīm. To ģeogrāfiskais stāvoklis pašsaprotami padara tās par tirdzniecības zonu, par svarīgu transporta un sakaru saikni starp Krieviju un aizvien pieaugošo Eiropas Savienību. Pirms varam priecāties par ciešas sadarbības nestajiem augļiem, veiksmīgi jāatrisina problēmas, kuras nākotnē varētu kļūt savstarpēja rakstura.

Konfliktu novēršanas stratēģijai vispirms vajadzētu noteikt prioritāru statusu drošībai. Ja NATO paplašināšanās ietvers Baltijas valstis, tā būs katastrofa gan Krievijas – Baltijas gan Krievijas – rietumu attiecībās, gan Krievijas iekšpolitikās situācijas jomā. Pretēji tam, aizvien pieaugoša Alianses pārveidošana ar mērķi attālināt to no sākotnējā aukstā kara modeļa, saistībā ar pastāvīgām attiecībām ar Krieviju, stiprinātu attiecības ar Baltijas valstīm un būtu patiesi stabilizējošs faktors. Tomēr Eiropas Savienības paplašināšanās ir tas, kam varētu būt vissvarīgākās un tālejošākās sekas. Cieša Eiropas Savienības apņemšanās līdz noteiktam datumam uzņemt Baltijas valstis un izstrādāt šīs uzņemšanas grafiku, palielinātu uzticību Baltijas

galvaspilsētās un nomierinoši ietekmētu Maskavu.

Eiropas Savienības ietvaros, Zviedrija un Somija varētu veiksmīgi pildīt ceļveža funkcijas attiecībā uz Baltijas valstīm to integrācijas centienos. Kamēr nav iespējams izstrādāt atsevišķu “Ziemeļvalstu drošības sistēmu”, nozīmīgu lomu varētu spēlēt tādi reģionālie pasākumi kā Baltijas jūras sadarbības padome, kas apvieno Baltijas valstis, Krieviju un rietumus.

Krievijas un Baltijas valstu divpusējām attiecībām ir nepieciešams stingrs pamats. Maskavai jāatzīst, ka tās politika attiecībā uz Rīgu, Tallinu un Viļņu joprojām cieš no noteiktas koncepcijas trūkuma. Baltijas valstu galvaspilsētas iegūtu, ja tās sabalansētu savu rietumu orientāciju ar Ostpolitik versiju.

Krievijā pieaug kādas reģionālās dimensijas nozīme. Kad Sankt Pēterburga vai Kaļiņingrada, Novgoroda vai Pleskava izrādīs nopietnu interesi par sadarbības iespējām Baltijas ietvaros, tas ietekmēs Baltijas un Krievijas ārpolitiku un Krievijas iekšējam kontekstam piešķirs izteikti eiropesku nokrāsu. Mikroreģionālajā līmenī galvenās sadarbības sfēras varētu ietvert Narvu/Ivangorodu, Daugavpili/Baltkrieviju, Kaļiņingradu/Lietuvu.

Rezumējot teikto, tā kā “Baltijas valstis NATO” varētu būt nepareiza un bīstama perspektīva, apsvērumi šādā kontekstā noskaidro patieso stāvokli un palīdz noteikt reāli eksistējošās problēmas, kurām nepieciešama nekavējoša un ilgstoša uzmanība.

Dr. Karls A. LAMERS

Vācijas Bundestāga loceklis

Vācija un Baltijas valstis. *Quo Vadis?*

Dāmas un kungi,

NATO uzskata Alianses atvēršanu jauniem biedriem par iespēju palielināt visu dalībvalstu kā arī citu Eiropas valstu ilgtermiņa drošību, palielinot stabilitāti Eiropas – Atlantijas reģionā.

Tomēr jaunu (pilntiesīgu) biedru uzņemšana NATO nav vienīgais veids kā “eksportēt stabilitāti”: nākotnē integrācijas process norisināsies arī citos līmeņos, kā piemēram uzlabotajai PFP programmai kļūstot par sava veida PFP II, dodot iespēju citām valstīm izmēģināt tālejošu politisku un militāru sadarbību ar NATO, tajā pašā laikā paliekot zem pilntiesīgas dalības sliekšņa.

Es personīgi paredzu uzlabotu asociētu statusu tām valstīm, kuras plāno iestāties NATO, un kuras, šo nosacījumu ietvaros piedalās Alianses paplašinātajā militārajā integrācijā – piemēram NATO agrīnās brīdināšanas sistēmas ietvaros vai kopīgi uzsāktajā kontrolē, vai pasākumos, lai nostiprinātu 12 jūdžu *offshore* zonu.

Tāpat es redzu ES un RES piedāvātās plašākas integrācijas iespējas.

Mūsu mērķis ir galvenokārt palielināt drošību un stabilitāti visā Eiropas – Atlantijas reģionā.

Dāmas un kungi, es esmu pārliecināts, ka NATO atvēršana vai paplašināšana nav iespējama bez Polijas. Sabiedriskā doma nosauc citas valstis, Ungāriju un Čehijas Republiku, un Savienotajās Valstīs sevišķi atbalsta Slovēnijas vārdu. Iespējams, ka šīs valstis pirmās sāks sarunas par turpmāko pievienošanos Aliansei, tādā gadījumā to iestāšanās varētu notikt pirms 2000. gada.

Piedevām, **aktivizējot sadarbību** ar citām centrālās un austrumeiropas valstīm, kuras nākotnē plāno iestāties NATO, mēs gribam tām **dot mājienu**, ka arī to iestāšanās NATO nav aiz kalniem. Šim mājienam jābūt skaidram, tam jābūt patiesam un spēcīgam vēstījumam.

Paralēli tam, NATO ir jānoformulē savas **attiecības ar Krieviju**, noslēdzot līgumu par būtiskākajiem jautājumiem.

Baltijas Valstis – *Quo vadis?*

Baltijas tautas gluži pamatoti jūt, ka viņu reģionu ir veidojusi Rietumeiropas kultūra.

Vēstures gaitā kultūras saites, kas vieno Baltijas valstis un Centrāleiropu ir kļuvušas diezgan ciešas. Arī šis ir iemesls, kādēļ es personīgi uzskatu, ka ir nepieciešams Baltijas valstis integrēt NATO, lai gan gluži saprotami, ka tās visas diez vai varēs tikt uzņemtas visagrākajā iespējamajā termiņā.

Kopš 1991. gadā tika atjaunota šo valstu suverenitāte, Baltijas valstis ir pārcietušas mainīgu vēju nestu vētru. Rietumu piedāvājumi, nosacījumi un iebildumi ir mijušies ar Baltijas atbildēm, reformu pūliņiem un vēlmēm pievienoties vairākām, Rietumu organizācijām.

Pasaulei ir skaidrs, un tā saprot, ka pretēji rūgtajai 1940. gada vēstures pieredzei, Baltijas valstis un tautas vēlētos redzēt, lai to suverenitāte tiktu nodrošināta ilgstoši, un, ja iespējams, tai būtu starptautiskas garantijas. To vajadzētu panākt sekmīgi integrējoties Rietumu politiskajās, militārajās un ekonomiskajās aliansēs.

No otras puses, pastāv problēmas, kuras būtu jāatrisina pirms šīs integrācijas. Galvenās grūtības ir saistītas ar krievu vēsturiskajām bailēm tikt ielenkti. Lai gan nelielās Baltijas valstis nedraud milzīgajai Krievijai, "NATO tuvošanās Krievijas rietumu robežai", kā to Krievijā formulā, patiešām tiek uzskatīta par draudu un netiek pieņemta.

Kāds ir mūsu mērķis?

NATO politikas mērķis ir lielāka stabilitāte Eiropā:

1. Paplašināšanās uzņemot centrālās un Austrumeiropas valstis (es pieņemu, ka sarunas ar pirmajiem pievienošanās kandidātiem sāksies pēc NATO vadītāju tikšanās 1997. gada jūlijā. Tādā

gadījumā šīs sarunas varētu pabeigt līdz 1998. gadam. Pēc tam, kad visas patlabanējās locekles būs izgājušas ratifikācijas procesu, tās varētu uzņemt tieši laikā, kad 1999. gada aprīlī aprit 50 gadi kopš NATO dibināšanas.

2. Es uzskatu, ka NATO vadītājiem 1997. gada jūlijā jādara zināms tām valstīm, kuras nākotnē plāno iestāties Aliansē, un viņi to izdarīs, ka NATO būs atvērta jauniem biedriem! Nākotnē durvis būs atvērtas, pievērsoties jums, ekselence, Latvijas ārlietu ministra kungs, es uzskatu, ka jūs esat ļoti, ļoti gaidīti. Man šķiet, ka otrs NATO paplašināšanas solis varētu tikt sperts pēc NATO vadītāju tikšanās 1999. gadā, un tā nebūt nav tāla nākotne. Tā ir laba, un es ceru reāla perspektīva katrai valstij, kas vēlas iestāties NATO.
3. Stabilitāte Eiropā nav panākama darbojoties pretī Krievijai, bet gan tikai kopā ar to.

Lai paskaidrotu manas domas:

Attiecībā uz jautājumu, kas saistīts ar centrālās un Austrumeiropas valstu nākotnē iespējamo dalību NATO, jāatzīmē, ka NATO paplašināšanas mērķis nav darboties pretēji Krievijas interesēm. Ir svarīgi, lai mēs pilnīgi nopietni uzņemtu Krievijas bažas un joprojām pastāvošās ielenkšanas bailes. Mums jāturpina dialogs ar krieviem un jāpārlicina viņi, ka NATO paplašināšana ir pašas Krievijas labākajās interesēs, lai tā uz savas rietumu robežas iegūtu stabilas partnervalstis, kurās ir ļoti izveidotas demokrātiskas sistēmas.

NATO atvēršana nozīmē brīvības, miera, sociālās

labklājības un ekonomiskās uzplaukuma paplašināšanos. **Tā nav darbība pret Krieviju!**

Ziemeļatlantijas Alianses atbildīgie varas orgāni faktiski apzinās nepieciešamību aizkavēt jaunu robežu zīmēšanu vai jauna bloka veidošanu kā sekas stabilitātes zonas paplašināšanai Eiropā, uzņemot NATO jaunus locekļus. Šī iemesla dēļ Alianse ir pievērsusi īpašu uzmanību tās attiecībām ar Krieviju; piemēram PFP programmas ietvaros, sevišķa uzmanība tiek veltīta sadarbībai ar Krieviju. Ir nolemts, ka visi veiktie pasākumi būs redzami un netiks vīrztīti pret citu valstu interesēm. Sadarbībai starp Krieviju un NATO ir jāpalīdz pārvarēt neuzticība, kas kopš “aukstā kara” posma vēl joprojām nav izzudusi, un jānodrošina, lai Eiropa vairāk nekad nesadalītos savstarpēji naidīgās nometnēs. Abu pušu attiecības jābalsta uz savstarpīgumu, abpusēju cieņu un uzticību, un jāizslēdz jebkuras puses “pārsteidzīgi lēmumi”, kas varētu kaitēt otras puses interesēm. Mūsu mērķis ir noslēgt sevišķu līgumu – statūtus – dokumentēt īpašās NATO un Krievijas attiecības un noteikt ceļu kā īstenot šo īpašā veida sadarbību.

To varētu paveikt NATO vadītāju tikšanās laikā 1997. gada jūlijā. Mūsu nākotnes sadarbības pamatuzdevums varētu būt kopīga krīzes vadība Eiropā un tās labā. Manuprāt, tai tomēr vajadzētu ietvert arī ieroču kontroli, atbrūņošanas un sadarbību bruņojuma sfērā.

Tomēr nevienai Aliansē neietilpstošai valstij nedrīkst būt tiesības iebilst, uzraudzīt vai vadīt NATO lēmumus. Krievijai nevajag baidīties no pārsteigumiem, taču viens ir skaidrs: mēs nevaram pieņemt un nepieņemsim krievu veto.

Dāmas un kungi, esmu pārliecināts, ka Baltijas republiku suverenitātes nodrošināšana ir būtiska jaunās Eiropas drošības arhitektūras daļa. Nevar būt šaubu, ka **visdrošākais veids šī mērķa sasniegšanai ir Baltijas valstu politiska un ekonomiska integrācija** Rietumu kopienā. Kā es jau paskaidroju, pastāv dažādas to militārās integrācijas iespējas Eiropas – Atlantijas drošības zonā, un lielākoties tās neprasa, lai šīs valstis oficiāli iestātos NATO. Šeit es īpaši domāju PFP darbības turpināšanu un intensifikāciju, pamatojoties uz asociētas valsts statusu, kurš vēl nav noteikts pietiekoši detalizēti. Mūsu mērķis ir dot iespēju tām valstīm, kuras nebija pirmo jauno NATO pievienojušos dalībnieku skaitā pēc šajā laikmetā notikušās Eiropas pārveidošanas, “pakāpeniski ieaugt” Atlantijas struktūrās.

Cik vien tas iespējams, Baltijas valstīm pašām jāspēr attiecīgi soļi, lai paātrinātu kopīgo militāro sadarbību tā, lai tās var saprātīgi organizēt pašas savus aizsardzības pasākumus, piemēram, attiecībā uz gaisa aizsardzību. Apvienotais Baltijas – ANO bataljons arī ir šāda iespēja, kas ved nākotnē. Gaisa telpas kontroles jomā Savienoto Valstu **“Reģionālajai gaisa kontroles iniciatīvai”** ir īpaša nozīme, jo tā sākotnēji ir vērsta uz civila rakstura mērķiem (konkrēti – uz apvienotu visas Eiropas gaisa satiksmes kontroles sistēmu) un arī militāriem mērķiem (integrētu gaisa telpas kontroli). Visu šo notiekošo darbību rezultātā varētu tikt izveidoti “regulāri jūras spēki” vai “Hanseatic korpuss”, kas iekļautu Baltijas jūras valstis: Dāniju, Vāciju, Poliju, Baltijas valstis, un iespējams arī citas Skandināvijas valstis. Tas, kuri no šiem pasākumiem tiks īstenoti NATO PFP programmas kontekstā vai RES vadībā, vai

daudzpusējas sadarbības rezultātā, būs atkarīgs no nākotnes lēmumiem. Šī pieeja dod iespēju izveidot stabilitātes zonu, kurā saītes, kas vieno savā starpā dažādas valstis, laika gaitā kļūs ciešākas, un padarīs iespējamu pilntiesīgu dalību NATO, Rietumeiropas savienībā un Eiropas Savienībā.

Atļaujiet man kaut ko piebilst saistībā ar Eiropas Savienību:

Mums visiem ir zināma diskusija, kas norisinās par triju Baltijas valstu iespējām tikt uzņemtām Eiropas Savienībā un to perspektīvu kļūt par NATO dalībvalstīm.

Protams, vienīgi dalība NATO piedāvā militāru aizsardzību un drošību, bet dalība Eiropas Savienībā sniegs ne tikai politisku un ekonomisku rezultātu, bet arī nozīmīgas drošības garantijas.

Tomēr ir svarīgi paturēt prātā, ka neviena valsts nevar tikt uzņemta Eiropas Savienībā, ja tā neatbilst 1993. gadā Kopenhāgenā notikušajā Eiropas Savienības vadītāju tikšanās laikā noteiktajiem kritērijiem. Tām valstīm, kas pilda šos kritērijus, ir tiesības, iespējas un perspektīva sākt sarunas par iestāšanos. Kopīgā ārpolitika un drošības politika (CFSP) nozīmē to, ka jaunajām locekļēm iestāšanās Eiropas Savienībā nozīmē lielāku drošību, un tam būs stabilizējoša ietekme uz tām valstīm, kuras, cita starpā, ir īpaši motivētas iestāties drošības apsvērumu dēļ. Tas varētu būt Krievijas pašas interesēs – iegūt sev kaimiņos Eiropas Savienības locekles.

Tas nozīmē, ka Baltijas valstīm vajadzētu pasteidzināt

savas ekonomikas modernizācijas centienus un likumdošanas sistēmu pielāgošanu Rietumeiropas valstīs esošajām. Pirmās sarunas ar ieinteresētajām valstīm par iestāšanos vajadzētu sākt 1998. gadā, cik vien ātri tas iespējams. Es redzu iespēju panākt reālu dalību ap 2000. – 2001. gadu. Valstīm, kas patlaban pieder Eiropas Savienībai, vispirms jāizpilda mājasdarbs (Māstrihta II, vienota valūta).

Es gribētu apkopot savas domas:

1. NATO atvērs durvis centrālās un Austrumeiropas valstīm.
2. Paralēli tam mēs noslēgsim īpašu līgumu – statūtus, lai dokumentētu specifiskās attiecības starp NATO un Krieviju.
3. NATO būs atvērta jauniem biedriem. Tām valstīm, kas nevar kļūt NATO locekles pirmajā raundā, būs iespēja iestāties NATO tuvākajā nākotnē. Manuprāt, sarunas ar šīm valstīm sāksies pēc NATO vadītāju tikšanās 1999. gadā.
4. Es ceru, ka visas valstis, kas šobrīd ir NATO locekles, kā arī tās, kuras vēlas iestāties NATO un izpildīt nepieciešamos priekšnoteikumus, pavisam drīz kļūs par Eiro – Atlantijas ēkas iemītniekiem.

Žaks GOLJĒ

Bijušais senators, Roberta Šūmaņa fonds, Parīze

Baltijas valstis un NATO: Francijas viedoklis

Šīs tikšanās organizatori lūdza mani pastāstīt par Francijas pieeju apskatāmajam jautājumam, un šī problēma ir Baltijas valstu drošība un NATO paplašināšana. Vispirms es gribētu piebilst, ka es nekādā veidā nepārstāvu Francijas valdību un man nav nekādu tiesību runāt Francijas vārdā. Es runāšu pats savā vārdā kā starptautisko notikumu vērotājs, un, apskatāmā jautājuma ietvaros es mēģināšu analizēt Francijas politikas virzienu pārstāvētos viedokļus.

Šis jautājums šķiet vienkāršs, taču atbilde ir visai sarežģīta.

Vai Eiropas Savienība var sniegt atbildi?

Ir acīm redzams, ka savā pašreizējā formā Eiropas

Savienība nespēj garantēt savu dalībvalstu drošību, kamēr Starpvaldību konference nav izlēmusi piešķirt nepieciešamās struktūras, lai attīstītu kopīgu ārpolitiku un drošības politiku.

Savienībai, esot savā pašreizējā formā, attiecību uzlabošanās starp Baltijas valstīm un Eiropas Savienību var sniegt tām sava veida morālu solidaritātes garantiju, bet tā nespēj sniegt tūlītēju organizatorisku atbildi to drošības problēmai. Vai Eiropas Savienība spēs sniegt šo atbildi tuvākajā nākotnē? Starpvaldību konferencei un pasākumiem, kas tiks veikti, lai papildinātu tās lēmumus, vajadzētu novest pie šāda rezultāta. Taču patlaban šis nav tas gadījums.

Vai Rietumeiropas Savienība var sniegt vismaz daļēju atbildi uz šo problēmu?

Kamēr WEU saglabā savu patreizējo stāvokli, atbilde uz šo jautājumu ir viennozīmīga – “nē”. Diemžēl pieredze, kas gūta konfliktā bijušajā Dienvidslāvijā rāda, ka WEU vēl nav pa ne tādu struktūru, kas spētu pieņemt lēmumus, ne militāro spēku, kas būtu piemēroti miera uzturēšanai, un vēl jo vairāk – miera atjaunošanas mērķim. Ir pilnīgi skaidrs, ka bez nepilnībām savā iekšējā struktūrā, pastāvēja vismaz divi jebkuri militārai intervencei būtiski apstākļi, kas padarīja WEU pilnībā atkarīgu no NATO: pirmkārt, konflikta rajona gaisa telpas un satelītu novērošana, kas dod iespēju novērtēt draudus un atbilstoša darbība, lai dotu tiem pretsparu, un, otrkārt, spēja neatkarīgiem gaisa spēkiem atbalstīt jebkuru militāru akciju, kas norisinās uz zemes. Francijas, Lielbritānijas, Kanādas un citi zem Apvienoto Nāciju karoga esošie sauszemes spēki saņēma

nepieciešamo gaisa spēku atbalstu tikai tad, kad Savienotās Valstīs atļāva iesaistīties NATO lidmašīnām.

Tā kā atbildes uz šiem diviem jautājumiem ir noliedzošas, un, ja ņemam vērā skumjos notikumus bijušajā Dienvidslāvijā, es labprāt atzīstu to, ka Baltijas valstīm šķiet, ka tās varētu uzticēties NATO militārajai organizācijai.

Tomēr ir skaidrs, ka praktiski visas Rietumvalstis, kuras ir svarīgas militārās drošības ziņā, ir ļoti kūtras attiecībā uz Baltijas valstu uzstādītajām prasībām. Galvenais šķērslis to ceļā ir: šīs valstis nekādā gadījumā nevēlas atgriezties pie aukstā kara ar Krieviju.

Tādēļ šķiet, ka tās apsver sekojošās prasības, kuras jāievēro attiecībā uz Krieviju:

- paplašināšanās grafīks jāizstrādā tā, lai ievērotu visu ieinteresēto pušu, tajā skaitā Krievijas, bažas;
- paralēli paplašināšanās procesam, Aliansei jāveic pasākumi, kas stingri norādītu Krievijai, ka tā netiek uzskatīta par draudu, bet gan par NATO sadarbības partneri “partnerattiecības mieram” ietvaros;
- OSCE jāklūst par institūciju, kas atļautu Krievijai pilnībā iesaistīties Eiropas drošībā.
No otras puses francūži vienmēr ir pastāvējuši uz to, lai savukārt Eiropas Savienība, kamēr tā paliek Atlantijas Alianses sastāvā, gādā līdzekļus pati savas drošības nodrošināšanai.
- Pirmkārt: tas nozīmē stipru un vienotu Eiropas Savienību. “Stipra” nozīmē to, ka tās kopīgā ārpolitika un aizsardzības politika jāpaplašina tā, lai tiktu iekļauta arī kopīga

aizsardzība. “Vienota” ietver sevī drošības saistības, kas sasaista Savienības locekļus tā, ka rezultātā Eiropas Savienības dalība ir tas pats, kas Rietumeiropas Savienības dalība, ar spēju veikt militāru darbību un industriālas aizsardzības bāzes atrašanos Savienības valstīs.

- Otrkārt, Francijas valdība nepārtraukti pastāv uz to, ka ir nepieciešama atjaunota un sabalansēta Atlantijas Alianse. Alianses atjaunošana nozīmē tādas militāras organizācijas izveidošanu, kura būtu pietiekoši elastīga, lai apmierinātu divus prasību blokus: pirmkārt, spēju vadīt kolektīvus aizsardzības uzdevumus un operācijas, kas nav pakļauti Ziemeļatlantijas Līguma 5. pantam; otrkārt, iespēju NATO darboties kā Aliansei ar Savienotajām Valstīm vai nodrošināt eiropiešiem militāru darbību, kādu tie uzskata par nepieciešamu viņu pašu kopīgās ārpolitikas un drošības politikas mērķiem.

Šī ir “Eiropas pīlāru” pieeja Aliansei: tas nenozīmē to, ka amerikāņi tiek nodalīti no eiropiešiem, tie drīzāk tiek identificēti NATO struktūrā kā divkārsa – Eiropas un Atlantijas – mērķa elementi, pilnībā sagatavoti saviem uzdevumiem Atlantijas Aliansē, bet attiecīgi, bez anulējošiem noteikumiem, pieejami eiropiešiem.

Starpvaldību konference, kas aprīlī sākās Torīno, ir ļoti svarīga, un tai vajadzētu radīt progresu divos virzienos:

- attiecībā uz WEU un Eiropas Savienību, no pēdējās tiek gaidīts, ka tā dos politisku stimulu. Būs jāapstiprina Eiropas Padomes pilnvaras nosakot kopīgu Eiropas aizsardzības

politiku. WEU ir efektīvāk un tiešāk jānodod Eiropas Savienības dienestā;

- politiskās sadarbības panta iekļaušanai Eiropas Savienības Līgumā vajadzētu veicināt aizvien pieaugošo sadarbību, kura patlaban tuvina Eiropas Savienības valstis drošības jautājumos.

Galvenos jautājumus nāksies papildināt ar lielāku skaitu praktisku pasākumu:

- RES nāksies stiprināt tās darbības spējas, lai efektīgi spētu īstenot tos uzdevumus, kurus tai varētu lūgt pildīt;
- jāatrod līdzekļi un veids kā finansēt šādas Eiropas darbības; tiem jāatspoguļo Eiropas valstu kopīgais ieguldījums, kura mērķis ir to kopīgā drošība.

Francijas *attiecību uzlabošanās* ar NATO ir jāredz tieši šādā Eiropas perspektīvā.

Francijai, tāpat kā visiem tās sabiedrotajiem, Alianse ir neatņemama Eiropas stabilitātes un drošības garantija, tomēr Aliansei jāpielāgo savas struktūras jaunajam stratēģiskajam plānam.

Francija uzskata, ka šo saistību pamatmērķis ir, raugoties no darbības viedokļa, Alianses ietvaros apliecināt ticamu Eiropas identitāti, kas būtu redzams arī politiski. Eiropiešiem ir jāspēj pašiem uz savu atbildību vadīt darbības, izmantojot Alianses resursus. Tas būtu arī Savienoto Valstu interesēs, kuras nākotnē, iespējams, nevēlēsies, ka tās sistemātiski iesaista darbībās, kuras eiropieši šodien paši nav spējīgi veikt,

bet, kuras nākotnē viņiem vajadzētu izlemt un īstenot pašiem.

Divu pasaules karu un notikumu, kas pasaulē risinājušies pēdējo piecdesmit gadu laikā pieredze rāda, ka nozīmīgākās demokrātiskās valstis, starp kurām līderes pozīcijas pieder Savienotajām Valstīm, pārāk bieži tiek atturētas no laicīgas iejaukšanās, lai izvairītos no visļaunākā, un to izraisa šajās valstīs esošā sabiedriskā doma. Lai gan tas gandrīz nekad nav teikts publiski, francūži sliecas domāt, ka pat Vašingtonas Līgums un tā 5. pants nav pietiekoša garantija sabiedriskās domas spiedienam. Izceļoties plašai krīzei, drošība Eiropā vienkārši nevar būt atkarīga no diskusijām, kas notiek Savienoto Valstu kongresā vai amerikāņu sabiedriskās domas tendencēm. Francūži uzskata, ka drošība Eiropā prasa, lai saskaņota plānošana, vadība un štābs, kā arī kaujinieki, kurus var ātri uostādīt ierindā, lai izmantotu darbībai Eiropā saskaņā ar Eiropas lēmumiem, tiktu identificēti NATO militārajās struktūrās. Lēmumam par darbību Eiropas krīzē jābūt eiropiešu rokās.

Patiešām, Baltijas valstis lieliski apzinās, ka to drošību var garantēt tikai tādā gadījumā, ja katram potenciālajam iekšējam vai ārējam ienaidniekam liks saprast, ka sekos noteikta, efektīga un nekavējoša Eiropas atbilde.

Lai spētu nekavējoties reaģēt, Eiropai būtu nepieciešami arī militāri resursi:

- patstāvīgas informācijas, novērošanas un tulkošanas iespējas, lai tā varētu objektīvi analizēt iespējamo potenciālo draudu risku. Sevišķi tas prasītu, lai Eiropai būtu pieeja militāru kustību satelītu uzraudzībai visās savas drošības joslas valstīs,

un lai nebūtu nepieciešams iesaistīt nekādus vidutājus, pat ne tādu sabiedroto kā Savienotās Valstis. Šī spēja jau atrodas dīglī un to vajadzētu paplašināt;

- intervences spēki, kuri spētu reaģēt līdz ar pirmo trauksmes signālu, un kuriem būtu nepieciešamie resursi, itīpaši, transportlīdzekļi un atbalsts.

Šī iemesla dēļ Francija atbalstīja daudznacionālo spēku radīšanu, pielietojot jauninājumu principu “nodalāmi nevis neatdalīti spēki”, kas atrodas Eiropas pavēlniecībā.

Šīs Francijas prasības nav pretrunā ar Ziemeļatlantijas Līguma noteikto solidaritāti. Francūžu skatījumā Atlantijas Alianse joprojām ir centrālais Eiropas aizsardzības pīlārs: to vienīgi nepieciešams atjaunot, lai pielāgotu realitātē, kas radušās laika posmā pēc aukstā kara un Eiropas solidaritātes attīstībai. Šādā noskaņā Francija turpina savu dalību NATO Militārajā komitejā un tai pakļautajos orgānos, un Francijai ir nolūks pilnībā piedalīties daudzpusējos Alianses varas orgānos, kas iesista dalībvalstu pārstāvjus. Šobrīd Francija pati atrodas ārpus militārās organizācijas, tas ir, apvienotajām pavēlniecībām, bet tajā pašā laikā tā attīsta iespējas un līdzekļus ciešai sadarbībai ar tām, prasot, lai šīs pavēlniecības tiktu dalītas starp ASV un tās Atlantijas partneriem pēc reģionālā principa. Taču Francija neuzskata šos notikumus par priekšnoteikumiem pirms Baltijas valstu uzņemšanas NATO. Tie nevar kalpot par attaisnojumu, lai atliktu uzņemšanu, un Francijai nav jāspriež par šo uzņemšanu, tas jāizlemj Ziemeļatlantijas Līguma organizācijai pašai. Francūzī vienmēr ir apgalvojuši, ka Baltijas valstīm – kā neatkarīgām valstīm – ir pilnīgas tiesības iestāties šajā organizācijā.

Taču Francija uzskata, ka Baltijas valstis, tāpat kā citas Eiropas valstis, atradīs iedarbīgu sev nepieciešamo drošības un stabilitātes garantiju tikai atjaunotā Atlantijas Aliansē.

Es personīgi pastāvētu uz tām mācībām, kuras ir ieguvusi mana vecuma francūžu paaudze, kam nācās pieredzēt Otro pasaules karu, un no kā diemžēl bija jāmacās arī man.

Pirmkārt, Alianses līgumi, ja tie ir tikai diplomātu ražojums un neizsaka tautas gribu, nav nekas vairāk kā “papīra gabali”. No šī viedokļa Baltijas valstis ir izdevīgākā situācijā nekā kara priekšvakarā bija Polija un Čehoslovākija. Es esmu pārliecināts, ja šodien Baltijas valstīm pastāvētu reāli draudi, Eiropas sabiedriskās domas reakcija būtu ļoti spēcīga.

Otrkārt, patiešs miers un stabilitāte var pastāvēt vienīgi tad, ja tautas ir iemācījušās viena otrai uzticēties, un drīzāk uzskata cita citu par partneriem nekā ienaidniekiem. Bija nepieciešami trīs kari, kamēr frančuši un vācieši iemācījās atlikt malā savus aizspriedumus un naidu, un sāka sevi uzskatīt par partneriem, un, soli pa solītim, arī par draugiem.

Kā to nepārprotami norādīja Baltijas valstu pārstāvji, tās lieliski apzinās, ka savstarpējas drošības interesēs šo valstu un to kaimiņu starpā jābūt vismaz minimālai uzticībai. Cik tas atkarīgs no Eiropas Savienības un Atlantijas Alianses, mums jāizvairās radīt jebkāda “aukstā kara” situācija. Tomēr pašā laikā mums stingri jāturas pie principa, ka Baltijas valstīm, tāpat kā citām valstīm, ir tiesības meklēt un saņemt tām nepieciešamās drošības garantijas. Baltijas valstis tās gūs atjaunotas Atlantijas Alianses un atbildību par savu drošību uzņemties spējīgas Eiropas ietvaros.

Pulks. Romualds RATAČAKS

Valsts sekretāra kabineta vadītājs

Nacionālās aizsardzības ministrija, Polija

Priekšsēdētāja kungs, dāmas un kungi! Es priecājos, ka man ir iespēja uzrunāt tik ievērojamu auditoriju. Tā ir privilēģija, laime un tajā pašā laikā izaicinājums. Vispirms es gribētu atzīmēt, ka šeit izklāstīšu savu personīgo viedokli, kas noteikti atšķiras no tā, kuru pauž valdība vai Aizsardzības ministrija.

Atļaujiet man sākt ar jautājumu, kas nav tieši saistīts ar mūsu konferenci. Tas vairāk attiecas uz konferences nosaukumu, un it īpaši uz tā pēdējo daļu: *Quo vadis?* Polijā uzdodot jautājumu – *Quo vadis?* domas rosīsies sekojoši: *Quo vadis?* ir populārā poļu rakstnieka, Nobela prēmijas laureāta Henrika Senkeviča romāna nosaukums, un pavisam nesen esam ieguvuši vēl vienu rakstnieku, kam piešķirta Nobela prēmija literatūrā – tā

ir Wislawa Szymborskaskas kundze. Tāds ir poļu skatījums uz jautājumu – *Quo vadis?*

Ja atgriezamies pie sākotnējās jautājuma nozīmes, šeit to minēja divi runātāji, pirmais bija ministrs Birkavs, kurš norādīja, ka tad, kad šo jautājumu uzdeva Jēzum, atbilde bija: "Tagad tu nevari sekot, bet tu sekosi man vēlāk". Mūsu lietuviešu kolēģis neatsaucās uz Jēzus sniegto atbildi, un tas, ko Jēzus ar šo atbildi domāja, netika paskaidrots: tu zaudēji ticību man, es atgriezīšos Romā, lai mirtu par tevi vēlreiz. Tātad, tas ir saistīts ar ticības zaudēšanu.

Tagad es vēlētos teikt dažus vārdus jautājumā, kas ir tieši saistīts ar mūsu konferenci. Kad jūs paraugāties kartē uz šo Eiropas daļu, ir skaidri redzams, ka šis reģions ir savā ziņā unikāls. Mēs varam uzskatīt Baltijas reģionu par vienotu vienību. Pusatvērtā Baltijas jūra rada kopīgu vidi deviņām valstīm, tā ietver arī Kaļiņingradas apgabalu, kas ir Krievijas Federācijas sastāvdaļa. Ir skaidrs – ja šādā vidē rodas nestabilitāte, spriedze vai izceļas krīze, tas vienmēr izraisīs draudus drošībai visā reģionā. Tieši šī iemesla dēļ Baltijas jūras rajons ir tik svarīgs Polijas drošībai. Tas pamatojas uz Polijas nacionālo interesi šajā Eiropas daļā.

Sadarbība pozitīvi ietekmē katras atsevišķas valsts stabilizāciju un drošību. Tādēļ Polija aktīvi piedalās katras organizācijas un iniciatīvas darbā, kas dod iespēju veicināt un attīstīt savstarpējo uzticēšanos Baltijas jūras valstu starpā.

Mēs visā pilnībā apzināmies, ka tad, ja netiks panākta veiksmīga sadarbība Baltijas jūras reģionā, Baltijas jūra, tā vietā, lai veiktu vienojošas funkcijas, var kļūt par konfrontācijas un

potenciālu konfliktu rajonu. Pārmaiņas, kas kopš 1989. gada risinās centrālajā un austrumu Eiropā, ir lielā mērā ietekmējušas situāciju šajā reģionā. Joprojām tiek novērtēta tā ģeopolitiskā struktūra. Padomju Savienības sabrukums radīja apstākļus, kuros, pēc piecdesmit gadu ilgas atrašanās Padomju republiku statusā, Baltijas valstis atguva neatkarību. Igaunijas, Latvijas un Lietuvas neatkarība izraisīja radikālas izmaiņas šajā Eiropas daļas kartē. Šī svarīgā Eiropas reģiona jaunās kontūras kļuva pamanāmākas, kad šīs trīs valstis pieņēma lēmumu nepievienoties Krievijas vadītajai Neatkarīgo valstu savienībai.

Vēl kāds svarīgs notikums, kas mainīja ainu Baltijas reģionā, bija Vācijas atkalapvienošana. Šajā procesā mēs bijām liecinieki tam, kā mūsdienu Eiropā rodas jauna dalījuma līnija. Tagad mēs varam teikt, ka jaunradītā Vācija ir vairāk orientēta Baltijas virzienā nekā bijusi Vācijas Federatīvā republika.

Ņemot vērā Vācijas ekonomisko varenību, pieaugošo potenciālu un, protams, politisko nozīmību, šai valstij ir lemts spēlēt vadošo lomu Baltijā, tomēr, varbūt savas politiskās nastas dēļ, šķiet, ka tā joprojām vilcinās uzņemties vadošās funkcijas. Mēs – es domāju, Polija, vai mēs Polijā – atbalstām Vācijas attieksmi un domāšanas veidu attiecībā uz Baltijas valstīm. Tas tika izteikts arī šajā konferencē. Mēs varam apgalvot, ka pārmaiņas šajā Eiropas daļā ir daudz devušas situācijas stabilizēšanā Baltijas jūras reģionā. Milzīgās, postošās konfrontācijas briesmas ir garām, tomēr, paradokss ir tas, ka šīs izmaiņas ir radījušas arī potenciālus starptautiskas spriedzes, nestabilitātes un pat konfliktu avotus. Viens no tiem ir NATO paplašināšanās jautājums.

Tagad es atgriezīšos pie NATO tēmas un jautājuma *Quo vadis?* kas ir mūsu konferences moto. Tas man tūlīt liek vaicāt: kas ir svarīgāks – mērķis vai līdzekļi? Būt NATO sastāvā vai mēģināt iestāties NATO? Šis jautājums ir vietā. Tā kā esmu strādājis militārajā dienestā, es atceros, ko Moltke vecākais teica par plānošanu: "Plāni nav nekas, plānošana ir viss". Tomēr, es domāju, ka šis princips nav vietā, ja mēs virzāmies uz NATO. Nav svarīgi, ka mēs esam ceļā uz NATO, ir svarīgi, lai mēs būtu NATO sastāvā. Tas nozīmē, ka mērķis ir tas, kas patiešām ir svarīgs. Mēs varam apgalvot, ka Baltijas jūras reģiona drošības perspektīvas lielā mērā ir atkarīgas no tā, kā Baltijas valstu jautājums tiks risināts NATO paplašināšanās procesā. Atļaujiet man nocītēt dažus teikumus no Nurika kunga raksta: "NATO paplašināšanās un Baltijas valstis". "Ja Baltijas valstu jautājums tiks risināts nepareizi, tad tas var kļūt par dzelzceļa vragu un nolaist no sliedēm NATO paplašināšanos, tas var no jauna pārzīmēt Ziemeļeiropas drošības karti un saindēt rietumu mēģinājumus attīstīt sadarbības attiecības ar Krieviju. Ja kāds meklē potenciālos klupšanas akmeņus NATO paplašināšanās ceļā, tad Baltijas valstis ir pirmā kandidatūra rietumu – Krievijas krīzei".

Polija uzskata, NATO paplašināšanās būs izdevīga Baltijas valstīm un veicinās Baltijas sadarbības paplašināšanos. Šīs konferences sākumā Lejiņa kungs ierosināja pirmo jautājumu: vai Polijas dalība NATO palielinās vai samazinās Baltijas valstu drošību? Man nav vajadzības komentēt šo jautājumu, jo Nurika kungs jau uz to atbildēja. Atļaujiet man piebilst, ka, kļūstot NATO locekle, Polija bruģēs ceļu Baltijas valstu virzienā, tā bruģēs ceļu turpmākai un ciešākai sadarbībai ar Baltiju.

Tagad es pievērsīšos NATO paplašināšanās jautājumam, un Baltijas valstu centieniem iestāties NATO. Es gribētu teikt dažus vārdus savas uzstāšanās sakarā. Ņemot vērā noteiktas lietas, konkrēto mūsu diskusijas virzienu un tās saturu, es sagatavoju savas uzstāšanās uzmetumu, lai nebūtu jāsāk no paša sākuma. Pēc tam, kad daži runātāji bija izteikuši savas domas, es sapratu, ka man šis uzmetums jāpārstrādā, jo tas nebija sevišķi piemērots situācijai. Tas nozīmē, ka nav vēlams par katru cenu turēties pašam pie savām idejām vien: ir jāņem vērā, kā attīstās situācija un jāveic attiecīgie labojumi. Ja jūs turēsieties tikai pie savām galvenajām tēzēm, jūs varat nokļūt nepatīkamā situācijā, strupceļā. Man šķiet, ka pat ja mēs šeit apspriežam NATO paplašināšanās procesu, joprojām paliek daudz neatbildētu jautājumu un daudz jautājumu, kurus varētu vaicāt.

Polija uzskata, ka NATO paplašināšanās ir atvērta, daudzpakāpju process, un tam jābūt caurspīdīgam un labi redzamam gan Krievijai gan citām valstīm. Šim procesam jāietver stratēģiskās partnerattiecības ar Krieviju, un, mūsaprāt, arī ar Ukrainu. Mēs uzskatām Ukrainu par valsti, kas ir svarīga šīs Eiropas daļas drošībai un stabilitātei. Atļaujiet man citēt mūsu slaveno maršalu Pilsudski, kurš divdesmitajos gados teica: "Ja Kijeva ir brīva, Varšava ir drošībā". Šis apgalvojums lieliski raksturo mūsu nostāju neatkarīgas Ukrainas un tās neatkarīgās politikas jautājumā. Mēs šeit apspriežam NATO paplašināšanos attiecībā uz Baltijas valstīm, taču mums jāpatur prātā, ka tā ir tikai daļa no NATO paplašināšanās procesa. Arī citas valstis ir izteikušas vēlēšanos iestāties NATO, taču tās netiks iekļautas pirmajā paplašināšanās kārtā: uz dalību NATO joprojām gaida Rumānija, Slovākija un Slovēnija.

Kad mēs apskatām NATO paplašināšanos kā atvērtu procesu, mums jāpatur prātā kāda noteikta doma, uz kuras balstīti konkrēti NATO principi. Viens no šiem principiem ir Alianses teritoriālā nepārtrauktība. Tāpat mums arī jāatceras, ka NATO ir militāra alianse, un tādēļ mēs pārsvarā runājam par NATO politiskajiem aspektiem. Mēs runājam par kopīgām vērtībām, par stabilitātes stiprināšanu, taču esam veltījuši maz uzmanības NATO kā militārai aliansei. Šajā sakarā es gribētu atgādināt, ko savas vēlēšanu kampaņas laikā teica prezidents Kenedijs: "Nevaicāriet, ko jūsu valsts varētu darīt jūsu labā, vaicāriet, ko jūs varat darīt savas valsts labā." Tagad mēs varam pārfrāzēt šo jautājumu: "Nevaicāriet tikai to, ko NATO jums var dot, vaicāriet, ko jūs varat dot NATO". Mēs Polijā nepatraukti vaicājam sev, ko mēs varam darīt, lai stabilizētu stāvokli reģionā, ko mēs varam darīt, lai paplašinātu sadarbību tajā un mēs cenšamies šajā jomā darīt visu, kas ir mūsu spēkos. Trenina kungs teica, ka Polijas un Krievijas attiecības ir ļoti labas un attīstās tālāk. Mēs Polijā pievienojamies šim vērtējumam. Mēs esam gatavi atvērtai diskusijai ar Krieviju visos jautājumos ņemot vienu: mūsu dalība NATO.

Mēs patlaban šeit apspriežam NATO paplašināšanos un Baltijas valstis kā arī pirmo valstu grupu, kas tiks uzaicināta pievienoties Aliansei – es domāju, ka visi klātesošie zina, ka valstis uzaicina piedalīties saskaņā ar Līguma 10. pantu. Ir uzplātījusi informācija, vai piemērotāks vārds būtu runas vai laumas, ka tiks uzaicinātas trīs valstis. Ko darīt pārējām? Kā NATO paplašināšanās procesam vajadzētu risināties tālāk? Mēs šeit neesam veltījuši nekādu uzmanību divu valstu – Somijas un

Zviedrijas – iespējamās vai potenciālās dalības problēmai šajā organizācijā. Tā kā Somija un Zviedrija ir kļuvušas par Eiropas Savienības locekļēm, visas Skandināvijas valstis tagad pieder vienai un tai pašai ekonomiskajai organizācijai, un visi pastāvošie dalījumi, kurus var tik tikko pamanīt, izzūd pavisam. Tas nozīmē, ka abas šīs jaunās Eiropas Savienības loekles saskaras ar jautājumu, kas saistīts ar savas vietas noteikšanu jaunajos drošības līgumos Eiropā. Kā Eiropas Savienības locekļēm abām šīm valstīm ir tiesības kandidēt uz dalību Rietumeiropas Savienībā. No otras puses, NATO pieņemtā politika nosaka, ka Rietumeiropas savienības locekļēm ir jāiestājas arī NATO, lai izvairītos no tā saucamajām “sētas durvju” saistībām. Tādēļ šķiet, ka arī šis jautājums būtu apspriežams kā daļa no NATO paplašināšanās procesa.

Man šķiet, ka NATO paplašināšanās procesam, it īpaši tā otrajai kārtai vajadzētu norisināties divās fāzēs. Pirmā fāze ietvertu, piemēram, Zviedriju, Somiju un Austriju. Pēc tam tiktu noteiktas otrās fāzes robežas, kas iekļautu Baltijas valstis, Rumāniju, Slovākiju un Slovēniju. Mums jāapskata NATO paplašināšanās kā process un tas jāpielāgo realitātei atkarībā no tā, kā tas attīstās.

Ja jums jāpaspēj uz vilcienu, tad tā vietā, lai skrietu tam pakal, prātīgāk būtu šo vilcienu gaidīt stacijā, pretējā gadījumā nākošais vilciens jūs var sabraukt. Vilcieni parasti apstājas stacijās. Tādēļ būtu mērķtiecīgi sagatavoties un panākt, lai tie, kuru pārziņā atrodas vilcieni, nodrošina to transportu. Ir svarīgi neierobežot sevi tikai ar vienu situācijas attīstībai paredzētu scenāriju vien. Dalība NATO jāuzskata – kā tas ir Polijas

gadījumā – par daļu no kopīgās stratēģijas integrācijai Rietumeiropas struktūrās. Mūsu pievienošanās NATO ir tikai daļa no šīs stratēģijas. Ja jūs esat izstrādājuši plānu, jums jāparedz arī labākā un otrā labākā alternatīva. Ja jums neizdodas īstenot labāko, jūs varat mēģināt sasniegt otro labāko. Kā jau teicu, ja jūs turēsities tikai pie vienas idejas, jūs varat izrādīties audētājs.

Mēs šeit nedaudz apspriedām arī terminoloģiju. Mēs parasti sakām “NATO paplašināšanās”, bet citi dod priekšroku tādiem apzīmējumiem kā “NATO atvēršana” vai “NATO izplešanās”. Nobeigumā es gribētu pastāstīt kādu atgadījumu, kas jums šķitīs kā joks, taču īstenībā tas ir patiess notikums. Pirms diviem gadiem *Garmischpartenkirchen* centrā es tikos ar dažiem NATO pārstāvjiem, un mēs, protams, apspriedām NATO paplašināšanos. Es sarunājos ar Lielbritānijas Jūras kara flotes kapteini, un sarunā visu laiku lietoju vārdu “paplašināšanās”, tajā pašā laikā viņš teica “izplešanās”. Es viņu centos pārliecināt, ka labāk būtu sacīt “paplašināšanās”, jo “izplešanās” neskan visai likami. Es teicu, ka tad, kad jūsu bikses ir izplētušās, jūs nejutaties ērti, bet tad, kad tās ir paplašinātas, jūs jūtaties daudz labāk. Kapteinis tomēr nepiekrita, un teica, ka man nevajadzētu mācīt angļu valodu anglim. Vēlāk, pēc otrā vai trešā alus kausa viņš pēkšņi izsaucās: “Jā, es saprotu, ko jūs domājat: kad vīrietis dzīļi ieviek elpu, tā ir izplešanās, bet, kad to dara sievietē, tā noteikti ir paplašināšanās”.

Jans KNUTSONS

Zviedrijas Ārlietu ministrija

Priekšsēdētāja kungs, dāmas un kungi,

1. Pateicos. Šodien ir izskanējuši daudz domas rosinoši apgalvojumi par Baltijas valstīm un NATO. Ļaujiet man pakavēties pie šīs tēmas, izsakot dažus īsus komentārus par Zviedrijas drošības perspektīvu Baltijas jūras reģionā vispār, īpaši uzsverot NATO paplašināšanos un Baltijas valstis.

2. Vecās kārtības Eiropā sabrukums cita starpā noveda pie triju Baltijas valstu neatkarības atjaunošanas. Kopš tā laika viens no Zviedrijas politikas pamatmērķiem attiecībā uz Baltijas valstu reģionu ir šīs neatkarības nodrošināšana paralēli visa rajona sadarbības attiecību attīstībai.

Šī politika balstās uz divām fundamentālām lietām. Pirmā ir mūsu pārliecība, ka Eiropas drošībai jābalstās uz tādu kārtību,

kas nosaka visu valstu sadarbību uz vienlīdzīgiem pamatiem. Tādēļ Baltijas valstīm vajadzētu no jauna iesaistīties Eiropas sadarbības tīklā. Tāpat – gan reģionā, gan visā Eiropā, mums jāmeklē jauni sadarbības paraugi, kuros piedalītos arī Krievija.

Otra lieta ir mūsu personīgā interese. Rezultātā Zviedrija iegūs no Baltijas valstu suverenitātes un uzplaukuma. Mēs nekad neesam nolieguši faktu, ka Baltijas valstu neatkarība ir uzlabojusi Zviedrijas stāvokli, un ka, ja notikumi attīstīsies pareizā virzienā, pastāv attīstības cikls, kas potenciāli ir visnotaļ pozitīvs.

Pirms es pievērsīšos Zviedrijas politikai plašākos mērķienos, atļaujiet man pateikt dažus vārdus par to, cik svarīga ir mūsu reģiona vēsture. Neviens vērotājs no malas, kas neņem vērā ārkārtīgi atšķirīgo dažādo Ziemeļu un Baltijas reģiona valstu pieredzi Otrajā pasaules karā, nespēs pilnībā izprast sadzīves diskusijas dinamiku. Tādas valsts pilsoņiem, kam kara laikā izdevās izvairīties no agresijas, drošība var dažreiz likties neprotama pati par sevi. Šajā gadījumā tas gan neattiecas uz Baltijas valstīm.

3. Tagad es vēlētos apskatīt dažas Zviedrijas politikas tendences. Runājot konkrēti, tās galvenokārt skar piecas sfēras, ko jo savās sarunās augustā ar Prezidentu Klintonu norāda Premjerministrs Persson, tās ir abpusējā sadarbība, reģionālā sadarbība, Eiropas Savienība un tās paplašināšanās, PFP un NATO paplašināšanās, un attiecības ar Krieviju. Atļaujiet man pirmā pakavēties pie katras no tām.

Vispirms, divpusējā sadarbība. Kopš 1991. gada, kad Baltijas valstīs tika atjaunota neatkarība, Zviedrija ir pielikusi visu politiskas, gan ekonomiskas pūles, lai nodrošinātu to

suverenitāti un atbalstītu šo valstu reformu procesus. Mēs esam palīdzējuši daudzās sfērās, tajā skaitā robežkontrolē, nacionālo teritoriju kontrolē un bruņoto spēku izveidošanā, lai gan te varēja darīt vairāk. Baltbats ir viens piemērs, un bez tā ir atrodamī arī citi.

Kā nākošā ir minama reģionālā sadarbība. Tās iespējas ir ārkārtīgi pieaugušas. Mūsu mērķis ir radīt ciešas reģionālās saites rajonos, tādās kā demokrātijas veidošana, likuma vara, tirdzniecība, rūpniecības, vides aizsardzība, kontakti starp cilvēkiem, noziegumu apkarošana starp robežvalstīm, utt. un tādējādi veicināt demokrātiska, stabila, plaukstoša reģiona attīstību. Šim mērķim ziedots daudz enerģijas un spēka.

Sekojošā Zviedrijas iniciatīvai, maija mēnesī Visbijā, Zviedrijai piederošajā Gotlandes salā, notika Baltijas jūras valstu valdību vadītāju tikšanās, kurā piedalījās Eiropas padomes un Eiropas komitejas prezidenti. Šajā tikšanās reizē tika pievērsta liela uzmanība būtisku iepriekšminēto jautājumu risināšanā. Mēs ceram, ka nākošā virsotņu tikšanās notiks Rīgā.

Vēl viens reģionālās sadarbības piemērs ir Barentsa Eiro – Arktiskā padome. Šogad tās priekšsēdētāja ir Krievija.

Tagad esmu nonācis pie trešā punkta – Eiropas Savienība un tās paplašināšanās. Šis, mūsaprāt, ir viens no vissvarīgākajiem elementiem Eiropas drošības arhitektūras attīstībā.

Zviedrijai dalība Eiropas Savienībā, kas pēc savas būtības ir politiska alianse ar visām no tā izrietošajām sekām, nozīmē fundamentālu izvēli. Mēs to neuzskatām par izolētu, pastāvīgu izvēli, bet gan drīzāk par ilgstošu izvēles procesu. Notiekošā starpvaldību konference lieliski ilustrē šo piemēru.

Eiropas Savienība ir īpaši veiksmīga kā miera un drošības projekts; tā neatbalsta apgalvojumu, ka EU palielināšana ir ļoti svarīga. Desmit austrumu un centrālās Eiropas valstis ir izveikušas vēlēšanās iestāties EU. Mūsaprāt, ir būtiski, lai sarunas ar visām kandidātvalstīm sāktos vienlaicīgi un pēc iespējas ātrāk.

Drošības un stabilitātes faktori ir tie, kas runā par labu sarunu uzsākšanai vienlaicīgi ar visām valstīm. Tomēr, tas nebūt nenozīmē, ka visas šīs valstis vienlaicīgi kļūs Savienības dalībnieces. Šis process būs diferencēts, un tiks noteikta katras atbilstīgās kandidātvalsts gatavības pakāpe.

Igaunijas, Latvijas, Lietuvas un Polijas dalība ne tikai atbilst šo valstu drošību un labklājību, bet dos ieguldījumu arī citam reģiona attīstībā. Zviedrija cenšas palīdzēt Baltijas valstīm sagatavoties iestāties Savienībā, un ir skaidrs, ka šo valstu dalība tajā būs arī Krievijas interesēs; to apgalvo arī Visbijas deklarācija.

Nemot vērā iepriekš teikto, mēs nonākam pie ceturrtā punkta – NATO paplašināšanās un PFP. Šodien par to jau ir runāts daudz. Šķiet, ka tuvākajā nākotnē NATO būs gatava pieņemt jaunus biedrus. Zviedrija nav NATO locekle, un tā arī neplāno kļūt Alianses dalībvalsts.

Tāpat, mēs nemēģināsim mācīt NATO, kā vadīt paplašināšanos. Tomēr, tādā mērā, kādā NATO paplašināšanās mūs ietekmēs, mēs vēlamies izteikt savu viedokli. Īpaši, mēs gribētu uzsvērt NATO paziņojumu, ka paplašināšanās norisināsies tā, lai vairotu visas Eiropas stabilitāti un drošību un neradītu nošķirtību. Paplašināšanās būs daļa no plašās Eiropas drošības struktūras. Ir svarīgi, lai visas durvis būtu atvērtas.

Tāpat mēs atbalstām visu valstu fundamentālās tiesības pašām izvēlēties savu drošības politiku. Faktiski, šos principus aizstāv 1990. gada Parīzes Harta. Mēs nepieņemsim nevienas citas valsts pretenzijas attiecībā uz jebkuras citas valsts tiesībām drošības politikas izvēlē.

NATO ir izteikusi nodomu turpināt attiecību padziļināšanu ar Krieviju. Ciešas, konstruktīvas un redzamas saites starp NATO un Krieviju, ir būtiska jaunās Eiropas drošības kārtības sastāvdaļa.

Tas sasaucas ar PFP, kuras nozīme nākošajos gados aizvien pieaugs. PFP darbosies kā sadarbības instruments starp NATO locekļiem un tām valstīm, kas atrodas ārpus Alianses, kā arī tā būs saikne, lai stiprinātu mūsu kopīgās spējas miera atbalstīšanas operācijās. Zviedrija apsveic darbu, ko patlaban veic NATO un partnervalstis PFP stiprināšanas jomā, un mēs ticam, ka PFP varētu būt nozīmīga loma Baltijas jūras reģionā.

Mēs labprāt atbalstām uzskatu, ka partneriem jāpiešķir aizvien pieaugošas iespējas dibināt tiešas saites ar NATO struktūrām un piedalīties plānošanā un lēmumu pieņemšanā miera atbalstīšanas operācijās, kurās tās dod savu ieguldījumu.

Mēs uzskatām, ka PFP ir jāsauglabājas divpusējam komponentam, un jāsauglabā arī pašnoteikšanās princips. Tāpat, mums nevajadzētu veidot PFP kurā ietilpst dažādas partneru kategorijas. Tomēr, ja NATO nolems izteikt īpašu atzinību kandidātu dalībai NATO, to varētu izdarīt ar šo centienu politisku atzīšanu.

Zviedrija ir atvērta diskusijām par konkrētu un praktisku PFP reģionālo darbību. Tomēr, mums ir iebildumi pret likumīga

statusa piešķiršanu PFO reģionālajam formātam. Reģionālajiem pasākumiem jābūt ciešā saistībā ar centrālajām PFP un NATO struktūrām, kā arī ar NATO dalībvalstīm ārpus sava reģiona. Principā tam jābūt atvērtam dalībai no visu ieinteresēto partneru puses, pat ja jāsauglabā augsta elastības pakāpe, piemēram, vienošanās "PFP garā".

Šajā sakarā var plānot vairākas praktiskās reģionālās sadarbības sfēras, un Zviedrija patlaban cenšas PFP padarīt redzamākas Baltijas jūras reģionā. Kopumā mūsu mērķis ir doties divos virzienos: pirmais ir attīstīt PFP – vingrinājumu un treniņu kvalitāti un kvantitāti. Otrais būtu sniegt īpašu atbalstu Baltijas valstīm, lai stiprinātu to iespējas piedalīties PFP.

1997. gadā mums, galvenokārt, jāstrādā pie tiem vingrinājumiem, kuri jau ir iepļānoti. Zviedrija vadīs trīs no tiem. Patlaban mēs apsveram iespējas organizēt sagatavošanās apmācības dažiem no šiem PFP uzdevumiem.

Reģionālā PFP centra atvēršana 1997. gadā, kā to apmācīja Zviedrija, uzlabos PFP apmācību un kursu rezultātus. Centra piedāvātā apmācība varētu koncentrēt uzmanību specifiskās sfērās, kuras ir izrādījušās vājā vieta un kavē visu reģiona valstu pilnīgu iesaistīšanos PFP. Zviedrija vēlas palīdzēt centram pēc iespējas ātrāk sākt darbu.

1997. gadā Zviedrija paplašinās mūsu meklēšanas darbību Baltijas teritoriālajos ūdeņos. Šīs operācijas, kas ietver mūsu meklēšanas apmācību Baltijas valstu kontingentam, tiks veiktas PFP garā.

Šīs ir dažas no sākotnējām iecerēm, kuras mums ir radušās PFP uzlabošanas sakarā tajā Eiropas daļā, kurā atrodamies mēs.

Es gribētu uzsvērt, ka ir nepieciešama plaša starptautiska dalība, iesaistot reģionālajā PFP darbībā Krieviju un ASV. Mūs iedrošina Krievijas nodomi piedalīties Baltic Eye – meklēšanas un glābšanas vingrinājumos, kurus Zviedrija vadīs 1997. gadā. Protams, arī amerikāņu dalība reģionā ir ārkārtīgi svarīga. Mēs augstu vērtējam darba attiecības, kuras mums ir izveidojušās ar Amerikas Savienotajām valstīm.

Piektkārt, es gribētu pakavēties pie Krievijas jautājuma. Es jau uzsvēru, cik svarīga ir Krievijas piedalīšanās Eiropas sadarbībā kopumā, un it īpaši Baltijas jūras reģionālajā sadarbībā. Eiropas Savienības ietvaros Zviedrija aktīvi veicina savu attiecību ar Krieviju paplašināšanos un padziļināšanos. Nesen Eiropas Savienība pieņēma plaša mēroga darbības plānu, kura mērķis ir aktivizēt šīs attiecības.

Zviedrijai un mūsu Eiropas partneriem ir ārkārtīgi svarīgi, lai Krievija būtu iesaistīta pēc iespējas plašākā Eiropas sadarbības spektrā. Kā jau tika minēts, mēs tāpat ceram, ka šajā kontekstā konstruktīvu lomu spēlēs PFP.

Jau vairākas reizes tika uzsvērts, ka labas attiecības starp Krieviju un Baltijas valstīm ir izšķirošs stabilitātes un drošības garants šajā reģionā. Šo attiecību galējais noteicējs ir politika, kuru realizē gan Krievija, gan Baltijas valstis. Šajā kontekstā mēs vērojam Igaunijas noteiktos un pragmatiskos centienus regulēt tās divpusējo robežu ar Krieviju. No Krievijas puses premjerministrs Černomirdins Zviedrijas premjerministra Gorana Persona nesenas vizītes laikā Maskavā sniedza vienlīdz pozitīvu novērtējumu robežjautājuma risināšanas perspektīvai. Mēs ceram, ka līdzīga pozitīva attīstība drīz notiks arī Latvijas un Krievijas starpā.

Rezumējot iepriekš teikto, Krievijas politika attiecībā pret Baltijas valstīm ir lielisks rādītājs Krievijas patiesumam un sadarbībai, kas ieguldīta sadarbības attiecībās ar Rietumiem.

Nobeigumā vēlētos atzīmēt, ka šodien Ziemeļvalstu un Baltijas jūras reģionu var raksturot kā augošu reģionālās sadarbības paraugu – mēs esam pozitīva attīstības cikla vidū.

Šim sadarbības paraugam daudzējādā ziņā ir ievērojams potenciāls, it īpaši reģionālajā kontekstā. Zviedrija noteikti būs viena no pirmajām valstīm, kas novāks augļus, ko nes ilgstoša pozitīva attīstība, un no otras puses, mēs būsīm vieni no pirmajiem, kas izjutīs sekas, ja notikumi pavērsīsies negatīvā virzienā. Situācijas attīstība pareizajā virzienā ir ne tikai reģionālajās interesēs vien, bet ir nesaraujami saistīta ar visas Eiropas un Transatlantijas interesēm.

Patlaban tiek likts uz spēles robežjautājums starp Krieviju un Rietumiem kopumā, tāpat kā mūsu kopīgās pūles uzbūvēt jaunu – Eiropas drošības kārtību, kuru tik cerīgi manifestē IFOR Hosnijā. Ilgstoša veiksmē visu turpmāko gadu gaitā prasīs audru, uz nākotni orientētu politiku.

Pers KARLSSENS

Valsts Ministra vietnieks drošības jautājumos, Dānija

Liels paldies, ka šajā decembrī atkal uzaicinājāt mani atbraukt uz Rīgu. Tā ir lieliska tradīcija. Man ir tikai vien sūdzība, kas attiecas uz šo tradīciju, un tā ir – es vienmēr esmu pēdējais runātājs. Puse klausītāju jau būs pametuši zāli, un otra puse guļ. Vienalga – esmu laimīgs, ka varu būt šeit. Mans un mana poļu kolēģa uzdevums ir grūts, jo mums jāpilda komentētāju loma; jūs sākat jau desmitos no rīta, un tiklīdz pirmais runātājs ir beidzis savu uzstāšanos, jūs steidzaties izteikt komentārus pirms to nav izdarījis kāds cits un nav sākušies jautājumi. Tā rezultātā man šeit ir daudz aprakstīta un svītrotā papīra, un es laikam komentēšu to runātāju izteikumus, kas uzdeva jautājumus runātājiem, kas komentēja citus runātājus.

Man jāatvainojas par to, ka pārstāvu valsti, kas NATO

ietvaros joprojām strādā Baltijas valstu labā ar mērķi, lai šīs valstis tiktu iekļautas pirmajā paplašināšanās kārtā. Jā, pastāv tādā valsts, un man šķiet, ka tas ir taisnīgi, jo Francija nesen paziņoja, ka pirmajā kārtā vajadzētu iekļaut Rumāniju. Šis piemērs rāda, ka pastāv konkurence. Ja Francija dara savu darbu, tad arī mēs varam darīt savu. Tādā gadījumā man jākomentē komentārs attiecībā uz to, ko teica Bobs Nuriks, jautājums bija – kad doties pie sabiedrības, pie sava parlamenta un teikt, ka jūs nevarat darīt to, ko vēlaties darīt. Dānijā situācija ir tāda pati. Dānijas Premjerministrs paziņoja parlamentam, ka viņa darba mērķis ir panākt to, lai Baltijas valstis būtu starp pirmajām, kas pievienosies NATO. Arī mums ir jāsaprotavo savs parlaments un sabiedrība un jāpasaka viņiem, ka mums nav izdevies pārliecināt pārējās piecpadsmit NATO dalībvalstis jautājumā, ka baltiešiem jābūt starp pirmajiem, un tādēļ mēs šobrīd strādājam pie risinājuma, kas mums šķiet nākošais labākais, un tas ir: rūpēties, lai NATO durvis būtu atvērtas, un lai šajā virzienā tiktu sperti praktiski soļi. Pēc mirkļa es pie tā atgriezīšos.

Tagad es gribētu izteikt savas domas Birkava kunga runas sākumā, pat tādā gadījumā, ja viņš jau ir aizgājis, jo Birkava kungs runāja par reģionālo sadarbību, kas patlaban jau tiek risināta. Viņš pieskārs jautājumam par Baltijas miera uzturēšanas bataljonu, Baltijas jūras spēku sadarbību – jau nākošajā nedēļē Lietuvā mums būs konference par tēmu, lai sāktu šo sadarbību, viņš minēja arī *Regional Air Initiative*, kuru uzsāka amerikāņi, un kuru atbalstīs šī reģiona valstis, tajā skaitā arī Vācija – es esmu ļoti laimīgs, ka mēs varam rēķināties ar Vācijas atbalstu.

Mēs ticam, ka šīs idejas, kā piemēram Baltijas bataljons, ir apsveicamas vairāku iemeslu dēļ. Viens no tiem ir – tas liek Baltijas valstīm strādāt kopā. Šodien šīs jautājums netika plaši apspriests, bet manuprāt, ir ļoti svarīgi, raugoties no ārpusē, redzēt, ka brīvās Baltijas valstis strādā kopā. To nevarēja novērot pašā sākumā, un laiku pa laikam vēl tagad var redzēt, ka ir risinājumi, pie kuriem viena Baltijas valsts strādā vienā virzienā, bet otra – citā. Raugoties no malas, no rietumiem, ir svarīgi ieraudzīt, ka Baltijas valstis šos jautājumus risina kopīgi. Tāpat, ir ārkārtīgi svarīgi, lai Baltijas valstis neredz tikai kā patērētājas, bet arī kā drošības radītājas. Kad NATO ietvaros mēs strīdamies ar citām valstīm, ir ļoti svarīgi, lai Baltijas valstis ir kopā ar mums *IFOR*. Es varu sniegt lielisku piemēru. Pirms trim nedēļām kopā ar ministru mēs bijām Bosnijā un devāmies braucienā pa lauku apvidu. Tur ir dažādi *OP*, kā viņus sauc miera uzturēšanās akcijās, starp kuriem bija arī daži dāņi, lietuvieši – jo mēs esam kopā ar lietuviešiem – mēs raudzījāmies no tālienes, un es teicu ministram: “Tas tur ir lietuviešu postenis”. Viņš vaicāja: “Kā jūs to zināt?” Faktiski, to nav iespējams noteikt, jo mums ir vienādi formas tērpi, tikai, pienākot pavisam tuvu, var pamanīt lietuviešu zīmotnes. Es atbildēju: “Tas ir pavisam vienkārši – jūs tur redzat sešus NATO karogus. Tai jābūt lietuviešu nometnei.”

Birkava kungs arī minēja, ka jāturpinās tā saucamajiem intensificētajiem dialogiem. Es zinu, ka mūsu draugi un sabiedrotie dažreiz tos sauc par “intensificētajiem monologiem”, jo visu sešpadsmit valstu starpā nav vienprātības, un tādēļ rodas situācija, kad partnervalstis izsakās un NATO klausās, taču arī

tas ir svarīgi, lai šis “intensificētais monologs” turpinātos. Es domāju, ka viena lieta, ko mums vajadzētu darīt, ir parūpēties, lai notiekošajam tiktu dots novērtējums. Divus gadus pēc tam, kad būš uzņemta pirmā valstu grupa, mums jānovērtē viss, kas šajā laika posmā noticis, un jāpieņem lēmums, vai mēs tagad varētu uzņemt nākošo valstu grupu, negaidot piecus, desmit vai vēl vairāk gadus.

Mans nākošais komentārs ir adresēts Usackas kungam, kurš minēja jauna NATO un arī jaunas Krievijas ideju. Vakar Kopenhāgenā mums bija ļoti gara un izdevusies diskusija ar Krievijas parlamentāriešiem Lukina un Gromova kungiem, kā arī desmit citiem. Viņi mums teica: kad jūs raugāties uz Krieviju, tā ir jauna Krievija, tā nav vecā Krievija un jums nav jāizturas pret mums kā pret valsti, kas draud, bet gan kā pret sabiedroto. Tas, protams, ir tiesa, mums tas jādara. Rietumos, tajā skatā arī NATO ir daudz cilvēku, kuri joprojām domā vecajās kategorijās, taču mums tās jāparāda jaunā gaismā un jādara zināms Krievijas sabiedrībai, ka mēs strādājam, lai izveidotu jaunu NATO, kurš būs stipri atšķirīgs no vecā. Es nesaku, ka mēs esam pabeiguši izstrādāt jaunu NATO, bet, manuprāt, mēs to patlaban darām.

Vēl man ir komentāri attiecībā uz dažiem pirmajiem jautājumiem, kurus ierosināja Vācijas pārstāvji. Tika runāts par gandarījuma sniegšanu Krievijai. Man šis vārds nepatīk – gandarījums. Manuprāt, mums būtu jānodrošina Krievijai iespēja piedalīties visā, ko mēs darām, bet “gandarījums” neskan pareizi. Austrumvācija brīvprātīgi piekrita kļūt par Vācijas sastāvdaļu. Polija vēlas būt neatkarīga valsts un kļūt par NATO un Eiropas Savienības locekli, tas pats attiecas arī uz Baltijas

valstīm; un šī iemesla dēļ vien Krievijai nepienākas nekāds gandarījums – tā jāiesaista procesā, kuram jābūt atvērtam visiem.

Nākošais vāciešu ierosinātais jautājums, pie kura es vēlētos atgriezties ir – kādai vajadzētu būt mūsu rīcībai. Vai mums būtu nepieciešama deklarācija? Vai mums būtu nepieciešama Savienoto valstu – Baltijas harta? Ko varētu darīt Vācija? Vai Vācija ieņem nogaidošu nostāju? Es teiktu, ka Vācija nav vilcinājusies. Mums ir izveidojusies ļoti tuva Dānijas – Vācijas – Polijas sadarbība, un mēs esam uzaicinājuši triju Baltijas valstu ministrus ierasties uz mūsu nākošo Dānijas – Vācijas – Polijas aizsardzības ministru tikšanos Skagenā, un Vācija mūs pilnībā atbalsta. Tas pats sakāms par BALTBATu, kur Vācija piedalās no paša sākuma. Es esmu dzirdējis, ka Vācija piedalīsies gaisa uzraudzības sistēmā un Baltijas valstu jūras spēku kopīgajos pasākumos. Izmantosim Vācijas sniegto atbalstu visā pilnībā un rēķināsimies ar to tāpat kā mēs rēķināties ar sadarbību ar Lielbritāniju, Ameriku, Franciju Holandi u.t.t. tā, lai Ziemeļvalstis nav vienīgās, kas sadarbojas ar mūsu Baltijas draugiem, bet šajā darbā tiktu iesaistītas arī visas rietumvalstis.

Tagad atgriezīšos pie Nurika kunga, kurš minēja, ka NATO jāpanāk vienprātība. Tas ir tieši tas, pie kā mēs strādājam, taču paiet zināms laiks, kamēr sešpadsmit valstis nonāk pie kopīga viedokļa. Nurika kungs minēja, ka mēs risinām jautājumu par Partnerattiecības mieram paplašināšanos: Partnerattiecības mieram – plus, stratēģiskās mājas, kā to formulēja zēni no Reinas – tām ir dažādi nosaukumi. Mēs to saucam par Partnerattiecības mieram reģionalizāciju vai decentralizāciju.

Tad, kad mēs būsim izveidojuši jauno NATO ar jaunajām komandstrukturām tajā, mēs iesaistīsim partnervalstis, integrēsīm tās Partnerattiecības mieram, ne tikai Partnerattiecību mieram praktiskajā darbībā, bet arī vingrinājumos un apmācībās. Tur, ko mēs šodien darām, piemēram, Bosnijā ar *IFOR* un *post-IFOR SFOR* operācijām, faktiski ir *CITF*. Tad kādēļ mums neiesaistīt partnervalstis, kuras jau strādā kopā ar mums Bosnijā un neapmācīt tās kopīgai sadarbībai nākotnē *post-IFOR* tipa operācijām. Tas neattiecas tikai uz Baltijas valstīm vien, bet gan uz visām partnervalstīm, tajā skaitā Somiju un Zviedriju. Nesen, Ziemeļvalstu rīkotajā tikšanās reizē, somi un zviedri mums vēlēja, kas patlaban notiek *post-IFOR* darbības jomā? Kādi ir NATO plāni? – jo viņi nepiedalās tiešajā plānošanā. Kādēļ mēs nevarētu kļūt atvērtāki un visi kopā piedalīties plānošanā? Viens no mūsu pēdējiem priekšlikumiem šajā sakarā ir – mums jāstrādā stratēģija šāda veida kopīgajai darbībai, un tai patiešām vajadzētu ietvert lēmumu pieņemšanā arī partnervalstis. Mēs vēlamies tās iesaistīt kā pastāvīgos pārstāvjus. NATO sastāvā ir valstis, kuras vienu pēc otra vēlas veidot tikai sadarbības līgumus. Mēs vēlamies, lai mūsu štābā būtu arī partnervalstis, kas, protams, mēs piedalīties tikai tajās darbībās, kuras neizslēdz 5. pants, jo tās paredzētas tikai pilntiesīgām locekļēm.

Otrs projekts, pie kura realizācijas mēs patlaban strādājam ir NATO biroju izveidošana jūsu valstīs. Jūs varat tos saukt par NATO birojiem, vai Partnerattiecību mieram birojiem, mums tas nav svarīgi. Svarīgi ir tas, kas tajās notiek. Tie nedarbosies kā informācijas biroji, kuros izdala bukletus, kas stāsta par NATO darbībām, tie būs biroji, kuros strādās liels skaits NATO

ieredņu, NATO valstu pārstāvju, un viņi strādās kopā ar jums tādās sfērās kā, piemēram, jūsu pašu spēku plānošana. Es būšu atklāts – mums vēl nav izdevies par šo nepieciešamību pārliecināt visas pārējās piecpadsmit dalībvalstis, taču mēs sagaidām spiedienu no ārpuses laika posmā līdz virsotņu tikšanās, kura, es ceru, notiks jūlijā – pat ja partnerus īpaši neuztrauc, vai man augustā būs atvaļinājums vai nē.

Tālāk pievērsīšos Trenina kunga teiktajam. Jums neaptika termins “drošības vakuums”, varbūt tas patiešām nav visai veiksmīgs. No otras puses, es pārstāvu ļoti nelielu valsti, kura ilgu laiku ir atradusies ģeogrāfiski tuvu tādai lielai valstij kā Vācija. Tātad, mums ir pieredze šajā ziņā. Pēc otrā pasaules kara, pēc piecu gadu ilgas okupācijas, mēs nolēmām novirzīties no sava ierastā kursa. Dānijai, tāpat kā Zviedrijai, bija senas neitralitātes tradīcijas, taču pēc tā, kas bija noticis, mēs gribējām integrēties NATO un pēc tam Eiropas savienībā. Viens no šīs integrācijas iemesliem faktiski bija attiecības ar mūsu lielo kaimiņu – Vāciju. Pēc desmit gadiem arī Vācija iestājās NATO un dāņiem tas radīja sava veida problēmas, taču mēs tās pārvarējām, un tagad mēs strādājam cieši kopā ar Vāciju tajās pašās pavēlniecības struktūrās, un neviens īsti neatceras, kurš patlaban ir Baltijas pavēlniecības komandieris – vācietis vai dānis. Mēs esam integrējušies un strādājam visi kopā, kā daļa no sešpadsmit NATO un daļa no piecpadsmit Eiropas Savienībā. Līdz ar to mūsu Vācijas problēma ir izzudusi. Kādēļ mums būtu jāstāsta saviem Baltijas draugiem, ka viņiem nevajadzētu rīkoties tāpat attiecībā uz integrēšanos Eiropā? Arī viņiem kaimiņos atrodas lielvalsts, kura vēstures gaitā Baltijas valstīm ir radījusi daudz problēmu.

Jūs minējat arī reģionus. Es pilnībā piekrītu jūsu viedoklim, ka mums jāstrādā ar Krievijas rajoniem. Visā, ko mēs darām, mēs cenšamies sadarboties ar Ļeņingradas militāro apgabalu, Sanktpēterburgas rajonu un Kaļiņingradas rajonu. Pēc Baltijas flotes un Ļeņingradas militārā apgabala pavēlniecības apmeklēšanas un sarunām tur, es varu apgalvot, ka tās ļoti labprāt sadarbotos ar mums. Ja reģionālā sadarbība vēl joprojām ir problemātiska, tad iemesls tam ir meklējams Maskavā, jo tā vēlas kontrolēt visu, kas notiek Krievijā.

Pāris komentāru attiecībā uz Lamera kunga teikto – vienam to tiem es jau pieskāros. Es dzirdēju apgalvojumu “jūs tiekat laipni gaidīti”, es domāju, ka to vajadzētu pierakstīt. Šī ir pirmā reize, kad es dzirdu to izskanām no Vācijas parlamentārieša mutes, un tā kā to ir izteicis Vācijas lielākās partijas pārstāvis, tā drīz būs visas Vācijas nostāja – un mēs vēlētos to paturēt prātā. Tas ir apsveicami. Man tas patīk.

Jūs iesākat runāt par bruņojuma kontroli, un Bobs Nuriks jums pievienojās. Es gribētu šo jautājumu apspriest arī ar mūsu Baltijas draugiem. Patlaban Baltijas valstis nav CFE dalībnieces. Es domāju, ka tām vajadzētu apsvērt iespēju pievienoties CFE vai *post-CFE* režīmam. Tas būtu darāms ne tikai Krievijas dēļ, bet, galvenokārt, pašu dēļ. Es domāju, un, manuprāt, mūsu Baltijas draugi to zina – nav nekā iepriecinošs, ja jūs neesat liguma loceklis, un tad pēkšņi jums nākas saskarties ar flangu ligumu, un jums vienkārši pavēsta, cik tanku drīkst un cik nedrīkst atrasties Pleskavā. Nākotnē tas būs ļoti svarīgi. NATO valstu starpā ir pazīstams kāds īpatnējs apgalvojums – ka Baltijas valstis nav aizstāvas; no otras puses, neviens nav gatavs

piešķirt tām ieročus. Veselu gadu Baltijas vadības komitejā (*Baltic Steering Committee*) mēs strādājām, lai dabūtu rietumu ieročus Baltijas miera uzturēšanas bataljonam, kas nespēj nevienu apdraudēt. Ja pastāv kādi līmeņi vai krājumi ieročiem, kurus varētu iegādāties arī Baltijas valstis, tad būtu loģiski, ja šos līmeņus aizpildītu. Es domāju, ka Baltijas valstīm ir iemesls pārdomāt iespēju nākotnē noslēgt bruņojuma kontroles līgumu.

Tagad pievērsīšos Golliet kungam. Es varētu ilgi runāt par Dānijas – Francijas atšķirībām attiecībā uz Eiropas aizsardzības identitāti, taču es to nedarīšu, jo tā nav šīs dienas tēma. Tomēr es pieminēšu vienu lietu – man gan šķiet, ka tas tika pateikts nejausi – jūs teicāt: vispirms mums jāpanāk Francijas un Spānijas integrācija, tad Krievijas harta un – šī ir mana personīgā piebilde – pēc tam paplašināšanās un tad Partnerattiecību mieram paplašināšanās. Dažreiz, strādājot NATO, rodas iespaids, ka tas strādā šādā veidā. Vispirms atpakaļ struktūrās vēlētos atgriezties Francija un Vācija. Es to varu saprast, bet šī iemesla dēļ mums tagad jāgaida Francijas – Amerikas diskusiju par pavēlniecības struktūru noslēgums, un tamlīdzīgi. Tad jāpagaida Krievijas harta, lai samazinātu Krievijas bažas paplašināšanās jautājumā. Tad sekotu paplašināšanās, un noslēgumā kāda kopīga balva tiem, kas netika uzņemti NATO. Manuprāt, tā nav pareiza kārtība. Vajadzētu sākt no otras puses. Es domāju, ka Krievija nekad neparakstīs hartu pirms nav notikusi paplašināšanās. Vispirms mums jāpaplašinās un jāparāda, ka tas ir NATO lēmums, tikai pēc tam mēs varam izstrādāt veiksmīgu hartu ar Krieviju. Tāda ir realitāte: mums pievienosies vēl trīs valstis vai vienalga, cik

to būs, un pēc tam mēs varēsim izstrādāt veiksmīgu sadarbības hartu ar Krieviju. Tomēr, iespējams, ka šis ir tikai mans personīgais viedoklis, un es baidos, ka oficiālais Dānijas politikas uzskats būs atšķirīgs.

Runājot par iekšējo adaptāciju – Golliet kungs, es jums pilnīgi piekritu: tā vēl nav pabeigta. Vēl viena lieta, kuru mēs neesam pabeiguši ir NATO stratēģija. Es domāju, ka mūsu krievu draugiem ir pilnīga taisnība, kad viņi mums vaicā: kāda ir jūsu stratēģija? Kur tajā ir Krievijas vieta? Vai NATO mūs uzskata par draudu vai partneri? Tādēļ mums jāturpina strādāt stratēģijas jomā, un es domāju, ka mums to vajadzētu darīt laika posmā pēc šīs vasaras tikšanās un nākošajām virsotņu sarunām, kas notiks 1999. gadā, un radīt tādu stratēģiju, kas atbilstu jaunajai situācijai. Mēs veidojam jaunas pavēlniecības struktūras, bet kā es redzu, tad stratēģija mums vēl jāprojām ir vecā.

Tika ierosināts jautājums par Krievijas militāro sadarbību, un tas, protams, ir jautājums, pie kura mēs strādājam: Partnerattiecības mieram ietvaros mēs esam uzaicinājuši krievus piedalīties vingrinājumos, apmācībās un citās aktivitātēs. Diemžēl visai bieži mums nākas dzirdēt, ka resursu trūkuma dēļ viņi nevar mums pievienoties. Es domāju, ka pie tā jāstrādā un jāmēģina vēlreiz. Taču mums jāpārliciecinās, ka šajā aspektā mēs varam strādāt kopā arī ar mūsu Baltijas draugiem. Kā jau teicu, 1995. gadā dāņiem nebija viegli vērot, kā viņu zemē atkal atgriežas vācu kareivji. Es atceros, ielās notika demonstrācijas. Es saprotu Baltijas problēmas šajā jautājumā. Es jums gribētu pastāstīt kādu patiesu notikumu. Pirms trim nedēļām es viesojos Uzbekistānā. Viņi patlaban veido to, ko paši sauc par

CENTRASBAT. Viņi ir pārņēmuši Baltijas miera uzaurēšanas bataljona ideju, un pielieto to gan Kirgīzijā, gan Uzbekistānā, gan Kazahstānā, jo vēlas sadarboties ar BALTBATu. Mēs bijām tur, lai stāstītu par Baltijas miera uzturēšanas bataljona izveidošanu. Viņi teica, ka septembrī notiks vingrinājumi un, ka faktiski viņi uzaicina BALTBATu piedalīties un veikt apmācības kopā ar viņiem. Pirmajā fāzē ir paredzēts amerikāņu – krievu lēciens ar izpletni, tam sekos CANTRASBAT – BALTBAT miera uzturēšanas vingrinājumi. Tas izklausījās ļoti interesanti. Es izteicu Uzbekijas Aizsardzības ministram vienu lūgumu: “Tikai nedodiet BALTBAT īstu munīciju, kad parašutisti uzsāks nolaišanos”.

Nobeigumā gribētu teikt, ka es uztveru NATO paplašināšanos kā tīri politisku lēmumu. Jūs nevarat nopirkt NATO paplašināšanos, iegādājoties F – 16, vai kaut ko citu, tāpat jūs nevarat nopirkt arī – un tagad seko šis briesmīgais vārds – savstarpējo sadarbību – ar NATO. Tas būs politisks lēmums, un es domāju, ka faktiski tas ir arī morāls lēmums, kas mums jāpieņem. Pēc pirmā pasaules kara mēs pieņemām nepareizus lēmumus, pēc otrā pasaules kara Maršala plāns apmierināja pusi Eiropas, tagad mums jārikojas tā, lai būtu apmierināta visa Eiropa.

DEBATES

Markus Bergers (Vācijas Bundestāga CDU/CSU frakcija): Es vēlētos izteikt divas vispārīgas piezīmes. Pirmkārt, es ierosīnu runāt nevis par NATO paplašināšanos, bet pat NATO atvēršanu. Tā ir ļoti būtiska atšķirība – nevis tikai semantiska vien, jo apliecina faktu, ka finālā šis jautājums par Baltijas valstu un citu centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu dalību netiek izlemts Vašingtonā, Londonā, Parīzē vai Bonnā, tas netiek izlemts arī Maskavā, bet drīzāk gan Viļņā, Rīgā un Tallinā. Tas ir šo tautu pilnīgu pašnoteikšanās tiesību rezultāts.

Otra piezīme: es esmu pārliecināts, ka Krievijai – lielajam un varenajam šo mazo valstu kaimiņam centrālajā un Austrumeiropā – ir nepieciešams gandarījums. Mums jāsniedz šis gandarījums, liekot Krievijai saprast, ka NATO politikas un šīs mazo kaimiņvalstu politikas pieņemšana nebūt nenozīmē to, ka Krievijas vadība atzīst savu vājumu: šīs politikas atbalstīšana drīzāk nozīmē to, ka tas ir pašas Krievijas interesēs. Tas, kas patlaban Krievijai ir nepieciešams visvairāk, un būs nepieciešams arī nākotnē, ir kopīga un mieru mīloša kārtība Eiropā. Patlaban mēs pie tās strādājam un pabeigsim tās veidošanu dažu gadu laikā. Krievijai ir nepieciešama stabilitāte mūsu, tai nepieciešama sadarbība ar rietumiem, ar Eiropas Savienību, ar NATO. Ja mēs gatavojamies sniegt Krievijai šāda veida gandarījumu, mums tas jāuztver nopietni, piemēram, Krievija šādai sadarbībai pieprasa hartu, tāpat kā tas notika pirms smūksmes Lisabonā, un kā pirms dažiem mēnešiem to pieprasīja prezidents Jelcins. Es to saku tādēļ, ka baidos – ja mēs neesam

gatavi vienoties ar Krieviju šajā jautājumā, visi mūsu centieni nespēs izveidot miera pilnu kārtību Eiropā, un tā vietā var sekmēt jaunu šķelšanos Eiropā. Tādēļ es ierosinu – mums vajadzētu visu apsvērt un varbūt piešķirt Krievijai iespēju kļūt par pilntiesīgu locekli šajā jaunajā miera pilnajā Eiropas kārtībā.

Nezināms runātājs: Gandrīz katrs runātājs minēja, ka NATO pārtaps jaunā NATO, taču neviens nepieminēja Rietumeiropas Savienības pilāru, kas tiek veidots NATO. Es vēlētos pavaicāt, vai jūs nepastāstītu par Baltijas valstu viedokli šī Eiropas pilāra jautājumā un jūsu ieguldījumu tajā.

Dr. Ušackas: Uz šo jautājumu ir viegli atbildēt, jo Lietuvas ārpolitika tiek realizēta saskaņā ar Māstrihtas līgumu, kas nosaka, ka Rietumeiropas Savienība ir dubulta vienošanās tādā nozīmē, ka tā ir NATO pilārs Eiropā, un tajā pašā laikā tā ir Eiropas Savienības drošības politikas elements. Es domāju, ka šajā ziņā mūsu sarunas par NATO lielā mērā atbilst mūsu centieniem tuvināties Rietumeiropas Savienībai un Eiropas Savienībai.

Dr. Birkavs: Es domāju, ka jautājums par saikni starp Eiropas Savienību, NATO un Rietumeiropas Savienību ir jautājums par to, kā konsolidēt NATO atvēršanas procesu un nepieļaut jaunu problēmu rašanos. Manuprāt, drošības aspektu nostiprināšana vai drošības pilāra esamība Eiropas Savienībā savā ziņā varētu palēnināt Eiropas Savienības paplašināšanos.

Dr. Lānemē: Faktiski šis ir fundamentāls dabas jautājums, ja ņemam vērā to, cik daudz šeit tiek runāts par mērķu pārvietošanu, jaunu NATO un izmaiņām Eiropas Savienībā. Tā kā man tika dots vārds, es vēlētos pateikties Bergera kungam par

ļoti interesantu ieteikumu attiecībā uz terminoloģiju. Es vēlētos uzsvērt, ka vienmēr ir interesanti dzirdēt apgalvojumu, ka Krievijai ir nepieciešams gandarījums, ka Krievijai kaut kas jāsaņem par to, kas tiek darīts pretēji, kā Krievija apgalvo, tās interesēm. Manuprāt, būtu vērts apsvērt iespēju mēģināt Krievijas Federācijai izskaidrot ne tikai tas apstākļi vien, ka NATO to neapdraud; ne tikai jāizklaidē mīts par to, ka NATO ir sava veida pilnīgi savrupa organizācija, kas darbojas pati par sevi; ne tikai jāizskaidro Krievijai, kas īsti ir NATO, un kādi ir tā mērķi, bet arī jāpaskaidro, ka NATO dalībvalstu atrašanās tai kaimiņos ir Krievijas priekšrocība. **Hans-Joahims Falenski (Vācijas Bundestāga CDU/CSU parlamentārās grupas Ārlietu politikas nodaļas vadītājs):** Es domāju, ka mēs visi saprotam, ka Baltijas valstis nevar tikt iekļautas pirmajā NATO paplašināšanās kārtā. Tātad rodas jautājums: kādam, jūsuprāt, vajadzētu būt NATO raidītajam signālam jūsu valstīm un arī Krievijai, kas apliecinātu, ka Baltijas valstis nav pelēkā zona, ka tām nākotnē būs iespēja kļūt NATO locekļiem? Vai ar to pietiks, ja NATO apgalvos, ka tā atstāj savas durvis atvērtas turpmākam paplašināšanās procesam, vai tomēr vajadzētu stingri noteikt Amerikas – Baltijas sadarbības politiku? Un vēl viens līdzīga rakstura jautājums: kas, jūsuprāt, būtu darāms Vācijai, lai uzsvērtu to, ka NATO būs atvērts Baltijas valstīm? Es šeit ierados vakar un runāju ar dažiem šīs valsts iedzīvotājiem. Man radās iespaids, ka jūsuprāt, Vācijā vērojama vilcināšanās attiecībā uz NATO un Eiropas Savienības paplašināšanos.

Dr. Birkavs: Pirmkārt, es nevaru jums piekrist, ka šāda jautājuma izpratne ir plaši izplatīta. Kopenhāgenā, pieci – plus – trīs

premierministru tikšanās laikā, vairāki premierministri uzdeva jautājumu – kādēļ mēs nevaram tikt iekļauti pirmajā paplašināšanās kārtā. Otrkārt, runājot par paplašināšanos, atvērtību un signāliem – es domāju, ka tas nav tikai terminoloģijas jautājums vien: iespējams, tas ir mēģinājums atvieglot īstenību, panākt kopīgu sapratni, kopīgu risinājumu. Taču, runājot par signāliem – ko tad īsti nozīmē signāls? Ko nozīmē Baltijas – Savienoto valstu statūti, Super – Partnerattiecības mieram, Atlantijas partnerattiecības? Es neesmu pārliecināts, bet varbūt tās ir sava veida signāli, kas rezultātā var novest pie skaidras un nepārprotamas sapratnes, ka Baltijas valstis būs drošībā, ka tās būs jaunā, atvērtā NATO sastāvdaļa. Tas nozīmē mūsu aizstāvībai sūtīt nevis karaspēku, bet signālus. Tas nozīmē pilnībā izprast visu procesu. Drošība nav gala rezultāts, drošība ir pastāvīgs process.

Dr. Ušackas: Ciešā saistībā ar Ministra Birkava teikto – es nezīnu, vai to var nosaukt par kopīgu sapratni, man šķiet, ka šajā stadijā, kad tiek izlemts jautājums par to, kuras valstis tiks iekļautas pirmajā paplašināšanās kārtā, mēs neesam nonākuši pie savstarpējas sapratnes. Mūsu pienākums ir stiprināt kopīgo apziņu, ka Baltijas valstīm vajadzētu būt to pirmo skaitā, kas pievienojas NATO. Kā jau iepriekš minēju, mēs cenšamies ierosināt priekšlikumus, kurus kā modalitātes varētu ietvert NATO paplašināšanās. Es ceru, ka mēs sasniegsim labus rezultātus, bet patlaban mēs gaidām nākamajā nedēļā paredzēto ministru tikšanos, un tad mums nāksies rūpīgi izanalizēt ceļu, kas mums ejams.

Runājot par Vācijas lomu – patiešām, Lietuvai Vācija ir

ārkārtīgi nozīmīga valsts, tā ir Eiropas integrācijas dzinējspēks, Eiropas Savienības un NATO Eiropas dzinējspēks, un es vēlētos lai Vācijas centieni, kas vērsti uz atvērtu un apvienotu Eiropu, aptvertu arī mūs. Es gribu teikt, ka mums ir labas, darbojošas divpusējas attiecības ar Bonnu vairākās jomās: ekonomikā, sociālajā sfērā un politikā, un mēs vēlētos šo sadarbību paplašināt. Pirms diviem mēnešiem man bija tas gods būt par namatēvu tikšanās reizē Viļņā, un uzaicināt savus kolēģus no Vācijas un Polijas. Tā bija pirmā pieci – plus – trīs – plus – divi tikšanās, kurā piedalījās Vācija un Polija. Šīs valstis mums ir vissvarīgākās. Mēs ļoti vēlamies, lai mūsu attiecības kļūtu vēl daudz ciešākas, kā to savas tikšanas laikā ar triju Baltijas valstu ministriem Mīnhenē apstiprināja Ārlietu ministrs Kinkels.

Dr. Lānemē: Jautājumā, kas skar attiecības ar Vāciju, es gribētu piebilst, ka ticu ārkārtīgi svarīgajai Vācijas lomai visu triju Baltijas valstu likteņos, jo mums ir ļoti daudz kopīgu vērtību un kopīga mantojuma. Tas veido lielisku pamatu ciešai sadarbībai. Mēs, Igaunijā, protams, atrodamies situācijā, kad, vismaz fiziskā ziņā Ārlietu ministrija ir tuvāk Dānijai un Vācijai, jo abas vēstniecības ir novietojušās mūsu ēkā. Tagad, kad, kā sagaidāms, līdz gada beigām dāņi būs pārcēlušies uz citām telpām, mums saglabāsies ciešas attiecības tikai ar Vāciju. Protams, drīzumā arī vācieši uzbūvēs paši savu vēstniecību, un tad mēs redzēsīm, kā risināsies turpmākie notikumi, bet pašreizējā situācijā mēs priecājamies par labām attiecībām. Mēs bieži redzam Vācijas vēstnieku skraidām pa ēku un meklējam savus darbiniekus. Šādas ir Igaunijas un Vācijas attiecības, un tās ir ļoti labas. Ja runājam par signāliem: ja mēs ar kādas ierīces

palīdzību savienojam kopā sarkano, dzelteno un zaļo gaismu, mēs iegūstam luksoforu. Tas ir viens signāls. Ja mums ir daudz šādu signālu, tad tā ir diskotēka, un brīžiem mēs iegūstam tieši šādu efektu. Visapkārt ir tik daudz dažādu signālu, ka ir grūti atšķirt, kurš ir īstais. Bez tam, tā kā esmu birokrāts, tad man jāatgādina tiem cilvēkiem, kas manis teikto ieraksta lentā, ka manas uzstāšanās 7. lappuses augšpusē jūs varat atrast Igaunijas, Latvijas un Lietuvas priekšlikumu gadījumam, ja dažas valstis, kuras ir Partnerattiecību mieram locekles un vēlas iestāties NATO, netiks uzņemtas pirmajā kārtā. Šis priekšlikums attiecas uz visām Partnerattiecības mieram locekļiem, ne tikai uz Baltijas valstīm vien, un tas nosaka, ka pēc diferenciacijas, kas balstīta uz pašdiferenciaciju pabeigšanas, NATO vajadzētu parakstīt līgumu ar atlikušajām Atlantijas partnerēm. Līgums noteiktu, ka šīs valstis ir potenciālas NATO locekles. Pēc tam turpinātos sešpadsmit – plus – viens sarunas. Citiem vārdiem sakot, NATO tas ir izdevīgi: ja NATO nevēlas turpināt sarunas, tad viņiem labāk vajadzētu mūs padarīt par pilntiesīgām locekļiem un iesaistīt notiekošajā procesā – tāda ir šī doma. Šādu signālu NATO vajadzētu dod visām valstīm, kuras vēlas iestāties NATO, un kurām netiek piedāvāts būt pirmajām pirmajā paplašināšanās kārtā kopš astoņdesmitajiem gadiem. Paldies!

Burkhardt von Grolls (Vācijas vēstniecības Latvijā militārais atašējs) Es pilnībā piekrītu jūsu apgalvojumam, jūsu ekselence Birkava kungs, ka prioritāte vispirms jāpiešķir parlamentārajiem un pēc tam militārajiem jautājumiem. No vienas puses, es uzskatu, ka karaspēks demokrātijas apstākļos, var būt noderīgs līdzeklis politiķiem, lai caur savstarpēju bruņoto

spēku sadarbību īstenotu integrāciju un saiknes ar citām tautām gan politikas gan militārajā sfērā. Es gribētu vaicāt, kāda, pēc politiķu domām, ir nacionālo bruņoto spēku loma integrācijā un sadarbībā ar citiem partneriem Partnerattiecību mieram ietvaros, NATO un iespējams arī Rietumeiropas savienībā?

Dr. Birkavs: Liels paldies par šo jautājumu! Tā kā Vācijas pārstāvji uzdod tik daudz jautājumu, es vēlētos jums visiem patiekties par šādu iniciatīvu un gribu uzsvērt, ka mums, neskatoties uz šiem sarežģītajiem jautājumiem, ir brīnišķīgas attiecības ar Vāciju. Runājot par nacionālo bruņoto spēku sadarbību ar citiem spēkiem Partnerattiecību mieram ietvaros, es domāju, ka situācijai būtu jāveidojas tā, lai, kur vien tas iespējams, mums ļautu izmantot dalības un sadarbības veicināšanai visas NATO un Partnerattiecības mieram piedāvātās iespējas. Mēs varētu piedalīties plānošanā, organizācijā u.t.t. Tā patiešām būtu atvērtība, un šis process jau ir sācies, jo mūsu sadarbībai ir tendence aizvien padziļināties. Tomēr ar to vēl nepietiek, un iespējams, mēs pat neesam gatavi visām dalības formām un modalitātēm, taču šis ir vienīgais mums pieejamais veids, lai paātrinātu savu gatavības pakāpi un pakāpeniski pievienotos citiem. Šis ir mans skatījums, un, manuprāt, šādas sadarbības paplašināšanas būtiskākais akcents un devums būtu regulējums militāro spēku intelektuālajā potenciālā.

Dr. Ušackas: Es vēlētos tikai bilst pāris vārdu par Eiropas Savienību un reģionālo sadarbību, kā arī mirki pakavēties pie jūsu skartā savstarpējās sadarbības jēdziena. Mēs no savas puses labprāt sekotu visiem ieteikumiem: es domāju Savienoto valstu centienus, Baltijas darbības plānu vai Skinkela 12 punktu plānu

mūsu integrācijai Eiropā un NATO, kā arī Zviedrijas premjerministra Gorana Persona piecu punktu plānu. Mēs patiešām augstu vērtējam šos ieteikumus, bet tajā pašā laikā es vēlētos nepārprotami norādīt, ka ir ļoti svarīgi neļauties maldiem un pārpratumiem, ka paplašināšanai vai mūsu dalībai Aliansē ir iespējama alternatīva. Mēs strādājam ar sabiedrību, bet arī jums vajadzētu būt pretimnākošiem un atklātiem, augstsirdīgiem un godīgiem, runājot par šīm lietām un formulējot tās. Otrs savstarpējās sadarbības aspekts, kurš tiek apskatīts politiskā rakursā: kad no ļoti pieredzējušu ekspertu un politiķu puses izskan apgalvojumi, ka šādu iemeslu dēļ Baltijas valstis nevar uzņemt NATO, es atvainojos, bet es būšu tiešs un apgalvošu, ka Vinstons Čērčils vērsās pie amerikāņiem ne jau tādēļ, lai sadarbotos pavēlniecības un kontroles jomā vai sakaru sistēmu sfērā, bet gan tādēļ, ka viņiem bija kopīgs uzdevums. Tagad mums ir cits kopīgs uzdevums: konsolidēties, un palīdzēt tām valstīm, kas ir atbrīvojušās no padomju režīma saliedēt to demokrātiskos centienus un brīvā tirgus reformas. Es uzskatu, ka šis ir NATO paplašināšanās mērķis. Paldies!

Nezināms runātājs: Es vēlētos atgriezties pie Nurika kunga uzstāšanās un uzdot šādu jautājumu. Jūs teicāt, ka jautājums ir kad un kurā mirklī Krievija piekritīs NATO paplašināšanai un tad panākt vienošanos. Es vēlētos pavaicāt: kāds Krievijai ir iemesls piekrist? Tā neko nezaudē arī tad, ja nepiekrīt un tai ir daudz iemeslu gadīt, cik ilgi vien iespējams. Ja pret to pastāv kādi argumenti, es tos labprāt dzirdētu. Tāpat es arī gribētu uzsvērt, ka no Baltijas valstu valdību viedokļa, situācija ir ļoti līdzīga. Šī nav televīzijas spēle, kur jūs esat

iegūvis mašīnu un tagad varat izvēlēties – iegūt arī brīvdienu ceļojumu vai zaudēt visu. Es gribu teikt, ka patlaban situācija ir tik sarežģīta, ka visām pusēm būtu noderīgi pēc iespējas paildzināt šo procesu. Mēs joprojām nezinām – varbūt NATO izlems atlikt galotņu tikšanās uz diviem mēnešiem un līdz tam būs notikušas daudzas izmaiņas. Šajā situācijā, kad pastāv daudz iespēju, šķiet, ka visām pusēm ir iemesli turpināt tieši to, ko tās patlaban dara. Ja pret šo apgalvojumu pastāv kādi argumenti, es gribētu dzirdēt arī tos.

Tā kā man ir dots vārds, es gribētu pievērst uzmanību interesantam apstāklim Golliet kunga prezentācijā, un tas tieši sasaucas ar Dr. Trenina teikto: bieži vien tieši etniskais un pilsonības jautājums spēlē svarīgu lomu mūsu attiecībās. Labs piemērs ir Kipras vēsture. Turcija ir vienīgā, kura atzīst Ziemeļkipru, kas, kā zināms atrodas uz ziemeļiem no Apvienoto Nāciju nodalošās līnijas, kā atsevišķu valsti. Tajā pašā laikā tās valdība uzskata, ka reiz, kad Kipra izveidojās kā neatkarīga valsts, bija spēkā līgums starp dienviddaļas un ziemeļdaļas iedzīvotājiem, kas nosaka, ka Kipra tiks pārvaldīta kopīgiem spēkiem. Viņuprāt, Dienvidkipras izveidošana bija sākotnējā līguma pārkāpums, un tādēļ viņi tic savai taisnībai, lai gan pārējā pasaules daļa, izņemot Turciju, apgalvo, ka viņi maldās. No otras puses, dienvidos runāja par *enosis* vai pievienošanos Grieķijai, kas tiek uzskatīta par etnisko dzimteni, lai gan pēdējo gadu laikā Kipras politiskie kontakti ar Grieķiju ir bijuši ļoti vāji. Tātad, ja šajā situācijā tomēr nekas nav atgadījies, varbūt tas ir tādēļ, ka Grieķija un Turcija ir NATO locekles, un saprot, ka rīcība, kuras vienīgā motivācija ir vēlmes, nav neviena interesēs. Diemžēl

Kiprā joprojām atrodas Apvienoto Nāciju spēki, bet, ja mēs pieņemam, ka to nav – tad ir vēl daudz dažādu iespēju, kā atrisināt radošos situāciju. Patlaban Kipra nav konflikta cēlonis starp Grieķiju un Turciju, tā ir jautājums, kurā šīm valstīm ir atšķirīgs viedoklis. Citu valstu attieksme izpaužas tādējādi, ka dažas no tām atbalsta Grieķiju, dažas Turciju. Šī situācija pilnībā atšķiras no tās, kāda valda pārējā Eiropas daļā.

Dr. Nuriks: Jautājums ir – kādēļ krieviem vajadzētu stingri turēties pie sava, kas viņiem jāzaudē. Kas viņiem jāzaudē? Līgums ar NATO. Krievijā ir daži cilvēki, kam tas, iespējams, ir pilnīgi vienalga, jo viņiem ir vienalga arī tas, vai NATO paplašināšanās problēma tiek risināta pēc iespējas nesāpīgā veidā, taču es runāju par to Krievijas sabiedriskās domas daļu, kurai rūp Krievijas – Rietumu attiecību jautājuma potenciālā cena, un iespējams arī Krievijas iekšējās reformas. Mums jādomā par šiem cilvēkiem. Viņiem, šai Krievijas sabiedriskās domas daļai, līgums un ar to saistītās problēmas ir patiešām svarīgs. Līgums ir tas, kas viņiem jāzaudē. Jūs teiksiet, NATO vienalga turpinās uzsāktu un pieņems lēmumu paplašināties pat tad, ja netiks panākta vienošanās ar Krieviju. Šis varētu būt jautājums, kas mulsina dažus cilvēkus Maskavā un liek tiem justies nedroši – vēl joprojām var atrasties cilvēki, kas tic tam, ka, ja šis jautājums tiks aizkavēts, NATO atliks savus lēmumus. Man personīgi nav nekādu aizspriedumu pret to, vai galotņu tikšanās notiek jūlijā vai augustā – ja būtu īstais laiks sarunām ar Krieviju, kas patiesi varētu dot rezultātus un būtu nepieciešams vēl neaudz vairāk laika, lai nostiprinātu dažas to nianšes. Tādā gadījumā es neteiktu – sarunām par katru cenu

jānotiek jūlijā nevis augustā. Faktiski, lieta ir tāda, ka mums ar Krieviju nav nekādu nopietnu sarunu šajā jautājumā. Par to daudz runā, un tas tiek apspriests sabiedrībā, bet cik man zināms, mēs vēl neesam nonākuši pie kaut kā konkrēta, un tas rada bažas. Tātad, šis ir tas, kas, manuprāt, Krievijai jāzaudē. Viņiem jāaskaras ar šādu problēmu: ja Krievija iesaistās nopietnās sarunās, tad var rasties iespāids, ka tā piekāpjās NATO paplašināšanai, un tas rada politiska rakstura grūtības. Es ceru, ka mēs atradīsim izeju un spēsim sākt nopietnas diskusijas, lai līdz jūlijam vai augustam gūtu rezultātus.

Kas jāzaudē Baltijas valstīm? Manuprāt, tas ir iekšējais atbalsts. Es to neesmu nosapņojis, es to dzirdu no Baltijas pārstāvjiem jau mēnešiem ilgi: problēma, kas viņus satrauc, un es viņiem ticu, ir visi šie signāli, NATO virsotņu tikšanās rezultāti, kas var likt zaudēt drosmi gan sabiedriskajai gan parlamentārajai domai Baltijas valstīs, jo rodas bažas, ka notiks nelabvēlīgs, straujš pavērsiens politikā, kas kavēs Baltijas valstīm noturēties uz iesāktā ceļa. Es uzskatu, ka tā patiešām ir problēma. Kā jau minēju iepriekš – šīs ir demokrātiskas valstis, un es neesmu pārliecināts, ka sabiedriskā doma ir gatava tādām iznākumam, kas, manuprāt, varētu rasties NATO virsotņu tikšanās laikā. Es esmu norūpējies par to, ka Latvija, Lietuva vai Igaunija var pēkšņi atteikties no savas rietumu orientācijas – tas būtu muļķīgi! Man rūp iespēja zaudēt šo impulsu, esmu nobažījies par to, kas notiks, ja cilvēki noticēs tam, ka NATO virsotņu tikšanās rezultāti nozīmē diplomātisku neveiksmi un šķēršļus Baltijas ārpolitikas ceļā. Es patiešām esmu par to norūpējies. Es nekādā gadījumā negatavojos stāstīt Baltijas

valstu politiķiem, kā viņiem risināt pašiem savas iekšējās problēmas šajā jautājumā. Es varu izteikt savu viedokli tikai no malas kā līdzjūtīgs vērotājs, un piebilst, ka, manuprāt, būtu svarīgi to paturēt prātā. Šī ir sarežģīta taktiska problēma, bet es esmu pārliecināts, ka ir svarīgi sagatavot sabiedrisko un parlamentāro domu gaidāmajam iznākumam, ar ko jums nāksies saskarties. Tas patiešām ir vienkārši.

Ojārs Celle:(PBLA) Es arī vēlētos uzdot jautājumu Nurika kungam. Pagājušās nedēļas laikā Savienoto valstu valdībā notika lielas pārmaiņas. Ir iecelts jauns Valsts sekretārs, Aizsardzības sekretārs, notikušas izmaiņas galvenos amatus ieņemošo cilvēku sastāvā, uz skatuves parādījušās jaunas sejas. Kā jūs vērtējat šīs pārmaiņas to jautājumu kontekstā, kurus mēs šodien apspriežam?

Dr. Nuriks: Es uzzināju par šīm izmaiņām valdības sastāvā tikai Kopenhāgenas lidostā, kad sarunājos ar Peru Karlsenu; izņemot to, ko esmu lasījis avīzēs, man nav nekādas citas informācijas. Ja man jautā, kā šīs izmaiņas varētu ietekmēt Savienoto valstu politiku Baltijas lietās, es īsumā gribētu pieskarties diviem jautājumiem. Pirmkārt, man patiešām nav ne mazākās jausmas, kāda ir senatora Koena nostādne. Cik man zināms, viņš kopumā atbalsta NATO paplašināšanas politiku. Es nekad neesmu viņu dzirdējis konkrēti izsakāties par Baltijas valstu jautājumu, kā arī, kādai, pēc viņa domām, vajadzētu būt politikai attiecībā pret tām valstīm, kuras vēlas iestāties NATO, bet kuras netiks uzaicinātas paplašināšanās pirmajā kārtā. Runājot par M. Olbraitu, man šķiet, es diezgan precīzi nojausu, kādi būs viņas centieni. Viņai ir stingra nostāja politikas jomā

vispār. Diemžēl, es konkrēti nezinu Olbraitas uzskatus Baltijas jautājumā, bet es būtu pārsteigts, ja tie atšķirtos no vēstnieka Sieberta izklāstītajiem, vai pirmā sekretāra Perija izteiktajiem, vai tā, ko ir teicis Džons Kornblums: konkrēti, ka Savienoto valstu politikas mērķim vajadzētu būt šī procesa paātrināšanai. Es gribētu izdarīt secinājumu, kurš, manuprāt ir pats galvenais. Tas, ko cilvēki nesaprot vai pietiekoši nenovērtē – ne tikai Baltijas reģiona cilvēki vien, bet arī Savienoto valstu iedzīvotāji – ir kāds apstāklis, kas patiešām mainīja Savienoto valstu politiku, administrācijas politiku NATO paplašināšanās jautājumā kopumā. Tas nebija tikai tas apstāklis vien, ka Ričards Holbrūks atgriezās Savienotajās valstīs no Bonnas, kā arī visas tās personības, kuras lielā mērā bija iesaistītas, bet gan fakts, ka mainījās prezidents, ka tā ir prezidenta politika. Tas, ko jūs aizvien vairāk dzirdat izskanām no administrācijas puses, nav tikai tās personīgo viedokļu atspoguļojums, šie izteikumi rāda, kurp virzās visa administrācija kopumā. Es nedomāju, ka kāds no valdības locekļiem apgalvotu kaukto tādu, kam nepiekrīt prezidents. Prezidents nav sniedzis oficiālu politisku paziņojumu, bet es būtu patiesi izbrīnīts, ja tad, kad viņš to izdarīs, tas būtiski atšķirtos no tā, ko viņš ir teicis. Protams, tam, kas ir Aizsardzības sekretārs un kas ir Valsts sekretārs, ir liela nozīme, taču vissvarīgākais ir – kas ir prezidents. Prezidents ir tas pats, un man šķiet, ka es ļoti labi zinu, kur viņš vēlas doties.

Kārlis Druva: Man ir jautājums Trenina kungam. Jūs runājat par krīzi, kura varētu sākties Krievijā, ja notiks paplašināšanās, un it īpaši, ja tā aptvers Baltiju. Es gribētu lūgt jūs precizēt – kādu krīzi jūs paredzat? Otrkārt: kādēļ netiek veikti

nekādi pasākumi, lai sagatavotu Krievijas sabiedrību šādai iespējamībai? Trešais ir blakus jautājums – jūs par to nerunājāt, bet tas ir aktuāls Baltijā un skar gan Latviju gan Igauniju – robežu jautājums. Es vēlētos, lai jūs to komentētu, it īpaši tāpēc, ka šī robežjautājuma dēļ jums ir iespēja apsteigt mūsu iestāšanos Eiropas Savienībā un NATO.

Dr. Trenins: Paldies! Daudziem cilvēkiem patīk iztēloties pastardienu un domāt par to, kas varētu notikt, ja izraisītos krīze. Es nolēmu šo tēmu izlaist, jo labi zinu, ka jūs visi lasāt ģenerāļa Radionova un viņam līdzīgo paziņojumus. Man ir tāda sajūta, ka daudzas no tā, ko Krievijas ierēdņi nosauc kā iespējamās sekas NATO paplašināšanai centāleiropas virzienā vai, ietverot Baltijas valstis, netiks īstenots. Krievija ir vāja valsts. Tai nav visu to resursu, kas bija Padomju Savienībai. Krievijai ir diezgan svarīgas intereses Rietumos, kas tai neatļaus pašai sevi izolēt. Krievija iespējams darīs kaut ko tādu, kas tai pašai būs sāpīgi, taču ne gluži tādā pakāpē. Pirmkārt, es neticu tam, ka Baltijas valstis iestāsies NATO pretēji Krievijas stingrajai opozīcijai. Šis ir mans personīgais viedoklis, un tam nav plaša atbalsta, taču man tas šķiet reāls. Tomēr, šis jautājums var novest pie Krievijas militārās doktrīnas pārskatīšanas tā, lai atjaunotu Rietumu fronti. Patlaban mums nav rietumu frontes, mums ir problēmas dienviddaļā, kuras pastāv jau desmitiem gadu. Mūs sagaida nopietnas problēmas tālo austrumu flangā, pie tādas ģeostratēģijas, jūs nevēlētos izveidot rietumu fronti.

Tomēr uz Krievijas politiskajiem un militārajiem līderiem tiks izdarīts nopietns spiediens, lai saņemtu atbildi, un viņi atbildēs, manuprāt, tradicionālajā rietumu frontes atjaunošanas

stilā, un Krievijai tas nebūs nekas iepriecinošs. Tas iespaidos arī Krievijas iekšpolitiku. Mēs jau esam pieredzējuši, kā, pretstatā pirms vairākiem gadiem pastāvošajam internacionālajam garam, Krievijas iekšpolitikas jautājums iegūst aizvien lielāku nacionālistisku pieskaņu. Manuprāt, tas izsaka Krievijas elites sarūgtinājumu attiecībā uz sadarbību un partnerattiecībām ar rietumiem. Ja mēs šodien dzirdam ka kāds, līdzīgi Lužkova kungam mēģina Federācijas padomē pacelt jautājumu par to, ka jāpieņem lēmums Sevastopoli saukt par Krievijas pilsētu, tas nenozīmē, ka Krievija gatavojas sākt karu ar Ukrainu Sevastopoles dēļ, bet norāda, ka Lužkova kungs nopietni domā par iespēju kandidēt Krievijas prezidenta postenim 2000. gadā, un, viņaprāt, pareizais ceļš, lai to panāktu, ir afišēt sevi kā patriotisku kandidātu. Tas nozīmē, ka noskaņojums tautā kļūst aizvien nacionālistiskāks, un tas nav atkarīgs no tā, kā attīstās attiecības starp Krieviju un rietumiem. Manuprāt, krīze – tas ir: naidīgums, militārās doktrīnas pārorientēšana, nopietnas problēmas, varbūt pat daļējs bruņojuma kontroles sabrukums. Šie ir ļoti nopietni jautājumi, un ja kāds runā par konvencionāli vāju valsti – Krievija nekad nav bijusi konvencionāli tik vāja – tas nozīmē, ka lielāks uzsvars militārajā doktrīnā tiks likts uz kodolieročiem. Tas ir bēdīgi.

Neapšaubāmi, Krievija zaudēja aukstajā karā, un tagad rietumi lēnām virzās uz priekšu, lai savāktu trofejas – varbūt jūs redzat lietas citādāk, iespējams arī man ir atšķirīgs viedoklis, bet tāds ir elites vairākuma skatījums uz šo problēmu. Tam nepiekrīt tikai ļoti nedaudzi. Iespējams, ir tādi politiologi, kas piedāvā citādu viedokli, taču politiķu neveido politiologi, un varbūt tas ir

labi. Es domāju, ka nav iespējams, un nav arī nepieciešams, sagatavot Krievijas sabiedrību. Fakts, ka Krievijas sabiedrībai nav viedokļa NATO jautājumā nozīmē to, ka noteiktos apstākļos ar to var manipulēt, un tas ir nopietni. Kas attiecas uz robežjautājumu – ja jūs esat vāji, ja esat nobažījušies vai jums šķiet, ka esat iedzīti stūrī, jūs izmantosiet jebkādus līdzekļus, lai aizstāvētu savas intereses. Manuprāt, fakts, ka Latvija un Igaunija ir izteikušas un ierosinājušas savas prasības attiecībā uz teritoriju, kas ir ietilpusi šo valstu sastāvā laika posmā starp pirmo un otro pasaules karu, dod Krievijai iespēju vērsties pie plašākas starptautiskas sabiedrības un teikt – lūk, viņiem ir problēmas; vai jūs vēlaties uzņemt tādus locekļus, kuriem ir problēmas ar mums? Es domāju, ka daži – un tas gadās ārkārtīgi bieži – paši to nemaz nemanot, spēlē citu spēles.

Markinienas: Mans vārds ir Markinienas, es esmu Lietuvas Ārlietu ministrijas plānošanas nodaļas darbinieks. Es runāšu pusoficiāli – kā plānotāji parasti mēdz to darīt. Vēlētos izteikt tikai pāris īsas piezīmes attiecībā uz Nurika un Trenina kungu teikto. Nurika kungs norādīja, ka Baltijas valstīm jāveido militāri kontakti ar Krieviju, un ka tie šajā situācijā būtu ļoti izdevīgi. Es pārstāvu Lietuvu un nevaru runāt visu triju Baltijas valstu vārdā, bet gribētu teikt, ka ekonomiskajā jomā mūsu attiecības ar Krieviju patiešām ir labas. Šķiet, ka arī dažos militāra rakstura jautājumos ir panākta savstarpēja sapratne: kā piemēru var minēt militāro tranzītu caur Lietuvu. Mums ir Krievijas militārajam tranzītam piemērojami likumi, kurus Krievija ievēro, un situācija tagad ir pavisam normāla – pirms diviem gadiem tas tā nebija. Runājot par Krievijas – Lietuvas

attiecībām, mūsu situācija ir labvēlīga. Rietumos mums ir Kaļiņingradas apgabals, kur Krievija ir mūsu kaimiņš. Es gribētu informēt, ka Kaļiņingradas iedzīvotājiem nav nepieciešamas vīzas, lai ieceļotu Lietuvā. Mēs no savas puses darām visu iespējamo, lai veicinātu atvērtību. Mums ir izveidojusies sadarbība ne tikai ar militāro personālu vien, bet arī ar robežapsardzes darbiniekiem, un tā ir trīspusēja sadarbība starp Poliju, Lietuvu un Krieviju. Mēs kopīgi risinām visdažādākās problēmas, tajā skaitā narkotiku transportu un citas. Situācija nav slikta, es pat teiktu, ka Lietuvas un Krievijas attiecības ir labas.

Tagad pievērsīšos Trenina kunga izteiktajam apgalvojumam, ka Baltijas valstu tuvošanās NATO pasliktina attiecības ar Krieviju, taču tas tā nav Lietuvas gadījumā: mēs paziņojām par savu vēlmi iestāties NATO pirms trīs gadiem, un, neskatoties uz to, attiecības ar Krieviju ir attīstījušās pavisam normāli. Es varētu minēt vēl dažus piemērus: manā rīcībā nav skaitļu attiecībā uz Latviju un Igauniju, bet es zinu, ka Lietuvā pieaug tūristu skaits no Krievijas. Tādēļ varbūt var droši apgalvot, ka mūsu attiecības un savstarpējā sapratne attīstās.

Napper (Amerikas Savienoto valstu vēstnieks Latvijā): Liels paldies! Es tikai vēlētos īsi piebilst, ka pilnīgi piekrītu Boba Nurika teiktajam par vispārējām tendencēm Savienoto valstu politikā – viņam ir pilnīga taisnība. Jautājums, ko mēs paši sev aizvien biežāk uzdodam ir nevis kad, bet kā. Kā mēs strādājam kopā ar Baltijas valstīm, lai palīdzētu tām virzīties uz nosprausto mērķi – dalību Aliansē? Taču mēs esam norūpējušies, es pilnīgi piekrītu jūsu bažām par nastu, par šo politisko nastu, kuru aizvien vairāk uzņemas Partnerattiecības mieram. Kā mēs varam

atrast citus ceļus, lai virzītos uz priekšu? Šī iemesla dēļ mēs izdarām spēcīgu spiedienu uz NATO vadību, kas gatavojas parakstīt Alianses līgumu par Atlantijas partnerattiecību padomi. Tā būs jauns forums, kurā partneriem un sabiedrotajiem būs iespēja virzīt šo procesu. Šī iemesla dēļ mēs esam izstrādājuši Baltijas – Amerikas plānu kā divpusēju dokumentu, lai koncentrētu Savienoto valstu valdības enerģiju virzībai uz priekšu visās mūsu attiecību sfērās: politiskajā, ekonomiskajā un militārajā. Mēs ceram, ka tas būs stimuls visām citām valstīm, kuras labprāt atbalsta Baltijas centienus, arī pašām turpināt līdzīgā veidā. Mēs ticam, ka tas atvieglēs politisko nastu, kas patlaban guļ uz Partnerattiecības mieram pleciem.

Viņķelis: Manis sacītais būs ciešā kontekstā ar vēstnieka kunga teikto, un es gribētu savu komentāru adresēt mūsu Rietumeiropas dalībniekiem. Tā kā reformas dažu NATO vienību darbā ir kļuvušas par priekšnoteikumu Partnerattiecību mieram paplašināšanai, mēs dažkārt izjūtam bažas par šo abu pasākumu izdošanos. Es gribētu vaicāt mūsu Rietumeiropas dalībniekiem, vai viņi redz iespēju vienlaicīgi virzīties uz priekšu iekšējās adaptācijas jomā, tajā pašā laikā paplašinot Partnerattiecības mieram? Es vēlētos uzdot jautājumu arī mūsu transatlantijas dalībniekiem Trenina un Nurika kungiem. Pēdējā laikā, un arī ne tik senā pagātnē, ir izskanējuši ieteikumi, ka, lai pasargātu bruņošanās kontroli un, vispārīgi runājot, Savienoto valstu – Krievijas attiecības no pasliktināšanās, tūlīt pēc pirmā paplašināšanās raunda jāapsver otrā raunda iespējamība – pēc pieciem vai desmit gadiem, cita starpā es tagad atsaucos uz nesen publicēto rakstu *Frankfurter Allgemeine*. Vai jūs uzskatāt, ka šāda

pieeja būs sekmīga un sasniegs atbalstītāju nospraustos mērķus?

Lamers: Jūs jautājat par Partnerattiecībām mieram un paplašinātām Partnerattiecībām mieram. Es uzskatu, ka pēc pirmajiem NATO atvēršanas vai paplašināšanās soļiem, mēs sāksim rīkoties un kļūsim atvērti citām valstīm; tas ir cieši saistīts ar paplašinātām Partnerattiecībām mieram, t.i., Partnerattiecībām mieram II.

Dr. Nuriks: Atļaujiet man bilst tikai dažus vārdus attiecībā uz nupat izteikto jautājumu par NATO reformu saistību ar paplašinātām Partnerattiecībām mieram, un pēc tam pāriet pie man adresētajiem jautājumiem. Manuprāt, paša NATO apsvērumiem attiecībā uz iekšējo reformu vispār, ir divas pilnīgi pretējas potenciālas tendences attiecībā uz to, kā tiek risināts Baltijas jautājums. No vienas puses, un tas ir jautājums, par kuru es runāju šorīt, es uzskatu, ka virziens, kurā visticamāk norisināsies NATO reformas, piedāvā dažas reālas iespējas, un es mēģināju norādīt, kādas tās ir. Konkrēti, tas būtu pieaugoša apjomā pielietot atbildības nodošanas reģionālajām pavēlniecībām jēdzienu, procesa paātrināšana un tā izmantošana stratēģisko mērķu izveidošanai gan Baltijas valstīm gan Krievijai kā cita elementa, cita veida reālas, praktiskas sadarbības un kopīgu aktivitāšu ar Aliansi ieviešanas ceļš. Tās ir labas ziņas. Es domāju, ka iespēju šeit ir daudz – es nezinu, ko izlems NATO, bet šis noteikti ir vesels priekšlikumu bloks, un es ceru, ka Alianse to nopietni apsvērs.

Otra monētas puse, tā sakot, īstermiņa, ir tāda, ka NATO sastāvā ietilpst atsevišķi cilvēki, kuru atbildības loks ir visai plašs. Kad notiek strīdi par reformām komandējošajā sastāvā,

tam nav nekā kopīga ar Baltijas jautājumu vai vispārējo problēmu par to, kādai jābūt NATO politikai pret tām valstīm, kuras neuzaicinās pievienoties Aliansei šajā vasarā, taču apsvērumi tiek atlikti. Šī ir viena problēma, kas mani satrauc. Piemēram, nesenojam Francijas – Amerikas strīdam par dienvidu pavēlniecību nav nekā kopīga ar tiem jautājumiem, kas šodien ir mūsu dienas kārtībā, taču tie novērš cilvēku uzmanību no šīm problēmām. Es vēlētos, lai šīs problēmas tiktu atrisinātas, un sabiedrība varētu koncentrēt uzmanību uz citiem jautājumiem.

Runājot par bruņojuma kontroles režīmu un priekšlikumu noteikt pārtraukumu – šī doma pastāv jau diezgan ilgu laiku sprīdi, taču ir visai vīrspusēja. No vienas puses, tas noteikti ir kautkas, kas, pēc sabiedrības domām, būtu noderīgs sarunās ar Krieviju par gatavas formulas un līgumu paketes ierosināšanu laika posmā starp šodien un jūliju. Tas patiešām tā ir, tūri praktiski – mēs nesāksim pareģot cik ilgi pārtraukums būs pārtraukums – NATO būs nepieciešams laiks, lai, tā sakot, sagremotu pirmo raundu, pārdomātu tā norisi un apsvērtu, kas darāms. Es nezinu, ko tas nozīmē, es nedomāju, ka būs nepieciešami 10 gadi, varbūt pat nebūs vajadzīgi pilni 5, taču NATO nāksies novērtēt paveikto. Cilvēki saka – tas ir praktiskas dabas jautājums – jebkurā gadījumā, NATO paplašināšanās procesā būs pārtraukums, tad kādēļ nepateikt to krieviem? Es domāju, ka tā būtu kļūda, par spīti paviršajam līgumam to darīt. Tā būs kļūda ne tikai to signālu dēļ, kas tiktu sūtīti Baltijas valstīm; ilgākā laika posmā tā būtu kļūda jautājumā, kā mēs kārtojam savas attiecības ar Krieviju. Tādējādi mēs pavisam

noteikti sūtītu nepareizus signālus par to, kā mēs tiksimies, kad tiks uzsākts paplašināšanās process. Es domāju, ka šāds variants nebūtu ieteicams risināt arī bruņojuma kontroles jautājumus. Ir daudz iemeslu, kas mani satrauc tāpat kā Trenbin kungu, lai gan dažiem no tiem nav nekā kopīga ar NATO paplašināšanos. Es arī nobažījies par pilna apjoma stratēģiskā bruņojuma kontroles līgumiem ar Krieviju, sākot no *CFE* līdz *START*, *Open Skies* un visiem pārējiem. Taču es nedomāju, ka NATO sarunas ar Krieviju par Krievijas – NATO attiecībām ir īstā vieta, lai risinātu šos jautājumus. Manuprāt, ir kāds ļoti spēcīgs arguments, lai apgalvotu, ka *CFE* ir jāatjauno un jāpielāgo jaunajai stratēģiskajai situācijai Eiropā. Es nedomāju, ka šiem jautājumiem vajadzētu būt daļai no Krievijas – NATO līguma. Krievijas – NATO līgumam jānosaka NATO – Krievijas attiecības. Es uzskatu, ka par *CFE* jautājumiem būtu jāuzsāk atsevišķas sarunas.

Vita Matīsa: Es runāšu ļoti īsi un atgriezīšos pie Golliet kunga teiktā. Golliet kungs, šis nav galvenais jūsu uzstāšanās arguments, bet ar jūsu atļauju es to padarīšu par savas uzstāšanās galveno argumentu. Jūs minējāt, ka 5. pants ir centrālais NATO līguma pants, un atzīmējāt automātisko amerikāņu atbildi uz to. Tas nav īsti droši, cik automātiska bija šī atbilde, jo NATO līguma 5. panta nosacījumi ir daudz brīvāki nekā tas parasti tiek uzskatīts. Tiesa, ir rakstīts, ka uzbrukums vienam tiks uzskatīts par uzbrukumu visiem, taču bieži tik piemirsts 5. panta pēdējais teikums, kurš skan šādi: “katra puse pielietos tādus līdzekļus, kādus tā uzskata par nepieciešamiem”. Labi, automātiskā atbilde tika nodrošināta, jo to prasīja aukstā kara draudi, vai, citiem vārdiem sakot, vienu līguma skaidrojumu noteica vecās

realitātes. Manuprāt realitātes, kas pastāv pēc aukstā kara, ne tikai nosaka, bet arī redz jaunu 5. panta skaidrojumu – es lietošu Bertrama formulējumu – “elastīgas koalīcijas”, “elastīga integrācija”. Pie kā tas viss neizbēgami novedīs? Tas novedīs pie elastīga ieguldījuma. Šis termins varbūt Baltijas tautām nav visai pieņemams, bet es uzskatu, ka tas ir jāatkāro, jo daudzi baltieši dzīvo ilūzijās, ka dalība NATO – un šī iemesla dēļ visi vēlas pievienoties NATO – automātiski garantēs drošību uzbrukuma gadījumā. Dalība NATO nenozīmē automātisku drošību vai aizsardzību uzbrukuma gadījumā. Es domāju, ka Baltijas sakarā tas patiešām būtu īpaši jāpasvīturo: šī jaunā realitāte ietver arī jaunu 5. panta skaidrojumu.

Ivanova (Biznes i Baltija): Es gribētu uzdot jautājumu Trenina kungam. Vai jūs varētu sniegt savu viedokli jautājumā, ko minēja Nurika kungs, un, man šķiet arī Karlsena kungs, konkrēti, jautājumā par iespējamo militāro sadarbību starp Krieviju un Baltijas valstīm paplašinātās Partnerattiecību mieram programmas ietvaros? Jo līdz šim, kā to saka NATO, nav bijusi savstarpēja sadarbība pat patreizējās Partnerattiecību mieram programmas ietvaros. Vai ir iespējams, ka Krievija piekritīs šādaī sadarbībai, un ja jā, kādas varētu būt tās formas? Tāpat jūs minējāt, ka daži jūsu Baltijas kolēģi vaicā, vai viņi ir uzskatāmi pat “tālajām” vai “tuvajām” ārzemēm. Jūs šo terminu “tuvās ārzemes” minējāt ievadā, vai Krievijā tas joprojām tiek lietots attiecībā uz Baltijas valstīm? Es neuzdodu šo jautājumu pārliecības trūkuma dēļ, kā jūs teicāt, bet aiz tīras ziņkāres, lai uzzinātu Krievijas nostāju.

Dr. Trenins: Paldies par jautājumiem. Ar pienākošos cieņu

es gribētu teikt, ka kādu laiku esmu pildījis militāro dienestu, un es uzskatu, ka militārie kontakti ir ļoti vērtīgi, bet kādēļ mums tos pārspīlēt? Karavīri ir ļoti disciplinēti ļaudis. Kad viņiem liek būt draudzīgiem, viņi ir draudzīgi, kad viņiem liek būt citādiem, viņi tādi ir, tas varētu būt tīri simboliski, bet ne vairāk. Tas, kas patiešām varētu būt noderīgs – šeit es visnotaļ atbalstu Karlsena kunga teikto – ir Baltijas valstu pievienošanās CFE (tas zināmā mērā remdētu Krievijas bažas), un Baltijas valstis un Krievija vienotos par drošības pasākumu kompleksu, kas, savukārt, kļiedētu Baltijas valstu bažas.

Runājot par “tālajām” un “tuvajām” ārzemēm, es domāju, ka Krievijā tā šodien nav problēma. Šis termins tika ieviests noteiktā laikā – laikā, kad sabruka Padomju Savienība. Tā sabruka šodien pirms pieciem gadiem, dāmas un kungi. Es apsveicu tos, kurus vajag apsveikt. Es domāju, ka uzsvars, lielākoties, tika likts uz “ārzemēm”. Ārzesmes ir ārzemes, un Baltijas valstis ir daļa no šīm ārzemēm. Es nedomāju, ka mums vajadzētu apskatīt šo jautājumu vēl dziļāk.

Es vēlētos izmantot izdevību un izteikt īsu piezīmi attiecībā uz Karlsena kunga teikto par drošības vakuumu. Es domāju, ka tas bija lieliski, ka tūlīt pēc Dānijas iestāšanās NATO tai sekoja Vācija, jo mēs zinām, ka veiksmīgas ir tās alianses, kas ir aptverošas. Ir alianses, kam nepiemīt šī īpašība, un tās nav visai veiksmīgas, piemēram, mazā Antante. Kungs, kad jūs nobeidzāt savu spožo uzstāšanos, sakot “lai tas būtu pareizi attiecībā uz visu Eiropu”, es ceru, ka “visa Eiropa” galu galā ietvers arī Krieviju.

Gundars Zaļkalns (Latvijas Nacionālās drošības

padomes sekretārs): Es gribēju uzdot teorētiskas dabas jautājumu. Mēs zinām, ka Krievija politiski pretojas NATO paplašināšanās procesam, taču, ja mēs teorētiski pieņemam, ka NATO paplašināšanās turpinās – kas šādos apstākļos būtu pieņemams Krievijai, lai kompensētu šo paplašināšanos un saglabātu labas attiecības rietumos?

Dr. Trenins: Es nedomāju, ka būtu pareizi runāt par kompensāciju. Pirmkārt, es domāju, ka NATO – Krievijas attiecībām ir nozīme pašām par sevi. Ja runājam atklāti, tā bija neveiksme, ka visu pušu politiķu prasmes trūkuma dēļ Krievija netika iekļauta NATO paplašināšanās procesā. Es gribētu ieteikt *troikas* formulu, kurai faktiski ir trīs savstarpēji viens otru balstoši attīstības virzieni. Tā ir NATO iekšējā pārveidošana, NATO paplašināšana un NATO saiknes ar Krieviju. Es nedomāju, ka jums vajadzētu stingri noteikt prioritātes, jo šajā jautājumā mūsu viedokļi atšķiras. Taču, man šķiet, ka mēs visi piekrītam tam, ka šie trīs virzieni ir vissvarīgākie.

Tagad par to, kas būtu darāms. Pirmkārt, es neesmu cilvēks, kurš apgalvo – visu vai neko. Es domāju, ka Krievijā ir saprātīgi politiķi, lai gan viņu nostāja var likties visai negatīva. Atklāti runājot, tā būs negatīva līdz tam brīdim, kad var tikt panākta vienošanās. Es domāju, NATO tas būtu izdevīgi, tas būtu kā labas gribas žests – piedāvāt krieviem risinājumu, kas rēķinās ar Krievijas bažām par tās drošību, kas ir tieši saistītas ar NATO paplašināšanos. NATO paplašināšanās, kā jebkura kolektīvās aizsardzības organizācijas paplašināšanās, skar arī Krievijas nacionālo aizsardzību. Tas būtu partnerattiecību garā, ja rietumi teiktu: nākat šurp, mēs paplašināties, mēs zinām, ka tas savā

ziņā ietekmēs kodolarsenālu, ārvalstu spēku novietojumu, un mēs esam gatvi apsēsties un apspriest šo formulu, kas palīdzēs izkļāstēt jūsu bažas. Tā ir viena lieta. Otra būtu – piedāvāt Krievijai ne tikai hartu – citiem vārdiem sakot, ne tikai iesaiņojumu – bet arī pašu produktu. Produkts šajā gadījumā būtu jebkāda veida konsultācijas vai dialogs, kādu ierosinātu NATO; lai liktu krieviem saprast – es domāju, ka viņi to pilnībā vēl nesaprot – ka NATO ir kaut kas vairāk nekā tikai kompensācija vien. Ja jūs pret to izturaties kā pret kompensāciju, to neuztver nopietni. Ja jūs apgalvojat, ka tā nav kompensācija par NATO paplašināšanos, tas skan nozīmīgi: krievi teiktu – tās ir mūsu attiecības ar NATO, un tas ir svarīgi. Ja dominē šāda pieeja, mēs būtu varējuši panākt kādu vienošanos pirms NATO virsotņu tikšanās vai noformulēt to NATO galotņu tikšanās laikā. Tas nav neiespējami.

Lānemē: Es uzdrošināšos nepieņemt Trenina kungam kādā nelielā jautājumā. Jā, es šorīt lietoju apzēģējumu “tālās ārzemes”, taču gan es, gan arī visi citi man zināmie cilvēki Igaunijā, kas izsakās par šiem jautājumiem, bez jau minētā vārda ir pārtraukuši lietot arī kādu citu vārdu “n – vārdu. Es arī šodien to nelietošu, jo tieša, šis vārds būs nevietā. Taču tas būs nevietā tikai tādēļ, ka asociējas ar to, ko mēs šodien pazīstam kā Karaganova doktrīnu, un kas tika izdota pirms nepilniem pieciem gadiem – 1993. gadā. Šī Karaganova doktrīna – kā mēs visi zinām, lai gan doktors Karaganovs ir sveiks un vesels – šodien ir kaut kur vēstures mēslainē, vismaz tajā formā, un mēs no tās nebaidāmies. Taču pastāv bažas, ka šis “n – vārds” attiecas uz noskaņojumu Krievijā, un tas ir viens no potenciālās

nestabilitātes cēloņiem tajā nozīmē, ka, nekas neliecina par to, ka Krievijā kāds darītu visu iespējamo, lai mēģinātu mainīt priekšstatu par Baltijas valstīm, lai kāds tas arī būtu. Tādēļ šis vārds ilgu laiku radīja bažas. Tas ir nevieta kā vārds, kā simbols. Tomēr tā nozīme joprojām saglabājas, un mēs varam pielikt savus vispatiesākos centienus, lai mūsu attiecības ar Krieviju būtu labas, tomēr šādos apstākļos tas būs grūti izdarāms. Krievijas attieksme pret Baltijas valstīm attīstās lēnāk nekā Baltijas valstis maina savu politiku attiecībā pret Krieviju, lai tā atbilstu pašreizējām vajadzībām.

Tā kā man atkal ir dots vārds, es gribētu pieskarties līdzīgai tēmai. Es šodien klausos runātāju teiktajā un mēģinu atrast kādu vienojošu motīvu, kuru varētu izmantot, lai uzsāktu diskusiju ar mērķi nonākt pie kaut kāda kopsaucēja, pie rezultāta, kuru mēs varētu no šejienes paņemt sev līdz un izmantot. Tas ir ļoti grūti, bet, manuprāt, viens veids kā paskatīties uz to nedaudz atšķirīgā perspektīvā ir saprast, ka eksistē kāda valsts, Krievijas kaimiņš, kur – ja nekļūdos, pēc socioloģijas studentu veiktajiem pētījumiem redzams, ka attiecības ar Krieviju tiek uztvertas kā ļoti svarīgas, bet tajā pašā laikā pastāv dziļas bažas par Krievijas iespējamo ietekmi. Šī valsts nav *CFE* locekle, šī valsts nevienam neatļauj kontrolēt tās bruņojumu, un tā kā šis bruņojums ir mūsdienīgs, tai nav kodolieroču. Šī valsts spēj ļoti īsā laikā izvietot pastāvīgu armiju, kura ir tikpat liela kā Krievijas armija šajā reģionā. Valsts par kuru es runāju, ir Somija. Kaut kādu iemeslu dēļ nevienu neuztrauc tas, kas varētu notikt un ko sacītu Krievija, ja Somija iestātos NATO. Jā, es zinu, ka Somija ir paziņojusi, ka tā negatavojas iestāties NATO, bet ir grūti ticēt, ka

tai nav nekādu plānu. Somija ir interesanta valsts tādā nozīmē, ka tai ir izveidojušās ļoti ciešas saites starp sabiedrisko domu un valdības rīcību, šajā jomā vienmēr ir valdījusi liela vienprātība. Dažādu iemeslu dēļ Somijas sabiedriskās domas pētnieki pēdējo gadu laikā ir sākuši izziņāt iedzīvotāju viedokli par iestāšanos NATO. Atbildes ir diametrāli pretējas, taču vienmēr liela daļa Somijas iedzīvotāju ir atbalstījuši iestāšanos NATO. Šī daļa gan pieaug gan samazinās. Mēs visi zinām, ka Somija ir paziņojusi, ka nevēlas iestāties NATO; patlaban tā neredz iemeslu, lai iestātos *CFE*, piemēram – daudzi no iemesliem ir tie paši, kam vajadzētu likt Baltijas valstīm ļoti nopietni apsvērt *CFE* – tādā nozīmē, ka tam var būt gan priekšrocības, gan trūkumi. No otras puses, Somija ir valsts, kas rīt varbūt izlems, ka tomēr vēlas iestāties NATO. Kas notiks tādā gadījumā? Ko teiks Krievija? Ko teiks rietumi? Nav nekādu iemeslu, kas kavētu Somiju uzņemt NATO; somi atzīst tās pašas vērtības, viņiem ir militārais potenciāls kā arī viss nepieciešamais. Raugoties no Krievijas viedokļa, Somijas uzņemšana NATO tai varētu radīt daudz lielākas rūpes nekā Baltijas valstu uzņemšana. Es nevienam neko nevēlos vaicāt par šo tēmu, bet mani patiešām interesētu komentāri, kas varētu palīdzēt padarīt mūsu diskusiju rezultatīvu.

Dr. Nuriks: Tikai pāris piebildes Somijas jautājumā. Pirmkārt, man šķiet, ka jums ir neapšaubāma taisnība, jo patiešām risinās noslēpumainas runas. Somijas orientācija NATO virzienā ir augoša problēma. Es domāju, ka ir interesanti apsvērt, kāpēc tas notiek. Es uzskatu, ka tam nav daudz kopīga ar NATO paplašināšanos, bet tas ir saistīts ar Franciju un Eiropas Savienību, kā arī Francijas iestāšanos NATO no jauna. Manuprāt,

Somija pieņēma lēmumu – kā pašai šķita – stratēģiska rakstura – iesaistīties Eiropas drošības pasākumos un institūcijās. Somija domāja, ka tas notiek caur Eiropas Savienību. Tad, pavisam vienkārši, tā pēkšņi atklāja, ka viens no pušu namatēviem ir pārcēlies un tagad dzīvo kaimiņos, un tā nevar saprast, vai šī ir īstā vieta, kurā tā iestājas. Es tagad pārāk vienkāršoju ļoti svarīgu jautājumu, bet es domāju, ka tas bija viens no galvenajiem impulsiem – vēlēšanās iesaistīties un palikt ietvertai Eiropas drošībā un tās drošības institūcijās no vienas puses, un, no otras puses, aizvien pieaugoša neziņa, vai pieeja, kas izvēlēta šī mērķa sasniegšanai, atbilst patreizējiem apstākļiem. Ja laika gaitā viņiem nācās izlemēt, ka tie tomēr vēlas iestāties NATO – es domāju, ka Dmitrijs ir daudz labāk sagatavots atbildēt uz jautājumu, kāda šajā gadījumā būs Krievijas atbilde. Es varu sniegt tikai savu viedokli: no vienas puses, Krievijai tas būs galvenais jautājums, jo tas atkal liks nopietni padomāt par to, ko es uzskatu par centrālo Krievijas ģeopolitisko jautājumu, un kas ir cieši saistīts ar Krievijas vietu plašākos Eiropas drošības līgumos. Jo vairāk Krievijas politiskā elite redzēs NATO kā galveno institūciju, kas iesaista aizvien vairāk valstu – kā galveno Eiropas drošības institūciju, jo lielāka ir iespējamība, ka jautājums par Krievijas lomu un Krievijas attiecībām ar NATO kļūs par kritisko jautājumu. Šis jautājums nav jauns, tā ir tā pati problēma, kura tiek pacelta līdz ar NATO paplašināšanos, bet es domāju, ka Francija to dramatisē. Man šķiet, ka ir kāds aspekts, kur Francijas dalība varētu radīt mazāku satraukumu nekā Baltijas dalības jautājums, un tas ir jautājumu kopums, kurš mums visiem ir ļoti zināms, par kuru tika runāts šorīt, un kas

saistīts ar divpusēju jautājumu un, konkrētāk, ar jautājumu par krievu kopienas statusu – tā ir spriedze, kas valda divpusējo attiecībās un ietekmē Krievijas reakciju uz Baltijas dalību NATO, kā arī kas saistīta ar rietumu gatavību ietvert Baltijas satraukamēr šis jautājums ir dienas kārtībā. Šī problēma nepasūtīs Somijas gadījumā, bet otrs jautājums ir aktuāls.

Dr. Trenins: Es visumā piekrītu Boba teiktajam. Tas patiesi liks lielai daļai krievu domāt par to, ka viņi tiek apiet. Daudziem krieviem vismaz uz laiku būs zudusi vēsturiskā iespēja pietuvoties Eiropai. Es domāju, ka tas garīgā ziņā nostādīs Krievijas politiku uz kļūdaina ceļa. Ir interesanti atzīmēt, ka tad, kad daudzu citu tautu elites no 20. gadsimta raugās uz 21. gadsimtu, iekšējo un ārējo faktoru kombinācija atspiež Krievijas eliti atpakaļ deviņpadsmitajā. Jūs varat vērot tradicionālās ģeopolitikas atdzimšanu Krievijā. Gorbačovs un Jeļcina/Kozireva internacionālā politika pakāpeniski tiek aizstāta ar tradicionālo ap simt gadu veco pieeju. Čars Aleksandrs III teica, ka Krievijai visā pasaulē ir tikai divi draugi – Krievijas armija un Krievijas flote. Jūs zināt, ja Krieviju naktos virzīt pa šādu ceļu,.... Man nepadodas pēdējās prognozēšanu, taču tā būtu galējība, tas noteikti Krievijai dārgi maksātu un nenāktu par labu stāvoklim Eiropā. Es uzskatu, ka Somijas dalība nebūtu nekas labs, ja runājam par Krievijas politisko eliti. Krievijā tam noteikti būtu bēdīgas sekas, taču tas tomēr atbalstāms vairāk nekā Igaunijas dalība, man jums jāsaka – Boba minēto iemeslu dēļ.

Atis Lejiņš: Es vēlētos ierosināt jautājumu saistībā ar Karlsena kunga teikto par ekonomisko attīstību un iestāšanās pirkšanu NATO. Tas liek domāt, jo Usackas kungs šorīt teica, ka Lietuva dubulto savas aizsardzības izmaksas, un es zinu, ka

Igaunija tās paaugstina par 48 procentiem. Latvijā šie izdevumi netiek palielināti. Vai nav vērs par to parunāt? Ja jūs pārsniedzat limitus militārajā sfērā uz sociālās un ekonomiskās attīstības rēķina – mēs visi zinām, ka stāvoklis Baltijas valstīs ir drūms – par spīti progresam finālā tas var apdraudēt Baltijas valstu drošību. Būtu labi, ja mēs apspriestu šo jautājumu, jo tieši te, manuprāt, ir vislabāk redzamas atšķirības starp Baltijas valstīm, jo dažas no tām plāno palielināt savus militāros izdevumus, dažas nē. Vai tomēr tā nav gudrāka politika, ja mēs izveidojam demokrātijas un sociāli – ekonomiskās palīdzības fondus, nevis pārkam vairāk ieroču?

Dr. Ušackas: Es jums pilnīgi piekrītu, ka sociāli ekonomiskais stāvoklis ir svarīgs valsts vispārējās drošības un likumības elements. Es šobrīd nevaru atcerēties skaitļus, bet, cik man zināms, Lietuvas izdevumi aizsardzības mērķiem bija vismazākie no trijām Baltijas valstīm. Ir saprotams, kādēļ Lietuvas valdība pieņēma lēmumu palielināt aizsardzības budžetu.

Mans otrs komentārs būs par Pera Karlsena un Trenina kunga piebildēm attiecībā uz *CFE*. Daži mūsu ziemeļu un amerikāņu draugi zina, ka mēs apspriežam šo jautājumu jau gadu, lai panāktu to, ka *CFE* sarunu process pirms tam sekojošā līguma noslēgšanas būtu atklāts un pārredzams. Diemžēl līdz šim mums nav veicies. Varbūt jūs varat atcerēties, piemēram, jautājumu par izmaiņām flangos. Tomēr, kā zināms, pagājušajā otrdienā Lisabonā *CFE* dalībvalstis vienojās par *post – CFE* līguma modalitātēm, un mūsu prezidents savā runā Lisabonā apsveica šīs modalitātes, un uzsvēra, ka mēs esam ieinteresēti

iestāties *CFE*. Pirmkārt, viņš pasvītoja, ka mūs interesē, lai šis *post – CFE* līgums būtu pieejams ne tikai *CFE* līguma dalībniekiem, bet arī EDSA dalībvalstīm. Viņš aicināja uz atklātākām sarunām, lai mūsu valstīm, kuras šis jautājums patiešām interesē, būtu iespējams piedalīties *post – CFE* sarunās.

Bierans (Vācijas Aizsardzības ministrija): Man pietrūkst kāda aspekta, kura nav arī nosaukumā “NATO un Baltijas valstis”. Es gribētu teikt “NATO, Eiropas Savienība un Baltijas valstis”. Es domāju, ka abi šie procesi ir savstarpēji ļoti cieši saistīti. Mūsu diskusijā tika izlaists Eiropas Savienības paplašināšanās aspekts, kaut gan, noteikti abus šos procesus ir paredzēts koordinēt. Koordinācija jau ir sākusies, NATO un Eiropas Komisijā norisinās diskusijas par šo tēmu, un, manuprāt, tas šīm organizācijām noteikti jādara. Vācijā mēs apspriežam *Gleichstrategie*, kuru paredzēts publicēt 1997. gada jūlijā virsotņu tikšanās laikā. Šī stratēģija, kas attiecas uz tām valstīm, kuras netiks ietvertas pirmajā raundā, ietver kaut ko vairāk kā tikai signālu, ka NATO, tāpat kā Partnerattiecības mieram – plus vai Partnerattiecības mieram – superplus paliek atvērtas. Starp citu, mēs tās saucam citādi, jo mēs nevēlamies pašdiferenciāciju, kas nekavējoties pirmajā kārtā nosaka, kas būs nākošie kandidāti – šajā punktā mēs vēlētos to atstāt atklātu. Tomēr šie divi aspekti tiek koordinēti saskaņā ar trešo – Eiropas Savienības un NATO paplašināšanos. Vai jūs redzat iespēju koordinēt abus šos procesus; vienu, kas nosaka grafiku, otru, kas nosaka dalībniekus? Ir zināmi vairāki modeļi, bet es šeit nevēlētos tajos iedziļināties sīkāk.

Pers Karlsens: Atļaujiet man pieskarties pāris jautājumiem un komentāriem, vispirms, Trenina kunga teiktajam

Krievijas un NATO sakarā. Mans personīgais un arī Dānijas valdības viedoklis ir tāds, ka NATO vajadzētu izvairīties izslēgt Krieviju, un tā varētu tikt uzņemta kādā no turpmākajām paplašināšanās kārtām. Kad mēs 1949. gadā iestājāmies NATO, mēs nevarējām iedomāties, ka pēc sešiem gadiem mums pievienosies Vācija. Varbūt, mūsu draugi Baltijā, kuri patlaban iestājas, vai vēlas iestāties NATO, nelabprāt domā par to, ka pēc pieciem vai desmit gadiem, vai vēl vēlāk arī Krievija varētu pievienoties NATO. Manuprāt, NATO statūti nosaka, ka šī organizācija ir paredzēta demokrātiskām Eiropas valstīm, un tā tas ir. Iespējams, ka Uzbekistānu un Tadžikistānu mēs nekad neaicināsim iestāties NATO. Kā man šķiet, problēma šodien ir tāda, ka, mums vajadzētu noskaidrot, kas īsti Krievija ir par zvēru. Savā ziņā mēs Krievijai piedāvājam iestāties Partnerattiecībās mieram, mēs to, tāpat kā jebkuru citu Eiropas valsti, aicinām piedalīties apmācībās un treniņos. Citiem vārdiem sakot, mēs izturamies pret Krieviju kā pret īpašu zvēru, kura rīcībā ir kodolieroči un potenciāls, kura ir Eiropas – Āzijas lielvalsts, un šī iemesla dēļ mēs vēlamies izstrādāt īpašu hartu. Taču tā nav tikai NATO problēma uzzināt, ar kādu zvēru mums jāsaskaras. Arī pašai Krievijai ir jānoskaidro, kāds zvērs tā vēlas būt. Vai tā gribētu integrēties Eiropā un mūsu struktūrās, vai tā vēlētos būt īpašs zvērs, bijusī superlielvalsts un kodollielvalsts un tā tālāk, kas nevēlas iesaistīties mūsu struktūrās, kas nevēlas piedalīties Partnerattiecības mieram darbībā tā, kā mēs to darām, bet grib īstenot pati savu stratēģiju, pati savu rīcības veidu. Mēs vēlētos uzzināt, kā Krievija grib, lai mēs pret to izturamies. Es ticu, ka šim jautājumam ir divas puses.

Runājot par rietumu ekonomiskajām interesēm, protams, ka tādas pastāv. Rietumu ekonomiskās intereses ir redzamas centrālās un Austrumeiropas valstīs. Tad, kad rietumi runā par jaunu biedru uzņemšanu un savstarpējo sadarbību, tie noteikti cer pārdot šīm valstīm dažas ieroču sistēmas. Tas ir dabīgi. Šīs intereses izpaužas, kad mēs runājam par sadarbību ar Krieviju. Pēc tam, kad Krievija izklūs no krīzes, te būs ļoti liels noieta tirgus. Jautājumā, kas skar NATO – Krievijas hartu, sadarbība varētu veidoties arī ieroču ražošanas jomā. Tas nav viegli izdarāms, jo ieroču ražošanai patlaban nākas saskarties ar lielām problēmām, un tas attiecas gan uz rietumiem, gan Eiropu, gan arī Ameriku un Krieviju. Taču mēs pie šī jautājuma varētu sākt strādāt, vispirms ķeroties pie vieglākā, piemēram, gaisa transporta – lielām transporta lidmašīnām, kuras nepieciešamas visiem, kas piedalās ANO miera uzturēšanas operācijās. Krievijai ir savas tradīcijas, mums arī, un tāpat eiropiešiem un amerikāņiem – tāpat ir daudz jautājumu, kurus mēs varētu sākt kopīgi risināt. Protams, aiz tā, ko es sacīju par Reģionālo gaisa iniciatīvu, slēpjas ekonomiskās intereses. Dažas Eiropas lielvalstis visai skeptiski raugās uz Amerikas Reģionālo gaisa iniciatīvu, jo tās domā, ka amerikāņi vienkārši vēlas uzstādīt savas radiolokācijas stacijas Baltijas valstīs. Tādēļ mums kopīgi jāstrādā, lai varētu uzņemt arī vāciešus, frančus un britus, jo vienām un tām pašām radiolokācijas stacijām jau nav jābūt visur. Tādā mazā valstī kā Dānija, mums ir franču *Tompson* radiolokācijas stacija, Amerikāņu stacijas un tā tālāk. Jābūt tikai atbilstoši kompjūterprogrammai. Taču šajā jautājumā jūtama liela skepse.

Nobeigumā nedaudz par NATO un Eiropas Savienības stratēģiju. Diemžēl NATO un Eiropas Savienības sastāvu

neveido vieni un tie paši dalībnieki. Tādēļ rodas atšķirības, jo tad, kad amerikāņu draugi ierodas Eiropas Savienībā un saka, – redziet, mēs nevaram uzņemt šīs valstis, vai jūs nebūtu tik laipni un nepiedāvātu tām dalību Eiropas Savienībā – tajā vienmēr atrodas kāds, kas saka, – Savienotajām valstīm nevajadzētu Eiropas Savienībai dot norādījumus, kā rīkoties; viņi var darīt to, ko vēlas tajā ģimenē, kurā mēs strādājam visi kopā. Bet ir dažas valstis – dažas no ziemeļvalstīm un Vācija – kas strādā tajā pašā virzienā. Šis virziens nosaka, ka mums vajadzētu izvairīties no dubultām negācijām. Uz Eiropas Savienības paplašināšanos varbūt vēl brīdī jāpagaida, bet būtu jāizvairās no tā, ka jūs saņemat negatīvu atbildi no abām mūsu organizācijām.

Dr. Lange: Es vēlētos ierosināt ļoti īpašu jautājumu. Mēs šeit runājam par stratēģiskajām bažām, šo jautājumu uzsāka Dmitrijs Trenins. Aina Baltijas reģionā ir ļoti specifiska. Tika apgalvots, ka no vienas puses, tas ir Krievijas interesēs, lai šajā rajonā nebūtu kodolieroču un iekārtu. No otras puses, kas ir ļoti raksturīgi, tika minēts minoritāšu jautājums, nacionalitāšu jautājums. Abi šie jautājumi neder kopā. Mums patiešām būtu jāzina, kāda veida stratēģiskās rūpes nomāc Krieviju, un kāds ir iemesls tam, ka Krievija apgalvo, ka NATO var iestāties jebkura valsts, izņemot Baltijas valstis. Šis jautājums jānoskaidro pirms mēs uzsākam īstu diskusiju par šo problēmu. Stratēģisko partnerattiecību sarunas ilgī nekavēsies pie šiem jautājumiem, tām būs risināmi daudzi citi, piemēram, kodoljautājums. Ja mums jārunā par ļoti specifiskām jūtām pret Baltijas valstīm, vai tādā gadījumā mums nebūtu nepieciešamas reģionāla rakstura sarunas? Tās varētu norisināties ar mērķi veidot savstarpēju

uzticību. Es priecājos, ka Dmitrijs Trenins uzsvēra, ka šis būtu ļoti svarīgs punkts. Es vēlētos piebilst, ka tas ir svarīgi arī turpmākajiem gadiem un mēnešiem: turpināt apspriest šos jautājumus, ļoti specifiskās stratēģiskās bažas attiecīgajos reģionālajos ietvaros. Mēs Vācijā esam centušies veicināt šādu nostādni. Dažās valstīs ir vērojama nogaidoša attieksme, bet mums pie tās jāstrādā.

Ušackas: Jautājums ir par visu Baltijas valstu attieksmi, apsverot modalitāšu grafiku NATO un Eiropas Savienības dalībai. Lietuvas ārpolitika nosaka prioritāti dalībai abās organizācijās. Mēs nevēlamies iztirgot nevienu no tām. Oficiālā nostāja ir tāda, ka mēs vēlamies būt starp tām valstīm, kuras pirmās pievienosies Aliansei. Sešus mēnešus pēc *IGC* mēs vēlētos sākt sarunas ar Eiropas Savienību, un gribētu arī šeit būt starp pirmajiem. Ja liktenis dos mums vienu iespēju ātrāk nekā otru, tas būs likteņa lēmums, un mēs strādāsim pie tā, lai kļūtu par abu organizāciju dalībnieci. Taču Viļņa nekad neuzskatīs dalību vienā organizācijā par aizstājēju dalībai otrā.

Dr. Trenins: Man nebija nodoma monopolizēt šo diskusiju, es cenšos izturēties kā vienkāršs un godīgs cilvēks, bet es patiešām novērtēju Langes kunga uzdoto jautājumu. Es nedomāju, ka būtu godīgi raksturot Krievijas nostāju, sakot, ka "var tikt uzņemti visi, izņemot baltiešus". Ja mēs šo jēdzienu nedaudz pastiepjām, tad varētu teikt: NATO nedrīkst tikt uzņemts neviens izņemot tos 16 locekļus, kas jau ir tā sastāvā. Oficiālā nostāja pret dalību centrālajā Eiropā ir ļoti noraidoša. Tomēr, ja mums jābūt nedaudz nopietnākiem, tad stratēģiskās bažas noteikti ir viens jautājums, kas mums liek tādiem būt.

Atradīsies cilvēki, kas stāstīs, kādas stratēģiskās iekārtas slēpj Latvijā, Igaunijā un Lietuvā bāzētie lidaparāti, kādu ieguldījumu NATO jūras spēku potenciālā var dot triju Baltijas valstu jūras spēki un viss pārējais. Taču šī diskusija šķiet nedaudz absurda, jo mēs nerunājam par reāli eksistējošām lietām. Blakus šiem faktiem, kas vairāk neatzīst tādu lietu kā tradicionālo Eiropas drošības problēmu – tā vienkārši nepastāv; cīņa? tās nav – ir uztveres īstenība, un tā, diemžēl ir ļoti reāla. Šī ir paralēla realitāte, un jums ar to jāstrādā. Es domāju, ka lielā mērā Krievijas opozīcija, ļoti spēcīga opozīcija pret domu, ka Baltijas valstis varētu iestāties NATO, ir tīri psiholoģiska rakstura. Vairāk nekā divsimt gadu Baltijas valstis ietilpa impērijas sastāvā. Tātad, ir liela atšķirība starp, piemēram, Poliju, kura savu centienu un mērķu rezultātā pēc 1918. gada kļuva neatkarīga valsts, vai Somiju, kura ir neatkarīga kopš 1917. – 1918. gada, un Baltijas valstīm, kuras, ar īsiem izņēmumiem, bija Impērijas sastāvā divsimt gadu. Otrkārt, ir nedaudz kļūdaini to apgalvot, bet daudziem krieviem šķiet, ka baltieši....., ka viņi ir nepateicīgi savā attieksmē pret krieviem. Mēs svīnam to, ka Baltijas valstis atguva neatkarību bez asins izliešanas, lai gan asinis tomēr tika izlietas, taču tas nenotika masveidā. Manuprāt, fakts, ka asinis netika izlietas, bija saistīts ar noteikto situāciju Padomju Savienībā tajā laikā, kad noteikti lēmumi tika pieņemti Maskavā un gudrai stratēģijai te nebija liela nozīme. Es domāju, ka Krievijas politiskā elite – kā jau teicu, mēs patlaban nerunājam par to, vai tas ir pareizi vai nē – uzskata, ka Krievija atbrīvoja Baltijas valstis, un tagad par to saņem pretī “diskrimināciju”, “teritoriālas prasības”, “vēlēšanos būt NATO

loceklēm”. Tas neveido labu atmosfēru. Nobeigumā gribētu teikt vienu – varbūt tas atkal būs kļūdaini un nejauki – kad Krievijā gada sākumā norisinājās sabiedriskā aptauja, lai noskaidrotu, kuru valsti Krievija šodien uzskata par savu lielāko pretinieci, izrādījās, ka tā ir Igaunija.

Ratajaks: Šis nebūs jautājums, drīzāk gan vienkārši komentārs Dr. Langes teiktajam par NATO un Krievijas stratēģiskajām partnerattiecībām. Es vēlētos paskaidrot, kāda ir mūsu, poļu nostāja šajā jautājumā. Kā jau teicu, Polija atbalsta NATO stratēģiskās partnerattiecības ar Krieviju. Ja Krievijai nākas būt NATO stratēģiskajam partnerim, tai jābūt arī reģionālajam partnerim visām NATO loceklēm un partneriem. Šis jautājums nav jāapskata tikai globālā mērogā vien – partnerattiecības ar NATO kā organizāciju: tās būs partnerattiecības ar katru atsevišķu NATO valsti un katru atsevišķu NATO partnervalsti. Polijai šāda saikne starp NATO un Krieviju palīdzēs pārvarēt vēsturisko dilemmu, kā dzīvot starp Vāciju un Krieviju, lai drošība netiktu apdraudēta ne no vienas puses. Šķiet, ka pirmo reizi vēsture Polija ir no jauna sasparojusies iestāties Rietumeiropas savienībā, kur Vācija ir viena no daudzām sabiedrotajām valstīm, un vienlaicīgi tā varētu veidot draudzīgas un vienlīdz izdevīgas saites vai attiecības arī ar Krieviju. Tomēr, šeit ir vērts pieminēt, ka pa to laiku, kamēr tiek īstenoti centieni panākt šādu vienošanos ar Krieviju, NATO un, it īpaši visām dalībniecēm, kas šajā organizācijā tiks uzņemtas nākotnē, būtu izdevīgi izstrādāt šo līgumu kopīgiem spēkiem. Mums, valstīm, kurām ir šādi centieni, vajadzētu dot iespēju veiksmīgi strādāt, lai pierādītu mūsu labo gribu attiecībā uz

Krieviju. Tas būtu saprātīgāk, nekā parakstīt citu sagatavotus dokumentus. Ja stratēģiskās partnerattiecības ar Krieviju tiek izstrādātas bez mūsu un pārējo valstu līdzdalības, tad var rasties sajūta, ka mums kautkas tiek darīts aiz muguras, un ka šajā līgumā starp Krieviju un NATO Krievijai būs tiesības teikt savu vārdu daudzos jautājumos, tajā skaitā arī jautājumā par NATO paplašināšanos. Tas nozīmē, ka sarunas par NATO paplašināšanos notiks mums aiz muguras kā diskusija Krievijas un NATO starpā.

Markienas: Man ir īsa piebilde jautājumā, kas skar vēsturi. Es esmu pilnīgi pārliecināts, ka Trenina kungs pārzina Lietuvas vēsturi, bet tas, ko viņš nupat minēja attiecībā uz atšķirībām Lietuvas un Polijas vēsturē.....varbūt viņš neuzskata Lietuvu par Baltijas valsti? Es apgalvoju, ka 16. un 17. gadsimtā Lietuva nebija "Pribaltika". Varbūt analīzes vietā tas vienkārši ir propagandas triks?

Ivanova: Man ir pāris jautājumu Nurika kungam. NATO apgalvo, ka cenšas panākt īpašu vienošanos gan ar Ukrainu gan Krieviju. Kad tiek uzdots jautājums – kāda ir atšķirība starp to situāciju, kādā šobrīd atrodas Ukraina un Baltijas valstis – NATO ierēdņi parasti apgalvo, ka Baltijas valstis ir pasludinājušas savu vēlmi iestāties NATO, bet Ukraina to vēl nav izdarījusi. Taču neņemot vērā šos paziņojumus – kādas konkrēti ir atšķirības starp Ukrainu un Baltijas valstīm? Un otrs jautājums – kā nesenie notikumi Baltkrievijā varētu ietekmēt Eiropas drošību un kāds būs atlikušo padomju raķešu liktenis? Kādas ir Krievijas izredzes, izmantojot jautājumu par tās klātbūtnes saglabāšanu tur?

Lānamē: Es gribētu pateikties Trenina kungam par viedokli, kas raksturo, kā Baltijas valstis un Igaunija tiek uzņemtas Krievijā. Šis ir tieši tas jautājums, par kuru es pirmu runāju. Tā kā šie nepareizie priekšstati izzūd, mēs būsīm tālās ārzemes. Un ja vēl reizi atceramies vēstures lappušu glabāto ironiju – lai gan var rasties priekšstats, ka Maskavā pieņemtie lēmumi aizkavēja asinsizliešanu Igaunijā, faktiski daļēji to veica komandieri uz vietām, jo arī viņi pieņēma lēmumus. Mēs nedrīkstam aizmirst, ka tie nebija Maskavas lēmumi, bet drīzāk šo cilvēku pieņemtie, un, protams ironija ir tā, ka viens no šiem cilvēkiem bija kungs, kuru sauca Džohars Dudajevs.

Dr. Nuriks: Atļaujiet man tikai īsumā pateikt dažus vārdus par Ukrainu – es nezinu, es neesmu redzējis, ka daudz tiktu domāts par to, kāds būtu šī NATO – Ukrainas līguma raksturs. NATO ierēdņi apgalvo, ka viņi tādu vēlas, mēs visi zinām, kāds tam ir iemesls. Manuprāt, ir svarīgi, ka šāds līgums pastāv, taču man grūti teikt, kāds varētu būt tā saturs. Šis ir ļoti sarežģīts jautājums, jo faktam, ka Ukraina nav izteikusi vēlēšanos kļūt par NATO dalībvalsti ir milzīga nozīme (tādā ziņā, ka Ukrainas drošības jautājumu politika ir visnotaļ sarežģīta. Manuprāt NATO interesēs – tas ir svarīgs NATO politikas aspekts attiecībā uz paplašināšanās jautājumu vispār – nav piespiest Ukrainu pieņemt lēmumu attiecībā uz drošības orientāciju, pirms tā ir gatava to darīt. NATO interesēs nav nostādīt Ukrainu situācijā, kad tā tiek nostādīta izvēles priekšā un, ka tai jādara zināmi savi nodomi attiecībā uz NATO, jo tā vienkārši nav iekšēji gatava to darīt – pat ja jautājums par Krievijas reakciju tiek atlikts malā. Kā jau teicu, es domāju, ka NATO ir svarīgi nepiespiest Ukrainu

pieņemt lēmumu, ja tā nav tam gatava. Atklāti sakot, es neesmu domājis par to, kā tas ietekmēs NATO – Ukrainas līguma raksturu, tādēļ es nemēģināšu uz to atbildēt, taču es domāju, ka tā ir fundamentāla politiska NATO stratēģijas prasība attiecībā ar Ukrainu. Ukrainai ir jāsaprot, ka tai ir lieliskas iespējas veidot ražīgu sadarbību ar NATO un Rietumeiropas drošības institūcijām. Tas nav nekas nereāls, lai gan Ukrainā pastāv uzskats, ka šāda sadarbība nav reāla, ka rietumi to nedomā nopietni. Es domāju, ka ir svarīgi izklaidēt šo pārpratumu, kas valda Ukrainā, taču rietumu interesēs nav piespiest Ukrainu deklarēt to, ko tā nav gatava darīt.

Pers Karlsens: Atļaujiet man turpināt šo tēmu. Es runāju par Krieviju un par nepieciešamību noteikt tās lomu – kāds zvērs Krievija vēlas būt. Es domāju, ka šobrīd Ukrainā ir daudz problēmu, taču manuprāt, ukraiņi ir gatavi paziņot, kas viņi ir. Pirms pusotra gada, kad es biju Kijevā, man stāstīja, ka mums nevajadzētu paplašināt NATO, jo tad NATO nonāks līdz Ukrainas robežām un radīsies problēmas ar Krievijas ietekmes sfēru un tamlīdzīgām lietām. Šogad, kad es runāju ar Ukrainas Aizsardzības ministra vietnieku, viņš apgalvoja, ka nav pret NATO paplašināšanos, tas jāizlemj katrai valstij pašai. Viņš teica, ka šobrīd Ukraina nevēlas kandidēt dalībai NATO. Starp citu, pirms mēneša Baltijas miera uzturēšanas bataljons saņēma apmācībām paredzētu bruņojumu no Ukrainas. Tātad, Ukraina tagad ir kļuvusi par Baltijas miera uzturēšanas bataljona atbalstītāju.